

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

UDGIVEN I AARET 1868.

A. No. 2.

FATTIG-STATISTIK FOR 1866.

TILLIGE MED OVERSIGT FOR AARENE FRA 1851 AF.

UDGIVEN AF

DEPARTEMENTET FOR KIRKE- OG UNDERVISNINGSVÆSENET.

KRISTIANIA. — B. M. BENTZEN.

1868.

A. No. 2.

FATTIG-STATISTIK FOR 1866.

TILLIGE MED OVERSIGT FOR AARENE FRA 1851 AF.

UDGIVEN AF

DEPARTEMENTET FOR KIRKE- OG UNDERVISNINGSVÆSENET.

KRISTIANIA. B. M. BENTZEN.

1868.

DEN KONGELIGE NORSKE REGJERINGS

DEPARTEMENT FOR KIRKE- OG UNDERVISNINGSVÆSENET.

Med de nu færdig trykte Ark af min første Aarsberetning om Fattigvæsenet, som jeg hoslagt har den Ære at fremlægge et Exemplar af, vender min Tanke tilbage til en fjern Begyndelse, til det første Skrift, som jeg udgav.

I „Beretning om Fantefolket“ af 1850 har Slutningskapitlet til Overskrift: „Fattigstatistik. Fortsatte og mere omfattende Undersøgelser om de laveste Klassers Forholde.“

Disse Udtryk betegne tvende Forslag eller Ønsker, det første altsaa omfattende en Fattigstatistik, som dengang ikke havdes. „Om man nu“, sagde jeg blandt Andet, „efter et vel overveiet Schema aarlig indhentede og meddelte Oplysninger om Fattigfolkets Af- tagen eller Tiltagen, kort, om alle de hidhørende Forholde, som kunde være Gjenstand for tabellarisk Fremstilling og give statistisk „Oversigt, saa skulde man efterhaanden faa overmaade interessante Materialier til Kundskab om de laveste Klassers Forholde „Derved vilde Lovgiveren faa Anledning til at se, hvorledes de Love, som have Indflydelse paa disse Forholde, og det ikke alene „de egentlige Fattiglove, virke, om heldigt eller ikke, og være istand til at prøve hensigtsmæssige Forandringer; derved vilde frem- „deles de enkelte Fattigbestyrelser, ja hver tænksom Mand finde Opfordring og Anvisning til, hver efter sin Leilighed, at gribe altid „lykkeligere Forholdsregler imod den onde Magt, som mere og mere truende lægger sig ogsaa over vort Land, Pauperismen.“

Efter nærmere Foranledning fra en anden og kyndigere Mands Haand kom det ogsaa virkelig dertil, at en Kongl. Resolu- tion af December Maaned i det nævnte Aar anordnede, at der fra nu af skulde indsamles deslige Opgaver om Fattigvæsenet. Det føiede sig altsaa paa det Bedste for mit Ønske; for mig var det, som om det gik af sig selv, idet Arbeidet blev baade begyndt og fortsat uden mindste Medvirkning fra min Side, og medens jeg var helt optaget paa en anden Kant.

Thi i denne samme December Maaned faldt en anden Kongl. Resolution, som udelukkende angik mig, idet Hans Maje- stæt Kong **Oskar** naadigst indvilgede et af mig indgivet underdanigst Andragende og satte mig istand til at forsøge mig i Retnin- gen af hint andet Ønske om en planmæssig Undersøgelse af de laveste Klassers Forholde -- en Kongl. Resolution, hvis Tanke alle de derefter holdte Storthing paa en udmærket Maade have godkjendt.

Men efter egen Begjæring samt ifølge naadigst Proposition til forrige Storthing og ved dettes forsatte liberale Bevilging (Vaaren 1866) er mit Arbeide nu blevet knyttet til hin Fattigstatistik.

Som efter en lang Omvei er jeg dermed kommen tilbage til hin Begyndelse.

I alle hine Aar har jeg jevnlig brugt at betegne mit temmelig mangeartede Undersøgelserarbeide saaledes, at jeg havde at gjøre med de Forholde og Anliggender, som omgive Fattigvæsenet eller grændse til det. Fra denne Storthingsbeslutnings Datum af har derimod det egentlige Fattigvæsens Statistik været mit hovedsagelig foreskrevne Gjøremaal og den aldeles umiddelbare Gjen- stand for min Flid.

Det første Vidnesbyrd derom er nærværende Hefte. Men medens dette med sit Tabelværk nærmest har maattet slutte sig til Planen og Anordningen i de forhen indsamlede Opgaver, ønsker jeg nok her at faa peget paa, hvorledes jeg, som antydet i sidste Afsnit (Anm. paa Side 132), har tænkt mig en selvstændig Udvikling af Arbeidet i de følgende Hefter.

Her vilde jeg derhos gjerne faa fremhævet, hvad der fremdeles har staaet for mig som Ønske og Haab, at denne nu paabegyndte Række Hefter af officiel Statistik ikke skulde blive det eneste Virke-Middel. Jeg har ment, at som Fattigvæsenet selv

er en vidtløftig Sag og kan opfattes som en stor Side af det hele Folkeliv eller af de lavere Klassers Forholde, saa skulde ogsaa Fattigstatistikens Begreb tages rummeligt, saa der kunde blive Raad og Leilighed til at drage ind derunder, hvad som helst der til enhver Tid maatte synes skikket til at fremme Statistikens eget Øiemed, at vække og nære Opmærksomhed for Sagen, Skjønsomhed for Fattigvæsenets Samfundsanliggende, samt Deltagelse for Fattigfolks Nød og fremfor Alt Selvvirksomhed og indbyrdes Hjælpsomhed inden de Klasser selv, hvem Fattigdommen truer paa fjernere eller nærmere Hold.

Til min Plan hører et tredelt Sæt af Skrifter.

De officielle Hefter „Fattig-Statistik“ med disse Tabellers og mere eller mindre embedsmæssige Indberetningers faste Charakter kunne gjælde for Stammen.

Som Rodtrevler, der skulle suge Næring til Stammen, kan jeg da betegne de fordringsløse, ja unanseelige „Blade til Fattigkommissionerne“, som jeg allerede har faaet udsendt et Par Nummere af, og hvor jeg nærmest tænkte at tale halv privat og fortrolig med Sagens Venner om, hvad Slags Opgaver og Meddelelser jeg kunde ønske at faa indsamlet for den egentlige Statistik.

Men Kronen paa Træet eller dog Dele af Kronens Løvverk vilde jeg kalde saadanne friere Forfatterarbejder, hvori jeg monne faae fremlagt for Landsmænd en og anden af mit Reise- og Hjemmearbejdes Frembringelser. Den af disse Frembringelser, som jeg sidst vovede at byde, og som jeg nærmest bad Fattigkommissionerne om at modtage, var det i afvigte Vinter udkomne Skrift „Om Husfliden i Norge. Til Arbejdets Ære og Arbejdsomhedens Pris.“ For Tiden har jeg under Trykken et tilsvarende Skrift, som i en Subskriptions-Indbydelse, jeg i afvigte Sommer henvendte til Fattigkommissionerne, fik det Navn: „Renligheds-Stellet i Norge. Til Oplysning om Flid og Fremskridt i Landet“ — et Skrift, under hvis Udarbeidelse min Tanke ligeledes vender tilbage til hin Begyndelse i 1850, som jeg allerede har peget paa; thi i det nævnte Kapitel, hvor jeg talte om at undersøge visse Dele af Folkelivet, antørte jeg blandt Andet netop Landets Renligheds-Stel som Exempel, antydende, at det nok kunde være værd at studere nøie en Sag, som har saa meget at betyde baade for Almuen selv og for Dommen om Almuen.

Der er tungt Stof i nærværende Skrift, og det faldt vanskeligt at faa de mange Tabellers Indhold fremstillet i let og læsbar Form, eller jeg er selv mere end uvis om, hvorvidt Forsøget har villet lykkes mig. Og dette kunde vistnok ikke volde nogen Bekymring, dersom Skriftet skulde sendes ud saaledes, som det ellers er sædvanligt med den officielle Statistiks Hefter. Men i Medfør af hin Plan har jeg jo i sin Tid hos det høie Departement anholdt om og erhvervet Tilladelse til at lade trykke saa mange Exemplarer af Skriftet, at det kan blive sendt om til alle Fattigvæsenets Vedkommende, fornemmelig til Rigets Formandskaber og Fattigkommissioner, og fordi altsaa dette besværlige Skrift skal faa en saa vid Udbredelse, blandt Mænd, som naturligvis ikke ere Statistikere af Fag, er det mig om at gjøre at faa sagt, at det er at betragte som Led af et større Hele og altsaa bør læses eller bruges i Sammenhæng med mine andre skriftlige Bidrag.

Og som jeg derfor ærbødigst beder om, at det høie Departement selv vil med Velvillie optage denne Redegjørelse for mit Forhold til det første Hefte af officiel Fattig-Statistik, som jeg nu andrager om maa udgaa under Departementets Auspicer, tillader jeg mig lige ærbødigst at anholde om, at nærværende min Skrivelse maa faa en Fortales Plads i Skriftet.

CHRISTIANIA, 18de November 1868.

Eilert Sundt.

INDHOLD.

TABELVÆRK.

A. Fattigvæsenets Gang i Aarene 1851—1866.

Tabel No. 1.	Hovedopgaverne for Aarene 1851—1866	Side 3.
— 2.	Yderligere Opgaver for 1851—1866	” 11.
— 3.	Opgaverne for 1851 og 1856, 1856 og 1861, 1861 og 1866	” 25.

B. Fattigvæsenets Tilstand i Aaret 1866.

— 4.	Rigets Inddeling i Fattigdistrikter	” 30.
— 5.	Opgaver for 1866, over de i Aarets Løb forsørgede Fattige og Fattigvæsenets Indtægter, for Riget, Stifterne og Overøvrigheds-Distrikterne	” 50.
— 6.	Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt	” 58.
1ste Tillægs-Tabel.	Uægte fødte Børn understøttede i 1866	” 77.
2den Do.	Udligningen i Landdistrikterne for 1866	” 78.

FØLGESKRIFT TIL TABELVÆRKET.

Forklaring til Tabellerne.

1.	Om selve Tabelværket	” 81.
2.	Om Antallet af de Fattige og Fattigindtægternes Beløb i 1851—1866. Riget og Stifterne	” 82.
3.	Fremdeles om de Fattiges Antal og Fattigvæsenets Indtægter i 1851—1866. Riget og Amterne	” 87.
4.	Om de Fattiges Antal og om Fattigvæsenets Indtægter i det enkelte Aar 1866	” 90.
5.	Videregaaende Oplysninger om de Fattiges Personer	” 96.
6.	Yderligere om Fattigvæsenets Indtægter	” 103.
7.	Om Rigets Inddeling i Fattigdistrikter	” 108.

Frie Meddelelser fra Fattigdistrikterne.

1. Forbemærkning	Side 110.
2. Om Lægdsforsørgelsen	» 111.
3. Forskjelligt :	
a. Arbeidshuset i Strinden	» 120.
b. Fattigbyrdernes Væxt	» 122.
c. Sædelighedens Indflydelse	» 123.
d. Børns Opfostring i Tromsø Stift	» 126.
e. Om Lapperne	» 126.

Sammenligning med Sverige og Danmark (med Tillæg om Skotland).

Sverige	» 129.
Danmark	» 132.
Skotland	» 133.

.....
Rettelser -- paa sidste Blad.
.....

T a b e l v æ r k .

A.

Fattigvæsenets Gang i Aarene 1851—1866.

Tabellerne No. 1—3.

Anmærkninger til Tabellerne No. 1—3.

1. Skillingerne udeladte.

I Manuskriptet ere Pengebeløbene overalt anførte med Daler og Skilling; men ved Trykningen blev det befundet hensigtsmæssigst at udelade Skillingerne, som kun vilde hindre Oversigten, og dette maatte anmærkes her af den Grund, at nu vil der stundom vise sig nogen (skjønt yderst ubetydelig) Uoverensstemmelse i Summerne.

2. Uoverensstemmelse med tilsvarende Tal i andre Tabeller.

Tallene for 1851 til 1860 have været offentliggjorte før, nemlig i de af Departementet for det Indre udgivne Femaarsberetninger for samme Tidsrum, og Tallene for 1861 til 1865, som ere laante fra samme Departements Tabel-Kontor, ville formentlig blive meddelte paa en tilsvarende Maade i den Femaarsberetning, som for Tiden er under Arbejde. Men nærværende Tabeller give Tallene noget anderledes, og derfor skal der gjøres Rede under nedenstaaende Poster a og b:

a. Huller, som ere opstaaede derved, at Opgaver fra enkelte Fattigdistrikter have manglet for enkelte Aar, ere i nærværende Tabeller blevne udfyldte mest paa den Maade, at de tilsvarende Tal for det nærmest foregaaende Aar ere indsatte. Dette gjælder følgende Fattigdistrikter:

i **Smaalenenes Amt**: Fredrikstad for 1854 og 1855 (Opgaverne manglede, da Femaarsberetningen blev trykt, men indkom senere og ere benyttede i nærv. Tabeller);

i **Akershus Amt**: Eidsvold for 1860 (Tallene for 1859 ere indsatte istedet), Vestby og Garder for 1865 (1864), Sørum for 1865, dog alene hvad Person-Tallet angaar (1864);

i **Christians Amt**: Læsje for 1855 (1854), Lom for 1864 og 1865 (1863);

i **Buskeruds Amt**: Aassiden for 1855 (1854), Flesberg og Svenne for 1860 (1859), Lyngdal for 1860 og for 1865 (1859 og 1864), Fossesholms Gods for 1865 (1864), Drammen for 1865 (1864);

i **Jarlsberg og Laurviks Amt**: Vaaler for 1864 og 1865 (1863);

i **Nedenæs Amt**: Frøland for 1855 (Opgaverne manglede, da vedk. Femaarsberetning blev trykt; men de indkom senere); Heirefos for 1865 (Tallene for 1864 ere indsatte istedet); Risør for 1865, dog kun hvad Person-Tallet angaar (1864);

i **Søndre Thronhjems Amt**: Bjørnør for 1865 (1864);

i **Nordlands Amt**: Hadsel for 1865 (1864);

i **Finmarkens Amt**: Vardø for 1865, dog kun hvad Person-Tallet angaar (1864).

b. De tidligere Tabeller indeholdt følgende tre Afdelinger:

1) Bydistrikter (Tallene anførte for hver By), 2) Landdistrikter (Tallene anførte amtsvis) samt 3) Værker og Brug med særskilt Fattigvæsen (Tallene anførte under Et for hele Rigets Værker og Brug). Ved Udarbejdelsen af nærværende Tabeller ere de sidstnævnte Tal for det Første skilte ad, eftersom de nævnte Værker og Brug laa i Byer eller paa Landet i de forskjellige Amter, og for det Andet ere de slaaede sammen med de amtsvis opstillede Tal særskilt for By- og for Landdistrikterne.

3. Forandringer, som i Löbet af Aarene 1851 til 1866 ere indtraadte eller gennemførte i den Inndeling af Distrikterne, som ligger til Grund for nærværende Tabeller.

De Forandringer, som her tages Hensyn til (hvorved nogle mindre væsentlige sættes ud af Betragtning), kunne henføres til følgende tre Slags:

1. Ældre Byer ere udvidede paa Landdistrikternes Bekostning formedelst Indlemmelse af Forstæder, som før hørte til Landet (det kan ikke altid sees, fra hvad Tid Forstæderne ere medtagne i Opgaverne over Byernes Fattigvæsen; men antagelig er det skeet strax efter Indlemmelsen):

i **Smaalenenes Amt**: Fredrikshald (fra 1 Januar 1864); vedk.

Akershus Amt og **Christiania**: Christiania ($\frac{1}{4}$ 1859);

i **Jarlsberg og Laurviks Amt**: Laurvik ($\frac{1}{4}$ 1855);

i **Bratsberg Amt**: Skien ($\frac{1}{4}$ 1856), Kragerø ($\frac{1}{4}$ 1861);

i **Nedenæs Amt**: Tvedestrand ($\frac{1}{4}$ 1858);

i **Søndre Thronhjems Amt**: Thronhjem ($\frac{1}{4}$ 1864);

i **Finmarkens (Tromsø) Amt**: Tromsø ($\frac{1}{4}$ 1861).

2. Nye Byer ere oprettede og det naturligvis ligeledes paa Landets Bekostning, som har afgivet tildels bebyggede Strækninger (der er tildels

gaaet nogen Tid hen, inden den nye By blev organiseret som eget Fattigdistrikt, hvorved først Opgaverne kunde regnes sammen med dem for de andre Byer):

i **Hedemarkens Amt**: Kongsvinger (oprettet ved Lov af 15de April 1854, særskilte Opgaver over Fattigvæsenet for Tiden fra 1856 af);

i **Christians Amt**: Gjøvik (Lov 21de Januar 1860, Opg. fra 1861);

i **Buskeruds Amt**: Høneføs (Lov 3die Sepbr. 1851, Opg. fra 1856);

i **Jarlsberg og Laurviks Amt**: Horten (Lov 28de Septbr. 1857, Opg. fra 1859);

i **Stavanger Amt**: Haugesund (Lov 26de Aug. 1854, Opg. fra 1856), Skudsnæshavn (Lov 11te Juni 1857, Opg. fra 1860), Sandnæs (Lov 14de April 1860, Opg. fra 1861);

i **Nordre Bergenhus Amt**: Florøen (Lov 16de Mai 1860, Opg. for 1866);

i **Nordre Thronhjems Amt**: Stenkjær (Lov 7de Mai 1857, Opg. fra 1858).

3. Nogle ældre Byer (Ladestæder) have først fra efternævnte Aar dannet særskilte Fattigdistrikter, hvorved Opgaverne for deres Vedkommende, som før taltes sammen med Landdistrikternes, have kunnet lægges til Bydistrikternes:

i **Bratsbergs Amt**: Stathelle (fra 1853);

i **Stavanger Amt**: Soggendal (fra 1859);

i **Nordre Thronhjems Amt**: Namsos (for 1852 samt for alle Aarene fra 1855).

4. Et Distrikt er blevet henlagt fra en Amtskommune til en anden, nemlig: Øvre Foldalen, som danner et særskilt Fattigdistrikt, og som før udgjorde en Del af Christians Amt, men, ifølge kgl. Resol. 17de Decbr. 1864, fra 1ste Januar 1865 udgjør en Del af Hedemarkens Amt.

5. For 1866 Aars Vedkommende er der gjort Forandringer i Tallene for en Del Distrikter, paa Grund af den større Omhu, hvormed man har gennemført Delingen efter Land- og By-Distrikter samt efter Amter. Disse Forandringer ere:

i **Akershus Amt**: Hvitsten Ladested, som i Virkeligheden har Fattigvæsen sammen med Vestby Herred og udgjør et Fattigdistrikt med dette, er optørt blandt Bydistrikterne paa den Maade, at det er beregnet, hvor stor Del af Fattigdistriktets Fattige og af Fattigvæsenets Indtægter der kan antages at falde paa Byen i Forhold til dennes Folkemængde;

i **Hedemarkens Amt**: Røros Præstegjelds Fattigdistrikt, som i de foregaaende Aar helt og holdent har været regnet til Søndre Thronhjems Amt, hvortil det ogsaa fremdeles hører for den større Del, er delt saaledes, at det er beregnet, hvor stor Del af Fattigtallet og af Indtægterne der kan antages at falde paa den Del af Distriktet, som hører til Tolgens Herred og Hedemarkens Amt;

i **Buskeruds Amt**: med Holmsbo Ladested, som i Virkeligheden er forenet med Hurum Herred, er der forholdt ligedan som forklaret om Hvitsten strax ovenfor;

i **Lister og Mandals Amt**: Farsunds Landsogn, som har Fattigvæsen sammen med Farsunds By, og for hvilket Taloppgaverne hidtil have været regnede sammen med Byens, er udskilt ved saadan Beregning som omtalt ved Hvitsten og lagt til de øvrige Landdistrikter i Amtet; vedk. **Søndre Bergenhus Amt** og **Bergen**: Bergens Fattigdistrikt omfatter ikke alene Bergens By, men ogsaa Domkirke og Korskirke Landsogne af S. Bergenhus Amt, og med disse er der forholdt ligedan som med Farsunds Landsogn strax ovenfor, saa altsaa en forholdsvis Del af Opgaverne ere lagte til Opgaverne for de øvrige Landdistrikter i Amtet;

i **Søndre Thronhjems Amt**: Røros Fattigdistrikt, hvormed allerede det Fornødne er bemærket under Hedemarkens Amt;

i **Nordlands Amt**: Bodø By, forenet i Fattigvæsenets Anliggender med Bodø Præstegjeld og i de foregaaende Aar regnet med blandt Landdistrikterne, er behandlet paa samme Maade som Hvitsten;

i **Nordlands og Tromsø Amter**: Evindnæs Fattigdistrikt, af hvilket den større Del hører til det første Amt og en mindre Del til det sidste, er behandlet ligedan som under Hedemarkens Amt forklaret om Røros;

i **Finmarkens Amt**: Vardø og Vadsø Byer, ligesom Bodø forenede med de tilliggende Landsogne og hidtil i Tabellerne regnede med til Landdistrikterne, ere behandlede paa samme Maade som forklaret om Hvitsten.

(I Noter under Tabellerne vil der sees at være hejtydet til disse Anmærkninger 3die Post).

A. No. 2.

3

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66,

meddelte for Riget og for Overøvrighedsdistrikterne, samt særskilt for Land og By.

A a r .	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-
	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.
	de.	gede.	gede.		Spd.	de.	gede.	gede.		Spd.	de.	gede.	gede.		Spd.
I. R i g e t.															
Gjennem-	a. Det samlede Rige.					b. Rigets Landdistrikter.					c. Rigets Bydistrikter.				
snitlig.															
1851—55		23.806	40.631	64.437	626.114		19.057	31.977	51.034	446.890		4.749	8.653	13.402	179.224
1856—60		24.191	40.691	64.882	788.225		19.303	31.003	50.306	555.339		4.888	9.688	14.576	232.886
1861—65		26.759	48.108	74.867	994.876		21.637	35.747	57.384	683.860		5.122	12.362	17.484	311.017
1851	1.409.254	22.163	40.625	62.788	564.772	1.243.227	17.647	32.694	50.341	404.190	166.027	4.516	7.931	12.447	160.582
52		24.008	41.269	65.277	591.470		19.090	32.455	51.545	424.711		4.918	8.814	13.732	166.759
53		24.410	41.093	65.503	619.020		19.561	31.734	51.295	447.896		4.849	9.359	14.208	171.124
54		24.412	39.641	64.053	663.828		19.585	31.107	50.692	467.218		4.827	8.534	13.361	196.610
55		24.037	40.525	64.562	691.480		19.404	31.896	51.300	490.436		4.633	8.629	13.262	201.044
1856	1.490.047	23.848	40.343	64.191	731.421	1.305.314	19.201	31.972	51.173	522.895	184.733	4.647	8.371	13.018	208.526
57		24.114	39.151	63.265	767.285		19.551	30.629	50.180	552.218		4.563	8.522	13.085	215.067
58		23.934	39.367	63.301	780.053		19.327	30.464	49.791	553.235		4.607	8.903	13.510	226.819
59		24.516	41.003	65.519	812.752		19.026	29.946	48.972	562.587		5.490	11.057	16.547	250.165
60		24.542	43.592	68.134	849.616		19.409	32.005	51.414	585.762		5.133	11.587	16.720	263.854
1861	1.595.896	25.665	47.875	73.540	943.390	1.362.212	20.437	36.747	57.184	638.964	233.684	5.228	11.128	16.356	304.426
62		25.899	48.547	74.446	965.557		20.792	36.038	56.830	663.074		5.107	12.509	17.616	302.483
63		26.665	47.101	73.766	999.287		21.578	34.584	56.162	691.373		5.087	12.517	17.604	307.914
64		27.082	48.677	75.759	1.004.048		22.102	35.748	57.850	693.174		4.980	12.929	17.909	310.874
65		28.483	48.343	76.826	1.062.099		23.274	35.618	58.892	732.713		5.209	12.725	17.934	329.386
1866	1.701.756	30.381	54.297	84.678	1.086.891	1.435.464	25.141	39.778	64.919	735.522	266.292	5.240	14.519	19.759	351.369
II. Overøvrighedsdistrikter: 1. Smaalenenes Amt.															
Gjennem-	a. Landdistrikter.					b. Fredrikshald.					c. Øvrige Bydistrikter.				
snitlig.															
1851—55		1.116	1.306	2.422	24.919		258	190	448	9.563		212	261	473	7.950
1856—60		1.159	1.226	2.385	33.655		255	214	469	11.663		223	347	570	9.709
1861—65		1.454	1.615	3.069	42.487		230	282	512	14.925		252	456	708	14.546
1851	63.784	1.069	1.253	2.322	21.418	6.599	258	194	452	8.914	8.636	197	261	458	6.466
52		1.083	1.281	2.364	22.364		263	204	467	8.786		211	255	466	6.562
53		1.112	1.339	2.451	25.714		253	189	442	8.787		215	258	473	8.449
54		1.139	1.325	2.464	26.625		259	176	435	11.008		229	225	454	9.577
55		1.175	1.334	2.509	28.473		257	185	442	10.322		208	306	514	8.695
1856	67.530	1.162	1.297	2.459	30.446	7.408	267	182	449	11.545	9.478	215	321	536	8.637
57		1.140	1.235	2.375	33.859		261	183	444	10.799		202	308	510	8.928
58		1.143	1.153	2.296	33.264		267	184	451	12.178		215	335	550	9.700
59		1.155	1.151	2.306	34.310		249	241	490	12.622		227	382	609	9.909
60		1.193	1.298	2.491	36.394		233	281	514	11.171		258	389	647	11.372
1861	72.618	1.291	1.570	2.861	39.028	8.313	271	223	494	14.214	10.708	263	341	604	13.645
62		1.420	1.637	3.057	40.655		226	279	505	16.670		260	479	739	13.925
63		1.469	1.543	3.012	42.845		225	271	496	16.294		247	499	746	15.273
64		1.515	1.701	3.216	44.257		205	339	544	14.491		240	489	729	15.157
65		1.574	1.624	3.198	45.650		221	299	520	12.957		248	475	723	14.728
1866	77.706	1.724	1.813	3.537	44.359	9.219	211	299	510	10.172	11.938	256	496	752	14.623

Anm. Rigets Land og Bydistrikter: Af Anm. 3 paa modstaaende Side vil erfares, at i Løbet af Aarene foregik adskillige Forandringer i Fordelingen mellem Land og By, og først i 1866 blev Delingen strengt gennemført. Smaalenenes Amt: Ved Fredrikshalds Udvidelse 1864 var det væsentlig Tistedalens Sagbrug, som gik over fra Landets til Byens Grund; men dette Brug har særskilt Fattigvæsen, og Opgaverne for samme ere slaede sammen med de andre Opgaver for Byen alt fra 1851.

A. No. 2.

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66 (fortsat.)

A a r.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.
2. Akershus Amt.															
Gjennem- snitlig.	a. Aker.					b. Øvrige Landdistrikter.					c. Bydistrikter.				
1851—55		776	677	1.453	16.106		1.916	2.017	3.933	31.762		46	96	142	1.627
1856—60		552	255	807	15.643		1.867	1.855	3.722	40.294		44	77	121	2.008
1861—65		202	445	647	14.366		2.154	2.171	4.325	51.869		45	79	124	2.239
1851	16.359	345	786	1.131	12.776	71.345	1.807	1.920	3.727	28.327	2.201	49	88	137	1.774
52		807	416	1.223	13.532		1.866	2.114	3.980	29.462		48	90	138	1.512
53		806	559	1.365	15.100		1.973	2.065	4.038	32.916		52	119	171	1.578
54		935	924	1.859	18.360		2.005	2.009	4.014	33.940		40	96	136	1.540
55		986	698	1.684	20.761		1.929	1.979	3.908	34.166		41	85	126	1.731
1856	18.049	767	316	1.083	21.181	75.548	1.891	2.022	3.913	38.508	2.458	55	77	132	2.058
57		732	292	1.024	18.579		1.902	1.772	3.674	39.110		42	71	113	1.950
58		711	317	1.028	18.917		1.863	1.868	3.731	39.737		41	71	112	1.918
59		338	82	420	9.994		1.835	1.779	3.614	39.837		45	81	126	2.021
60		211	270	481	9.544		1.844	1.836	3.680	44.279		39	84	123	2.095
1861	13.739	202	354	556	9.835	80.670	1.925	2.255	4.180	45.664	2.554	44	63	107	1.938
62		203	442	645	12.876		1.971	2.140	4.111	50.555		46	79	125	1.970
63		188	410	598	17.104		2.155	2.066	4.221	50.792		42	85	127	2.344
64		203	495	698	14.688		2.270	2.245	4.515	51.932		46	81	127	2.507
65		212	523	735	17.326		2.448	2.150	4.598	60.403		46	88	134	2.434
66	18.981	434	459	893	17.544	85.625	2.967	2.922	5.889	75.751	2.816	67	133	200	2.895
3. Christiania.															
A a r.	3. Christiania.					4. Hedemarkens Amt.									
Gjennem- snitlig.	Christiania By.					a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.				
1851—55		1.026	2.100	3.126	35.632		1.762	2.645	4.407	43.859		1	3	4	215
1856—60		1.067	2.788	3.855	59.796		1.689	2.362	4.051	50.456		12	17	29	634
1861—65		1.050	3.928	4.978	94.031		2.089	2.848	4.937	68.584		14	50	64	1.034
1851	28.696	925	1.260	2.185	29.071	73.744	1.627	3.000	4.627	38.756	512	"	"	"	223
52		953	2.294	3.247	30.375		1.818	3.123	4.941	43.591		1	"	1	340
53		1.150	2.467	3.617	31.266		1.865	2.476	4.341	43.372		3	2	5	153
54		1.098	2.353	3.451	43.927		1.806	2.295	4.101	45.765		"	9	9	167
55		1.002	2.128	3.130	43.522		1.695	2.330	4.025	47.812		"	5	5	191
1856	31.715	978	1.911	2.889	46.055	79.897	1.667	2.242	3.909	48.689	1.497	12	14	26	691
57		964	1.988	2.952	49.275		1.677	2.496	4.173	52.074		11	12	23	628
58		879	2.239	3.118	53.987		1.690	2.384	4.074	50.272		10	17	27	658
59		1.235	3.714	4.949	69.904		1.710	2.392	4.102	50.177		11	15	26	624
60		1.280	4.086	5.366	79.760		1.701	2.297	3.998	51.067		14	29	43	567
1861	49.324	1.156	4.022	5.178	99.841	108.741	1.796	2.633	4.429	62.132	2.177	11	34	45	889
62		1.074	3.965	5.039	91.556		1.871	2.755	4.626	64.632		11	44	55	1.110
63		1.028	3.924	4.952	85.475		2.115	2.793	4.908	70.586		14	19	33	867
64		946	3.773	4.719	89.072		2.266	3.009	5.275	70.890		14	57	71	1.042
65		1.045	3.957	5.002	104.210		2.395	3.052	5.447	74.682		21	94	115	1.263
1866	57.382	1.059	4.913	5.972	118.493	117.584	2.785	3.470	6.255	70.319	2.858	27	100	127	1.729

Ann. Akershus Amt: Hvitsten Ladested først i 1866 opført under Bydistrikterne. Aker formindsket ved flere Forsteders Indlemmelse i Christiania By fra 1859. Christiania, se Aker. Hedemarkens Amt: Kongsvinger gaaet over fra Land til By i 1856. Øvre Foldalen gaaet over fra Christians til Hedemarkens Amts Landdistrikter fra 1865 af. En Del af Røros Pattigdistrikt for 1866 regnet til dette Amts Landdistrikter.

A. No. 2.

5

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r .	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-																
	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.																
	de.	gede.	gede.	Spd.	de.	gede.	gede.	Spd.	de.	Spd.	de.	gede.	gede.	Spd.	Spd.																
5. Christians Amt.																6. Buskeruds Amt.															
Gjennem-	a. Landdistrikter.										b. Bydistrikter.					a. Landdistrikter.															
1851—55		1.719	2.972	4.691	37.290		7	24	31	351		1.213	2.335	3.548	34.013																
1856—60		1.517	2.316	3.833	39.273		13	48	61	593		1.148	2.424	3.572	38.556																
1861—65		2.010	2.789	4.799	54.014		27	155	182	1.627		1.292	2.993	4.285	52.581																
1851	107.964	1.725	3.147	4.872	36.911	975	5	22	27	374	73.708	1.129	2.374	3.503	32.179																
52		1.750	3.214	4.964	38.757		7	24	31	277		1.235	2.373	3.608	32.948																
53		1.785	3.014	4.799	37.403		11	21	32	297		1.246	2.304	3.550	35.394																
54		1.731	2.729	4.460	35.796		9	26	35	415		1.209	2.356	3.565	34.727																
55		1.602	2.757	4.359	37.585		4	27	31	394		1.247	2.268	3.515	34.818																
1856	113.893	1.341	2.536	3.877	35.306	1.256	4	26	30	358	75.180	1.184	2.263	3.447	36.270																
57		1.564	2.342	3.906	41.583		14	26	40	457		1.159	2.282	3.441	35.742																
58		1.552	2.328	3.880	39.065		14	52	66	442		1.168	2.447	3.615	35.899																
59		1.565	2.200	3.765	40.090		14	68	82	436		1.066	2.427	3.493	40.807																
60		1.561	2.175	3.736	40.319		17	67	84	1.274		1.166	2.700	3.866	44.062																
1861	118.237	1.783	2.589	4.372	50.190	2.827	19	156	175	1.888	77.693	1.203	3.186	4.389	49.379																
62		1.925	2.766	4.691	50.728		19	146	165	1.824		1.278	3.195	4.473	51.638																
63		2.026	2.693	4.719	55.449		19	164	183	983		1.275	2.860	4.135	52.468																
64		2.016	2.705	4.721	50.646		38	147	185	1.778		1.288	3.016	4.304	54.900																
65		2.301	3.193	5.494	63.059		42	161	203	1.662		1.414	2.710	4.124	54.518																
1866	122.678	2.411	4.438	6.849	62.166	2.302	37	245	282	1.876	79.806	1.510	2.763	4.273	56.704																
Buskeruds Amt (fortsat).																7. Jarlsberg og Laurviks Amt.															
Gjennem-	b. Drammen.										c. Øvrige Byer.					a. Landdistrikter.															
1851—55		274	393	667	11.758		280	462	742	10.844		805	1.213	2.018	24.729																
1856—60		234	282	516	11.587		254	420	674	12.390		891	1.111	2.002	30.130																
1861—65		213	832	1.045	13.200		232	543	775	11.969		1.043	1.438	2.481	35.838																
1851	9.146	289	465	754	10.370	4.276	304	451	755	9.661	56.556	737	1.170	1.907	21.698																
52		293	463	756	9.641		290	515	805	10.934		795	1.285	2.080	22.953																
53		279	402	681	10.882		253	500	753	11.328		824	1.175	1.999	24.625																
54		263	374	637	12.217		271	446	717	11.077		844	1.220	2.064	26.975																
55		245	262	507	15.681		280	399	679	11.221		823	1.217	2.040	27.395																
1856	9.916	211	310	521	13.137	5.247	279	373	652	12.753	60.447	827	1.126	1.953	28.518																
57		217	275	492	11.841		272	419	691	12.203		875	1.091	1.966	29.700																
58		249	221	470	10.545		246	433	679	12.233		867	1.140	2.007	31.601																
59		245	216	461	12.648		264	402	666	13.242		907	1.031	1.938	29.966																
60		247	391	638	9.762		210	475	685	11.521		981	1.168	2.149	30.864																
1861	11.474	239	362	601	9.976	5.642	237	448	685	11.441	59.205	1.087	1.405	2.492	33.100																
62		205	927	1.132	12.395		207	484	691	10.751		992	1.483	2.475	33.238																
63		211	959	1.170	13.099		203	513	716	11.723		1.060	1.445	2.505	37.427																
64		206	956	1.162	15.264		259	659	918	13.211		1.051	1.390	2.441	37.509																
65		(206)	956	1.162	15.264		256	611	867	12.720		1.026	1.469	2.495	37.918																
1866	13.032	156	1.037	1.193	15.051	6.437	238	702	940	12.799	62.478	1.028	1.697	2.725	39.470																

Ann. Christians Amt: Gjøvik fra 1861 af paa Bydistrikternes Side. Om Øvre Foldalen se under Hedemarkens Amt. gaet over fra Land- til Bydistrikterne fra 1856 af. Holmsbo først i 1866 regnet med blandt Bydistrikterne. Bydistrikterne fra 1859 af.

Buskeruds Amt: Hønefos i Tabellen Jarlsberg og Laurviks Amt: Horten blandt

A. No. 2.

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r .	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.
	Jarlsb. og Laurv. Amt (fortsat).					8. Bratsberg Amt.									
Gjennem- snitlig.	b. Bydistrikter.					a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.				
1851—55		231	440	671	11.558		777	2.633	3.470	29.343		140	340	480	7.406
1956—60		278	447	725	15.177		726	2.412	3.138	34.909		169	323	492	9.750
1861—65		463	614	1 077	22.579		937	3.435	4.372	48.580		204	352	556	13.893
1851	11.590	250	397	647	10.480	64.183	782	2.817	3.599	25.970	10.535	126	364	490	6.633
52		236	413	649	10.089		799	2.869	3.668	28.053		107	380	487	6.471
53		211	464	675	11.000		793	2.661	3.454	29.509		131	363	494	7.015
54		218	462	680	12.402		766	2.539	3.305	31.949		158	323	481	8.908
55		239	462	701	13.817		745	2.581	3.326	31.235		179	269	448	8.005
1856	12.776	215	387	602	13.468	64.848	676	2.149	2.825	30.954	11.698	148	341	489	8.681
57		247	396	643	13.031		682	2.150	2.832	32.773		162	334	496	9.544
58		233	433	666	13.471		695	2.191	2.886	34.096		228	265	493	10.793
59		336	484	820	16.844		719	2.401	3.120	36.397		149	334	483	9.673
60		361	534	895	19.069		859	3.170	4.029	40.326		160	339	499	10.057
1861	20.122	462	605	1.067	19.663	65.405	902	4.262	5.164	48.156	13.686	188	319	507	12.828
62		439	563	1.002	21.274		876	3.704	4.580	48.852		219	343	562	12.921
63		459	595	1.054	22.858		896	3.184	4.080	47.392		218	429	647	14.072
64		499	603	1.102	23.729		974	3.115	4.089	48.863		172	373	545	14.687
65		455	703	1.158	25.370		1 036	2.911	3.947	49.037		223	297	520	14.956
1866	22.954	609	670	1.279	27.241	66.819	1.091	2.849	3.940	50.197	15.218	176	441	617	13.722
A a r .	9. Nedenæs Amt.										10. Lister og Mandals Amt.				
Gjennem- snitlig.	a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.					a. Landdistrikter.				
1851—55		678	1.474	2.152	23.478		69	203	272	5.120		685	1.690	2.375	18.829
1856—60		695	1.321	2.016	27.879		72	318	390	6.098		679	1.573	2.252	22.450
1861—65		808	1.726	2.534	35.768		103	342	445	10.231		742	2.005	2.747	27.525
1851	49.770	657	1.463	2.120	20.915	6.752	77	202	279	4.302	50.485	681	1.711	2.392	17.037
52		688	1.470	2.158	22.099		73	213	286	4.714		739	1.498	2.237	18.097
53		692	1.541	2.233	23.693		67	164	231	4.753		705	1.799	2.504	18.945
54		689	1.474	2.163	25.127		63	223	286	5.913		680	1.743	2.423	19.359
55		663	1.422	2.085	25.556		63	216	279	5.919		622	1.700	2.322	20.705
1856	51.646	701	1.221	1.922	26.931	7.466	60	219	279	6.641	52.409	637	1.660	2.297	21.370
57		664	1.243	1.907	27.000		65	316	381	6.567		672	1.474	2.146	21.796
58		640	1.274	1.914	27.670		74	323	397	5.963		637	1.502	2.139	22.825
59		675	1.305	1.980	26.861		78	339	417	5.626		685	1.486	2.171	22.471
60		795	1.560	2.355	30.932		83	393	476	5.693		766	1.744	2.510	23.788
1861	55.055	814	2.168	2.982	35.688	8.527	109	323	432	6.781	54.219	770	2.198	2.968	25.364
62		830	1.645	2.475	36.565		95	334	429	11.417		727	1.993	2.720	28.628
63		798	1.631	2.429	35.850		103	328	431	12.442		718	2.020	2.738	27.607
64		775	1.677	2.452	35.588		113	322	435	9.688		758	1.959	2.717	26.821
65		824	1.509	2.333	35.150		96	403	499	10.825		738	1.857	2.595	29.204
1866	58.464	863	1.727	2.590	35.994	9.588	131	429	560	13.903	56.029	780	1.917	2.697	28.211

Anm. Bratsberg Amt: Stathelle blandt Bydistrikterne fra 1853 af. Lister og Mandals Amt: Farsunds Landsogn for 1866 regnet med blandt Landdistrikterne, med at det før var slaaet sammen med Farsund og opført under Bydistrikterne.

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-					
	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.	mæng-	Forsør-	Forsør-		ter.					
	de.	gede.	gede.	Spd.	de.	gede.	gede.	Spd.	de.	gede.	gede.	Spd.	de.	gede.	Spd.					
Lister og Mandals Amt (fortsat).											II. Stavanger Amt.									
b. Christiansand.											c. Øvrige Bydistrikter.					a. Landdistrikter.				
Gjennem-											Gjennem-					Gjennem-				
snitlig.											snitlig.					snitlig.				
1851—55		168	936	1.104	11.095		57	211	268	3.223		762	1.711	2.473	20.755					
1856—60		152	978	1.130	14.663		78	195	273	4.185		879	2.483	3.362	29.099					
1861—65		142	1.030	1.172	16.333		82	227	309	5.474		922	2.515	3.437	32.932					
1851	8.935	160	887	1.047	9.312	5.224	57	262	319	2.748	73.255	738	1.524	2.262	17.390					
52		169	963	1.132	8.788		68	246	314	3.141		742	1.658	2.400	19.467					
53		169	1.043	1.212	10.354		55	178	233	3.413		781	1.695	2.476	20.522					
54		185	929	1.114	12.599		52	181	233	3.406		761	1.797	2.558	21.723					
55		158	858	1.016	14.423		52	189	241	3.407		790	1.880	2.670	24.675					
1856	9.521	160	857	1.017	13.300	5.440	42	192	234	4.100	77.110	879	2.725	3.604	28.754					
57		149	904	1.053	12.571		55	203	258	3.921		887	2.424	3.311	29.727					
58		144	961	1.105	14.718		69	216	285	4.093		880	2.512	3.392	27.766					
59		156	1.122	1.278	15.092		105	201	306	4.311		913	2.441	3.354	30.009					
60		149	1.048	1.197	17.636		121	163	284	4.499		836	2.312	3.148	29.239					
1861	10.198	135	980	1.115	18.713	6.160	98	227	325	5.456	77.822	950	2.481	3.431	31.016					
62		145	1.080	1.225	16.781		93	235	328	5.650		895	2.656	3.551	32.598					
63		141	1.014	1.155	16.683		85	233	318	5.234		947	2.539	3.486	33.708					
64		149	1.030	1.179	14.408		59	232	291	5.523		908	2.467	3.375	32.760					
65		142	1.048	1.190	15.082		73	209	282	5.508		912	2.429	3.341	34.579					
1866	10.876	173	1.167	1.340	17.262	6.880	67	204	271	4.742	80.139	1.099	2.314	3.413	33.653					
Stavanger Amt (fortsat).											12. Søndre Bergenhus Amt.									
b. Stavanger.											c. Øvrige Bydistrikter.					Landdistrikter.				
Gjennem-											Gjennem-					Gjennem-				
snitlig.											snitlig.					snitlig.				
1851—55		407	151	558	10.574		25	48	73	829		1.131	2.456	3.587	28.304					
1856—60		532	245	777	12.846		31	100	131	1.656		1.228	2.839	4.067	35.999					
1861—65		576	169	745	14.688		55	150	205	3.180		1.284	3.009	4.293	36.456					
1851	10.181	422	197	619	8.982	1.438	29	47	76	838	98.000	1.136	2.465	3.601	26.574					
52		383	132	515	12.547		26	45	71	856		1.127	2.458	3.585	27.835					
53		395	137	532	9.929		23	47	70	754		1.135	2.389	3.524	26.157					
54		415	98	513	11.328		25	42	67	854		1.117	2.414	3.531	29.919					
55		418	193	611	10.085		21	60	81	845		1.139	2.557	3.696	31.035					
1856	11.717	483	183	666	9.539	2.712	26	70	96	1.155	102.821	1.234	2.942	4.176	33.894					
57		504	253	757	9.948		26	68	94	1.465		1.275	2.843	4.118	36.201					
58		541	315	856	12.891		28	120	148	1.571		1.185	2.892	4.077	34.586					
59		551	342	893	15.244		33	97	130	2.240		1.232	2.696	3.928	37.396					
60		579	134	713	16.606		40	145	185	1.847		1.215	2.823	4.038	37.919					
1861	14.182	603	141	744	15.415	6.199	54	151	205	2.787	106.762	1.220	3.078	4.298	36.673					
62		579	68	647	14.845		52	137	189	3.150		1.257	3.057	4.314	36.370					
63		557	180	737	15.336		55	121	176	3.499		1.282	2.924	4.206	38.162					
64		559	230	789	13.623		65	166	231	3.012		1.295	2.996	4.291	35.065					
65		581	228	809	14.221		47	177	224	3.454		1.366	2.991	4.357	36.010					
1866	16.647	612	204	816	14.806	8.082	46	224	270	3.548	113.403	1.370	3.425	4.795	38.330					

Anm. Stavanger Amt: Haugesund opført under Byerne fra 1856, Sjøggendal fra 1859, Skudsnæshavn fra 1860. Sandnæs fra 1861. Søndre Bergenhus Amt: Bergens Landdistrikt eller Dom- og Korskirkenes Landsogne ere for 1866 regnede hid, imod at de tidligere vare regnede sammen med Bergens By.

A. No. 2.

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-	Folke-	Fuldt	Delvis	Ialt.	Indtæg-
	mæng-	Forsør-	Forsør-			mæng-	Forsør-	Forsør-			mæng-	Forsør-	Forsør-		
	13. Bergen.					14. Nordre Bergenhus Amt.									
Gjennem-	Bergen.					a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.				
1851—55		931	1.206	2.137	28.993		1.073	1.550	2.623	21.532					
1856—60		802	1.049	1.851	31.948		978	1.565	2.543	26.369					
1861—65		683	1.364	2.047	31.912		1.046	1.641	2.687	27.731					
1851	25.132	820	1.252	2.072	29.183	79.737	1.036	1.682	2.718	22.053					
52		1.231	908	2.139	29.110		1.060	1.567	2.627	20.574					
53		916	1.283	2.199	28.420		1.101	1.493	2.594	20.495					
54		841	1.300	2.141	29.300		1.113	1.388	2.501	20.849					
55		846	1.286	2.132	28.953		1.053	1.623	2.676	23.688					
1856	26.454	798	1.231	2.029	31.210	81.496	1.056	1.699	2.755	26.452					
57		780	951	1.731	33.681		1.050	1.464	2.514	26.400					
58		690	927	1.617	32.818		983	1.558	2.541	26.494					
59		1.125	990	2.115	31.946		896	1.504	2.400	26.089					
60		618	1.144	1.762	30.086		907	1.598	2.505	26.410					
1861	28.428	652	1.009	1.661	28.746	84.149	955	1.689	2.644	27.084					
62		729	1.693	2.422	30.865		986	1.546	2.532	26.117					
63		708	1.435	2.143	32.423		1.023	1.561	2.584	27.964					
64		648	1.350	1.998	33.477		1.118	1.825	2.943	29.075					
65		677	1.336	2.013	34.049		1.147	1.584	2.731	28.415					
1866	27.703	465	1.503	1.968	30.603	86.457	1.193	1.580	2.773	29.471	346	„	„	„	5
A a r.	15. Romsdals Amt.										16. Søndre Thronhjems Amt.				
Gjennem-	a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.					a. Landdistrikter.				
1851—55		1.202	1.753	2.955	21.884		160	243	403	5.847		1.179	2.101	3.280	22.669
1856—60		1.238	1.572	2.810	28.055		153	267	420	7.214		1.328	1.961	3.289	30.550
1861—66		1.201	1.407	2.608	30.820		209	264	473	11.181		1.415	2.092	3.507	36.010
1851	79.247	1.103	1.845	2.948	19.726	6.551	163	211	374	4.968	78.472	1.037	2.037	3.074	20.003
52		1.186	1.742	2.928	19.797		153	238	391	5.719		1.175	1.993	3.168	21.718
53		1.227	1.721	2.948	22.333		153	245	398	6.071		1.183	2.208	3.391	22.808
54		1.238	1.574	2.812	23.355		178	233	411	6.168		1.244	2.106	3.350	24.011
55		1.258	1.881	3.139	24.207		154	289	443	6.310		1.254	2.164	3.418	24.803
1856	82.683	1.327	1.868	3.195	28.266	7.600	148	303	451	6.350	81.435	1.297	2.057	3.354	26.351
57		1.295	1.541	2.836	28.556		143	260	403	7.621		1.306	2.120	3.426	29.953
58		1.213	1.496	2.709	28.082		127	284	411	7.685		1.317	1.854	3.171	31.375
59		1.177	1.526	2.703	27.587		140	299	439	7.137		1.352	1.787	3.139	32.009
60		1.176	1.430	2.606	27.785		206	190	396	7.275		1.366	1.990	3.356	33.062
1861	87.993	1.187	1.521	2.708	29.238	9.329	202	189	391	10.751	85.635	1.400	1.968	3.368	34.968
62		1.202	1.356	2.558	29.435		211	212	423	10.627		1.410	1.999	3.409	34.178
63		1.199	1.366	2.565	29.875		211	210	421	10.443		1.369	2.014	3.383	36.785
64		1.184	1.391	2.575	31.272		156	333	489	11.660		1.404	2.154	3.558	36.040
65		1.234	1.401	2.635	34.282		265	374	639	12.426		1.492	2.328	3.820	38.081
1866	93.304	1.244	1.374	2.618	34.202	11.058	241	325	566	12.244	89.836	1.527	3.051	4.578	40.416

Anm. Bergen: Landdistriktet (se under S. Bergenhus Amt paa forrige Side) for 1866 regnet med her, for samme Aar fradraget. Nordre Bergenhus Amt: For Flor-
øen Ladested først særskilte Opgaver for 1866. Søndre Thronhjems Amt: En Del af Røros Fattigdistrikt for 1866 regnet til Hedemarkens Amts Land-
distrikter (se under dette Amt).

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.	Folke- mæng- de.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtæg- ter. Spd.
	S. Thronhjems Amt (fortsat).					17. Nordre Thronhjems Amt.									
Gjennem- snitlig.	b. Thronhjem.					a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.				
1851—55		370	1.145	1.515	12.933		1.351	1.769	3.120	23.032		17	73	90	852
1856—60		411	1.362	1.773	15.740		1.405	1.537	2.942	29.315		15	88	103	1.160
1861—66		451	1.221	1.672	22.024		1.534	1.506	3.040	34.771		38	103	141	1.384
1851	14.351	314	1.197	1.511	13.205	69.283	1.248	2.112	3.360	21.030	787	22	60	82	571
52		334	1.173	1.507	13.034		1.342	1.920	3.262	21.682		18	99	117	1.134
53		396	1.282	1.678	12.751		1.377	1.714	3.091	24.250		21	69	90	849
54		399	925	1.324	12.063		1.360	1.465	2.825	24.155		9	67	76	789
55		406	1.148	1.554	13.614		1.427	1.633	3.060	24.044		13	70	83	918
1856	14.883	411	1.211	1.622	14.243	72.163	1.376	1.733	3.109	26.819	1.408	14	86	100	1.096
57		380	1.331	1.711	16.222		1.393	1.703	3.096	29.438		10	89	99	743
58		404	1.333	1.737	14.828		1.406	1.398	2.804	29.868		16	94	110	1.554
59		419	1.512	1.931	15.330		1.416	1.407	2.823	30.543		15	83	98	1.207
60		443	1.422	1.865	18.075		1.437	1.443	2.880	29.908		18	90	108	1.201
1861	17.085	413	1.247	1.660	24.017	75.332	1.491	1.344	2.835	30.997	2.698	23	75	98	1.147
62		414	1.195	1.609	19.302		1.483	1.564	3.047	34.354		24	75	99	1.161
63		459	1.228	1.687	22.766		1.547	1.467	3.014	35.376		35	99	134	1.438
64		501	1.461	1.962	21.668		1.521	1.475	2.996	35.554		56	116	172	1.391
65		466	975	1.441	22.367		1.629	1.682	3.311	37.575		53	152	205	1.784
1866	19.287	508	1.011	1.519	26.875	79.133	1.845	2.036	3.881	41.709	3.356	83	152	235	2.467
A a r.	18. Nordlands Amt.														
Gjennem- snitlig.	a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.									
1851—55		693	1.010	1.703	16.214										
1856—60		965	1.430	2.395	28.088										
1861—66		1.124	1.332	2.456	36.170										
1851	71.549	631	949	1.580	14.590										
52		684	1.023	1.707	14.727										
53		710	1.029	1.739	16.787										
54		708	1.015	1.723	15.960										
55		735	1.033	1.768	19.005										
1856	77.587	835	1.295	2.130	22.113										
57		980	1.397	2.377	25.964										
58		993	1.486	2.479	26.755										
59		994	1.561	2.555	32.570										
60		1.022	1.412	2.434	33.039										
1861	83.627	1.107	1.320	2.427	34.385										
62		1.118	1.338	2.456	34.861										
63		1.155	1.290	2.445	34.419										
64		1.152	1.369	2.521	39.198										
65		1.088	1.345	2.433	37.985										
1866	89.149	1.225	1.578	2.803	35.865	519	4	8	12	193					

Anm. Nordre Thronhjems Amt: Namsos blandt Bydistrikterne for 1852 samt fra alle Aarene fra 1855 af; Stenkjær ligesaa fra 1855 af. Nordlands Amt: Bode By før 1866 slaaet sammen med Landdistrikterne, for 1866 fraskilt ved Beregning efter Folketallet. En Del af Evindnæs Fattigdistrikt for 1866 fraskilt og regnet sammen med Finmarkens Amts Landdistrikter.

A. No. 2.

Tabel No. 1. Hovedopgaverne for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r .	Folke- mængde.	Fuldt For- sørgede.	Delvis For- sørgede.	Ialt.	Indtægter. Spd.	Folke- mængde.	Fuldt For- sørgede.	Delvis For- sørgede.	Ialt.	Indtægter. Spd.
19. Finmarkens Amt.										
Aarligt Gjennemsnit.	a. Landdistrikter.					b. Bydistrikter.				
1851—55		220	603	823	8172		72	128	200	2.851
1856—60		358	759	1.117	14.620		92	122	214	4.069
1861—66		380	777	1.157	17.355		54	198	252	4.567
1851	45.786	159	439	598	6.837	3.510	49	114	163	2.507
52		194	451	645	7.056		54	159	213	2.729
53		246	552	798	7.874		96	126	222	3.074
54		240	734	974	8.622		115	46	161	2.952
55		261	839	1.100	10.472		47	192	239	2.991
1856	50.572	344	821	1.165	12.075	4.083	121	77	198	3.510
57		298	760	1.058	13.763		59	135	194	3.669
58		384	664	1.048	14.961		132	80	212	4.771
• 59		391	770	1.161	15.474		93	135	228	4.110
60		373	779	1.152	16.825		57	183	240	4.287
1861	55.310	354	726	1.080	16.066	4.851	49	213	262	4.290
62		348	762	1.110	16.794		59	171	230	4.289
63		356	778	1.134	16.964		67	211	278	4.662
64		404	759	1.163	18.115		49	212	261	5.486
65		438	860	1.298	18.839		46	182	228	4.106
1866	57.873	479	824	1.303	18.706	7.794	74	256	330	6.117
Særskilt i 1866, Tromsø Amt	41.265	317	506	823	11.366	4.073	30	143	173	3.170
Finmarkens Amt	16.608	162	318	480	7.339	3.721	44	113	157	2.947

Anm. De nuværende Tromsø og Finmarkens Amter ere opstaaede ved Deling i 1866 af det tidligere ene Finmarkens Amt. For 1866 er en Del af Evindnæs Fattigdistrikt, som ellers hører til Nordlands Amt, regnet sammen med Tromsø Amts Landdistrikter, og for samme Aar ere Byerne Vardø og Vadsø, som før vare regnede sammen med Landdistrikterne, blevne fraskilte fra disse ved Beregning efter Folketallet og derefter opførte under Finmarkens Amts Bydistrikter.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66,

meddelte for: 1, Riget, 2, Amternes Landdistrikter og 3, de syv største Byer.

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat. Spd.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Ø).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Ø)	Refusio- ner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægd- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Gjennem- snitlig.	I. R i g e t. 1. Det samlede Rige.											
1851—55	10.998	11.973	41.446	64.437	231.668	71.758	69.735	90.879	162.371	626.114		
1856—60	10.249	12.932	41.701	64.882	333.638	76.075	101.572	101.724	175.217	788.225		
1861—65	10.403	14.861	49.603	74.867	471.337	74.874	82.695 60.991	116.810	188.169	994.876		
1851	10.948	10.956	40.884	62.788	197.551	67.988	56.531	81.461	161.242	564.772		
52	10.981	11.684	42.612	65.277	209.055	69.902	62.098	88.393	162.022	591.470		
53	11.455	12.325	41.723	65.503	225.421	69.799	71.188	92.644	159.968	619.020		
54	10.953	12.435	40.665	64.053	256.395	76.244	75.115	94.830	161.245	663.828		
55	10.652	12.463	41.447	64.562	269.919	74.858	82.257	97.065	167.381	691.480		
1856	10.610	12.723	40.858	64.191	284.876	78.773	88.048	102.035	177.689	731.421		
57	10.291	12.706	40.268	63.265	311.228	79.547	95.113	104.791	176.605	767.285		
58	10.090	12.701	40.510	63.301	332.979	78.281	101.849	96.194	170.751	780.053		
59	10.329	13.047	42.143	65.519	357.223	72.330	110.016	99.290	173.892	812.752		
60	9.924	13.484	44.726	68.134	381.882	71.443	112.832	106.312	177.147	849.616		
1861	10.267	13.795	49.478	73.540	430.283	69.573	85.560 53.666	117.558	186.750	943.390		
62	10.233	14.294	49.919	74.446	443.405	74.336	86.619 53.917	116.112	191.167	965.557		
63	10.513	14.575	48.678	73.766	465.259	75.248	87.690 62.264	116.266	192.560	999.287		
64	10.404	15.337	50.018	75.759	483.038	75.640	78.689 64.507	112.851	189.323	1.004.048		
65	10.600	16.303	49.923	76.826	534.701	79.571	74.917 70.602	121.261	181.047	1.062.099		
1866	10.671	17.381	56.626	84.678	553.796	118.785	44.350 86.792	118.461	164.706	1.086.891		
Gjennem- snitlig.	I, 2. Rigets Landdistrikter.											
1851—55	10.320	8.807	31.907	51.034	130.883	15.258	47.499	90.879	162.371	446.890		
1856—60	9.550	9.767	30.989	50.306	193.768	13.531	71.098	101.724	175.217	555.339		
1861—65	9.848	11.553	35.983	57.384	274.234	9.558	52.710 42.379	116.810	188.169	683.860		
1851	10.343	7.899	32.099	50.341	107.158	15.124	39.206	81.461	161.242	404.190		
52	10.519	8.532	32.494	51.545	116.847	15.566	41.883	88.393	162.022	424.711		
53	10.493	9.144	31.658	51.295	131.843	14.850	48.591	92.644	159.968	447.896		
54	10.159	9.130	31.403	50.692	144.003	14.710	52.430	94.830	161.245	467.218		
55	10.086	9.331	31.883	51.300	154.565	16.040	55.384	97.065	167.381	490.436		
1856	10.051	9.570	31.552	51.173	168.576	15.807	58.789	102.035	177.689	522.895		
57	9.677	9.672	30.831	50.180	190.834	15.917	64.070	104.791	176.605	552.218		
58	9.575	9.720	30.496	49.791	197.777	15.421	73.092	96.194	170.751	553.235		
59	9.241	9.769	29.962	48.972	200.401	10.331	78.672	99.290	173.892	562.587		
60	9.204	10.107	32.103	51.414	211.255	10.181	80.868	106.312	177.147	585.762		
1861	9.529	10.514	37.141	57.184	230.595	9.759	58.210 36.092	117.558	186.750	638.964		
62	9.790	11.000	36.040	56.830	250.326	9.610	56.264 39.594	116.112	191.167	663.074		
63	9.930	11.307	34.925	56.162	274.106	8.972	56.164 43.305	116.266	192.560	691.373		
64	9.964	12.082	35.804	57.850	286.292	10.042	49.239 45.427	112.851	189.323	693.174		
65	10.026	12.862	36.004	58.892	329.848	9.408	43.672 47.477	121.261	181.047	732.713		
1866	10.149	13.820	40.942	64.919	341.534	31.474	27.296 52.050	118.461	164.705	735.523		

Anm. Rigets Land- og Bydistrikter: Se Anmærkning Side 3.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl)	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægdshold, Værdi.	Sum.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	I. 3, Rigets Bydistrikter.											
1851—55	678	3.165	7.513	2.046	13.402	100.785	56.500	21.939		"	"	179.224
1856—60	699	3.165	8.797	1.915	14.576	139.869	62.544	30.473		"	"	232.886
1861—65	556	3.308	11.754	1.866	17.484	197.104	65.315	29.985	18.612	"	"	311.017
1851	605	3.057	6.835	1.950	12.447	90.393	52.864	17.325		"	"	160.582
52	462	3.152	7.807	2.311	13.732	92.208	54.336	20.215		"	"	166.759
53	962	3.181	7.796	2.269	14.208	93.578	54.949	22.597		"	"	171.124
54	794	3.305	7.552	1.710	13.361	112.392	61.534	22.684		"	"	196.610
55	566	3.132	7.576	1.988	13.262	115.354	58.818	26.872		"	"	201.044
1856	559	3.153	7.453	1.853	13.018	116.301	62.967	29.259		"	"	208.526
57	614	3.034	7.786	1.651	13.085	120.394	63.630	31.043		"	"	215.067
58	515	2.981	8.182	1.832	13.510	135.202	62.860	28.757		"	"	226.819
59	1.088	3.278	9.990	2.191	16.547	156.822	61.999	31.344		"	"	250.165
60	720	3.377	10.575	2.048	16.720	170.627	61.262	31.965		"	"	263.854
1861	738	3.281	10.639	1.698	16.356	199.688	59.814	27.350	17.574	"	"	304.426
62	443	3.294	11.933	1.946	17.616	193.079	64.726	30.355	14.323	"	"	302.483
63	583	3.268	11.798	1.955	17.604	191.153	66.276	31.526	18.959	"	"	307.914
64	440	3.255	12.400	1.814	17.909	196.746	65.598	29.450	19.080	"	"	310.874
65	574	3.441	12.001	1.918	17.934	204.853	70.163	31.245	23.125	"	"	329.386
1866	522	3.553	13.707	1.977	19.759	212.261	87.312	17.054	34.748	"	"	351.369
Gjennem- snitlig.	II, Amternes Landdistrikter. I. Smaalenenes Amt.											
1851—55	486	578	1.358		2.422	7.145	156	3.213		7.669	6.735	24.919
1856—60	430	652	1.303		2.385	12.007	115	4.325		9.363	7.844	33.655
1861—65	470	836	1.763		3.069	18.951	95	1.909	3.232	9.834	8.466	42.487
1851	529	478	1.315		2.322	5.046	288	2.720		6.503	6.861	21.418
52	491	554	1.319		2.364	5.707	153	2.645		6.985	6.874	22.364
53	490	576	1.385		2.451	6.423	133	3.602		8.227	7.328	25.714
54	458	630	1.376		2.464	8.342	93	3.468		8.588	6.134	26.625
55	461	651	1.397		2.509	10.204	110	3.634		8.044	6.481	28.473
1856	409	667	1.383		2.459	10.636	90	4.075		9.358	6.287	30.446
57	455	639	1.281		2.375	12.060	210	4.273		9.702	7.614	33.859
58	445	673	1.178		2.296	12.873	90	3.937		8.713	7.651	33.264
59	414	643	1.249		2.306	12.062	90	3.972		9.247	8.940	34.310
60	426	637	1.428		2.491	12.405	95	5.370		9.796	8.728	36.394
1861	437	720	1.704		2.861	14.711	95	1.169	4.109	10.182	8.761	39.028
62	471	801	1.785		3.057	16.157	95	1.715	3.780	10.018	8.889	40.655
63	434	885	1.693		3.012	19.705	95	1.864	3.301	9.927	7.953	42.845
64	471	917	1.828		3.216	20.644	95	2.386	3.083	9.464	8.586	44.257
65	535	859	1.804		3.198	23.538	95	2.413	1.887	9.579	8.139	45.650
1866	693	898	1.946		3.537	22.459	1.154	913	3.157	9.331	7.345	44.359

Ann. Smaalenenes Amt: Angaaende Landdistrikternes Formindskelse ved Fredrikshalds Udvidelse 1864, se Anmærkning Side 3.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl).	andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl)	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægd- hold, Værdi.	Sum.
						Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	II, 2. Akershus Amt, a. Aker.											
1851—55	96	276	1.081	1.453	10.908	1.974	2.347	"	876	16.106		
1856—60	74	236	497	807	10.489	1.330	3.129	"	694	15.643		
1861—65	49	151	447	647	10.367	129	1.805	1.639	"	424	14.366	
1851	115	230	786	1.131	8.425	1.775	1.826	"	750	12.776		
52	90	257	876	1.223	8.115	2.231	2.286	"	900	13.532		
53	84	426	855	1.365	10.271	1.852	2.137	"	840	15.100		
54	95	220	1.544	1.859	13.178	1.900	2.333	"	950	18.360		
55	94	246	1.344	1.684	14.553	2.113	3.156	"	940	20.761		
1856	103	302	678	1.083	14.917	1.799	3.435	"	1.030	21.181		
57	87	295	642	1.024	12.453	2.050	3.206	"	870	18.579		
58	71	294	663	1.028	12.923	2.311	3.073	"	610	18.917		
59	50	136	234	420	5.828	244	3.432	"	490	9.994		
60	59	152	270	481	6.324	248	2.500	"	472	9.544		
1861	45	148	363	556	6.414	231	1.647	1.131	"	412	9.835	
62	48	155	442	645	8.959	220	1.838	1.420	"	439	12.876	
63	50	138	410	598	12.305	65	2.273	2.036	"	(425)	17.104	
64	50	153	495	698	11.115	65	1.674	1.428	"	406	14.688	
65	53	159	523	735	13.044	65	1.595	2.182	"	(440)	17.326	
1866	63	170	660	893	13.203	1.366	294	2.182	736	509	17.544	
Gjennem- snitlig.	(Akershus Amt) b. Øvrige Landdistrikter.											
1851—55	1.137	687	2.109	3.933	11.784	128	2.950	8.553	8.348	31.762		
1856—60	1.088	689	1.945	3.722	16.530	110	5.463	8.593	9.598	40.294		
1861—65	1.128	895	2.302	4.325	23.058	196	5.430	2.428	9.470	11.288	51.869	
1851	1.070	704	1.953	3.727	9.078	126	2.498	8.207	8.418	28.327		
52	1.087	665	2.228	3.980	10.545	120	2.599	8.840	7.358	29.462		
53	1.163	708	2.167	4.038	11.829	120	2.908	9.754	8.304	32.916		
54	1.187	689	2.138	4.014	13.545	80	3.219	8.810	8.286	33.940		
55	1.181	668	2.059	3.908	13.921	193	3.525	7.154	9.374	34.166		
1856	1.119	693	2.101	3.913	15.487	200	3.619	9.574	9.627	38.508		
57	1.114	687	1.873	3.674	16.473	110	3.781	8.256	10.489	39.110		
58	1.108	662	1.961	3.731	15.693	60	5.684	8.991	9.309	39.737		
59	1.052	699	1.863	3.614	17.157	120	5.875	7.660	9.024	39.837		
60	1.046	708	1.926	3.680	17.839	60	8.353	8.485	9.542	44.279		
1861	1.066	730	2.384	4.180	19.193	60	5.634	2.429	7.864	10.484	45.664	
62	1.075	845	2.191	4.111	21.376	280	6.472	2.125	9.424	10.878	50.555	
63	1.122	864	2.235	4.221	21.427	180	5.508	2.655	9.583	11.439	50.792	
64	1.182	983	2.350	4.515	23.074	240	4.836	2.532	9.394	11.857	51.932	
65	1.195	1.054	2.349	4.598	30.222	220	4.700	2.397	11.084	11.781	60.403	
1866	1.307	1.370	3.212	5.889	40.709	5.098	1.430	5.282	11.505	11.727	75.751	

Anm. Aker formidsket ved Forstæders Indlemmelse i Christiania By fra 1859 af. — Amtets øvrige Landdistrikter for 1866 formidskede ved Afgang for Hvitsten. Se Anmærkning til Side 4.

De indecirklede Tal for Aker 1863 og 1865 ere udfyldte efter Beregning.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl).	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægds- hold, Værdi.	Sum.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	II, 3. Hedemarkens Amt.											
1851—55	1.200	617	2.590	4.407	7.280	1.339	4.993	9.713	20.536	43.859		
1856—60	1.076	670	2.305	4.051	10.650	971	7.011	10.795	21.028	50.456		
1861—65	1.174	937	2.826	4.937	19.251	747	6.997	3.189	13.938	24.461	68.584	
1851	1.114	567	2.946	4.627	4.796	1.127	4.452	8.829	19.552	38.756		
52	1.273	608	3.060	4.941	5.824	1.213	5.243	10.569	20.742	43.591		
53	1.291	617	2.433	4.341	7.885	1.256	4.267	9.319	20.644	43.372		
54	1.197	659	2.245	4.101	8.659	1.143	6.173	9.666	20.125	45.765		
55	1.127	633	2.265	4.025	9.235	1.955	4.827	10.180	21.615	47.812		
1856	1.096	640	2.173	3.909	9.209	1.315	5.042	11.755	21.337	48.689		
57	1.111	626	2.436	4.173	11.082	972	7.182	11.517	21.321	52.074		
58	1.082	645	2.347	4.074	10.909	872	7.269	10.211	21.011	50.272		
59	1.065	713	2.324	4.102	10.726	817	7.589	10.345	20.670	50.177		
60	1.027	727	2.244	3.998	11.324	822	7.973	10.148	20.800	51.067		
1861	1.050	738	2.641	4.429	14.439	722	7.259	2.729	13.967	23.016	62.432	
62	1.073	842	2.711	4.626	16.886	661	7.019	3.195	12.960	23.911	64.632	
63	1.205	935	2.768	4.908	19.719	735	7.886	3.314	13.109	25.823	70.586	
64	1.255	1.033	2.987	5.275	19.354	787	7.587	3.263	13.799	26.100	70.890	
65	1.286	1.138	3.023	5.447	25.858	828	5.236	3.446	15.857	23.457	74.682	
1866	1.311	1.177	3.767	6.255	28.171	3.782	2.477	4.078	13.910	17.900	70.319	
Gjennem- snitlig.	II, 4. Kristians Amt.											
1851—55	1.484	466	2.741	4.691	5.837	283	2.934	12.570	15.667	37.290		
1856—60	1.158	419	2.255	3.833	7.790	395	4.309	13.609	13.170	39.273		
1861—65	1.393	590	2.816	4.799	12.516	141	3.293	2.624	18.422	17.018	54.014	
1851	1.531	401	2.940	4.872	4.341	295	2.279	13.105	16.891	36.911		
52	1.564	453	2.947	4.964	4.895	206	3.423	13.249	16.984	38.757		
53	1.451	654	2.694	4.799	6.056	210	3.102	12.070	15.965	37.403		
54	1.418	397	2.645	4.460	6.731	267	2.887	11.067	14.844	35.796		
55	1.454	424	2.481	4.359	7.159	437	2.980	13.359	13.650	37.585		
1856	1.295	310	2.272	3.877	6.409	616	3.338	11.119	13.824	35.306		
57	1.186	364	2.356	3.906	7.785	607	3.638	15.688	13.865	41.583		
58	1.158	405	2.317	3.880	7.678	433	4.960	12.811	13.183	39.065		
59	1.106	485	2.174	3.765	8.400	200	5.133	13.658	12.699	40.090		
60	1.046	532	2.158	3.736	8.679	117	4.476	14.769	12.278	40.319		
1861	1.250	524	2.598	4.372	10.484	66	3.664	2.433	17.797	15.747	50.190	
62	1.377	552	2.762	4.691	10.708	72	4.307	2.310	16.404	16.927	50.728	
63	1.409	541	2.769	4.719	12.128	215	3.464	2.744	17.767	19.130	55.449	
64	1.409	599	2.713	4.721	12.431	197	2.668	2.587	17.108	15.655	50.646	
65	1.520	733	3.241	5.494	16.832	154	2.363	3.045	23.033	17.632	63.059	
1866	1.605	864	4.380	6.849	16.985	2.453	1.682	2.869	22.372	15.805	62.166	

Anm. Hedemarkens Amt: Angaaende Forandring i Landdistrikternes Grændser formedelst Kongsvingers Overgang fra Land til By og formedelst Tillæg af Øvre Foldalen og en Del af Røros, se Anmærkning til Side 4. Christians Amt: Angaaende Forandring ved Afgang af Øvre Foldalen og af Gjøvik, se Anm. til Side 5.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brænde- vin (i 1866 til- lige af Øl).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl)	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægds- hold, Værdi.	Sum.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	II, 5. Buskeruds Amt.											
1851—55	545	575	2.428		3.548	10.490	1.220	3.269		10.752	8.282	34.013
1856—60	402	695	2.475		3.572	14.678	997	5.077		11.307	6.496	38.556
1861—65	449	787	3.049		4.285	22.867	956	2.998	3.507	13.650	8.602	52.581
1851	538	489	2.476		3.503	9.381	1.261	2.455		9.401	9.680	32.179
52	601	543	2.464		3.608	9.434	1.513	2.964		10.002	9.036	32.948
53	598	557	2.395		3.550	11.285	1.162	3.484		11.287	8.177	35.394
54	492	630	2.443		3.565	10.758	1.052	3.657		11.627	7.634	34.727
55	496	655	2.364		3.515	11.594	1.113	3.785		11.444	6.882	34.818
1856	381	702	2.364		3.447	11.512	1.185	4.972		12.414	6.186	36.270
57	373	702	2.366		3.441	13.009	932	4.670		11.706	5.425	35.742
58	362	716	2.537		3.615	14.763	1.072	4.314		10.271	5.480	35.899
59	427	646	2.420		3.493	16.243	873	5.520		10.924	7.248	40.807
60	469	710	2.687		3.866	17.865	922	5.911		11.221	8.143	44.062
1861	434	706	3.249		4.389	19.515	866	3.931	3.340	13.699	8.028	49.379
62	463	744	3.266		4.473	21.372	877	3.088	3.781	13.244	9.276	51.638
63	458	762	2.915		4.135	22.400	880	3.021	2.905	14.107	9.155	52.468
64	461	779	3.064		4.304	24.281	1.079	2.813	3.861	13.734	9.133	54.900
65	427	945	2.752		4.124	26.767	1.078	2.137	3.650	13.466	7.419	54.518
1866	402	978	2.893		4.273	28.508	2.468	1.741	3.785	13.982	6.220	56.704
Gjennem- snitlig.	II, 6. Jarlsberg og Laurviks Amt.											
1851—55	323	473	1.222		2.018	10.268	1.181	3.229		1.704	8.347	24.729
1856—60	316	519	1.167		2.002	14.425	1.284	4.194		1.413	8.815	30.130
1861—65	300	660	1.521		2.481	20.921	406	2.580	1.934	1.950	8.047	35.838
1851	341	410	1.156		1.907	8.705	983	2.488		1.360	8.162	21.698
52	315	476	1.289		2.080	9.787	1.401	2.336		1.482	7.947	22.953
53	333	497	1.169		1.999	10.029	1.184	3.248		1.778	8.387	24.625
54	319	487	1.258		2.064	11.404	1.224	3.910		1.899	8.539	26.975
55	307	493	1.240		2.040	11.417	1.113	4.163		2.002	8.701	27.395
1856	305	491	1.157		1.953	11.861	1.752	4.360		1.534	9.011	28.518
57	314	507	1.145		1.966	14.119	1.769	4.131		1.334	8.346	29.700
58	331	511	1.165		2.007	15.171	1.706	4.640		1.297	8.787	31.601
59	319	525	1.094		1.938	14.858	588	4.166		1.356	8.998	29.966
60	313	564	1.272		2.149	16.115	603	3.671		1.545	8.930	30.864
1861	316	571	1.605		2.492	17.543	445	2.576	1.944	1.822	8.769	33.100
62	310	639	1.526		2.475	17.745	398	3.202	2.042	1.640	8.211	33.238
63	305	672	1.528		2.505	22.006	458	3.194	1.649	2.035	8.085	37.427
64	292	712	1.437		2.441	23.681	435	1.930	1.703	2.117	7.643	37.509
65	276	710	1.509		2.495	23.630	295	1.997	2.334	2.135	7.526	37.918
1866	272	682	1.771		2.725	25.155	1.234	1.009	2.329	2.371	7.372	39.470

Ann. Om Landdistrikternes Formindselse formedelst Atgang af Byerne Hønefos og Holmsbo i Buskeruds Amt samt af Horten i Jarlsberg og Laurviks Amt, se Anmærkning til Side 5.

A. No. 2.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:				Indtægternes Slags:							
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Ø).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Ø)	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægds- hold, Værdi.	Sum.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	II, 7. Bratsberg Amt.											
1851—55	307	391	2.772	3.470	8.431	416	2.462	7.902	10.132	29.343		
1856—60	299	367	2.472	3.138	11.925	61	3.137	8.793	10.993	34.909		
1861—65	324	520	3.528	4.372	19.663	7	3.231 1.906	1.001	12.773	48.580		
1851	314	381	2.904	3.599	6.861	578	1.618	7.220	9.693	25.970		
52	315	396	2.957	3.668	8.135	593	1.961	7.414	9.950	28.053		
53	304	375	2.775	3.454	7.877	255	2.742	8.357	10.277	29.509		
54	303	410	2.592	3.305	9.772	225	3.302	8.404	10.246	31.949		
55	299	392	2.635	3.326	9.511	430	2.684	8.115	10.495	31.235		
1856	296	331	2.198	2.825	10.585	80	2.178	7.493	10.617	30.954		
57	300	344	2.188	2.832	10.807	80	2.565	8.448	10.872	32.773		
58	295	356	2.235	2.886	11.443	55	3.394	8.527	10.677	34.096		
59	293	371	2.456	3.120	12.548	55	4.180	8.673	10.941	36.397		
60	313	435	3.281	4.029	14.242	35	3.368	10.824	11.857	40.326		
1861	326	490	4.348	5.164	16.187	35	5.220 1.615	12.071	12.928	48.156		
62	330	455	3.795	4.580	19.530	"	2.632 1.823	11.658	13.209	48.852		
63	321	465	3.294	4.080	19.201	"	3.741 1.991	10.364	12.695	47.992		
64	326	581	3.182	4.089	21.081	"	2.184 2.378	10.309	12.911	48.863		
65	319	606	3.022	3.947	22.314	"	2.377 1.723	10.501	12.122	49.037		
1866	328	700	2.912	3.940	23.435	"	1.364 3.011	9.252	12.499	50.197		
Gjennem- snitlig.	II, 8. Nedenæs Amt.											
1851—55	175	319	1.638	2.152	8.267	"	1.103	8.700	5.409	23.478		
1856—60	158	340	1.513	2.016	10.969	"	1.680	9.624	5.606	27.879		
1861—65	160	453	1.921	2.534	16.043	"	1.426 1.579	10.721	5.998	35.768		
1851	187	339	1.594	2.120	7.144	"	901	7.712	5.158	20.915		
52	174	332	1.652	2.158	7.299	"	1.066	8.445	5.289	22.099		
53	188	353	1.692	2.233	8.447	"	1.088	8.484	5.674	23.693		
54	171	317	1.675	2.163	8.970	"	1.162	9.543	5.451	25.127		
55	154	354	1.577	2.085	9.474	"	1.297	9.313	5.471	25.556		
1856	153	324	1.445	1.922	10.384	"	1.274	9.845	5.427	26.931		
57	148	303	1.456	1.907	10.725	"	1.573	9.496	5.205	27.000		
58	158	306	1.450	1.914	11.162	"	2.139	8.986	5.383	27.670		
59	165	323	1.492	1.980	10.554	"	1.485	9.086	5.736	26.861		
60	168	464	1.723	2.355	12.018	"	1.927	10.708	6.278	30.932		
1861	189	413	2.380	2.982	12.978	"	2.878 1.358	11.657	6.817	35.688		
62	188	439	1.848	2.475	15.007	"	1.369 1.486	11.692	7.012	36.565		
63	152	449	1.828	2.429	16.527	"	1.145 1.994	10.631	5.554	35.850		
64	144	460	1.848	2.452	17.691	"	904 1.470	10.119	5.404	35.588		
65	131	503	1.699	2.333	18.012	"	836 1.587	9.508	5.206	35.150		
1866	127	482	1.981	2.590	19.098	473	1.111 1.344	9.424	4.544	35.994		

Ann. Bratsberg Amt: Stathalle afregnet fra Landdistrikterne og tillagt Bydistrikterne fra 1853 af, se Anmærkning til Side 6.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat. Spd.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl). Spd.	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl) Spd.	Refusio- ner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
	II, 9. Lister og Mandals Amt.											
Gjennem- snitlig.												
1851—55	275	383	1.717	2.375	6.785	180	1.343	4.061	6.460	18.829		
1856—60	209	408	1.635	2.252	10.266	126	1.907	4.418	5.733	22.450		
1861—65	219	512	2.016	2.747	14.745	70	1.390 1.188	4.578	5.554	27.525		
1851	280	351	1.761	2.392	6.289	175	1.018	3.452	6.103	17.037		
52	305	376	1.556	2.237	5.920	191	1.148	3.903	6.935	18.097		
53	282	417	1.805	2.504	6.646	184	1.415	4.204	6.496	18.945		
54	268	387	1.768	2.423	7.144	180	1.516	4.198	6.321	19.359		
55	243	385	1.694	2.322	7.927	170	1.616	4.549	6.443	20.705		
1856	241	371	1.685	2.297	8.761	151	1.550	4.580	6.327	21.370		
57	207	415	1.524	2.146	10.023	140	1.382	4.591	5.659	21.796		
58	210	393	1.536	2.139	10.555	130	2.093	4.479	5.569	22.825		
59	191	417	1.563	2.171	10.330	105	2.211	4.432	5.393	22.471		
60	200	445	1.865	2.510	11.660	105	2.300	4.006	5.717	23.788		
1861	211	474	2.283	2.968	12.682	85	1.290 1.243	4.291	5.773	25.364		
62	227	505	1.988	2.720	14.551	65	1.499 1.588	4.879	6.045	28.628		
63	224	497	2.017	2.738	15.017	65	1.228 851	4.788	5.659	27.607		
64	224	542	1.951	2.717	14.764	65	1.183 1.060	4.540	5.210	26.821		
65	212	541	1.842	2.595	16.713	69	1.748 1.200	4.391	5.083	29.204		
1866	150	634	1.913	2.697	16.990	644	1.057 1.914	3.892	3.715	28.211		
Gjennem- snitlig.	II, 10. Stavanger Amt.											
1851—55	550	263	1.660	2.473	5.094	1	1.870	5.455	8.335	20.755		
1856—60	480	420	2.462	3.362	9.018	"	2.650	7.977	9.455	29.099		
1861—65	462	455	2.520	3.437	12.080	"	1.384 1.435	8.347	9.686	32.932		
1851	582	204	1.476	2.262	3.990	"	1.934	4.094	7.373	17.390		
52	561	243	1.596	2.400	4.726	"	1.657	5.390	7.694	19.467		
53	474	245	1.757	2.476	5.324	5	1.542	6.245	7.406	20.522		
54	561	287	1.710	2.558	5.531	"	1.782	5.356	9.054	21.723		
55	573	337	1.760	2.670	5.898	"	2.435	6.191	10.151	24.675		
1856	542	372	2.690	3.604	7.003	"	2.848	8.423	10.480	28.754		
57	528	398	2.385	3.311	9.662	"	2.402	7.608	10.055	29.727		
58	470	430	2.492	3.392	8.329	"	2.845	7.683	8.409	27.766		
59	448	463	2.443	3.354	10.407	"	2.481	7.655	9.467	30.009		
60	411	439	2.298	3.148	9.189	"	2.672	8.514	8.865	29.239		
1861	436	455	2.540	3.431	10.456	"	1.416 1.261	8.226	9.658	31.016		
62	474	444	2.633	3.551	11.489	"	1.464 1.110	9.034	9.502	32.598		
63	479	450	2.557	3.486	12.381	"	1.417 1.760	8.355	9.796	33.708		
64	478	466	2.431	3.375	11.946	"	1.161 1.587	8.058	10.008	32.760		
65	443	459	2.439	3.341	14.127	"	1.462 1.459	8.063	9.468	34.579		
1866	405	499	2.509	3.413	13.461	114	1.320 1.798	8.001	8.960	33.653		

Ann. Lister og Mandals Amt: Om Landdistrikternes Forøgelse i 1866 formedelst Farsunds Landsogn, se Ann. til Side 7.
Formindskelse formedelst Afgang af Byerne Haugesund o. s. v., se Ann. til Side 7.

Stavanger Amt: Om Landdistrikternes

A. No. 2.

Tabel No 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:				Indtægternes Slags:							
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat. Spd.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl). Spd.	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl) Spd.	Refusio- ner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægd- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Gjennem- snitlig.	II, 11. Søndre Bergenhus Amt.											
1851—55	640	507	2.440	3.587	5.194	867	3.259	9.035	9.949	28.304		
1856—60	733	579	2.755	4.067	8.711	733	4.046	9.084	13.425	35.999		
1861—65	625	617	3.051	4.293	10.673	537	3.482 1.497	8.476	11.792	36.456		
1851	653	451	2.497	3.601	4.625	875	3.314	7.183	10.576	26.574		
52	613	436	2.536	3.585	5.051	911	2.772	8.055	11.046	27.835		
53	721	448	2.355	3.524	5.153	917	3.241	8.527	8.318	26.157		
54	602	582	2.347	3.531	5.263	850	3.450	10.612	9.744	29.919		
55	611	618	2.467	3.696	5.878	780	3.516	10.797	10.064	31.035		
1856	840	674	2.662	4.176	7.511	718	2.958	9.498	13.209	33.894		
57	687	635	2.796	4.118	8.167	720	3.739	10.171	13.405	36.201		
58	801	521	2.755	4.077	8.840	708	4.255	7.221	13.561	34.586		
59	664	542	2.722	3.928	9.536	720	4.368	9.051	13.721	37.396		
60	676	523	2.839	4.038	9.500	800	4.911	9.477	13.231	37.919		
1861	666	540	3.092	4.298	9.341	693	3.231 1.648	9.052	12.708	36.673		
62	672	621	3.021	4.314	9.710	624	3.577 1.415	7.954	13.089	36.370		
63	661	600	2.945	4.206	10.023	452	3.517 1.617	9.240	13.313	38.162		
64	566	655	3.070	4.291	10.892	572	3.717 1.335	8.187	10.362	35.065		
65	563	668	3.126	4.357	13.396	343	3.368 1.470	7.946	9.488	36.010		
1866	572	758	3.465	4.795	16.046	1.976	2.454 1.703	7.431	8.719	38.330		
Gjennem- snitlig.	II, 12. Nordre Bergenhus Amt.											
1851—55	905	392	1.326	2.623	2.575	1.303	1.640	1.853	14.161	21.532		
1856—60	869	354	1.320	2.543	4.233	1.568	2.661	2.286	15.620	26.369		
1861—65	856	433	1.398	2.687	5.684	1.574	2.559 1.314	1.856	14.744	27.731		
1851	949	366	1.403	2.718	2.302	1.304	1.305	1.424	15.719	22.053		
52	929	348	1.350	2.627	2.614	1.321	1.629	1.454	13.556	20.574		
53	896	390	1.308	2.594	2.602	1.283	1.721	1.785	13.104	20.495		
54	879	408	1.214	2.501	2.188	1.292	1.541	2.181	13.646	20.849		
55	871	447	1.358	2.676	3.168	1.316	2.007	2.418	14.778	23.688		
1856	917	372	1.466	2.755	3.758	1.378	1.888	2.412	17.015	26.452		
57	886	382	1.246	2.514	4.142	1.501	2.009	2.392	16.356	26.400		
58	874	346	1.321	2.541	4.577	1.543	2.510	2.275	15.590	26.494		
59	834	340	1.226	2.400	4.250	1.690	3.738	2.202	14.209	26.089		
60	832	332	1.341	2.505	4.439	1.728	3.160	2.151	14.931	26.410		
1861	820	394	1.430	2.644	4.647	1.656	2.414 1.443	1.999	14.924	27.084		
62	816	385	1.331	2.532	4.789	1.528	2.024 925	1.876	14.975	26.117		
63	883	404	1.297	2.584	5.331	1.548	2.329 1.281	2.051	15.424	27.964		
64	905	464	1.574	2.943	5.398	1.498	3.407 1.812	1.876	15.084	29.075		
65	855	518	1.358	2.731	8.255	1.639	2.622 1.109	1.477	13.313	28.415		
1866	773	553	1.447	2.773	8.533	3.331	1.480 1.946	1.576	12.604	29.471		

Anm. Søndre Bergenhus Amt: En Del af Bergens Byes Fattigdistrikt er regnet hid, ifølge Anm. til Side 7.
distrikterne i 1866, ifølge Anm. til Side 8.

Nordre Bergenhus Amt: Florøen afgaaet fra Land-

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl)	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægd- hold, Værdi.	Sum.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	II, 13. Romsdals Amt.											
1851—55	712	688	1.555		2.955	7.321	384	2.152		1.553	10.474	21.884
1856—60	623	694	1.493		2.810	9.243	509	3.657		2.819	11.827	28.055
1861—65	606	703	1.299		2.608	10.439	451	2.295	2.846	2.612	12.177	30.820
1851	715	604	1.629		2.948	6.382	384	1.824		1.346	9.790	19.726
52	720	682	1.526		2.928	6.428	361	1.828		1.300	9.879	19.797
53	731	706	1.511		2.948	7.939	340	2.240		1.421	10.393	22.333
54	700	746	1.366		2.812	8.127	389	2.194		1.582	11.064	23.355
55	695	699	1.745		3.139	7.730	446	2.672		2.117	11.242	24.207
1856	764	755	1.676		3.195	8.565	495	3.173		2.628	13.406	28.266
57	664	719	1.453		2.836	9.713	573	3.171		2.863	12.236	28.556
58	573	681	1.455		2.709	9.460	513	3.949		2.832	11.327	28.082
59	561	647	1.495		2.703	9.342	489	4.009		2.811	10.936	27.587
60	552	666	1.388		2.606	9.138	475	3.981		2.962	11.229	27.785
1861	624	683	1.401		2.708	9.714	485	2.228	2.184	2.889	11.738	29.238
62	622	715	1.221		2.558	9.753	493	2.039	2.470	2.530	12.150	29.435
63	592	708	1.265		2.565	10.142	431	2.464	2.679	2.511	11.648	29.875
64	590	673	1.312		2.575	10.114	373	2.363	3.258	2.425	12.739	31.272
65	604	735	1.296		2.635	12.473	473	2.379	3.639	2.706	12.611	34.282
1866	525	765	1.328		2.618	12.317	859	2.510	4.160	2.941	11.415	34.202
Gjennem- snitlig.	II, 14. Søndre Thronhjems Amt.											
1851—55	456	736	2.088		3.280	9.661	830	2.522		268	9.388	22.669
1856—60	452	902	1.935		3.289	15.341	786	4.081		149	10.193	30.550
1861—65	423	997	2.087		3.507	18.786	649	2.875	3.566	184	9.951	36.010
1851	447	609	2.018		3.074	8.242	942	1.983		367	8.469	20.003
52	454	708	2.006		3.168	9.303	790	2.348		255	9.022	21.718
53	460	750	2.181		3.391	9.391	792	2.712		197	9.716	22.808
54	467	794	2.089		3.350	10.459	823	2.654		266	9.809	24.011
55	451	820	2.147		3.418	10.909	802	2.914		256	9.922	24.803
1856	452	947	1.955		3.354	12.508	785	2.623		204	10.229	26.351
57	455	880	2.091		3.426	14.910	810	3.439		169	10.625	29.953
58	454	886	1.831		3.171	16.180	924	4.070		133	10.068	31.375
59	449	904	1.786		3.139	16.456	706	4.746		109	9.991	32.009
60	451	893	2.012		3.356	16.653	705	5.525		127	10.052	33.062
1861	443	956	1.969		3.368	17.393	665	3.092	3.395	218	10.205	34.968
62	443	964	2.002		3.409	16.959	685	3.262	2.802	141	10.330	34.178
63	444	930	2.009		3.383	17.917	616	3.844	4.166	139	10.103	36.785
64	395	1.027	2.136		3.558	19.318	663	2.096	4.238	144	9.581	36.040
65	390	1.111	2.319		3.820	22.342	618	2.083	3.227	276	9.535	38.081
1866	445	1.123	3.010		4.578	23.751	1.119	2.324	3.705	250	9.266	40.416

Anm. Søndre Thronhjems Amt: En Del af Røros Fattigdistrikt er fra 1866 regnet med under Hedemarkens Amt, se Anm. til Side 8.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgetes følgende:					Indtægternes Slags:					
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat. Spd.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl). Spd.	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl) Spd.	Refusio- ner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.
Gjennem- snitlig.	II, 15. Nordre Thronhjems Amt.										
1851—55	551	828	1.741	3.120	8.265	839	3.126	571	10.231	23.032	
1856—60	568	899	1.475	2.942	12.270	644	4.662	469	11.270	29.315	
1861—65	567	996	1.477	3.040	15.223	338	2.762 4.583	372	11.493	34.771	
1851	543	728	2.089	3.360	7.181	1.023	2.381	494	9.950	21.030	
52	549	801	1.912	3.262	8.155	672	2.303	601	9.951	21.682	
53	552	856	1.683	3.091	9.041	904	3.588	605	10.111	24.250	
54	556	872	1.397	2.825	8.505	956	3.780	557	10.357	24.155	
55	556	883	1.621	3.060	8.444	640	3.580	595	10.785	24.044	
1856	569	834	1.706	3.109	9.597	913	4.040	512	11.756	26.819	
57	574	881	1.641	3.096	12.580	897	4.447	249	11.265	29.438	
58	562	919	1.323	2.804	12.745	791	4.603	624	11.105	29.868	
59	566	937	1.320	2.823	13.370	328	5.236	509	11.099	30.543	
60	568	926	1.386	2.880	13.056	292	4.984	451	11.125	29.908	
1861	570	973	1.292	2.835	12.856	398	2.683 3.355	434	11.271	30.997	
62	566	950	1.531	3.047	14.487	351	2.681 4.585	536	11.714	34.354	
63	573	981	1.460	3.014	15.360	307	3.022 4.830	438	11.419	35.376	
64	563	988	1.445	2.996	15.691	320	2.915 4.740	272	11.616	35.554	
65	564	1.088	1.659	3.311	17.723	312	2.507 5.404	183	11.446	37.575	
1866	569	1.249	2.063	3.881	21.301	955	1.535 5.339	472	12.106	41.709	
Gjennem- snitlig.	II, 16. Nordlands Amt.										
1851—55	419	437	847	1.703	2.359	2.540	3.448	308	7.558	16.214	
1856—60	532	609	1.254	2.395	7.288	2.591	6.610	547	11.053	28.088	
1861—65	562	650	1.244	2.456	12.663	2.472	3.407 3.603	868	13.155	36.168	
1851	382	444	754	1.580	2.015	2.548	2.761	617	6.648	14.590	
52	417	452	838	1.707	2.030	2.554	2.609	247	7.287	14.727	
53	418	428	893	1.739	2.359	2.586	4.115	208	7.520	16.787	
54	429	431	863	1.723	2.201	2.497	3.449	238	7.574	15.960	
55	449	433	886	1.768	3.190	2.514	4.308	231	8.762	19.005	
1856	500	511	1.119	2.130	4.008	2.688	5.132	284	10.001	22.113	
57	510	594	1.273	2.377	5.644	2.897	6.326	453	10.645	25.964	
58	536	649	1.294	2.479	5.917	2.768	7.105	394	10.571	26.755	
59	550	644	1.361	2.555	9.719	2.352	7.729	1.072	11.697	32.570	
60	565	644	1.225	2.434	11.151	2.249	6.759	532	12.347	33.039	
1861	569	674	1.184	2.427	12.295	2.420	3.380 2.507	706	13.077	34.385	
62	559	647	1.250	2.456	11.033	2.319	4.282 3.529	1.613	12.085	34.861	
63	534	624	1.287	2.445	12.219	2.249	3.418 3.551	709	12.273	34.419	
64	578	665	1.278	2.521	13.999	2.745	2.918 4.315	715	14.506	39.198	
65	571	642	1.220	2.433	13.768	2.627	3.038 4.114	599	13.832	37.979	
1866	557	724	1.522	2.803	13.732	3.466	1.944 3.610	1.281	11.831	35.865	

Ann. Nordre Thronhjems Amt: Om Forandringer i Landdistrikternes Omfang formedelst Afgang af Byerne Namsos og Stenkjær, se Ann. til Side 9.
 Nordlands Amt: Angaaende Bode og en Del af Evindnæs, som for 1866 ere regnede fra, se Ann. til Side 9.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat. Spd.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl). Spd.	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl) Spd.	Refusio- ner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Gjennem- snitlig.	II, 17. Finmarkens Amt.											
1851—55	58	173	592		823	3 219	1 618	1 639		212	1 484	8 172
1856—60	80	309	728		1 117	7 935	1 311	2 528		449	2 396	14 620
1861—65	79	365	713		1 157	10 302	790	1 856	1 337	531	2 539	17 355
1851	53	143	402		598	2 354	1 439	1 448		146	1 450	6 837
52	61	202	382		645	2 878	1 335	1 066		203	1 573	7 056
53	57	141	600		798	3 284	1 666	1 440		176	1 308	7 874
54	57	184	733		974	3 226	1 740	1 952		237	1 467	8 622
55	64	193	843		1 100	4 355	1 908	2 287		298	1 624	10 472
1856	69	274	822		1 165	5 863	1 612	2 283		401	1 917	12 075
57	78	301	679		1 058	7 479	1 649	2 135		148	2 351	13 763
58	85	327	636		1 048	8 059	1 445	2 392		604	2 460	14 961
59	87	334	740		1 161	8 617	923	2 803		499	2 633	15 474
60	82	310	760		1 152	9 658	925	3 028		593	2 622	16 825
1861	77	325	678		1 080	9 745	836	1 605	861	583	2 434	16 066
62	76	323	711		1 110	9 814	942	1 640	1 362	511	2 524	16 794
63	84	402	648		1 134	10 298	675	1 768	1 042	513	2 668	16 964
64	75	385	703		1 163	10 820	909	1 729	1 545	591	2 521	18 115
65	82	393	823		1 298	10 831	586	2 539	1 876	457	2 549	18 839
1866	108	372	823		1 303	10 884	1 710	944	2 018	470	2 679	18 706
Gjennem- snitlig.	III. De større Byer. 1. Fredrikshald.											
1851—55	7	151	224	66	448	4 803	3 092	1 668		—	—	9 563
1856—60	8	181	228	52	469	6 250	2 753	2 660		—	—	11 663
1861—65	6	184	286	36	512	8 666	3 410	1 174	1 675	—	—	14 925
1851	8	146	226	72	452	4 852	3 150	911		—	—	8 914
52	13	142	236	76	467	4 107	3 154	1 525		—	—	8 786
53	8	146	219	69	442	4 223	2 643	1 921		—	—	8 787
54	6	156	225	48	435	5 559	3 810	1 639		—	—	11 008
55	„	164	211	67	442	5 276	2 705	2 341		—	—	10 322
1856	5	168	225	51	449	6 117	2 205	3 223		—	—	11 545
57	3	187	211	43	444	5 234	2 970	2 595		—	—	10 799
58	6	183	204	58	451	6 265	3 118	2 795		—	—	12 178
59	15	181	241	53	490	7 265	2 651	2 706		—	—	12 622
60	12	187	259	56	514	6 368	2 822	1 981		—	—	11 171
1861	8	178	286	22	494	8 808	3 008	570	1 828	—	—	14 214
62	6	196	280	23	505	10 302	3 462	1 048	1 858	—	—	16 670
63	3	186	267	40	496	8 817	3 692	2 000	1 785	—	—	16 294
64	5	176	313	50	544	8 650	3 333	801	1 707	—	—	14 491
65	8	186	281	45	520	6 754	3 556	1 451	1 196	—	—	12 957
1866	10	184	289	27	510	4 747	3 176	819	1 431	—	—	10 172

Anm. Finmarkens Amt: Om Forandringer med Delingen, se Anm. til Side 10. se Anm. til Side 3.

Fredrikshald: Om Byens Udvidelse 1864, formedelst Indlemmelse af Tistedalen,

A. No. 2.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Ø).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Ø)	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægds- hold, Værdi.	Sum.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	III, 2. Christiania.											
1851—55	121	904	1.521	580	3.126	25.274	8.423	1.935		—	—	35.632
1856—60	227	840	2.270	518	3.855	46.100	10.436	3.261		—	—	59.796
1861—65	241	802	3.622	313	4.978	76.237	10.817	6.574	402	—	—	94.031
1851	106	819	671	589	2.185	19.719	8.000	1.351		—	—	29.071
52	82	871	1.607	687	3.247	20.700	8.115	1.560		—	—	30.375
53	177	973	1.821	646	3.617	21.400	8.000	1.866		—	—	31.266
54	119	979	1.823	530	3.451	33.000	9.000	1.927		—	—	43.927
55	123	879	1.682	446	3.130	31.550	9.000	2.972		—	—	43.522
1856	120	858	1.479	432	2.889	33.500	9.000	3.555		—	—	46.055
57	158	806	1.557	431	2.952	35.000	10.833	3.442		—	—	49.275
58	140	739	1.753	486	3.118	41.000	10.833	2.154		—	—	53.987
59	321	914	2.852	862	4.949	56.000	10.757	3.147		—	—	69.904
60	395	885	3.710	376	5.366	65.000	10.755	4.005		—	—	79.760
1861	348	808	3.625	397	5.178	81.000	10.833	6.508	1.500	—	—	99.841
62	258	793	3.637	351	5.039	73.486	10.833	6.728	509	—	—	91.556
63	216	799	3.598	339	4.952	67.700	10.833	6.942	—	—	—	85.475
64	173	773	3.528	245	4.719	72.000	10.754	6.318	—	—	—	89.072
65	207	838	3.723	234	5.002	87.000	10.834	6.376	—	—	—	104.210
1866	171	888	4.748	165	5.972	87.000	17.820	1.783	11.890	—	—	118.493
Gjennem- snitlig.	III, 3. Drammen.											
1851—55	—	199	287	181	667	7.018	3.460	1.280		—	—	11.758
1856—60	—	155	204	157	516	6.344	3.260	1.982		—	—	11.587
1861—65	—	178	622	245	1.045	8.156	3.253	395	1.396	—	—	13.200
1851	—	220	352	182	754	6.808	2.800	762		—	—	10.370
52	—	217	351	188	756	5.299	3.500	842		—	—	9.641
53	—	204	303	174	681	5.640	3.500	1.742		—	—	10.882
54	—	186	272	179	637	7.444	3.500	1.273		—	—	12.217
55	—	167	157	183	507	9.899	4.000	1.783		—	—	15.681
1856	—	160	208	153	521	7.722	4.000	1.415		—	—	13.137
57	—	147	187	158	492	6.000	4.000	1.841		—	—	11.841
58	—	149	167	154	470	6.000	2.500	2.045		—	—	10.545
59	—	149	166	146	461	6.000	3.800	2.848		—	—	12.648
60	—	172	292	174	638	6.000	2.000	1.762		—	—	9.762
1861	—	171	280	150	601	6.190	2.600	567	619	—	—	9.976
62	—	175	679	278	1.132	6.096	4.000	369	1.530	—	—	12.395
63	—	185	709	276	1.170	7.916	4.000	351	832	—	—	13.099
64	—	180	721	261	1.162	10.288	2.833	344	1.799	—	—	15.264
65	(—	180	721	261	1.162	10.288	2.833	344	1.799	—	—	15.264)
1866	7	165	814	207	1.193	10.287	3.153	213	1.398	—	—	15.051

Ann. Christiania: Om Byens Udvidelse 1859, se Anm. til Side 4. — Indbetalte Refusioner fra fremmede Kommuner skjønnes først i 1866 at være medtagne blandt Indtægterne. Drammen: Opgaverne for 1865 mangle, hvorfor Tallene for 1864 ere satte istedet.

Tabel No 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Øl).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Øl)	Refusio- ner.	Natural- Ydelser, Værdi.	Lægds- hold, Værdi.	Sum.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Gjennem- snitlig.	III, 4. Christiansand.											
1851—55	38	168	814	84	1.104	6.513	3.085	1.498		—	—	11.095
1856—60	14	152	862	102	1.130	9.726	2.400	2.537		—	—	14.663
1861—65	"	143	880	149	1.172	11.127	2.131	1.406	1.670	—	—	16.333
1851	29	160	763	95	1.047	5.158	2.813	1.341		—	—	9.312
52	42	169	823	98	1.132	4.928	2.557	1.303		—	—	8.788
53	45	169	906	92	1.212	5.959	2.798	1.598		—	—	10.354
54	44	185	823	62	1.114	7.220	3.743	1.635		—	—	12.599
55	29	158	754	75	1.016	9.298	3.512	1.613		—	—	14.423
1856	19	160	777	61	1.017	8.288	3.026	1.986		—	—	13.300
57	16	149	824	64	1.053	8.132	1.500	2.938		—	—	12.571
58	13	144	862	86	1.105	9.773	2.217	2.729		—	—	14.718
59	12	156	1.010	100	1.278	10.388	2.400	2.303		—	—	15.092
60	9	149	839	200	1.197	12.046	2.858	2.731		—	—	17.636
1861	"	135	856	124	1.115	13.139	2.742	999	1.833	—	—	18.713
62	"	151	900	174	1.225	12.514	1.511	1.454	1.302	—	—	16.781
63	"	141	863	151	1.155	11.220	1.511	1.560	2.392	—	—	16.683
64	"	149	887	143	1.179	9.622	1.956	1.557	1.273	—	—	14.408
65	"	142	893	155	1.190	9.139	2.933	1.459	1.551	—	—	15.082
1866	"	173	933	234	1.340	10.011	4.667	445	2.140	—	—	17.262
Gjennem- snitlig.	III, 5. Stavanger.											
1851—55	2	118	430	8	558	8.798	1.207	569		—	—	10.574
1856—60	8	155	607	7	777	10.759	1.476	611		—	—	12.846
1861—65	11	136	540	58	745	11.962	1.080	1.177	469	—	—	14.688
1851	"	125	482	12	619	7.455	1.000	528		—	—	8.982
52	"	108	396	11	515	10.495	1.500	553		—	—	12.547
53	"	118	405	9	532	8.400	1.000	529		—	—	9.929
54	"	118	386	9	513	9.608	1.200	520		—	—	11.328
55	9	120	482	"	611	8.034	1.333	718		—	—	10.085
1856	9	150	501	6	666	7.391	1.500	648		—	—	9.539
57	8	150	590	9	757	7.970	1.421	558		—	—	9.948
58	7	155	686	8	856	10.696	1.660	535		—	—	12.891
59	6	146	736	5	893	13.198	1.400	646		—	—	15.244
60	8	175	523	7	713	14.540	1.400	666		—	—	16.606
1861	10	173	472	89	744	13.027	1.400	988	"	—	—	15.415
62	12	143	485	7	647	12.746	1.000	1.099	"	—	—	14.845
63	11	112	562	52	737	12.240	1.000	1.429	667	—	—	15.336
64	10	114	596	69	789	10.821	1.000	1.224	578	—	—	13.623
65	10	136	588	75	809	10.978	1.000	1.144	1.099	—	—	14.221
1866	11	154	563	88	816	11.195	2.370	505	736	—	—	14.806

A. No. 2.

Tabel No. 2. Yderligere Opgaver for Aarene 1851—66 (fortsat).

A a r.	Forsørgelsesmaaden. Af de Fattige forsørgedes følgende:					Indtægternes Slags:						
	ved Lægd (Landet), i Arbeids- huse (Byerne).	ved Bort- akkorde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Penge- Skat. Spd.	Afgift af Brændevin (i 1866 til- lige af Ø).	Andre Ind- tægter (før 1866 med Afgift af Ø).	Refusio- ner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Gjennem- snitlig.	III, 6. Bergen.											
1851—55	298	557	829	453	2.137	16.000	10.072	2.921	—	—	—	28.993
1856—60	374	428	787	262	1.851	16.000	11.000	4.948	—	—	—	31.948
1861—65	189	351	1.379	128	2.047	17.200	9.340	1.157	4.215	—	—	31.912
1851	239	589	783	461	2.072	16.000	10.361	2.822	—	—	—	29.183
52	245	597	828	469	2.139	16.000	10.000	3.110	—	—	—	29.110
53	376	540	834	449	2.199	16.000	10.000	2.420	—	—	—	28.420
54	288	553	873	427	2.141	16.000	10.000	3.300	—	—	—	29.300
55	343	503	825	461	2.132	16.000	10.000	2.953	—	—	—	28.953
1856	347	451	795	436	2.029	16.000	12.000	3.210	—	—	—	31.210
57	368	412	786	165	1.731	16.000	12.000	5.681	—	—	—	33.681
58	282	408	771	156	1.617	16.000	12.000	4.818	—	—	—	32.818
59	692	433	827	163	2.115	16.000	10.000	5.946	—	—	—	31.946
60	183	435	755	389	1.762	16.000	9.000	5.086	—	—	—	30.086
1861	203	449	848	161	1.661	16.000	6.000	1.755	4.991	—	—	28.746
62	116	417	1.735	154	2.422	16.000	10.000	1.173	3.692	—	—	30.865
63	211	324	1.491	117	2.143	18.000	10.000	650	3.773	—	—	32.423
64	197	273	1.430	98	1.998	18.000	10.000	1.367	4.110	—	—	33.477
65	219	294	1.391	109	2.013	18.000	10.700	842	4.507	—	—	34.049
1866	44	348	1.428	148	1.968	18.636	7.565	347	4.056	—	—	30.603
Gjennem- snitlig.	III, 7. Thronhjelm.											
1851—55	136	203	912	264	1.515	2.041	6.000	4.892	—	—	—	12.933
1856—60	"	252	1.132	389	1.773	4.783	6.000	4.957	—	—	—	15.740
1861—65	"	297	986	389	1.672	8.230	6.000	5.714	2.081	—	—	22.024
1851	152	162	1.074	123	1.511	3.470	6.000	3.736	—	—	—	13.205
52	"	176	941	390	1.507	2.502	6.000	4.532	—	—	—	13.034
53	292	215	831	340	1.678	1.001	6.000	5.750	—	—	—	12.751
54	235	225	790	74	1.324	988	6.000	5.075	—	—	—	12.063
55	"	238	925	391	1.554	2.246	6.000	5.368	—	—	—	13.614
1856	"	248	1.010	364	1.622	3.121	6.000	5.122	—	—	—	14.243
57	"	230	1.152	329	1.711	4.794	6.000	5.428	—	—	—	16.222
58	"	245	1.100	392	1.737	4.089	6.000	4.738	—	—	—	14.828
59	"	260	1.251	420	1.931	4.963	6.000	4.367	—	—	—	15.330
60	"	277	1.147	441	1.865	6.946	6.000	5.129	—	—	—	18.075
1861	"	260	1.037	363	1.660	12.448	6.000	5.569	"	—	—	24.017
62	"	263	962	384	1.609	7.641	6.000	5.661	"	—	—	19.302
63	"	297	1.015	375	1.687	7.648	6.000	5.885	3.233	—	—	22.766
64	"	339	1.191	432	1.962	6.453	6.000	5.921	3.294	—	—	21.668
65	"	326	724	391	1.441	6.958	6.000	5.532	3.877	—	—	22.367
1866	"	365	782	372	1.519	11.452	7.275	4.565	3.583	—	—	26.875

Ann. Bergen: Om Fraskillelsen af Dom- og Korskirkerens Landsogne fra Aaret 1866, se Anmærkning til Side 7. Tallene for den fraskilte Del ville findes nedenfor, i de særskilte Tabeller for Aaret 1866. Thronhjelm: Den Udvidelse, som Byen fik ved Forstæders Indlemmelse 1863 (se Ann. 3, 1 paa Side 2), var mindre betydelig.

Tabel No. 3. Opgaverne for 1851 og 56, 1856 og 61, 1861 og 66,
samme Slags Opgaver som i Tabel No. 1, men ordnede Stiftsvis og saaledes, at Delingen mellem Land og By m. m.
er forestillet at være ligedan ved hvert Femaars Begyndelse og Ende.

Aar.	Folke- mængde.	Fuldt Forsørgede.	Delvis Forsørgede.	Ialt.	Indtægter. Spd.	Folke- mængde.	Fuldt Forsørgede	Delvis Forsørgede.	Ialt.	Indtægter. Spd.
Rigets Landdistrikter.						Rigets Bydistrikter.				
1851	1.243.227	17.647	32.694	50.341	404.190	166.027	4.516	7.931	12.447	160.582
1856	1.308.732	19.240	32.048	51.288	524.786	181.315	4.608	8.295	12.903	206.635
1856	1.295.763	18.795	31.805	50.600	511.687	194.284	5.053	8.538	13.591	219.734
1861	1.371.976	20.592	36.943	57.535	644.852	223.920	5.073	10.932	16.005	298.538
1861	1.362.212	20.437	36.747	57.184	638.964	233.684	5.228	11.128	16.356	304.426
1866	1.436.370	25.129	39.703	64.832	734.194	265.386	5.252	14.594	19.846	352.707
1. Christiania Stift A, Landdistrikter.						1. Christiania Stift A, a, Hovedstaden.				
1851	151.488	3.221	3.959	7.180	62.521	28.696	925	1.260	2.185	29.071
1856	161.127	3.820	3.635	7.455	90.135	31.715	978	1.911	2.889	46.055
1856	151.576	3.414	3.468	6.882	78.927	41.266	1.384	2.078	3.462	57.263
1861	167.027	3.418	4.179	7.597	94.527	49.324	1.156	4.022	5.178	99.841
1861	167.027	3.418	4.179	7.597	94.527	49.324	1.156	4.022	5.178	99.841
1866	182.478	4.699	4.738	9.437	120.235	57.382	1.059	4.913	5.972	118.492
						b, øvrige Byer.				
1851						17.436	504	543	1.047	17.153
1856						19.344	537	580	1.117	22.240
1856						19.344	537	580	1.117	22.240
1861						21.575	578	627	1.205	29.797
1861						21.575	578	627	1.205	29.797
1866						23.807	526	925	1.451	27.566
2. Hamar Stift, Landdistrikter.						Hamar Stift, Bydistrikter.				
1851	201.708	3.352	6.147	9.499	75.667	1.487	5	22	27	597
1856	214.262	3.018	4.783	7.801	84.354	2.281	6	35	41	689
1856	213.790	3.008	4.778	7.786	83.994	2.753	16	40	56	1.049
1861	227.339	3.579	5.239	8.818	112.549	3.643	30	173	203	2.550
1861	226.978	3.579	5.222	8.801	112.322	4.004	30	190	220	2.777
1866	240.017	5.192	7.901	13.093	132.328	5.160	64	345	409	3.605
3. Christiania Stift B, Landdistrikter.						3. Christiania Stift B, Bydistrikter.				
1851	130.264	1.866	3.544	5.410	53.877	25.012	843	1.313	2.156	30.511
1856	136.457	2.031	3.407	5.438	65.490	27.109	685	1.052	1.737	38.656
1856	135.627	2.011	3.389	5.400	64.788	27.939	705	1.070	1.775	39.358
1861	142.251	2.401	4.667	7.068	86.214	31.885	827	1.339	2.166	37.345
1861	136.898	2.290	4.591	6.881	82.479	37.238	938	1.415	2.353	41.080
1866	142.684	2.548	4.468	7.016	96.534	42.023	993	2.401	3.394	54.732

A. No. 2.

Tabel No. 3. Opgaverne for 1851 og 56, 1856 og 61, 1861 og 66 (fortsat).

Aar.	Folke- mængde.	Fuldt Forsørgede.	Delvis Forsørgede,	Ialt.	Indtægter. Spd.	Folke- mængde.	Fuldt Forsørgede.	Delvis Forsørgede.	Ialt.	Indtægter. Spd.
4. Christiansands Stift A, Landdistrikter.						4. Christiansands Stift A, Bydistrikter.				
1851	113.953	1.439	4.280	5.719	46.885	17.287	203	566	769	10.935
1856	116.953	1.378	3.377	4.755	58.092	18.705	207	553	760	15.115
1856	116.494	1.377	3.370	4.747	57.885	19.164	208	560	768	15.322
1861	121.459	1.727	6.457	8.184	84.783	21.414	286	615	901	18.670
1861	120.460	1.716	6.430	8.146	83.844	22.413	297	642	939	19.609
1866	125.283	1.954	4.576	6.530	86.192	24.806	307	870	1.177	27.625
5. Christiansands Stift B, Landdistrikter.						5. Christiansands Stift B, Bydistrikter.				
1851	123.740	1.419	3.235	4.654	34.427	25.778	668	1.393	2.061	21.881
1856	130.585	1.520	4.406	5.926	50.455	28.324	707	1.281	1.988	27.762
1856	129.519	1.516	4.385	5.901	50.123	29.390	711	1.302	2.013	28.094
1861	134.201	1.744	4.746	6.490	57.205	34.579	866	1.432	2.298	41.547
1861	132.041	1.720	4.679	6.399	56.381	36.739	890	1.499	2.389	42.371
1866	136.168	1.875	4.210	6.085	61.583	42.485	902	1.820	2.722	40.640
6. Bergens Stift, Landdistrikter.						6. Bergens Stift, Bydistrikter.				
1851	208.306	2.598	5.106	7.704	57.151	26.638	835	1.324	2.159	30.155
1856	215.526	2.713	5.708	8.421	71.634	28.310	804	1.270	2.074	32.535
1856	215.526	2.713	5.708	8.421	71.634	28.310	804	1.270	2.074	32.535
1861	224.409	2.516	5.533	8.049	74.699	31.185	717	1.053	1.770	33.125
1861	224.409	2.516	5.533	8.049	74.699	31.185	717	1.053	1.770	33.125
1866	233.294	2.859	5.438	8.297	76.141	34.060	583	1.786	2.369	37.143
7. Thronhjems Stift, Landdistrikter.						7. Thronhjems Stift, Bydistrikter.				
1851	196.433	2.962	5.035	7.997	52.235	20.183	484	1.396	1.880	17.772
1856	205.663	3.581	4.616	8.197	70.438	21.444	563	1.536	2.099	20.074
1856	205.072	3.577	4.591	8.168	70.148	22.035	567	1.561	2.128	20.364
1861	216.353	3.746	4.076	7.822	84.424	25.464	564	1.458	2.022	31.373
1861	215.462	3.737	4.067	7.804	84.261	26.355	573	1.467	2.040	31.536
1866	226.731	4.278	5.884	10.162	105.087	30.043	760	1.356	2.116	38.115
8. Tromsø Stift, Landdistrikter.						8. Tromsø Stift, Bydistrikter.				
1851	117.335	790	1.388	2.178	21.427	3.510	49	114	163	2.507
1856	128.159	1.179	2.116	3.295	34.188	4.083	121	77	198	3.510
1856	128.159	1.179	2.116	3.295	34.188	4.083	121	77	198	3.510
1861	138.937	1.461	2.046	3.507	50.451	4.851	49	213	262	4.290
1861	138.937	1.461	2.046	3.507	50.451	4.851	49	213	262	4.290
1866	149.715	1.724	2.488	4.212	56.093	5.620	58	178	236	4.787

Anmærkninger til Tabel No. 3.

Til Christiania Stift A er regnet Smaalenenes og Akershus Amter samt Christiania Overøvrigheds-Distrikt; til samme Stift B derimod Buskeruds samt Jarlsberg og Laurviks Amter.

Til Christiansands Stift A er regnet Bratsberg og Nedenæs Amter og til samme Stift B Lister og Mandals samt Stavanger Amter.

For at faa udført Delingen mellem Bergens og Thronhjems Stifter har man maattet dele Tallene for Romsdals Amt i Tabel No. 1 saaledes, at de for Søndmøre Fogderi og Aalesund By ere regnede til Bergens Stift og Resten til Thronhjems.

Hovedsagen ved nærværende Tabel er, at Tallene ere opstillede saaledes, som de vilde have været, om Delingen mellem Land og By samt mellem Landdistrikterne i Nabo-Amter havde været ens ved hvert Femaars Begyndelse og Ende, eller som om alle de Forandringer, der ere foregaaede i Aarens Løb, bestandig havde fundet Sted ved Overgangen fra det ene Femaar til det andet.

Ved saadan Ordning er det, som om vi for hvert enkelt Femaar havde at gjøre med Distrikter af nøjagtig samme Omfang, hvormed først en Undersøgelse af Fattigvæsenets Forandringer fra Femaarets første til dets sidste Aar bliver mulig.

Fremgangsmaaden ved denne Opstilling af Tallene har i Regelen

været den, at Forandringer i Inddelingen, som i Virkeligheden have været udførte inde i Femaaret, har man forestillet sig at være indtraadte først ved Begyndelsen af næste Femaar. Kun med Christiania Forstæder, som gik over fra Land til By i 1859, er der befulgt den omvendte Fremgangsmaade, idet man har forestillet sig det, som om Overgangen havde fundet Sted allerede i 1856, og altsaa har overført fra Aker til Christiania den Del af Folketallet, som i det Aar tilkom Forstæderne (ifølge Folketællings-Opgaverne), og en tilsvarende Del af Fattigtallet (ifølge Beregning).

I Anmærkninger foran Tabellen No. 1 samt under samme Tabels enkelte Afdelinger er der allerede hentydet til de i Virkeligheden indtraadte Forandringer ved Delingen. Her nedenfor anføres nu Amtsvis de nye Tal, som ere opstillede for samme Forandringers Skyld, og det vil da forstaaes, baade, at de ovenfor anførte Tal for Stifterne ere fremkomne ved at lægge sammen Amternes dels forandrede, dels uforandrede Tal, og at naar man vil forvise sig om Fattigvæsenets Udvikling eller Væxt Femaarsvis f. Ex. i Landdistrikterne i et eller andet enkelt Amt, hvor der inden Femaaret er foregaaet Forandring med Delingen, saa maa man ikke blot holde sig til Tabellen No. 1, men ombytte sammes Tal, for vedkommende Aar, med de Tal, som findes paa nærværende Sted

Aar.	Folke- mængde.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtægter. Spd.	Folke- mængde.	Fuldt Forsør- gede.	Delvis Forsør- gede.	Ialt.	Indtægter. Spd.
1856 b (i Forhold til 1861)	II, 2. Akershus Amt, a, Aker, med Fradrag 1856 for de først i 1859 fraskilte Forstæder.					II, 3. Christiania, med Tillæg 1856 for de først i 1859 indlemmede Forstæder.				
	8.498	361	149	510	9.973	41.266	1.384	2.078	3.462	57.263
1866 a (i Forhold til 1861)	II, 2. Akershus Amt, b, øvrige Landdistrikter, med Tillæg for Hvitsten By 1866.					II, 2. Akershus Amt, c, Bydistrikter, med Fradrag for Hvitsten 1866.				
	85.791	2.975	2.925	5.900	75.876	2.650	59	130	189	2.770
1856 a (i Forhold til 1851) 1866 a (— til 1861)	II, 4. Hedemarkens Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Kongsvinger By 1856 og med Fradrag for Øvre Foldalen samt en Del af Røros Fattigdistrikt 1866.					II, 4. Hedemarkens Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Kongsvinger 1856.				
	100.369 116.249	1.677 2.775	2.247 3.450	3.924 6.225	49.048 69.907	1.025	2	9	11	332
1861 a (i Forhold til 1856) 1866 a (— til 1861)	II, 5. Christians Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Gjøvik By 1861 samt for Øvre Foldalen 1866.					II, 5. Christians Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Gjøvik 1861.				
	118.598 123.768	1.783 2.417	2.606 4.451	4.389 6.868	50.417 62.422	1.466	19	139	158	1.661
1856 a (i Forhold til 1851) 1866 a (— til 1861)	II, 6. Buskeruds Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Hønefos By 1856 og for Holmsbo By 1866.					II, 6. Buskeruds Amt, c, øvrige Byer (d e uden Drammen), med Fradrag for Hønefos 1856 og for Holmsbo 1866.				
	76.010 80.206	1.204 1.520	2.281 2.771	3.485 4.291	36.972 57.064	4.417 6.037	259 228	355 694	614 922	12.050 12.440
1861 a (i Forhold til 1856)	II, 7. Jarlsberg og Laurviks Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Horten By 1861.					II, 7. Jarlsberg og Laurviks Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Horten 1861.				
	64.558	1.198	1.481	2.679	36.835	14.769	351	529	880	15.928

A. No. 2.

	II, 8. Bratsberg Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Stathelle 1856 og for Kragerø Forstæder 1861.					II, 8. Bratsbergs Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Stathelle 1856 og for Kragerø Forstæder 1861.				
1856 a (i Forhold til 1851)	65.307	677	2.156	2.833	31.161	11.239	147	334	481	8.474
1861 a (— til 1856)	66.404	913	4.289	5.202	49.095	12.887	177	292	469	11.889
	II, 10. Lister og Mandals Amt, a, Landdistrikter, med Fradrag for Farsunds Landsogn, forsaauidt angaar Fattigtallene (men ikke Folketallet).					II, 10. Lister og Mandals Amt, c, øvrige Byer (d. e. uden Christiansand), med Tillæg for Farsunds Landsogn, forsaauidt angaar Fattigtallene (men ikke Folketallet).				
1866 a (i Forhold til 1861)	(56.029)	776	1.896	2.672	27.930	(6.880)	71	225	296	5.024
	II, 11. Stavanger Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Haugesund 1856 samt Soggendal, Sandnæs og Skudsnæshavn 1861.					II, 11. Stavanger Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Haugesund 1856 samt Soggendal, Sandnæs og Skudsnæshavn 1861.				
1856 a (i Forhold til 1851)	78.176	883	2.746	3.629	29.086	1.646	22	49	71	823
1861 b (— til 1856)	79.982	974	2.548	3.522	31.840	4.039	30	84	114	1.963
	II, 12. Søndre Bergenhus Amt, Landdistrikter, med Fradrag for Bergens Landsogn.					II, 13. Bergen, Bydistrikt, med Tillæg for Landsognet.				
1866 a (i Forhold til 1861)	110.704	1.324	3.274	4.598	35.270	30.402	419	1.352	1.771	27.543
	II, 14. Nordre Bergenhus Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Florø By.					II, 14. Nordre Bergenhus Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Florø.				
1866 a (i Forhold til 1861)	86.803	1.193	1.580	2.773	29.476	—	—	—	—	—
	II, 15. Romsdals Amt, a, Landdistrikter.					II, 15. Romsdals Amt, b, Bydistrikter.				
1851 a og b, af Bergens Stift af Thronhj. —	30.569	426	959	1.385	8.524	1.506	15	72	87	972
	48.678	677	886	1.563	11.203	5.045	148	139	287	3.996
1856 a og b, af Bergens Stift af Thronhj. —	31.209	423	1.067	1.490	11.288	1.856	6	39	45	1.325
	51.474	904	801	1.705	16.978	5.744	142	264	406	5.025
1861 a og b, af Bergens Stift af Thronhj. —	33.493	341	766	1.107	10.942	2.757	65	44	109	4.379
	54.495	846	755	1.601	18.296	6.572	137	145	282	6.372
1866 a og b, af Bergens Stift af Thronhj. —	35.787	342	584	926	9.624	3.658	72	132	204	3.470
	57.517	902	790	1.692	20.418	7.400	169	193	362	8.774
	II, 16. Søndre Thronhjems Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for en Del af Røros Fattigdistrikt (se under Hedemarkens Amt).									
1866 (i Forhold til 1861)	90.081	1.531	3.058	4.589	40.572					
	II, 17. Nordre Thronhjems Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Namsos 1856 og Stenkjær 1861.					II, 17. Nordre Thronhjems Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Namsos 1856 og Stenkjær 1861.				
1856 a (i Forhold til 1851)	72.754	1.380	1.758	3.138	27.109	817	10	61	71	806
1861 a (— til 1856)	76.223	1.500	1.353	2.853	31.160	1.807	14	66	80	984
	II, 18. Nordlands Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Bodø By og for en Del af Evindnæs 1866.					II, 18. Nordlands Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Bodø 1866.				
1866 a (i Forhold til 1861)	89.859	1.230	1.588	2.818	36.118	—	—	—	—	—
	II, 19. Tromsø Amt, a, Landdistrikter, med Fradrag for en Del af Evindnæs 1866.									
1866 a (i Forhold til 1861)	41.074	316	504	820	11.306					
	II, 19. a. Finmarkens Amt, a, Landdistrikter, med Tillæg for Byerne Vardø og Vadsø 1866.					II, 19. a. Finmarkens Amt, b, Bydistrikter, med Fradrag for Vardø og Vadsø 1866.				
1866 a (i Forhold til 1861)	18.782	178	396	574	8.669	5.620	28	35	63	1.617

B.

Fattigvæsenets Tilstand i Aaret 1866.

Tabellerne No. 4—6.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

I denne Tabel vil man stundom finde et Fattigdistrikt anført med Navn, uden at det har faaet Nummer. Det kommer deraf, at samme Distrikt egentlig kun er en Del af et andet, men er blevet udskilt for fuldstændig at faa gennemført den for hele Norges officielle Statistik (navnlig for Folketællings-Statistikken) vedtagne faste Deling mellem By og Land samt mellem Fogderierne og Amterne indbyrdes.

Naar der til Navnet paa et Sogn eller et Præstegjæld o. s. v. er føjet Bogstavet a, b eller c, saa betegnes derved, at kun en Del af Sognet o. s. v. er ment, da en anden Del henhører til et andet Fattigdistrikt.

Fattigdistrikter (Byer ere betegnede ved B, Bygder ved Bd, Værker og Brug med særskilt Fattigvæsen ved VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Kommuner (Kjøbstæder og Ladesteder, betegnede ved K og L) og Herreder (H). 1ste Januar 1866.
I. Smaalenenes Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Fredrikshald*) B	Fredrikshald med Tistedalens Kapel.	Fredrikshald.	Fredrikshald K
2. Fredrikstad -	Fredrikstad.	Fredrikstad a.	Fredrikstad -
3. Sarpsborg -	Sarpsborg.	Sarpsborg.	Sarpsborg -
4. Moss -	Moss a.	Moss a.	Moss -
b. Landdistrikter.			
1 i Id og Markers Fogd.			
1. Id Bd	Id, Enningdalen.	Id.	Id H
2. Aremark -	Aremark.	Aremark.	Aremark -
3. Ødemark -	Ødemark.		
4. Berg -	Berg, Asak, Rokke.	Berg.	Berg -
5. Skjeberg -	Skjeberg, Ingedal, Ullerø.	Skjeberg.	Skjeberg -
6. Hafslund Sagbrug VB			
7. Hvaløerne Bd	Hvaløerne.	Hvaløerne.	Hvaløerne -
8. Borge -	Borge.		
9. Sannesund Bordtomt VB		Borge.	Borge -
10. Thorsnæs Bd	Thorsnæs.		
2 i Rakkestad Fogderi.			
1. Rakkestad Bd	Rakkestad, Degernæs, Os.	Rakkestad.	Rakkestad H
2. Rødenæs -	Rødenæs, Romsbogen.	Rødenæs.	Rødenæs -
3. Trykstad -	Trykstad, Baadstad.	Trykstad.	Trykstad -
4. Eidsberg -	Eidsberg, Trømborg, Herland.	Eidsberg.	Eidsberg -
5. Askim -	Askim.	Askim.	Askim -
6. Skiptvet -	Skiptvet.	Skiptvet.	Skiptvet -
7. Spydeberg -	Spydeberg, Hofvin, Heli.	Spydeberg.	Spydeberg -
3 i Mosse Fogderi.			
1. Glemming Bd	Glemming.*	Fredrikstad b.	Glemming H
2. Tune -			
3. Borregaard Sagbrug VB	Tune.	Tune.	Tune -
4. Sanne og Sollid Do. -			
5. Holleby Gods -			
6. Varteig Bd	Varteig.	Varteig.	Varteig -
7. Onsø -	Onsø.	Onsø.	Onsø -
8. Raade -	Raade med Tom Kapel.	Raade.	Raade -
9. Rygge -	Rygge.	Rygge.	Rygge -
10. Mosse Landdistrikt -	Moss b.	Moss b.	Moss -
11. Do. Jernværk VB			
12. Vaaler Bd	Vaaler.	Vaaler.	Vaaler -
13. Svindal -	Svindal.		
14. Haabøl -	Haabøl.	Haabøl.	Haabøl -

*) Tistedalens Sagbrug, der i Anm. til Side 3 er nævnt som Brug med særskilt Fattigvæsen i 1864, var i 1866 forenet med Fredrikshalds By

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
2. Akershus Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Soon B	Soner a.	Vestby a.	Soon af Aker og Follo Fogderi. L
2. Hølen -	Soner b.		Hølen af Do. Do. -
(-) Hvitsten (forbundet med Vestby). -	Vestby a.		Hvitsten (Vestby H a) af Do. Do. -
3. Drøbak -	Drøbak.	Drøbak a.	Drøbak K
b. Landdistrikter.			
1 i Aker og Follo Fogderi.			
1. Vestby Bd	Vestby b.	Vestby b.	Vestby H b
(se Hvitsten).			
2. Garder -	Garder.		
3. Soner -	Soner c.		
4. Kraakstad -	Kraakstad.	Kraakstad.	Kraakstad -
5. Ski -	Ski.		
6. Aas -	Aas.	Aas.	Aas. -
7. Kroer -	Kroer.		
8. Nordby -	Nordby.		
9. Fron -	Fron.	Drøbak b.	Fron. -
10. Næsodden -	Næsodden.	Næsodden.	Næsodden -
11. Oppegaard -	Oppegaard.		
12. Aker -	Vestre Aker med Stubberud Kapel.	Vestre Aker.	Aker.
(-) Maridalens Hammer VB (forbundet med Bærums Jernv.).	Østre Aker med Sæter Kapel.	Østre Aker.	
13. Bærum Bd	Tanum eller Vestre Bærum.	Asker.	Bærum -
14. Bærums Jernværk VB (se Maridalens Hammer).			
15. Fossum Jernværk -	Haslum eller Østre Bærum.		
16. Asker Bd	Asker.		Asker -
2 i Nedre Romerikes Fogd.			
1. Høland Bd	Løken, Hemnæs, Sitskogen.	Høland.	Høland H
2. Urskog -	Urskog.	Urskog.	Urskog -
3. Blakjer -	Blakjer.		
4. Enebak -	Enebak, Vestby.	Enebak.	Enebak -
5. Fet -	Fet, Relingen.	Fet.	Fet -
6. Sørum -	Sørum, Frogner.	Sørum.	Sørum -
7. Skedsmo -			
8. Sagdalens Sagbrug VB	Skedsmo.	Skedsmo.	Skedsmo -
9. Lørenskogen Bd	Lørenskogen.		
10. Nittedal -			
11. Hakedals Jernværk VB	Nittedal, Hakedal.	Nittedal.	Nittedal -
3 i Øvre Romerikes Fogd.			
1. Næs Bd	Næs.	Næs.	Næs H
2. Udenæs -	Udenæs.		
3. Fenstad -	Fenstad.		
4. Eidsvold -	Eidsvold, Langsæt.	Eidsvold.	Eidsvold -
5. Ullensaker -	Ullensaker, Hofvin.	Ullensaker.	Ullensaker -

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Akershus Amt (fortsat).			
6. Gjerdrum Bd	Gjerdrum, Henri.	Gjerdrum.	Gjerdrum H
7. Nannestad -	Nannestad, Bjerke, Holter.	Nannestad.	Nannestad -
8. Hurdalen -	Hurdalen.	Hurdalen.	Hurdalen -
9. Hurdals Glasværk VB			
10. Feiring Bd	Feiring.		
3. Christiania.			
Bydistrikt.			
Christiania B	Vor Frelsers Menighed med Fattigstuenes Kapel.	Vor Frelsers Menighed.	
	Trefoldighed.	Trefoldighed.	
	Gamle Aker.	Gamle Aker.	Christiania K
	Grønland, Oslo.	Grønland.	
	Garnisonsmenigheden.	Garnisonsmenigheden.	
4. Hedemarkens Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Kongsvinger B	Vinger a,	Vinger a.	Kongsvinger K
2. Hamar -	Vang a med Hamar Stifts-Kirke.	Vang a.	Hamar -
b. Landdistrikter.			
1 i Vinger og Odalens Fogd.			
1. Eidskog Bd	Eidskog.	Eidskog.	Eidskog H
2. Vinger -	Vinger b, Østmarken.	Vinger b.	Vinger -
3. Søndre Odalen -	Strøm, Ullern, Opstad.	Søndre Odalen.	Søndre Odalen -
4. Odals Værk VB			
5. Nordre Odalen Bd	Sand, Mo.	Nordre Odalen.	Nordre Odalen -
2. Solørs Fogderi.			
1. Brandvold Bd	Brandvold.	Brandvold.	
2. Grue -	Grue med Revholt Kapel.	Grue.	Grue H
3. Hof -	Hof.	Hof.	Hof -
4. Aasnæs -	Aasnæs, Jesaasen med Gretvik Kapel	Aasnæs.	Aasnæs -
5. Vaaler -	Vaaler.	Vaaler.	Vaaler -
3. Hedemarkens Fogderi.			
1. Romedal -	Romedal, Tomter.	Romedal.	Romedal H
2. Løiten -	Løiten.	Løiten.	Løiten -
3. Stange -	Stange, Tangen, Ottestad.	Stange.	Stange -
4. Vang -	Vang b, Furnæs.	Vang b.	Vang -
5. Næs -	Næs, Baldeshol.	Næs.	Næs -
6. Ringsaker -	Ringsaker, Veldre, Brottum med Aas Kapel.	Ringsaker.	Ringsaker -
4. Søndre Østerdalens Fogd.			
1. Elverum Bd	Elverum.	Elverum.	Elverum H
2. Trysil -	Trysil, Osen.	Trysil.	Trysil -
3. Øiensjøfos Værk VB			
4. Aamot Bd	Aamot med Disæt Kapel.	Aamot.	Aamot -
5. Store Elvedalen -	Store Elvedalen med Strand Kapel.		Store Elvedalen -
5. Nordre Østerdalens Fogd.			
1. Rendalen Bd	Øvre Rendalen, Ytre Rendalen med Drevsjø Kapel.	Rendalen.	Rendalen H

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB) 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Hedemarkens Amt (fortsat).			
2. Lille Elvedalen Bd	Lille Elvedalen, Foldalen a.	Lille Elvedalen.	Lille Elvedalen H
3. Øvre Foldalen -	Foldalen b.		
4. Tønsæt -	Tønsæt, Tyldal.	Tønsæt.	Tønsæt -
5. Tolgen -	Tolgen, Vingelen, Os med Narbuvold Kapel.	Tolgen.	
(-) Røros a (se under Søndre Thronhjems Amt, Guldalens Fogderi).	Røros a.	Røros a.	Tolgen -
6. Kvikne -	Kvikne.		
7. Indsæt -	Indsæt.	Kvikne.	Kvikne -
5. Christians Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Gjøvik B	Hun a.	Vardal a.	Gjøvik K
2. Lillehammer -	Lillehammer a.	Faaberg a.	Lillehammer -
b. Landdistrikter.			
1 i Thotens Fogderi.			
1. Østre Thoten Bd	Hof, Balke.	Østre Thoten.	Østre Thoten -
2. Vestre Thoten -	Aas, Kolbo.	Vestre Thoten.	Vestre Thoten -
3. Vardal -	Vardal, Hun b.	Vardal b.	Vardal -
4. Birid -	Birid a.		
5. Do. Glasværk VB	Birid a.		
6. Redalen Bd	Birid b, Segard a.	Birid.	Birid -
7. Snertingsdalen -	Segard b med Ny-Kirke Gavekirke.		
2 i Søndre Gudbrandsdalens Fogd.			
1. Øier Bd	Øier, Trøtten.	Øier.	Øier H
2. Ringebu -	Ringebu, Fodvang. Vænebygden.	Ringebu.	Ringebu -
3. Sollien -	Sollien.	Sollien.	Sollien -
4. Søndre Fron -	Listad.	Søndre Fron.	Søndre Fron -
5. Faaberg -	Faaberg, Lillehammer b.	Faaberg b.	Faaberg -
6. Gausdal -	Gausdal med Olstad Kapel, Follebo, Bødal, Svatsum.	Gausdal.	Gausdal -
3 i Nordre Gudbrandsdalens Fogd.			
1. Nordre Fron Bd	Søtorp, Kvam, Kvikne.	Nordre Fron.	Nordre Fron H
2. Dovre -	Dovre.	Dovre.	Dovre -
3. Lesje -	Lesje.	Lesje.	Lesje -
4. Lesjeskogen -	Lesjeskogen.		
5. Vaage -	Vaage, Hedalen, Sel.	Vaage.	Vaage -
6. Lom -	Lom, Gardmo, Bæverdalen.	Lom.	Lom -
7. Skeaker -	Skeaker, Norberg.	Skeaker.	Skeaker -
4 i Hadelands og Lands Fgd.			
1. Jævnaker Bd	Jævnaker.	Jævnaker.	Jævnaker H
2. Hadelands Glasværk VB			
3. Lynner Bd	Lynner.		
4. Gran -	Gran, Thingelstad med Grindaker Gavekirke, Næs eller Brandbu.	Gran.	Gran -

A. No. 2.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Laddest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Kristians Amt (fortsat).			
5. Land*) Bd	Fluberg, Hof, Østsinnøn, Nordsinnøn, Torpen.	Land.	Land H
5 i Valders Fogderi.			
1. Bagn Bd	Bagn a.	Søndre Aurdal.	Søndre Aurdal H
2. Reinli -	Bagn b, (Reinli Kapelsogn).		
3. Begndalen -	Hedalen a (Begndalens Kapelsogn).		
4. Nordre Hedalen -	Hedalen b.		
5. Søndre Hedalen -			
6. Bruflat -	Bruflat.	Nordre Aurdal.	Nordre Aurdal -
7. Aurdal -	Aurdal.		
8. Skrutval -	Skrutval med nordre Etnedalens Kap.		
9. Ulnæs -	Ulnæs.	Østre Slidre.	Østre Slidre -
10. Svernæs -	Svernæs.		
11. Hegge -	Hegge.		
12. Volbu -	Volbu.		
13. Rogne -	Rogne.	Vestre Slidre.	Vestre Slidre -
14. Slidre -	Slidre.		
15. Lommen -	Lommen.		
16. Røen -	Røen.		
17. Øien -	Øien.		
18. Vang -	Vang.		
19. Hurum -	Hurum.		
6. Buskeruds Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Drammen B	Bragernæs a. Strømsø, Tangen.	Bragernæs a. Strømsø.	Drammen K
(-) Holmsbo (forbundet med Hurum). -	Hurum a.	Hurum a.	Holmsbo (Hurum H, a) L af Buskeruds Fogderi.
2. Hønefos -	Hønefos.	Norderhov a.	Hønefos K
3. Kongsberg -			
4. Do. off. Fattigvæsen VB	Kongsberg a.	Kongsberg a.	Kongsberg -
5. Do. Jernværk -			
b. Landdistrikter.			
1 i Buskeruds Fogderi.			
1. Hurum Bd (se Holmsbo under Byerne).	Hurum b.	Hurum b.	Hurum H b
2. Røken -	Røken.	Røken.	Røken H
3. Frogner -	Frogner.	Lier.	Lier -
4. Trandby -	Trandby.		
5. Sylling -	Sylling.		
6. Aassiden -	Bragernæs b.	Bragernæs b.	
7. Eker -			
8. Fossesholms Gods VB	Haug, Nedre Eker, Fiskum, Bakke.	Eker.	Eker -
9. Do. Brug -			
10. Semssidens Do. -			
11. Vendelborgs Do. -			
12. Skotselvns Do. -			
13. Mjøndalens Do. -			
14. Stenbergarbeidernes Do. -			
15. Tømmerdragernes Do. -			
16. Hoens Do. -			

*) I Løbet af 1866 er Lands Præstegjæld og Herred delt i Søndre og Nordre Land, og saaledes er ogsaa Fattigdistriktet blevet delt. Men desuden kan mærkes, at hvert af de fem Sogne i de fleste og væsentligste Henseender forserge sine Fattige særskilt og forsaavidt danne lige saa mange Fattigdistrikter.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Buskeruds Amt (fortsat).			
17. Modum Bd	Heggen, Nykirke, Snarum.	Modum.	Modum H
18. Do. Blaafarveværk VB			
19. Buskeruds Gods -			
20. Sigdal Bd	Sigdal med Vatnaas Kapel, Eggedal, Krødsherred.	Sigdal.	Sigdal -
2 i Ringerikes Fogderi.			
1. Hole Bd	Hole med Bønsnæs Kapel, Tyri-stranden.	Hole.	Hole H
2. Ringerikes Nikkelv. VB			
3. Norderhov Bd	Norderhov.	Norderhov b.	Norderhov -
4. Haug -	Haug.		
5. Lunder -	Lunder eller Sognedalen.		
6. Aadalen -	Viker, Næs, Ytre Aadalen.		
3 i Hallingdalens Fogderi.			
1. Næs Bd	Næs, Flaa.	Næs.	Næs -
2. Gol -	Gol.	Gol.	Gol -
3. Hemsedal -	Hemsedal.		
4. Aal -	Aal.	Aal.	Aal -
5. Torpe -	Torpe.		
6. Hol -	Hol.		
4 i Numedal og Sandsvers Fd.			
1. Sandsver Bd	Kongsberg b, Elftelød, Hedenstad, Komnæs, Tuft.	Kongsberg b, Sandsver.	Sandsver H
2. Flesberg -	Flesberg.	Flesberg.	Flesberg -
3. Svenne -	Svenne.		
4. Vinorens Sølvværk VB			
5. Lyngdal Bd	Lynødal.	Rollag.	Rollag -
6. Rollag -	Rollag.		
7. Vægli -	Vægli.		
8. Nore -	Nore.	Nore.	Nore -
9. Opdal -	Opdal, Daglien.		
7. Jarlsb. og Laurv. Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Svelvik B	Strømmen a.	Strømmen a.	Svelvig af Jarlsberg Fogderi. L
2. Holmestrand -	Holmestrand.	Holmestrand.	Holmestrand K
3. Horten -	Horten.	Horten.	Horten af Jarlsberg Fogderi. L
4. Aasgaardstrand -	Borre a.	Borre a.	Aasgaardstrand af Do. Do. -
5. Tønsberg -	Tønsberg.	Tønsberg.	Tønsberg K
6. Sandefjord -	Sandeherred a.	Sandeherred a.	Sandefjord -
7. Laurvik -	Laurvik, Langstrand.	Laurvik.	Laurvik -
8. Fritsø Jernværk VB			
b. Landdistrikter.			
1 i Jarlsbergs Fogderi.			
1. Strømmen Bd	Strømmen a b.	Strømmen b.	Strømmen H
2. Skouger -	Skouger.	Skouger.	Skouger -
3. Strømsgodset -	Strømsgodset.		
4. Jarlsberg Værk -	Jarlsberg Værk.		

A. No. 2.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Ladedest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Jarlsb. og Laurv. Amt (fortsat).			
5. Sande Bd	Sande.	Sande.	Sande H
6. Hof -	Hof, Vatsaas.	Hof.	Hof -
7. Eidsfos VB			
8. Botne Bd	Botne, Hillestad.	Botne.	Botne -
9. Vaale -	Vaale, Undrumsdal.	Vaale.	Vaale -
10. Borre -	Borre b, Ny-Kirke.	Borre b.	Borre -
11. Sem -			
12. Jarlsberg Gods VB	Sem, Slagen, Vallø Saltværk.	Sem.	Sem -
13. Ramnæs Bd	Ramnæs, Foden, Vivestad.	Ramnæs.	Ramnæs -
14. Andebo -	Andebo, Høigjord, Kodal.	Andebo.	Andebo -
15. Stokke -	Stokke, Sked, Arendal.	Stokke.	Stokke -
16. Nøtterø -	Nøtterø.		Nøtterø -
17. Tjønmø -	Tjønmø.	Nøtterø.	Tjønmø -
2 i Laurviks Fogderi.			
1. Sandeherred Bd	Sandeherred b.	Sandeherred b.	Sandeherred H
2. Tjødling -	Tjødling.	Tjødling.	Tjødling -
3. Østre Halsen (Havnested). -			
4. Hedrum -	Hedrum, Kveld, Hvarnæs.	Hedrum.	Hedrum -
5. Laurdal -	Svarvstad, Hem, Styrvold.	Laurdal.	Laurdal -
6. Brunlanæs -	Tanum, Berg, Kjøse.	Brunlanæs.	Brunlanæs -
7. Fredriksværn (Fæstningsplads). -			
8. Staværn (Havnested). -	Fredriksværn.	Fredriksværn.	Fredriksværn -
8. Bratsbergs Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Skien B	Skien.	Skien.	Skien K
2. Porsgrund -	Porsgrund.	Porsgrund.	Porsgrund -
3. Brevik -	Brevik.	Brevik.	Brevik -
4. Stathelle -	Bamble a.		Stathelle af Bamble Fogderi. L
5. Langesund -	Langesund.	Bamble a.	Langesund af Do. Do. -
6. Kragerø -	Kragerø.	Kragerø a.	Kragerø K
b. Landdistrikter.			
1 i Bamble Fogderi.			
1. Eidanger Bd	Eidanger.	Eidanger.	Eidanger H
2. Gjerpen -	Gjerpen med Lugsefjeld Kapel.	Gjerpen.	Gjerpen -
3. Fossum Jernværk VB			
4. Slemdal Bd	Slemdal.	Slemdal.	Slemdal -
5. Bamble -			
6. Herre Jernværk VB	Bamble b.	Bamble b.	Bamble -
7. Sandøkedal Bd	Sandøkedal, Skaadø	Kragerø b.	Sandøkedal -
8. Drangedal -	Drangedal, Tørisdal.	Drangedal.	Drangedal -
2 i Nedre Thelemarkens Fd.			
1. Solum -	Solum.		
2. Mælum -	Mælum.	Solum.	Solum H
3. Kilebygden -	Kilebygden.		

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Bratsberg Amt (fortsat).			
4. Holden Bd	Holden, Romenæs, Helgen.	Holden.	Holden H
5. Ulefos VB			
6. Søfde Bd	Søfde.	Søfde.	Søfde -
7. Næs -	Næs.		
8. Hitterdal -	Hitterdal, Lilleherred.	Hitterdal.	Hitterdal -
9. Lunde -	Lunde.		
10. Flaabygd -	Flaabygd.	Bø.*)	Bø*) -
11. Bø -	Bø.		
3 i Øvre Thelemarkens Fgd.			
1. Grandsherred Bd	Grandsherred.	Grandsherred.	Grandsherred H
2. Hofvin -	Hofvin.		
3. Tinn -	Attraa, Mæl, Dal.	Tinn.	Tinn -
4. Hjertdal**)	Hjertdal, Saudland, Tudal.	Hjertdal.	Hjertdal -
5. Silgjord -	Silgjord, Flatdal, Aamotsdal.	Silgjord.	Silgjord -
6. Hviteseid -	Hviteseid.		
7. Brunkeberg -	Brunkeberg.	Hviteseid.	Hviteseid -
8. Vraadal -	Vraadal.		
9. Laardal -	Laardal.		
10. Eidsborg -	Eidsborg.	Laardal.	Laardal -
11. Høidalsmo -	Høidalsmo.		
12. Mo -	Mo.	Mo.	Mo -
13. Skafse -	Skafse.		
14. Vinje -	Vinje, Næsland, Grungedal.	Vinje.	Vinje -
15. Raudland -	Raudland.		
16. Ødefjeld -	Ødefjeld.	Raudland.	Raudland -
17. Mjøsstranden -	Mjøsstranden.		
18. Nissedal -	Nissedal, Treungen.	Nissedal.	Nissedal -
19. Moland -	Moland, Veum.	Moland.	Moland -
9. Nedenæs Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Østerrisør B	Østerrisør.	Risør a.	Østerrisør K
2. Tvedestrand -	Tvedestrand.	Holt a.	Tvedestrand af Nedenæs Fogderi. L
3. Arendal -	Arendal.	Arendal.	Arendal K
4. Grimstad -	Grimstad.	Fjære a.	Grimstad -
5. Lillesand -	Vestre Moland a.	Vestre Moland a.	Lillesand af Nedenæs Fogderi. L
b. Landdistrikter.			
1 i Nedenæs Fogd.			
1. Sønedeled Bd	Sønedeled	Risør b.	Sønedeled H
2. Ekelands Jernv. VB			
3. Dybvaag Bd	Dybvaag.	Dybvaag.	Dybvaag -
4. Flaugstad -	Flaugstad.		
5. Holt -	Holt.	Holt b.	Holt -
6. Næs Jernv. VB			
7. Vegaarsheien Bd	Vegaarsheien.		Vegaarsheien -
8. Gjerrestad -	Gjerrestad.	Gjerrestad.	Gjerrestad -
9. Tromø -	Tromø.		
10. Østre Moland -	Østre Moland.	Østre Moland.	Østre Moland -

*) I Løbet af 1866 er Bø baade som Præstegjeld og som Herred delt i Lunde (Sognene Lunde og Flaabygd) samt Bø (Sognet af samme Navn).

***) Fra 1ste Januar 1867 at regne er Hjertdal delt i 3 Fattigdistrikter, efter Sognene, og for et Tidsrum af 5 Aar.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Nedenæs Amt (fortsat)			
11. Øiestad Bd	Øiestad.	Øiestad.	Øiestad H
12. Solberg Grube VB			
13. Hisøen Bd	Hisøen.		
14. Froland -	Froland.	Froland.	Froland -
15. Frolands Jernv. VB			
16. Aamlid Bd	Aamlid.		
17. Lille-Topdal -	Lille-Topdal.	Aamlid.	Aamlid -
18. Gjevedal -	Gjevedal.		
19. Mykland -	Mykland.		
20. Fjære -	Fjære.	Fjære b.	Fjære -
21. Eide -	Eide.		Eide -
22. Landvik -	Landvik.	Landvik.	Landvik -
23. Heirefos -	Heirefos.		Heirefos. -
24. Vestre Moland -	Vestre Moland b.	Vestre Moland b.	Vestre Moland -
25. Høivaag -	Høivaag.	Høivaag.	Høivaag -
26. Birkenæs -	Birkenæs.	Tveit a.	Birkenæs -
2 i Sæterdalens Fgd.			
1. Evje Bd	Evje.		Evje og Veigusdal H
2. Veigusdal -	Veigusdal.		
3. Hordnæs -	Hordnæs.	Evje.	
4. Iveland -	Iveland.		Hordnæs og Iveland -
5. Bygland -	Bygland, Sandnæs, Osstad, Aardal.	Bygland.	Bygland -
6. Valle -	Valle.		
7. Hyllestad -	Hyllestad.	Valle.	Valle -
8. Bykle -	Bykle.		
9. Aaseral -	Aaseral.	Aaseral.	Aaseral -
10. Lister og Mandals Amt			
a. Bydistrikter.			
1. Christiansand B	Christiansand.	Christiansand.	Christiansand K
2. Mandal -	Halsaa a.	Mandal a.	Mandal af Mandals Fogderi. L
3. Farsund a, Bydistriktet - (Farsund b eller Landdistriktet, se under Lister Fogderi).	Farsund a.	Vanse a.	Farsund af Listers Fogderi. -
4. Flekkefjord -	Næs a.	Flekkefjord a.	Flekkefjord K
b. Landdistrikter.			
1 i Mandals Fgd.			
1. Tveit Bd	Tveit.	Tveit b.	Tveit H
2. Oddernæs -	Oddernæs.	Oddernæs.	Oddernæs -
3. Randø Sund -	Randø Sund.		
4. Øvrebø -	Øvrebø.		Øvrebø og Hægland -
5. Hægland -	Hægland.	Øvrebø.	
6. Vennesland -	Vennesland.		Vennesland -
7. Søgne -	Søgne (med Lunde og Søgne Kirker).	Søgne.	Søgne -
8. Grebstad -	Grebstad.		
9. Halsaa -	Halsaa b.		
10. Hartmark -	Hartmark.	Mandal b.	Halsaa og Hartmark -

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landdest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Lister og Mand. Amt (fortsat).			
11. Holme Bd	Holme.	Holme.	Øslebø og Løvdal H
12. Øslebø -	Øslebø.		
13. Løvdal -	Løvdal.		
14. Bjelland -	Bjelland.		
15. Grindem -	Grindem.	Bjelland.	Bjelland og Grindem -
16. Finsland -	Finsland.		Finsland -
17. Valle -	Valle.	Søndre Undal.	Søndre Undal -
18. Spangereid -	Spangereid.		
19. Vigmostad -	Vigmostad.		
20. Konnesmo -	Konnesmo.	Nordre Undal.	Nordre Undal -
2 i Lister Fogderi.			
1. Aa Bd	Aa.	Lyngdal.	Lyngdal H
2. Austad -	Austad.		
3. Kvaas -	Kvaas.		
4. Hægebostad -	Hægebostad.		
5. Eken -	Eken.		
6. Herod -	Herod.		
7. Spind -	Spind.		
8. Vanse -	Vanse.		
(-) Farsund b, Landdistriktet, (se under Byerne.)	Farsund b.	Vanse b.	Vanse -
9. Liknæs -	Liknæs.		
10. Fede -	Fede.	Kvinesdal.	Kvinesdal -
11. Fjotland -	Fjotland.	Fjotland.	Fjotland -
12. Næs -	Næs b.	Flekkelfjord b.	Næs og Hitterø -
13. Hitterø -	Hitterø.		
14. Bakke -	Bakke.	Bakke.	Bakke -
15. Gyland -	Gyland.	Siredalen.	Siredalen -
16. Siredalen -	Tonstad, Lunde.		
II. Stavanger Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Soggendal, Bydistriktet, B	Soggendal a.	Soggendal a.	Soggendal af Jæderen og Dalernes Fogd. L
2. Ekersund Do. -	Ekersund a.	Ekersund a.	Ekersund af Do. Do. -
3. Sandnæs -	Høiland a.	Høiland a.	Sandnæs af Do. Do. -
4. Stavanger -	Domkirkens Menighed, St. Petri M.	Domkirken. St. Petri.	Stavanger K
5. Skudesnæshavn -	Falnæs a.	Skudesnæs a.	Skudesnæshavn af Ryfylke Fogderi. L
6. Haugesund -	Skaare a.	Torvestad a.	Haugesund K
b. Landdistrikter.			
1 i Jæderen og Dalernes Fgd.			
1. Soggendal, Landdistr., Bd	Soggendal b.	Soggendal b.	Soggendal H
2. Lunde -	Lunde.	Lunde.	Lunde -
3. Heskestad -	Heskestad.	Helleland.	Heskestad -
4. Helleland -	Helleland.		Helleland -
5. Birkrem -	Birkrem.		Birkrem -

A. No. 2.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB) 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Stavanger Amt (fortsat).			
6. Ekersund, * Landdistr., Bd	Ekersund b.		Ekersund H
7. Ougne -	Ougne.	Ekersund b.	Ougne -
8. Haa -	Nærbø, Varhaug.	Haa.	Haa -
9. Time -	Time.		Time -
10. Gjæsdal -	Gjæsdal.	Ly.	Gjæsdal -
11. Klepp -	Klepp, Orre, Bore.	Klepp.	Klepp -
12. Høiland -	Høiland b.	Høiland b.	Høiland -
13. Haaland -	Sole, Malde.	Haaland.	Haaland -
14. Hetland -	Hetland.		Hetland -
15. Randeberg -	Randeberg.	Hetland.	Hetland -
2 i Ryfylke Fogderi.			
1. Høle Bd	Høle.		Høle H
2. Fossan -	Fossan.	Høgsfjord.	
3. Strand -	Strand.	Strand.	Strand -
4. Hjelmeland -	Hjelmeland.		Hjelmeland og Fister -
5. Fister -	Fister.	Hjelmeland.	
6. Aardal -	Aardal.		Aardal -
7. Jælse -	Jælse.	Jælse.	Jælse -
8. Sand -	Sand.		Sand -
9. Søvde -	Søvde.	Sand.	Søvde -
10. Suledal -	Suledal.	Suledal.	Suledal -
11. Rennesø, indre Sogne. -	Hausken, Askø, Utsten Kloster, Sørbø.		
12. Hvitingsø -	Hvitingsø.	Rennesø.	Rennesø -
13. Finnø -	Hesbø.		
14. Talgø -	Talgø.	Finnø.	Finnø -
15. Hinderaa -	Hinderaa.		
16. Sjørnerø -	Sjørnerø.	Nærstrand.	Nærstrand -
17. Vikedal -	Vikedal.		
18. Sandeid -	Sandeid.	Vikedal.	Vikedal -
19. Imsland -	Imsland.		
20. Bukken -	Bukken.		Bukken -
21. Tysvær -	Tysvær.	Tysvær.	Tysvær -
22. Skjold -	Skjold.	Skjold.	Skjold -
23. Vats -	Vats.		
24. Skudesnæs -	Falnæs b, Akre, Ferkingstad.	Skudesnæs b.	Skudesnæs -
25. Avaldsnæs -	Avaldsnæs, Kobbervik.	Avaldsnæs.	Avaldsnæs -
26. Torvestad -	Torvestad.		
27. Skaare -	Skaare b.	Torvestad b.	Torvestad -
28. Utsire -	Utsire.		
12. Søndre Bergenhus Amt.			
Landdistrikter.			
1 i Søndhordlands Fogderi.			
1. Sveen Bd	Sveen.		Sveen H
2. Vikebygd -	Vikebygd.	Sveen.	
3. Fjelberg -	Fjelberg.		
4. Aalund -	Aalund.	Fjelberg.	Fjelberg -
5. Eid -	Eid.		

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Lade- dest. = K og L) og Herreder (= H) 1ste Januar 1866.
Sønd. Bergeh. Amt (fortsat).			
6. Etne Bd	Stødle, Grindeim, Gjerde.	Etne.	Etne H
7. Skonevik -	Skonevik.	Skonevik.	Skonevik -
8. Aakre -	Aakre.		
9. Holmedal -	Holmedal.		
10. Kvindherred -	Kvindherred.	Kvindherred.	Kvindherred -
11. Husnæs -	Husnæs.		
12. Ænæs -	Ænæs.		
13. Ølve -	Ølve.		
14. Stordøen -	Stordøen.	Stordøen.	Stordøen -
15. Valestrand -	Valestrand.	Finnaas.	Finnaas -
16. Finnaas -	Moster, Bremnæs, Bømmel.		
17. Fitje -	Fitje.	Fitje.	Fitje -
18. Tysnæs -	Tysnæs.	Tysnæs.	Tysnæs -
19. Opdal -	Opdal.		
20. Onereim -	Onereim.		
21. Strandebarm -	Strandebarm.	Strandebarm a.	Strandebarm og Varaldsø -
22. Varaldsø -	Varaldsø.		
2 i Hardanger og Voss Fogd.			
1. Røldal Bd	Røldal.	Røldal.	Røldal H
2. Kinservik -	Kinservik, Ullensvang, Odde.	Kinservik.	Kinservik -
3. Ulvik -	Ulvik.	Ulvik.	Ulvik -
4. Graven -	Graven.		
5. Eidfjord -	Eidfjord.	Vikør.	Vikør -
6. Vikør -	Vikør.		
7. Østensø -	Østensø.		
8. Jondalen -	Jondalen.	Strandebarm b.	Jondalen -
9. Vossevangen -	Vossevangen.	Voss a.	Voss a -
10. Opheim -	Opheim.	Vossestranden.	
11. Vinje -	Vinje.		
3 i Nordhordlands Fogd.			
1. Os Bd	Os.	Os.	Os H
2. Samnanger -	Samnanger med Lysekloster Kapel.	Fuse.	Fuse -
3. Fuse -	Fuse.		
4. Haalandsdal -	Haalandsdal.	Fane.	Fane -
5. Strandvik -	Strandvik.		
6. Fane -	Fane, Birkeland.		
7. Sund -	Sund.	Sund.	Sund -
8. Østervold -	Østervold.		
9. Møgster -	Møgster.	Fjeld.	Fjeld -
10. Fjeld -	Fjeld.		
11. Askøen -	Askøen.		
(-) Bergen a, Landdistriktet (se under Bergen nedenfor).	Domkirkens Menighed a, Korskirken M. a.	Domkirken a, Korskirken a.	Bergens Dom- og Korskirkesogns Landdistrikt -
12. Aarstad -	Aarstad.	St. Jørgens Hospital.**)	Aarstad -
13. Haus -	Haus, Arne, Gjerstad, Bruvik, Stammæs.	Haus.	Haus -

*) I Løbet af 1866 er den anden Del af Voss, nemlig Evanger Distrikt, som hidtil hørte til Nordhordlands Fogderi, lagt over til Hardanger og Voss Fogderi, saa altsaa hele Voss Herred er samlet under et og samme Fogderi. **) En Del af dette Præstegjeld, nemlig en Samling af milde Stiftelser, hvoriblandt St. Jørgens Hospital, er indsluttet i Bergens By.

A. No. 2.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB) 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.		
Sønd. Bergenh. Amt (fortsat).					
14. Hammer Bd	Hammer.	Hammer.	Hammer H		
15. Melland -	Melland.				
16. Alversund -	Alversund.				
17. Aasene -	Aasene.				
18. Hosanger -	Hosanger, Mo, Sæim.			Hosanger.	Hosanger -
19. Manger -	Manger, Bø, Sæbø, Herlø.			Manger.	Manger -
20. Lindaas -	Lindaas, Østereim, Lyre, Myking, Sandnæs, Fitje.			Lindaas.	Lindaas -
21. Evanger -	Evanger.	Voss b.	Voss b*) -		
13. Bergen.					
Bydistrikt.					
Bergen b, Bydistriktet, B (se under Søndre Bergenhus Amt, Nordhordlands Fogderi, hvortil Bergen a hører).	Domkirkens Menighed b. Korskirkens Do. b. Nykirkens Do. St. Mariæ Kirkes Do.	Domkirkens Menighed b. Korskirkens Do. b. Nykirkens Do. St. Mariæ Kirkes Do.**)	Bergen K		
14. Nordre Bergenhus Amt.					
a. Bydistrikt.					
Florøen -	Kinn a.	Kinn a.	Florøen L af Søn- og Nordfjords Fogd.		
b. Landdistrikter.					
1 i Sogns Fogderi.					
1. Eivindvik Bd	Eivindvik. Husø, Sulen.	Eivindvik.	Eivindvik H Utvær -		
2. Hyllestad a - (se under Sønd- og Nordfjords Fogderi.)	Hyllestad a, Øen a, Bø.	Hyllestad a.	Hyllestad a -		
(—) Askevold a (Do.) -	Vilnæs a.	Askevold a.	Askevold a -		
3. Lavik -	Lavik. Kirkebø.	Lavik.	Lavik og Brække a - Klævold -		
4. Brække -	Brække.		Lavik og Brække b -		
5. Vik -	Hoperstad, Hove, Arnefjord, Kvamsø.	Vik.	Vik -		
6. Balestrand -	Tjngum, Vangsnæs, Mundal.	Balestrand.	Balestrand -		
7. Lekanger -	Lekanger, Fresvik, Feios.	Lekanger.	Lekanger -		
8. Aurland -	Vangen, Flaam, Underdal, Nærø.	Aurland.	Aurland -		
9. Sogndal -	Stedje, Norum, Kaupanger.	Sogndal.	Sogndal -		
10. Lærdal -	Tønjum, Hauge. Borgund	Lærdal.	Lærdal - Borgund -		
11. Aardal -	Aardal.	Aardal.	Aardal -		
12. Lyster -	Dale, Fortun, Næs, Gaupne.	Lyster.	Lyster -		
13. Hafslo -	Hafslo, Joranger, Fet, Urnæs, Solvorn	Hafslo.	Hafslo -		
14. Justedal -	Justedal.	Justedal.	Justedal -		
2 i Sønd- og Nordfjords Fgd.					
(—) Hyllestad b Bd (se under Sogns Fogd.)	Hyllestad b, Øen b.	Hyllestad b.	Hyllestad b H		
1. Askevold b - (se under Sogns Fogd.)	Askevold, Vilnæs b.	Askevold b.	Askevold b -		
2. Yttre Holmedal -	Yttre Holmedal, Dale, Guddal.	Yttre Holmedal.	Yttre Holmedal -		
3. Indre Holmedal -	Sande, Bøkstad, Vik.	Indre Holmedal.	Indre Holmedal -		
4. Vefring -	Vefring.		Vefring -		
5. Naustdal -	Naustdal.	Førde.	Førde -		
6. Førde -	Førde.				
7. Holse -	Holse med Haukedals Kapel.				

*) Se om Voss Herred i Anm. paa forrige Side. **) Her kan ogsaa nævnes St. Jørgens Hospitals Præstegjeld, forsaavidt en Del af samme ligger under Bergens By. Se Anm. til Aarstad Fattigdistrikt under Nordhordlands Fogd., Søndre Bergenhus Amt.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Nord. Bergenh. Amt (fortsat).			
8. Jølster Bd	Aalhus, Helgeim.	Jølster.	Jølster H
9. Kinn -	Kinn b, Svanø med Ekefjord Kapel.	Kinn b.	Kinn -
10. Bremanger -	Bremanger.	Bremanger.	Bremanger -
11. Daviken -	Daviken, Rugsund, Aalfot.	Daviken.	Daviken -
12. Gloppen -	Vereid, Gimmedstad.	Gloppen.	Gloppen -
13. Bredum -	Bredum.		
14. Indviken -	Indviken, Olden, Udviken.	Indviken.	Indviken -
15. Stryn -	Nedstryn, Opstryn, Loen.	Stryn.	Stryn -
16. Eid*) -	Eid, Stareim, Horningdalen.	Eid.	Eid -
17. Selja -	Hove, Vaagsø med Lekanger Kapel.	Selja.	Selja -
15. Romsdals Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Aalesund B	Aalesund.	Aalesund.	Aalesund K
2. Molde -	Molde.	Molde.	Molde -
3. Christiansund -	Christiansund.	Christiansund a.	Christiansund -
b. Landdistrikter			
1 i Søndmøre Fogderi.			
1. Vanelven Bd	Vanelven.	Vanelven.	Vanelven H
2. Søvde -	Søvde.	Volden.	Volden -
3. Volden -	Volden.		
4. Ørsten -	Ørsten.	Hjørendfjord.	Hjørendfjord -
5. Hjørendfjord -	Hjørendfjord.		
6. Stranden -	Stranden.	Stranden.	Stranden -
7. Stordalen -	Stordalen.	Norrdalen.	Norrdalen -
8. Norrdalen -	Norrdalen med Sylte Kapel.		
9. Sunnelven -	Sunnellen, Geiranger.	Sunnellen.	Sunnellen -
10. Sandø -	Sandø.	Herø.**)	Herø**)
11. Røvde -	Røvde.		
12. Herø -	Herø.	Ulfsten.	Ulfsten -
13. Ulfsten -	Ulfsten, Hareid.		
14. Borgund -	Borgund med Giske Kapel.	Borgund.	Borgund -
15. Ørskog -	Ørskog, Søkvelen.	Ørskog.	Ørskog -
16. Skodje -	Skodje, Vatne.	Skodje.	Skodje -
17. Haram -	Haram, Roald, med Fjertoft Kapel.	Haram.	Haram -
2 i Romsdals Fogderi.			
1. Vestnæs Bd	Vestnæs, Sylte, Fiksdal.	Vestnæs.	Vestnæs H
2. Eid -	Eid, Vold.	Eid.	Eid -
3. Gryten -	Gryten, Kors, Heen.	Gryten.	Gryten -
4. Veø -	Veø, Rødven.	Veø.	Veø -
5. Næsset -	Rød, Eirisfjord med Ekisdals Kapel, Vistdal.	Næsset.	Næsset -
6. Bolsø -	Bolsø, Kleve.	Bolsø.	Bolsø -
7. Akerø***) -	Akerø, Sandø.	Akerø.	Akerø -
8. Frænen -	Vaagø.	Frænen.	Frænen -
9. Bud a (se under Nordmøre Fogd.) -	Bud, Hustad a.	Bud a.	Bud a -

*) Eid er senere delt saaledes, at Horningdalen er fraskilt for at udgjøre særskilt baade Fattigdistrikt, Præstegjeld og Herred. **) Herø Præstegjeld og Herred er senere delt, idet Sandø og Røvde Sogne tilsammen danne et Præstegjeld og Herred under Benævnelsen Sandø. ***) Senere er Akerø og Sandø Sogne skilte ad og danne hver sit Herred og Fattigdistrikt, men fremdeles samme Præstegjeld.

A. No. 2.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og La-dest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Romsdals Amt (fortsat)			
3 i Nordmøre Fogderi.			
(-) Bud b. Bd (se under Romsdals Fogd.)	Hustad b.	Bud b.	Bud b H
1. Kvernæs -	Kvernæs.	Kvernæs.	Kvernæs. -
2. Bremsnæs -	Bremsnæs.		Fræde -
3. Kornstad -	Kornstad.	Christiansund b.	(forbundet med Kvernæs -)
4. Fræde -	Fræde.		Thingvold -
5. Grip -	Grip.	Thingvold.	Øre -
6. Thingvold -	Thingvold.		Strømsnæsset -
7. Øre -	Øre.	Øksendalen.	Øksendalen -
8. Strømsnæsset -	Strømsnæsset.		Sunndalen.
9. Øksendalen -	Øksendalen, Ulvundeidet.	Stangvik.	Stangvik -
10. Sunndalen -	Hof, Romfog.		Halse -
11. Stangvik -	Stangvik med Todals Kapel.	Surendalen.	Surendalen -
12. Halse -	Halse.	Rindalen.	Rindalen -
13. Surendalen -	Øie, Rannæs, Mo.	Ædø.	Ædø -
14. Rindalen -	Rindalen.	Aure.	Aure -
15. Ædø -	Ædø, Hopen, Bratvær.		
16. Aure -	Aure, Valsfjorden.		
16. Søndre Thronhj. Amt.			
a. Bydistrikt.			
Throndhjem Bd	Domkirkens Menighed.	Domkirken.	Throndhjem K
	Vor Frue Kirkes M.	Vor Frue Kirke.	
	Baklandet.	Baklandet.*)	
b. Landdistrikter.			
1 i Ørkedalens Fogd.			
1. Ørkedal Bd	Ørkedal med Mo Kapel.	Ørkedal.	Ørkedal H
2. Meldal -	Meldal.	Meldal.	Meldal -
3. Rennebu -	Rennebu.	Rennebu.	Rennebu -
4. St. Olavs Værk VB			
5. Opdal Bd	Opdal, Lønsæt.	Opdal.	Opdal -
2 i Guldalens Fogd.			
1. Melhus a Bd (se under Strinden og Seibu Fgd.)	Melhus a.	Melhus a.	Melhus H
2. Høilandet -	Høilandet.		Høilandet -
3. Flaa -	Flaa.	Støren.	Horg -
4. Horg -	Horg.		Støren -
5. Støren -	Støren.	Holtaalen.	Soknedalen -
6. Budal -	Budal.		Singsaas -
7. Soknedalen -	Soknedalen.	Holtaalen.	Holtaalen -
8. Singaas -	Singaas.		Aalen -
9. Holtaalen -	Holtaalen.	Røros b.	Røros -
10. Aalen -	Aalen.		
11. Røros b (se under Hedemarkens Amt, nor- dre Østerdalens Fogd.)	Røros b.		

*) Her kan ogsaa erindres Hospitalets Præstembede, for en Samling af Byens milde Stiftelser.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Ladest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Sønd. Thronhj. Amt (fortsat).			
3 i Strinden og Selbu Fgd.			
(-) Melhus b Bd (se under Guldalens Fogd.)	Melhus b.	Melhus b.	Melhus b. H
1. Børgsen -	Viggen med Gjeitstrandens Kapel, Børgseskogn.	Børgsen.	Børgsen -
2. Budviken -	Budviken.		Budviken -
3. Bynæsset -	Bynæsset.	Bynæsset.	Bynæsset -
4. Leinstranden -	Leinstranden.	Melhus c.	Leinstranden -
5. Klæbbu -	Klæbbu, Tilder.	Klæbbu.	Klæbbu. -
6. Selbu -	Selbu.		Selbu -
7. Tydalen -	Tydalen.	Selbu.	
8. Lade -	Lade.		
9. Bratsberg -	Bratsberg med Havsten Kapel.		
10. Malvik -		Strinden.	Strinden -
11. Mostadmarken Jernv. VB	Malvik.		
4 i Fosens Fogd.			
1. Hevne Bd	Hevne, Vinje.	Hevne.	Hevne H
2. Elshaug -	Elshaug.		
3. Rissen -	Rissen med Melands Kapel.	Stadsbygden.	Stadsbygden -
4. Hiteren -	Dolmø, Fillan, Kvenvær, Sletten.	Hiteren.	Hiteren -
5. Ørlandet -	Ørlandet, Stør- og Vasbygden.	Ørlandet.	Ørlandet -
6. Bjugn -	Bjugn, Næs, Skjøren.	Bjugn.	Bjugn -
7. Aafjorden -	Aa, Jøssund.	Aafjorden.	Aafjorden -
8. Bjørnør -	Roan, Osen, Stoksund.	Bjørnør.	Bjørnør -
17. Nordre Thronhj. Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Levanger, Bydistriktet, B	Levanger a.	Levanger a.	Levanger K
2. Stenkjær*) -	Skeid a med Stenkjær Kirke.	Sparbu a.	Stenkjær L af Inderøens Fogderi.
3. Namsos, Bydistriktet, -	Egge a. Namsos.	Stod a. Namsos a.	Namsos - af Namdalens Fogderi.
b. Landdistrikter.			
1 i Stjør- og Værdalens Fgd.			
1. Nedre Stjørdalen Bd	Vernæs, Lunke, Skatvold.	Nedre Stjørdalen.	Nedre Stjørdalen H
2. Øvre Stjørdalen -	Hegre, Meraker.	Øvre Stjørdalen.	Øvre Stjørdalen -
3. Frosten -	Frosten.	Frosten.	Frosten -
4. Aasen -	Aasen.		Aasen -
5. Skogn -	Alstadhaug, Ekne.	Skogn.	Skogn -
6. Levanger, Landdistriktet, -	Levanger b.	Levanger b.	Levanger -
7. Værdalen -	Stiklestad, Vuku, Vinne.	Værdalen.	Værdalen -
8. Leksviken -	Leksviken, Hindreim.	Leksviken.	Leksviken -
2 i Inderøens Fgd.			
1. Ytterøen Bd	Ytterøen, Mosviken, Verran.	Ytterøen.	Ytterøen**) H
2. Ytterøens Kobberv. VB			
3. Inderøen Bd	Saxhaug, Salberg, Hustad.	Inderøen.	Inderøen -
4. Sparbu -	Mære, Henning, Skeid b.	Sparbu b.	Sparbu -
5. Stod -	Egge b, Forr, Kvam, Følling.	Stod b.	Stod -

*) Stenkjær er senere blevet et eget Præstegjeld, indbefattende Ladestedet og hvad der af Egge Sogn ligger paa Landets Grund.

**) Herredet er senere delt i to: Ytterøens H samt Mosviken og Verrans H.

A. No. 2.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Nord-Throndh. Amt (fortsat).			
6. Snaasen Bd	Snaasen, Norlien, Sørlien.	Snaasen.	Snaasen H
7. Solberg -	Solberg, Malmø eller Bartnæs.	Beitstaden.	Beitstaden -
8. Aas -	Aas eller Namdalseidet.		
3 i Namdalens Fgd.			
1. Namsos, Landdistriktet, Bd	Vemundvik, Sævik.	Namsos b.	Namsos Landdistrikt H
2. Overhalven -	Ranem, Skage.	Overhalven.	Overhalven -
3. Grong -	Grong, Harran, Høland, Thronde- næs Kapelsogn, Rørviks Kapels.	Grong.	Grong -
4. Fosnæs -	Vik, Fosnæs, Halmø.	Fosnæs.	Fosnæs -
5. Kolvereid -	Kolvereid, Foldereid.	Kolvereid.	Kolvereid -
6. Nærø -	Nærø.	Nærø.	Nærø -
7. Vikten -	Vikten.		
8. Lekø -	Lekø.	Lekø.	Lekø -
18. Nordlands Amt.			
a. Bydistrikt.			
(-) Bodø a, Bydistriktet, B (forbundet med Bodø b under Saltens Fogderi).	Bodø a.	Bodø a.	Bodø K
b. Landdistrikter.			
1 i Søndre Helgelands Fgd.			
1. Bindalen Bd	Vatsaas, Solstad.	Bindalen.	Bindalen H
2. Brønø -	Brønø, Vik, Nøstvik.	Brønø.	Brønø -
3. Vegø -	Gladstad.	Vegø.	Vegø -
4. Thjøttø -	Tjøttø, Vivelstad.	Thjøttø.	Thjøttø -
5. Stamnæs -	Stamnæs med Lerfjords Kapel.		
6. Alstahaug -	Alstahaug.	Alstahaug.	Alstahaug -
7. Herø -	Herø.	Herø.	Herø -
8. Vefsen -	Vefsen.	Vefsen.	Vefsen -
9. Hatfjeldalen -	Hatfjeldalen.	Hatfjeldalen.	Hatfjeldalen -
2 i Nordre Helgelands Fgd.			
1. Nesne Bd	Nesne, Dønnæs.	Nesne.	Nesne H
2. Hemnæs -	Hemnæs, Korgen.	Hemnæs.	Hemnæs -
3. Mo -	Mo.	Mo.	Mo -
4. Lurø -	Lurø.	Lurø.	Lurø -
5. Trænen -	Trænen.		
6. Rødø -	Rødø.	Rødø.	Rødø -
7. Melø -	Melø.		
3 i Saltens Fogd.			
1. Gildeskaal Bd	Gildeskaal.	Gildeskaal.	Gildeskaal H
2. Beieren -	Beieren.	Beieren.	Beieren -
3. Bodø b, Landdistriktet, (se under Bydistrikterne).	Bodø b.	Bodø b.	Bodø Landdistrikt -
4. Skjerstad -	Skjerstad.	Skjerstad.	Skjerstad -
5. Saltdalen -	Saltdalen.	Saltdalen.	Saltdalen -
6. Rørstad -	Rørstad.		
7. Kjerlingø -	Kjerlingø.	Folden.	Folden -
8. Stegen -	Stegen.		
9. Ledingen -	Ledingen.	Stegen.	Stegen -

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB). 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Lade-dest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Nordlands Amt (fortsat).			
10. Hammerø Bd	Hammerø.	Hammerø.	Hammerø. H
11. Lødingen -	Lødingen.	Lødingen.	Lødingen. -
12. Hol -	Hol.		
13. Tysfjorden -	Tysfjorden.		
14. Evindnæs a (se under Senjen og Tromsø Fogderi, Tromsø Amt).	Evindnæs a.	Ofoten a.	Ofoten -
15. Ankenæs -	Ankenæs.		
4 i Lofoten og Vesteraalens Fugd.			
1. Værø Bd	Værø, Røst.	Værø.	Værø H
2. Flakstad -	Flakstad.	Flakstad.	Flakstad -
3. Moskenæs -	Moskenæs.	Buksnæs.	Buksnæs -
4. Buksnæs -	Buksnæs, Hol.		
5. Borge -	Borge, Valberg.	Borge.	Borge -
6. Gimsø -	Gimsø.	Vaagen.	Gimsø -
7. Vaagen -	Vaagen.		
8. Hadsel -	Hadsel.	Hadsel.	Hadsel -
9. Sortland -	Sortland.	Sortland.	Sortland -
10. Bø -	Bø, Malnæs.	Bø.	Bø -
11. Øksnæs -	Øksnæs, Langenæs.	Øksnæs.	Øksnæs -
12. Dverberg -	Dverberg, Bjørnskind, Andenæs.	Dverberg.	Dverberg -
19. Tromsø Amt.			
a. Bydistrikt. Tromsø B	Tromsø.	Tromsø.	Tromsø K
b. Landdistrikter,			
1 i Senjen og Tromsø Fgd.			
1. Kvedfjord Bd	Kvedfjord.	Kvedfjord.	Kvedfjord H
2. Thronenæs -	Thronenæs.	Thronenæs a.	Thronenæs -
(-) Evindnæs b (forbundet med Evindnæs a under Saltens Fgd., Nordlands Amt).	Evindnæs b.	Ofoten b.	
3. Sand -	Sand.	Thronenæs b.	Sand -
4. Ibestad -	Ibestad, Salangen.	Ibestad.	Ibestad. -
5. Tranø -	Tranø, Sør-Reissen.	Tranø.	Tranø -
6. Dyrø -	Dyrø.		
7. Berg. -	Berg.	Berg.	Berg -
8. Torsken -	Torsken.	Lenvik.	Lenvik -
9. Lenvik -	Lenvik.		
10. Hillesø -	Hillesø.		
11. Maalselven -	Maalselven.*)	Maalselven.	Maalselven -
12. Bardodalen -	Bardodalen.	Tromsøsundet.	Bardodalen -
13. Tromsøsundet -	Tromsøsundet.		
14. Balsfjorden -	Balsfjorden, Malangen.	Balsfjorden.	Balsfjorden -
15. Karlsø**) -	Karlsø, Sørfjorden.	Karlsø.	Karlsø -
16. Helgø -	Helgø.		
17. Lyngen**) -	Lyngen.	Lyngen.	Lyngen -

*) Ved Deling er tillige Øverbygden's Sogn opkommet senere.
gjøld og Herred og forenet med Lyngen Do.

**) Sørfjordens Sogn er senere (fra 1ste Jan. 1867) skilt fra Karlsø Fattigdistrikt, Præstegjeld og Herred og forenet med Lyngen Do.

A. No. 2.

Tabel No. 4. Rigets Inndeling i Fattigdistrikter.

Fattigdistrikter (Byer = B, Bygder = Bd, Værker og Brug = VB) 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Sogne. 1ste Januar 1866.	Tilsvarende Præstegjelde. 1ste Januar 1866.	Tilsv. By-Kommuner (Kjøb- og Landest. = K og L) og Herreder (= H). 1ste Januar 1866.
Tromsø Amt (fortsat).			
18. Skjervø Bd	Skjervø, Nord-Reissen.	Skjervø.	Skjervø H
19. Kvænangen -	Kvænangen.		Kvænangen -
20. Kvænangen Kobberv. VB			
20. Finmarkens Amt.			
a. Bydistrikter.			
1. Hammerfest, Bydistriktet, B	Hammerfest a.	Hammerfest a.	Hammerfest K
2. Vardø a (Do.) - (Vardø b under Varanger Fgd.)	Vardø a.	Vardø a.	Vardø - (indbefatt. Vardø Landdistr.)
3. Vadsø a (Do.) - (Vadsø b under Varanger Fgd.)	Vadsø a.	Vadsø a.	Vadsø - (indbefatt. Vadsø Landdistr.)
b. Landdistrikter.			
1 i Alten Fogderi			
1. Loppen Bd	Loppen, Øksfjorden.	Loppen a.	Loppen og Øksfjord H
2. Talvik -	Talvik.	Talvik.	Talvik -
3. Alten -			
4. Alten Kobberværk VB	Alten med Kaafjord Kapel.	Alten.	Alten -
5. Kautokeino Bd	Kautokeino.	Kautokeino.	Kautokeino -
2 i Hammerfest Fgd.			
1. Hasvik Bd	Hasvik.	Loppen b.	Hasvik H
2. Hammerfest, Landdistr., -	Hammerfest b.	Hammerfest b.	Hammerfest Landdistr. -
3. Maasø -	Maasø.	Maasø.	Maasø -
4. Kjelvik -	Kjelvik.		Kjelvik -
5. Kistrand -	Kistrand med Lakselvens Kapel.	Kistrand a.	Kistrand -
3 i Tanen Fogderi.			
1. Lebesby Bd	Lebesby, Vest-Kjøllefjord.	Lebesby.	Lebesby H
2. Tanen -	Tanen, Gamvik.	Tanen.	Tanen -
3. Karasjok -	Karasjok.	Kistrand b.	Karasjok -
4. Næsseby -	Næsseby, Polmak.	Næsseby.	Næsseby -
4 i Varanger Fogderi.			
(-) Vardø b, Landdistriktet, Bd (forbundet med Vardø By).	Vardø b.	Vardø b.	Vardø Landdistrikt (forenet med Vardø Bykommune).
(-) Vadsø b, (Do.) - (forbundet med Vadsø By).	Vadsø b.	Vadsø b.	Vadsø Do. (forenet med Vadsø Bykommune).
1. Sydvaranger -	Sydvaranger med Pasvik Kapel.	Sydvaranger.	Sydvaranger H

Rekapitulation. Antallet af Fattigdistrikter m. m., amtsvis og stiftsvis.

(Fattigdistrikter = B, Bd og VB, Sogne = S, Præstegjelde = P, By- og Landkommuner = Km).

	B	Bd	VB	Sum	S	P	Km		B	Bd	VB	Sum	S	P	Km
1. Smaalenenes Amt.								4. Hedemarkens Amt.							
Kjøbstæder	4	-	-	4				Kjøbstæder	2	-	-	2			
Id og Markers Fogderi	-	8	2	10				Vinger og Odalens Fogderi	-	4	1	5			
Rakkestad	-	7	-	7				Solørs	-	5	-	5			
Mosse	-	10	4	14				Hedemarkens	-	6	-	6			
Sum	4	25	6	35	41	24	26	Søndre Østerdalens	-	4	1	5			
2. Akershus Amt.								Nordre Do.	-	7	-	7			
Kjøbstæder	1	-	-	1				Sum	2	26	2	30	43	23	25
Aker og Follo Fogderi	2	14	2	18				5. Christians Amt.							
Nedre Romerike	-	9	2	11				Kjøbstæder	2	-	-	2			
Øvre Do.	-	9	1	10				Thotens Fogderi	-	6	1	7			
Sum	3	32	5	40	46	21	24	Søndre Gudbrandsdalens Fogderi	-	6	-	6			
3. Christiania.								Nordre Do.	-	7	-	7			
Kjøbstæder	1	-	-	1	6	5	1	Hadeland og Lands	-	4	1	5			
								Valders	-	19	-	19			
								Sum	2	42	2	46	61	24	26

A. No. 2.

49

	B	Bd	VB	Sum	S	P	Km		B	Bd	VB	Sum	S	P	Km																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
6. Buskeruds Amt.								14. Nordre Bergenhus Amt.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
Kjøbstæder	3	-	2	5				Kjøbstæder	1	-	-	1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Buskeruds Fogderi	-	9	11	20				Sogns Fogderi	-	14	-	14																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Ringerikes —	-	5	1	6				Sønd- og Nordfjords Fogderi	-	17	-	17																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Hallingdalens —	-	6	-	6				Sum	1	31	-	32	74	26	31																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Numedal og Sandsver Fogderi	-	8	1	9				Sum	3	28	15	46	47	19	19	7. Jarlsberg og Laurviks Amt.								15. Romsdals Amt.								Kjøbstæder	4	-	1	5				Kjøbstæder	3	-	-	3				Jarlsbergs Fogderi	3	15	2	20				Søndmøre Fogderi	-	17	-	17				Laurviks —	-	8	-	8				Romsdals —	-	9	-	9				Sum	7	23	3	33	44	22	26	Nordmøre —	-	16	-	16				Sum	7	23	3	33	44	22	26	8. Bratsberg Amt.								16. Søndre Thronhjems Amt.								Kjøbstæder	4	-	-	4				Kjøbstæder	1	-	-	1				Bamble Fogderi	2	6	2	10				Ørkedalens Fogderi	-	4	1	5				Nedre Thelemarkens Fogderi	-	10	1	11				Guldalens —	-	11	-	11				Øvre Do. —	-	19	-	19				Strinden og Selbu Fogderi	-	10	1	11				Sum	6	35	3	44	55	25	28	Fosen —	-	8	-	8				Sum	6	35	3	44	55	25	28	9. Nedenæs Amt.								17. Nordre Thronhjems Amt.								Kjøbstæder	3	-	-	3				Kjøbstæder	1	-	-	1				Nedenæs Fogderi	2	22	4	28				Stjør- og Værdalens Fogderi	-	8	-	8				Sætersdalens —	-	9	-	9				Inderøens —	1	7	1	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	Namdalens —	1	8	-	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	10. Lister og Mandals Amt.								18. Nordlands Amt.								Kjøbstæder	2	-	-	2				Kjøbstæder	-	-	-	-				Mandals Fogderi	1	20	-	21				Søndre Helgelands Fogderi	-	9	-	9				Lister —	1	16	-	17				Nordre Do. —	-	7	-	7				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Saltens —	-	15	-	15				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Lofoten og Vesteraalens Fogderi	-	12	-	12				11. Stavanger Amt.								Sum	-	43	-	43	56	33	35	Kjøbstæder	2	-	-	2				Jæderen og Dalernes Fogderi	3	15	-	18				Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482
Sum	3	28	15	46	47	19	19	7. Jarlsberg og Laurviks Amt.								15. Romsdals Amt.								Kjøbstæder	4	-	1	5				Kjøbstæder	3	-	-	3				Jarlsbergs Fogderi	3	15	2	20				Søndmøre Fogderi	-	17	-	17				Laurviks —	-	8	-	8				Romsdals —	-	9	-	9				Sum	7	23	3	33	44	22	26	Nordmøre —	-	16	-	16				Sum	7	23	3	33	44	22	26	8. Bratsberg Amt.								16. Søndre Thronhjems Amt.								Kjøbstæder	4	-	-	4				Kjøbstæder	1	-	-	1				Bamble Fogderi	2	6	2	10				Ørkedalens Fogderi	-	4	1	5				Nedre Thelemarkens Fogderi	-	10	1	11				Guldalens —	-	11	-	11				Øvre Do. —	-	19	-	19				Strinden og Selbu Fogderi	-	10	1	11				Sum	6	35	3	44	55	25	28	Fosen —	-	8	-	8				Sum	6	35	3	44	55	25	28	9. Nedenæs Amt.								17. Nordre Thronhjems Amt.								Kjøbstæder	3	-	-	3				Kjøbstæder	1	-	-	1				Nedenæs Fogderi	2	22	4	28				Stjør- og Værdalens Fogderi	-	8	-	8				Sætersdalens —	-	9	-	9				Inderøens —	1	7	1	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	Namdalens —	1	8	-	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	10. Lister og Mandals Amt.								18. Nordlands Amt.								Kjøbstæder	2	-	-	2				Kjøbstæder	-	-	-	-				Mandals Fogderi	1	20	-	21				Søndre Helgelands Fogderi	-	9	-	9				Lister —	1	16	-	17				Nordre Do. —	-	7	-	7				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Saltens —	-	15	-	15				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Lofoten og Vesteraalens Fogderi	-	12	-	12				11. Stavanger Amt.								Sum	-	43	-	43	56	33	35	Kjøbstæder	2	-	-	2				Jæderen og Dalernes Fogderi	3	15	-	18				Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482								
7. Jarlsberg og Laurviks Amt.								15. Romsdals Amt.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
Kjøbstæder	4	-	1	5				Kjøbstæder	3	-	-	3																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Jarlsbergs Fogderi	3	15	2	20				Søndmøre Fogderi	-	17	-	17																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Laurviks —	-	8	-	8				Romsdals —	-	9	-	9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	7	23	3	33	44	22	26	Nordmøre —	-	16	-	16																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	7	23	3	33	44	22	26	8. Bratsberg Amt.								16. Søndre Thronhjems Amt.								Kjøbstæder	4	-	-	4				Kjøbstæder	1	-	-	1				Bamble Fogderi	2	6	2	10				Ørkedalens Fogderi	-	4	1	5				Nedre Thelemarkens Fogderi	-	10	1	11				Guldalens —	-	11	-	11				Øvre Do. —	-	19	-	19				Strinden og Selbu Fogderi	-	10	1	11				Sum	6	35	3	44	55	25	28	Fosen —	-	8	-	8				Sum	6	35	3	44	55	25	28	9. Nedenæs Amt.								17. Nordre Thronhjems Amt.								Kjøbstæder	3	-	-	3				Kjøbstæder	1	-	-	1				Nedenæs Fogderi	2	22	4	28				Stjør- og Værdalens Fogderi	-	8	-	8				Sætersdalens —	-	9	-	9				Inderøens —	1	7	1	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	Namdalens —	1	8	-	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	10. Lister og Mandals Amt.								18. Nordlands Amt.								Kjøbstæder	2	-	-	2				Kjøbstæder	-	-	-	-				Mandals Fogderi	1	20	-	21				Søndre Helgelands Fogderi	-	9	-	9				Lister —	1	16	-	17				Nordre Do. —	-	7	-	7				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Saltens —	-	15	-	15				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Lofoten og Vesteraalens Fogderi	-	12	-	12				11. Stavanger Amt.								Sum	-	43	-	43	56	33	35	Kjøbstæder	2	-	-	2				Jæderen og Dalernes Fogderi	3	15	-	18				Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																
8. Bratsberg Amt.								16. Søndre Thronhjems Amt.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
Kjøbstæder	4	-	-	4				Kjøbstæder	1	-	-	1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Bamble Fogderi	2	6	2	10				Ørkedalens Fogderi	-	4	1	5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Nedre Thelemarkens Fogderi	-	10	1	11				Guldalens —	-	11	-	11																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Øvre Do. —	-	19	-	19				Strinden og Selbu Fogderi	-	10	1	11																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	6	35	3	44	55	25	28	Fosen —	-	8	-	8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	6	35	3	44	55	25	28	9. Nedenæs Amt.								17. Nordre Thronhjems Amt.								Kjøbstæder	3	-	-	3				Kjøbstæder	1	-	-	1				Nedenæs Fogderi	2	22	4	28				Stjør- og Værdalens Fogderi	-	8	-	8				Sætersdalens —	-	9	-	9				Inderøens —	1	7	1	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	Namdalens —	1	8	-	9				Sum	5	31	4	40	38	17	26	10. Lister og Mandals Amt.								18. Nordlands Amt.								Kjøbstæder	2	-	-	2				Kjøbstæder	-	-	-	-				Mandals Fogderi	1	20	-	21				Søndre Helgelands Fogderi	-	9	-	9				Lister —	1	16	-	17				Nordre Do. —	-	7	-	7				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Saltens —	-	15	-	15				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Lofoten og Vesteraalens Fogderi	-	12	-	12				11. Stavanger Amt.								Sum	-	43	-	43	56	33	35	Kjøbstæder	2	-	-	2				Jæderen og Dalernes Fogderi	3	15	-	18				Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																								
9. Nedenæs Amt.								17. Nordre Thronhjems Amt.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
Kjøbstæder	3	-	-	3				Kjøbstæder	1	-	-	1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Nedenæs Fogderi	2	22	4	28				Stjør- og Værdalens Fogderi	-	8	-	8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sætersdalens —	-	9	-	9				Inderøens —	1	7	1	9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	5	31	4	40	38	17	26	Namdalens —	1	8	-	9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	5	31	4	40	38	17	26	10. Lister og Mandals Amt.								18. Nordlands Amt.								Kjøbstæder	2	-	-	2				Kjøbstæder	-	-	-	-				Mandals Fogderi	1	20	-	21				Søndre Helgelands Fogderi	-	9	-	9				Lister —	1	16	-	17				Nordre Do. —	-	7	-	7				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Saltens —	-	15	-	15				Sum	4	36	-	40	39	19	24	Lofoten og Vesteraalens Fogderi	-	12	-	12				11. Stavanger Amt.								Sum	-	43	-	43	56	33	35	Kjøbstæder	2	-	-	2				Jæderen og Dalernes Fogderi	3	15	-	18				Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																
10. Lister og Mandals Amt.								18. Nordlands Amt.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
Kjøbstæder	2	-	-	2				Kjøbstæder	-	-	-	-																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Mandals Fogderi	1	20	-	21				Søndre Helgelands Fogderi	-	9	-	9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Lister —	1	16	-	17				Nordre Do. —	-	7	-	7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	4	36	-	40	39	19	24	Saltens —	-	15	-	15																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Sum	4	36	-	40	39	19	24	Lofoten og Vesteraalens Fogderi	-	12	-	12																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
11. Stavanger Amt.								Sum	-	43	-	43	56	33	35																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Kjøbstæder	2	-	-	2				Jæderen og Dalernes Fogderi	3	15	-	18				Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Jæderen og Dalernes Fogderi	3	15	-	18				Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Ryfylke —	1	28	-	29				Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Sum	6	43	-	49	56	27	38	Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Sum	6	43	-	49	56	27	38	12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
12. Søndre Bergenhus Amt.								Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Søndhordlands Fogderi	-	22	-	22				Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Hardanger og Voss Fogderi	-	11	-	11				Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Nordhordlands —	-	21	-	21				Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Sum	-	54	-	54	75	27	29	Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Sum	-	54	-	54	75	27	29	13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
13. Bergen.								Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	1	-	-	1	4	4	1	Sum	3	14	1	18	20	13	17	Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Kjøbstæder	1	-	-	1	4	4	1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Sum	1	-	-	1	4	4	1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Sum	1	-	-	1	4	4	1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Sum	3	14	1	18	20	13	17																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Riget	56	540	45	641	897	418	482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								

Ved ovenstaaende Optælling er der ved Tilfælde, hvor et Fattigdistrikt, et Sogn o. s. v. hører til to Fogderier, Amter o. s. v., kun taget Hensyn til Hoved-Delen: Derimod vil der ved nedenstaaende Optælling med dens strengere Deling mellem Land og By blive taget nøjagtigere Hensyn til de af disse Tilfælde, hvor et Distrikt ligger baade paa Landets og paa Byens Grund. Ethvert saadant Distrikt vil blive betragtet, som om det bestod af to Halvdele.

	B		Bd		VB		Sum		S		P		Km	
	hele	halve	hele	halve	hele	halve	hele	halve	hele	halve	hele	halve	hele	halve
a. Landdistrikter														
i Christiania Stift A*)	-	-	56	1	11	-	67	1	80	3	39	4	42	1
i Hamar —	-	-	68	-	4	-	72	-	100	4	43	4	47	-
i Christiania — B*)	-	-	50	1	15	-	65	1	77	6	29	7	34	1
i Christiansands Stift A*)	-	-	66	-	7	-	73	-	82	2	32	6	43	-
Do. — B*)	-	-	79	1	-	-	79	1	84	8	35	8	52	-
i Bergens —	-	-	102	1	-	-	102	1	170	3	64	3	71	-
i Thronhjems —	-	-	81	-	3	-	84	-	135	3	54	4	70	-
i Tromsø —	-	-	75	3	2	-	77	3	96	4	54	4	64	2
Summa Landdistr.	-	-	577	7	42	-	619	7	824	33	350	40	423	4
b. Bydistrikter	52	7	-	-	3	-	55	7	40	33	28	40	55	4
Summa Riget	52	7	577	7	45	-	681	-	897	-	418	-	482	-

*) Christiania Stift A = Smaalenes og Akershus Amter samt Christiania Stad; B = Resten af Stiftet. Christiansands Stift A = Bratsberg og Nedenæs Amter; B = Resten.

Anm. I Lighed med hvad der er skeet fra Side 34 af, tilføies Oplysning om nogle efter den 1ste Jan. 1866 gjorte Forandringer i Distrikts-Delingerne: 1) Fredrikstad Fattigdistrikt (Side 30) er udvidet ved Indlemmelse i Kjøbstæden af en Del af Glemming Sogn; 2) Søndre Odalens Fattigdistrikt (S. 32) er delt i tre, efter Sognene, og Grue Herred (S. 32) er delt i to, ligeledes efter Sognene.

Rettelse: Foldals Kobberværk (VB) tilføies efter Lille Elvedalens Fattigdistrikt, Hedemarkens Amt (Side 33), saa altsaa det hele Antal af Fattigdistrikter af dette Slags (VB), og af Fattigdistrikter i det Hele, bliver ikke 45 og 681, men 46 og 682.

A. No. 2.

Tabel No. 5. Opgaver for 1866, over de i Aarets

Meddelte for 1) Riget, 2) Stifterne og 3) Overøvrigheds-Distrikterne, samt sær-

Medens man af de tidligere Opgaver ikke havde kunnet se, om de forsørgede Familie-Hoveders Hustruer og Børn vare tagne med i Tællingen eller ei, var det for dette ene Aar forlangt, at hver Fattigkommission skulde følge samme Fremgangsmaade, som den havde brugt for det nærmest foregaaende Aar, men saaledes, at det udtrykkelig kunde sees, om man havde talt Hoved-Personerne alene (H. P.) eller Bi-Personerne tillige (B. P.), samt i sidste Tilfælde hvor mange disse vare. Men dette er Aarsagen til, at Tabellen har to Afdelinger for de fuldt og de delvis Forsørgede, nemlig 1) en for de Fattigdistrikter, hvor

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1, 1866.	Fattige, som have været forsørgede i Aaret fuldt eller delvis.								Det samme eftersom		
		I. I de Fattigdistrikter, hvor alene Hovedpersonerne ere talte,		II. I de Fattigdistrikter, hvor baade Hoved- og Bi-Personerne ere talte,				Tilsammen.			ved Lægd (Landet), i Arbeids- hus (Byerne.)	ved Bortak- kordering.
		fuldt forsørgede.	delvis forsørgede.	fuldt forsørgede.		delvis forsørgede.		Hoved- Personer.	Bi- Personer.	Sum.		
				H. P.	H. P.	H. P.	B. P.					
I. Riget	1.701.756	20.945	26.854	7.238	2.198	12.390	15.053	67.427	17.251	84.678	10.671	17.381
I, a. Rigets Landdistrikter	1.435.464	18.352	22.720	5.482	1.307	7.340	9.718	53.894	11.025	64.919	10.149	13.828
I, b. — Bydistrikter	266.292	2.593	4.134	1.756	891	5.050	5.335	13.533	6.226	19.759	522	3.553
II. Stifterne.												
a. Landdistrikter												
1. i Christiania Stift A*)	182.312	3.613	3.403	836	242	715	617	8.567	859	9.426	2.000	2.268
2. i Hamar —	240.262	3.924	4.864	968	304	1.305	1.739	11.061	2.043	13.104	2.916	2.041
3. i Christiania — B*)	142.284	1.670	2.304	742	126	1.026	1.130	5.742	1.256	6.998	674	1.660
4. i Christiansand — A**)	125.283	1.189	2.087	598	167	1.029	1.460	4.903	1.627	6.530	455	1.182
5. i Do. — B**)	136.168	1.103	1.552	573	203	979	1.700	4.207	1.903	6.110	555	1.133
6. i Bergens —	235.647	2.095	2.851	709	101	1.096	1.642	6.751	1.743	8.494	1.541	1.491
7. i Throndhjems —	226.486	3.533	4.059	614	127	755	1.063	8.961	1.190	10.151	1.343	2.957
8. i Tromsø —	147.022	1.225	1.600	442	37	435	367	3.702	404	4.106	665	1.096
Sum	1.435.464	18.352	22.720	5.482	1.307	7.340	9.718	53.894	11.025	64.919	10.149	13.828
b. Bydistrikter												
1. i Christiania Stift A												
a. Hovedstaden	57.382	—	—	734	325	2.469	2.444	3.203	2.769	5.972	171	888
b. øvrige Byer	23.973	467	795	58	9	78	55	1.398	64	1.462	20	454
2. i Hamar Stift	5.160	27	100	24	13	81	164	232	177	409	„	48
3. i Christiania Stift B	42.423	295	445	511	197	868	1.096	2.119	1.293	3.412	80	690
4. i Christiansands — A	24.806	249	536	54	4	178	156	1.017	160	1.177	„	232
5. i Do. — B	42.485	708	570	124	66	587	642	1.989	708	2.697	11	416
6. i Bergens —	31.707	72	132	211	254	756	747	1.171	1.001	2.172	44	373
7. i Throndhjems —	30.043	697	1.292	40	23	33	31	2.062	54	2.116	„	583
8. i Tromsø —	8.313	78	264	—	—	—	—	342	„	342	2	63
Sum	266.292	2.593	4.134	1.756	891	5.050	5.335	13.533	6.226	19.759	328	3.717

*) Til Christiania Stift A er henregnet Smaaløenes og Akershus Amter samt Christiania; til samme Stift B derimod Buskeruds samt Jarlsberg og Laurviks Amter.

Løb forsørgede Fattige og Fattigvæsenets Indtægter.

tilt for Land og By og med Hensyn til Amternes Inddeling i Fogderier.

man tidligere havde brugt at opgive Tallet over de Forsørgede paa den kortere Maade, og 2) en anden Afdeling for de øvrige Distrikter. Foruden de nævnte Familie-Hoveder har det været vedtaget, at ogsaa forældreløse Børn og voxne enlige Personer skulde regnes som Hoved-Personer.

Som i Tab. No. 1—3 ere Skillingerne overalt udeladte under Trykningen, hvorved nogen ubetydelig Uoverensstemmelse paa sine Steder er bevirket. Sml. Anm. paa Side 2, øverst.

Antal Fattige, der forsørgedes			Nærmere (men ikke ganske fuldstændige) Oplysninger om dem, som forsørgedes						Fattigvæsenets Indtægter.						
i egne Boliger.	paa anden Maade.	Sum.	ved Lægd:			ved Bortakkordering:			Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgifter af Brændevin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver o. desl. Spd.	Refusio-ner. Spd.	Natural-Ydelser, Værdi. Spd.	Lægdshold, Værdi. Spd.	Sum.
			Voxne.	Børn.	Sum.	Voxne.	Børn.	Sum.							
56.626		84.678	(6.706	3.141	9.847	7.075	9.714	16.789)	553.796	118.785	44.350	86.792	118.461	164.706	1.086.891
40.942		64.919	(6.706	3.141	9.847	5.920	7.145	13.065)	341.534	31.474	27.296	52.050	118.461	164.706	735.522
13.707	1.977	19.759	—	—	—	(1.155	2.569)	3.721)	212.261	87.312	17.054	34.742	—	—	351.369
5.158		9.426	(832	1.115	1.947)	(1.028	1.012	2.040)	63.168	6.253	2.343	8.439	20.836	19.071	120.110
8.147		13.104	(1.378	1.488	2.866)	(939	951	1.890)	45.155	6.235	4.160	6.948	36.282	33.705	132.484
4.664		6.998	(411	230	641)	(773	790	1.563)	53.662	3.702	2.750	6.114	16.354	13.592	96.174
4.893		6.530	(431	8	439)	(596	554	1.150)	42.534	1.110	2.475	4.355	18.676	17.043	86.192
4.422		6.110	(478	74	552)	582	551	1.133	30.451	757	2.377	3.712	11.893	12.674	61.834
5.462		8.494	(1.319	218	1.537)	382	1.109	1.491	26.834	5.667	4.838	5.421	11.673	24.764	79.196
5.851		10.151	(1.256	6	1.262)	(1.124	1.627	2.751)	55.115	2.575	5.465	11.434	997	29.346	104.931
2.345		4.106	(601	2	603)	496	551	1.047	24.616	5.176	2.889	5.629	1.750	14.510	54.570
40.942		64.919	(6.706	3.141	9.847)	(5.920	7.145	13.065)	341.534	31.474	27.296	52.050	118.461	164.706	735.522
4.748	165	5.972	—	—	—	232	656	888	87.000	17.820	1.783	11.890	—	—	118.493
873	115	1.462	—	—	—	134	320	454	9.858	11.490	2.919	3.424	—	—	27.691
332	29	409	—	—	—	17	31	48	1.297	1.900	100	308	—	—	3.605
2.224	418	3.412	—	—	—	232	458	690	35.559	13.271	1.073	5.188	—	—	55.092
762	183	1.177	—	—	—	72	160	232	12.426	10.174	3.895	1.130	—	—	27.625
1.894	376	2.697	—	—	—	177	239	416	26.192	9.602	1.399	3.166	—	—	40.359
1.494	261	2.172	—	—	—	38	335	373	20.299	8.972	752	4.056	—	—	34.078
1.103	430	2.116	—	—	—	(227	343	570)	16.806	11.994	4.910	4.405	—	—	38.115
277	"	342	—	—	—	(26	27	53)	2.823	2.089	223	1.175	—	—	6.310
13.707	1.977	19.759	—	—	—	(1.155	2.569)	3.724)	212.261	87.311	17.054	34.742	—	—	351.369

***) Til Christiansands Stift A er henregnet de to østlige Amter Bratsberg og Nedenæs, hvorimod Lister og Mandals samt Stavanger Amter ere indbefattede under den anden Del af Stiftet.

A. No. 2.

Tabel No. 5. Opgaver for 1866, over de i Aarets

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som have været forsørgede i Aaret fuldt eller delvis.									Det samme eftersom		
		I. Hvor alene H. P. ere talte,		II. Hvor baade H. P. og B. P. ere talte,				Tilsammen.			ved Lægd (Landet), i Arbeids- hus (Byerne).	ved Bortak- kordering.	
		fuldt forsørg.	delvis forsørg.	fuldt forsørgede.		delvis forsørgede.		Hoved-Personer.	Bi-Personer.	Sum.			
				H. P.	H. P.	H. P.	B. P.				H. P.	B. P.	H. P.
III. Overøvrigheds-Distrikterne.													
1. Smaalenenes Amt.													
a. Landdistrikter													
1. i Id og Markers Fogderi	21.088	163	262	268	24	197	112	890	136	1.026	129	313	
2. i Rakkestads —	28.127	551	605	60	"	23	38	1.239	38	1.277	352	251	
3. i Mosse —	28.491	529	427	121	8	62	87	1.139	95	1.234	212	334	
Summa Landdistr.	77.706	1.243	1.294	449	32	282	237	3.268	269	3.537	693	898	
b. Bydistrikter	21.157	467	795	—	—	—	—	1.262	"	1.262	20	401	
Summa Amtet	98.863	1.710	2.089	449	32	282	237	4.530	269	4.799	713	1.299	
2. Akershus Amt.													
a. Landdistrikter													
1. i Aker og Follo Fogderi	39.737	951	898	53	18	25	10	1.927	28	1.955	189	637	
2. i Nedre Romerikes —	29.254	563	414	195	30	204	217	1.376	247	1.623	397	309	
3. i Øvre Romerikes —	35.615	856	797	139	162	204	153	1.996	315	2.311	721	424	
Summa Landdistr.	104.606	2.370	2.109	387	210	433	380	5.299	590	5.889	1.307	1.370	
b. Bydistrikter	2.816	—	—	58	9	78	55	136	64	200	"	53	
Summa Amtet	107.422	2.370	2.109	445	219	511	435	5.435	654	6.089	1.307	1.423	
3. Christiania.													
Bydistrikt	57.382	—	—	734	325	2.469	2.444	3.203	2.769	5.972	171	888	
4. Hedemarkens Amt.													
a. Landdistrikter													
1. i Vinger og Odalens Fogderi	24.574	107	323	186	12	391	126	1.007	138	1.145	49	237	
2. i Solør —	22.550	297	589	—	—	—	—	886	—	886	67	218	
3. i Hedemarkens —	40.485	1.280	1.063	57	65	72	"	2.472	65	2.537	1.020	369	
4. i Søndre Østerdalens —	15.994	183	285	232	161	99	254	799	415	1.214	82	227	
5. i Nordre Østerdalens —	13.981	205	268	—	—	—	—	473	—	473	93	126	
Summa Landdistr.	117.584	2.072	2.528	475	238	562	380	5.637	618	6.255	1.311	1.177	
b. Bydistrikter	2.858	27	100	—	—	—	—	127	—	127	"	27	
Summa Amtet	120.442	2.099	2.628	475	238	562	380	5.764	618	6.382	1.311	1.204	
5. Christians Amt.													
a. Landdistrikter													
1. i Thotens Fogderi	24.915	696	607	—	—	—	—	1.303	"	1.303	543	153	
2. i Søndre Gudbrandsdalens Fogd.	25.814	515	653	56	1	94	92	1.318	93	1.411	338	219	
3. i Nordre Gudbrandsdalens —	25.114	279	635	76	22	60	240	1.050	262	1.312	183	170	
4. i Hadeland og Lands —	26.284	137	114	344	39	574	998	1.169	1.037	2.206	456	164	
5. i Valders —	20.551	225	327	17	4	15	29	584	33	617	85	158	
Summa Landdistr.	122.678	1.852	2.336	493	66	743	1.359	5.424	1.425	6.849	1.605	864	
b. Bydistrikter	2.302	—	—	24	13	81	164	105	177	282	"	21	
Summa Amtet	124.980	1.852	2.336	517	79	824	1.523	5.529	1.602	7.131	1.605	885	
6. Buskeruds Amt.													
a. Landdistrikter													
1. i Buskeruds Fogderi	38.554	491	668	275	27	363	315	1.797	342	2.139	152	588	
2. i Ringerikes —	13.237	276	255	—	—	—	—	531	"	531	123	65	
3. i Hallingdalens —	14.729	168	398	41	7	23	47	630	54	684	111	120	
4. i Numedals og Sandsvers Fogd.	13.286	163	217	52	10	165	312	597	322	919	16	205	
Summa Landdistr.	79.806	1.098	1.538	368	44	551	674	3.555	718	4.273	402	978	
b. Bydistrikter	19.469	10	8	293	91	721	1.010	1.032	1.101	2.133	14	340	
Summa Amtet	99.275	1.108	1.546	661	135	1.272	1.684	4.587	1.819	6.406	416	1.318	

Løb forsørgede Fattige og Fattigvæsenets Indtægter.

Antal Fattige, de forsørgedes			Nærmere (men ikke ganske fuldstændige) Oplysninger om dem, som forsørgedes						Fattigvæsenets Indtægter.						
i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	ved Lægd:			ved Bortakkordering:			Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgifter af Brændevin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refusioner. Spd.	Natural-Ydelser, Værdi. Spd.	Læghold, Værdi. Spd.	Sum.
			Voxne.	Børn.	Sum.	Voxne.	Børn.	Sum.							
584		1.026	88	41	129	127	186	313	6.862	189	305	753	2.257	2.209	12.575
674		1.277	132	220	352	149	102	251	5.473	434	286	666	3.570	3.111	13.542
688		1.234	150	62	212	131	203	334	10.124	532	321	1.738	3.504	2.025	18.243
1.946		3.537	370	323	693	407	491	898	22.459	1.154	913	3.157	9.331	7.345	44.359
732	109	1.262	—	—	—	407	96	305	9.069	11.034	1.297	3.395	—	—	24.796
2.787		4.799	(370)	323	693)	503	796	1.299	31.528	12.189	2.210	6.552	9.331	7.345	69.155
1.129		1.955	77	112	189	(249	215	464)	26.440	1.741	828	2.935	574	1.659	34.178
917		1.623	(153	191	344)	(127	127	254)	6.476	1.044	182	1.015	4.423	4.616	17.755
1.166		2.311	232	489	721	245	179	424	7.794	2.314	420	1.332	6.508	5.451	23.819
3.212		5.889	(462	792	1.254)	(621	521	1.142)	40.709	5.098	1.430	5.282	11.505	11.727	75.751
141	6	200	—	—	—	38	15	53	789	455	1.622	29	—	—	2.895
3.359		6.089	(462	792	1.254)	659	536	1.195	41.498	5.553	3.052	5.311	11.505	11.727	78.646
4.748	165	5.972	—	—	—	232	656	888	87.000	17.820	1.783	11.890	—	—	118.493
859		1.145	43	6	49	109	128	237	5.385	901	544	483	3.883	846	12.042
601		886	(25	15	40)	(73	60	133)	3.783	1.447	287	624	3.665	818	10.623
1.148		2.537	480	540	1.020	175	194	369	8.032	510	883	1.019	6.245	10.033	26.723
905		1.214	75	7	82	92	135	227	7.715	872	193	1.103	30	2.261	12.175
254		473	93	"	93	29	97	126	3.255	52	571	849	87	3.942	8.756
3.767		6.255	(716	568	1.284)	(478	614	1.092)	28.171	3.782	2.477	4.078	13.910	17.900	70.319
84	16	127	—	—	—	15	12	27	400	1.096	94	139	—	—	1.729
3.867		6.382	(716	568	1.284)	(493	626	1.119)	28.571	4.878	2.571	4.217	13.910	17.900	72.047
607		1.303	185	358	543	107	46	153	4.551	565	246	203	6.643	3.369	15.578
854		1.411	182	156	338	123	96	219	3.458	528	408	840	4.164	4.782	14.179
959		1.312	112	71	183	86	84	170	2.026	619	575	527	3.803	2.279	9.828
1.586		2.206	142	314	456	100	64	164	4.115	385	207	816	6.179	3.923	15.624
374		617	(41	21	62)	(45	47	92)	2.834	356	246	485	1.583	1.453	6.957
4.380		6.849	(662	920	1.582)	(461	337	798)	16.985	2.453	1.682	2.869	22.372	15.805	62.166
248	13	282	—	—	—	2	19	21	897	804	6	169	—	—	1.876
4.641		7.131	(662	920	1.582)	463	356	819	17.881	3.256	1.689	3.039	22.372	15.805	64.042
1.399		2.139	52	100	152	(311	238	549)	19.222	1.494	1.258	1.961	7.501	1.798	33.234
343		531	43	80	123	39	26	65	2.515	350	155	760	1.734	1.121	6.636
453		684	82	29	111	44	76	120	3.542	521	238	604	1.172	2.870	8.948
698		919	14	2	16	131	74	205	3.228	102	89	460	3.575	431	7.886
2.893		4.273	191	211	402	(525	414	939)	28.508	2.468	1.741	3.785	13.982	6.220	56.704
1.541	238	2.133	—	—	—	140	200	340	18.734	6.261	589	2.266	—	—	27.851
4.672		6.406	(191	211	402)	(665	614	1.279)	47.242	8.730	2.330	6.050	13.982	6.220	84.554

A. No. 2.

Tabel No. 5. Opgaver for 1866, over de i Aarets

Distriktets Navn.	Folke- mængde $\frac{1}{2}$ 1866.	Fattige, som have været forsørgede i Aaret fuldt eller delvis.									Det samme eftersom	
		I. Hvor alene H. P. ere talte,		II. Hvor baade H. P. og B. P. ere talte,				Tilsammen.			ved Lægd (Landet), i Arbeidshuse (Byerne).	ved Bortak- kordering.
		fuldt forsørg.	delvis forsørg.	fuldt forsørgede.		delvis forsørgede.		Hoved-Personer.	Bi-Personer.	Sum.		
				H. P.	H. P.	H. P.	B. P.					
7. Jarlsberg og Laurviks Amt.												
a. Landdistrikter,												
1. i Jarlsbergs Fogderi	42.427	319	462	306	82	377	316	1.464	398	1.862	158	475
2. i Laurviks —	20.051	253	304	68	"	98	140	723	140	863	114	207
Summa Landdistr.	62.478	572	766	374	82	475	456	2.187	538	2.725	272	682
b. Bydistrikter	22.954	285	437	218	106	147	86	1.027	192	1.279	66	350
Summa Amtet	85.432	857	1.203	592	188	622	542	3.274	730	4.004	338	1.032
8. Bratsberg Amt.												
a. Landdistrikter,												
1. i Bamble Fogderi	21.423	243	364	59	4	98	99	764	103	867	68	237
2. i Nedre Thelemarkens Fogderi	20.122	279	407	44	9	46	102	776	111	887	88	206
3. i Øvre Thelemarkens —	25.274	275	531	126	52	309	893	1.241	945	2.186	172	257
Summa Landdistr.	66.819	797	1.302	229	65	453	1.094	2.781	1.159	3.940	328	700
b. Bydistrikter	15.218	160	348	16	"	39	54	563	54	617	"	130
Summa Amtet	82.037	957	1.650	245	65	492	1.148	3.344	1.213	4.557	328	830
9. Nedenæs Amt.												
a. Landdistrikter,												
1. i Nedenæs Fogderi	48.474	313	440	329	87	432	144	1.514	231	1.745	88	378
2. i Sætersdalens —	9.990	79	345	40	15	144	222	608	237	845	39	104
Summa Landdistr.	58.464	392	785	369	102	576	366	2.122	468	2.590	127	482
b. Bydistrikter	9.588	89	188	38	4	139	102	454	106	560	"	102
Summa Amtet	68.052	481	973	407	106	715	468	2.576	574	3.150	127	584
10. Lister og Mandals Amt.												
a. Landdistrikter,												
1. i Mandals Fogderi	27.505	109	155	199	44	310	492	773	536	1.309	64	275
2. i Listers —	28.524	272	376	130	26	211	373	989	399	1.388	86	359
Summa Landdistr.	56.029	381	531	329	70	521	865	1.762	935	2.697	150	634
b. Bydistrikter	17.756	67	204	108	65	557	610	936	675	1.611	"	222
Summa Amtet	73.785	448	735	437	135	1.078	1.475	2.698	1.610	4.308	150	856
11. Stavanger Amt.												
a. Landdistrikter,												
1. i Jæderen og Dalernes Fogderi	31.951	311	464	136	97	120	230	1.031	327	1.358	98	252
2. i Ryfylke —	48.188	411	557	108	36	338	605	1.414	641	2.055	307	247
Summa Landdistr.	80.139	722	1.021	244	133	458	835	2.445	968	3.413	405	499
b. Bydistrikter	24.729	641	366	16	1	30	32	1.053	33	1.086	11	194
Summa Amtet	104.868	1.363	1.387	260	134	488	867	3.498	1.001	4.499	416	693
12. Søndre Bergenhus Amt.												
Landdistrikter,												
1. i Søndhordlands Fogderi	33.695	167	236	232	40	520	741	1.155	781	1.936	125	254
2. i Hardanger og Voss Fogderi	22.651	211	339	68	2	111	253	729	255	984	210	84
3. i Nordhordlands —	57.057	402	546	213	35	287	392	1.448	427	1.875	237	420
Summa Amtet	113.403	780	1.121	513	77	918	1.386	3.332	1.463	4.795	572	758
13. Bergen.												
Bydistrikt*)	27.703	—	—	211	254	756	747	967	1.001	1.968	44	348

*) Overøvrighedsdistriktet Bergen består af Bergens By alene; men til Bergens Fattigdistrikt hører foruden Byen ogsaa et Par Landdistrikter (Kors- og Domkirke-Meighedernes Landdistrik-

Løb forsørgede Fattige og Fattigvæsenets Indtægter.

Antal Fattige, der forsørgedes			Nærmere (men ikke ganske fuldstændige) Oplysninger om dem, som forsørgedes						Fattigvæsenets Indtægter.						
Egne	paa andre	Sum.	ved Lægd:			ved Bortakkordering:			Skatter i Penge o. desl.	Afgifter af Brændevin, Øl m. m.	Renter, Bøder, Gaver m. m.	Refusioner.	Natural-Ydelser, Værdi.	Lægds-hold, Værdi.	Sum.
			Voxne.	Børn.	Sum.	Voxne.	Børn.	Sum.							
lige	Maader.														
751		1.373	328	40	368	58	196	254	3.627	1.350	546	629	626	5.402	12.181
696		1.400	378	27	405	79	220	299	4.905	1.981	934	1.318	950	7.202	17.290
1.447		2.773	706	67	773	137	416	553	8.533	3.331	1.480	1.946	1.576	12.604	29.471
										5					5
1.447		2.773	706	67	773	137	416	553	8.533	3.337	1.480	1.946	1.576	12.604	29.476
550		926	194	2	196	63	117	180	2.255	359	905	1.771	2.666	3.440	11.395
272		637	137	—	137	77	151	228	3.276	353	635	788	194	3.284	8.530
506		1.055	192	—	192	(140	198	338)	6.786	147	971	1.600	82	4.690	14.276
1.328		2.618	523	2	525	(280	466	746)	12.317	859	2.510	4.160	2.941	11.415	34.202
236 136		566	—	—	—	(60	121	181)	6.390	4.576	642	636	—	—	12.244
1.700		3.184	523	2	525	(340	587	927)	18.707	5.434	3.152	4.796	2.941	11.415	46.446
605		953	92	—	92	95	161	256	4.866	187	374	465	10	1.982	7.885
990		1.313	79	—	79	92	152	244	4.131	504	596	526	135	2.392	8.284
626		1.026	(115	6	121)	(77	158	235)	7.565	100	698	1.262	—	2.307	11.933
789		1.286	141	—	141	166	190	356	7.190	327	656	1.452	104	2.585	12.314
3.010		4.578	(427	6	433)	(430	661	1.091)	23.751	1.119	2.324	3.705	250	9.266	40.416
782 372		1.519	—	—	—	160	205	365	11.452	7.275	4.565	3.583	—	—	26.875
4.164		6.097	(427	6	433)	(590	866	1.456)	35.203	8.394	6.889	7.289	250	9.266	67.291
913		1.735	232	—	232	222	368	590	9.712	271	367	2.235	365	3.918	16.867
740		1.377	(155	—	155)	(192	133	325)	7.043	86	687	1.820	107	4.347	14.090
410		769	(113	—	113)	(63	116	179)	4.547	599	481	1.284	—	3.841	10.752
2.063		3.881	(500	—	500)	(477	617	1.094	21.301	955	1.535	5.339	472	12.106	41.709
151 35		235	—	—	—	10	39	49	627	1.546	109	185	—	—	2.467
2.249		4.116	(500	—	500)	(487	656	1.143)	21.928	2.501	1.644	5.525	472	12.106	44.175
566		977	233	2	235	42	134	176	3.307	679	708	957	252	4.187	10.090
392		735	(120	—	120)	(22	126	148)	2.162	267	325	1.069	950	3.201	7.974
310		587	110	—	110	66	101	167	3.914	440	459	1.074	—	3.415	9.303
254		504	(30	—	30)	(109	85	194)	4.349	2.080	452	510	78	1.029	8.498
1.522		2.803	(493	2	495)	(239	446	685)	13.732	3.466	1.944	3.610	1.281	11.831	35.865
8 "		12	—	—	—	—	—	—	13	180	—	—	—	—	193
1.530		2.815	(493	2	495)	(239	446	685)	13.745	3.646	1.944	3.610	1.281	11.831	36.058
495		823	108	—	108	157	63	220	6.734	414	618	792	130	2.679	11.366
49 "		173	—	—	—	6	15	24	1.300	1.009	88	773	—	—	3.170
644		996	108	—	108	163	81	244	8.034	1.423	705	1.565	130	2.679	14.536
130		188	—	—	—	44	14	58	1.866	225	31	236	261	—	2.620
62		102	—	—	—	(20	15	35)	958	245	54	274	79	—	1.610
48		77	—	—	—	22	7	29	496	776	86	302	—	—	1.660
88		113	—	—	—	(14	6	20)	830	50	155	414	—	—	1.449
328		480	—	—	—	(100	42	142)	4.150	1.296	327	1.227	340	—	7.339
20 "		157	—	—	—	(20	9	29)	1.510	900	135	402	—	—	2.947
448		637	—	—	—	(120	51	171)	5.660	2.196	462	1.628	340	—	10.287

A. No. 2.

Tabel No. 5. Opgaver for 1866, over de i Aarets

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som have været forsørgede i Aaret fuldt eller delvis.									Det samm efterson		
		I. Hvor alene H. P. ere talte,		II. Hvor baade H. P. og B. P. ere talte,				Tilsammen.			ved Lægd (Landet), i Arbeids- hus (Byerne).	ved Bortak- korderi	
		fuldt forsørg.	delvis forsørg.	fuldt forsørgede.		delvis forsørgede.		Hoved- Personer.	Bi- Personer.	Sum.			
				H. P.	H. P.	H. P.	B. P.						H. P.
14. Nordre Bergenhus Amt.													
a. Landdistrikter,													
1. i Sogns Fogderi	37.443	434	572	94	1	87	185	1.187	186	1.373	368	254	
2. i Søn- og Nordfjords Fogderi	49.014	631	714	24	9	18	4	1.387	13	1.400	405	299	
Summa Landdistr.	86.457	1.065	1.286	118	10	105	189	2.574	199	2.773	773	553	
b. Bydistrikt	346	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa Amtet	86.803	1.065	1.286	118	10	105	189	2.574	199	2.773	773	553	
15. Romsdals Amt.													
a. Landdistrikter,													
1. i Søndmøres Fogderi	35.787	250	444	78	14	73	67	845	81	926	196	180	
2. i Romsdals —	23.423	272	175	65	36	80	9	592	45	637	137	228	
3. i Nordmøres —	34.094	449	403	75	5	66	57	993	62	1.055	192	357	
Summa Landdistr.	93.304	971	1.022	218	55	219	133	2.430	188	2.618	525	765	
b. Bydistrikter	11.058	241	325	—	—	—	—	566	—	566	—	194	
Summa Amtet	104.362	1.212	1.347	218	55	219	133	2.996	188	3.184	525	959	
16. Søndre Thronhjems Amt.													
a. Landdistrikter,													
1. i Ørkedals Fogderi	16.911	348	605	—	—	—	—	953	—	953	92	256	
2. i Guldalens —	19.057	137	232	174	15	237	518	780	533	1.313	79	244	
3. i Strinden og Selbu Fogderi	22.117	392	634	—	—	—	—	1.026	—	1.026	133	267	
4. i Fosen —	31.751	331	310	113	17	182	333	936	350	1.286	141	356	
Summa Landdistr.	89.836	1.208	1.781	287	32	419	851	3.695	883	4.578	445	1.123	
b. Bydistrikt	19.287	508	1.011	—	—	—	—	1.519	—	1.519	—	365	
Summa Amtet.	109.123	1.716	2.792	287	32	419	851	5.214	883	6.097	445	1.488	
17. Nordre Thronhjems Amt.													
a. Landdistrikter,													
1. i Stjør- og Værdalens Fogderi	33.472	727	864	103	13	15	13	1.709	26	1.735	232	590	
2. i Inderøens —	26.256	568	521	43	37	77	131	1.209	168	1.377	188	449	
3. i Namdalens —	19.405	309	315	41	4	98	2	763	6	769	149	210	
Summa Landdistr.	79.133	1.604	1.700	187	54	190	146	3.681	200	3.881	569	1.249	
b. Bydistrikter	3.356	20	88	40	23	33	31	181	54	235	—	49	
Summa Amtet	82.489	1.624	1.788	227	77	223	177	3.862	254	4.116	569	1.298	
18. Nordlands Amt.													
a. Landdistrikter,													
1. i Søndre Helgelands Fogderi	23.227	135	213	241	9	197	182	786	191	977	235	170	
2. i Nordre Helgelands —	17.486	167	171	121	11	131	134	590	145	735	180	163	
3. i Salten —	26.972	239	277	22	6	19	24	557	30	587	110	167	
4. i Lofoten og Vesteraalens Fogderi	21.464	261	217	8	5	13	—	499	5	504	32	218	
Summa Landdistr.	89.149	802	878	392	31	360	340	2.432	371	2.803	557	722	
b. Bydistrikt	519	4	8	—	—	—	—	12	—	12	2	—	
Summa Amtet	89.668	806	886	392	31	360	340	2.444	371	2.815	559	722	
19. Tromsø Amt.													
a. Landdistrikter,													
1. i Senjen og Tromsø Fogderi	41.265	283	444	33	1	40	22	800	23	823	108	220	
b. Bydistrikt	4.073	30	143	—	—	—	—	173	—	173	—	29	
Summa Amtet	45.338	313	587	33	1	40	22	973	23	996	108	249	
20. Finmarkens Amt.													
a. Landdistrikter,													
1. i Alten Fogderi	5.919	51	98	15	5	15	4	179	9	188	—	58	
2. i Hammerfest Fogderi	4.278	50	52	—	—	—	—	102	—	102	—	40	
3. i Tanen —	3.743	21	33	2	—	20	1	76	1	77	—	29	
4. i Varanger —	2.668	18	95	—	—	—	—	113	—	113	—	25	
Summa Landdistr.	16.608	140	278	17	5	35	5	470	10	480	—	152	
b. Bydistrikter	3.721	44	113	—	—	—	—	157	—	157	—	37	
Summa Amtet	20.329	184	391	17	5	35	5	627	10	637	—	189	

Løb forsørgede Fattige og Fattigvæsenets Indtægter.

Total Fattige, forsørgedes			Nærmere (men ikke ganske fuldstændige) Oplysninger om dem, som forsørgedes						Fattigvæsenets Indtægter.						
Egne Liger.	paa andre Maader.	Sum.	ved Lægd:			ved Bortakkordering:			Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Brændevin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver o. desl. Spd.	Refusioner. Spd.	Natural-Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds-hold, Værdi. Spd.	Sum.
			Voxne.	Børn	Sum.	Voxne.	Børn.	Sum.							
1.229		1.862	(107	18	125)	(183	234	417)	19.700	487	653	1.730	1.896	3.871	28.339
542		863	113	1	114	65	142	207	5.455	746	356	599	475	3.501	11.132
1.771		2.725	(220	19	239)	(248	376	624)	25.155	1.234	1.009	2.329	2.371	7.372	39.470
383	180	1.279	—	—	—	92	258	350	16.825	7.010	484	2.923	—	—	27.241
2.634		4.004	(220	19	239)	(340	634	974)	41.980	8.243	1.493	5.252	2.371	7.372	66.711
562		867	68	"	68	124	113	237	8.838	125	225	1.665	2.100	1.983	14.937
593		887	(68	4	72)	(98	76	174)	7.584	355	628	866	1.925	3.439	14.797
1.757		2.186	172	"	172	90	167	257	7.013	157	510	481	5.226	7.077	20.464
2.912		3.940	(308	4	312)	(312	356	668)	23.435	636	1.364	3.011	9.252	12.499	50.197
309	178	617	—	—	—	40	90	130	7.461	4.894	766	600	—	—	13.722
3.399		4.557	(308	4	312)	(352	446	798)	30.896	5.530	2.131	3.611	9.252	12.499	63.919
1.279		1.745	86	2	88	234	144	378	17.594	280	1.039	1.209	6.101	3.305	29.527
702		845	37	2	39	50	54	104	1.504	193	72	135	3.323	1.239	6.467
1.981		2.590	123	4	127	284	198	482	19.098	473	1.111	1.344	9.424	4.544	35.994
453	5	560	—	—	—	32	70	102	4.966	5.280	3.128	530	—	—	13.903
2.439		3.150	123	4	127	316	268	584	24.064	5.753	4.239	1.873	9.424	4.544	49.898
970		1.309	57	7	64	154	121	275	8.918	398	654	969	2.501	1.574	15.014
943		1.388	84	2	86	219	140	359	8.072	245	403	945	1.392	2.141	13.198
1.913		2.697	141	9	150	373	261	634	16.990	644	1.057	1.914	3.892	3.715	28.211
107	282	1.611	—	—	—	106	116	222	12.861	6.063	658	2.422	—	—	22.005
3.302		4.308	141	9	150	479	377	856	29.852	6.706	1.715	4.336	3.892	3.715	50.216
1.008		1.358	94	4	98	114	138	252	5.971	54	663	1.110	4.579	2.787	15.164
1.501		2.055	(243	61	304)	95	152	247	7.490	60	657	688	3.422	6.173	18.489
2.509		3.413	(337	65	402)	209	290	499	13.461	114	1.320	1.798	8.001	8.960	33.653
787	94	1.086	—	—	—	71	123	194	13.331	3.539	741	744	—	—	18.354
3.390		4.499	(337	65	402)	280	413	693)	26.792	3.653	2.060	2.542	8.001	8.960	52.007
1.557		1.936	122	3	125	56	198	254	4.783	204	624	545	2.864	2.926	11.948
690		984	117	93	210	40	44	84	2.143	71	658	307	2.852	2.249	8.281
1.218		1.875	(180	53	233)	86	334	420	9.120	1.701	1.171	851	1.715	3.544	18.101
3.465		4.795	(419	149	568)	182	576	758)	16.046	1.976	2.454	1.703	7.431	8.719	38.330
28	148	1.968	—	—	—	35	313	348	18.636	7.565	347	4.056	—	—	30.603

og den dem vedkommende Andel af Tallene ere indtagne under Nordhordlands Fogderi, Søndre Bergenhus Amt.

A. No. 2.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Navnene overensstemmende med Tab. No. 4, Tallene svarende til Tab. No. 5.

For Fattigdistrikter, som høre til to Amter (f. Ex. Røros a og b), eller af hvilke en Del ligger paa Landets Grund og en anden hører til nogen By (f. Ex. Vestby med Hvitsten i Akershus Amt, Bergen o. s. v.), ere Tallene delte i Forhold til Folkemængden. Fattigdistriktets Navn sat i Parenthes (Exempler under Salten Fogderi, Nordlands Amt) — betegner, at Opgaver ikke vare indkomne, da Opgjøret afsluttedes, saa Tallene maatte udfyldes ved Beregning efter Folkemængden og i Forhold til Fattigtallet og Indtægtsbeløbet i Fogderiets øvrige Landdistrikter. En Stjerne foran Fattigdistriktets Navn betyder, at kun Hoved-Personerne ere medtagne i Fattigtallet, ikke tillige Bi-Personerne.

Distriktets Navn	Folke- mæng- de 1/1 1866.	Fattige, som forsørgetes				Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet), i Ar- beids- huse (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boli- ger.	paa an- dre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl.	Afgifter	Renter,	Refusio- ner.	Natural- ydelse, Værdi.	Lægd- hold, Værdi.	Sum.
								af Bræn- devin, Øl m. m.	Bøder, Gaver m. m.				
I. Smaalenenes Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Id og Markers Fgd.													
1. Id Bd	3.230	—	46	164	210	898	45	5	11	300	—	1.258	
2. Aremark -	2.166	43	10	31	84	410	23	20	—	120	867	1.433	
3. Ødemark -	2.095	46	22	30	98	406	39	—	27	358	920	1.749	
4. Berg -	3.614	36	95	78	209	1.445	54	126	177	260	396	2.457	
5. *Skjeberg -	—	—	42	113	155	728	—	24	268	503	—	1.524	
6. *Hafslund Sagbrug VB	4.583	—	30	66	96	950	—	55	30	493	—	1.528	
7. *Hvaløerne Bd	2.313	—	18	16	34	383	29	29	5	—	—	445	
8. *Borge -	—	3	30	45	78	618	—	20	221	101	28	987	
9. *Sannesunds Bordt. VB	2.340	—	15	28	43	850	—	19	—	80	—	950	
10. *Thorsnæs Bd	747	1	5	13	19	173	—	8	15	42	5	243	
Sum	21.088	129	313	584	1.026	6.862	189	305	753	2.257	2.209	12.575	
2 i Rakkestad Fgd.													
1. *Rakkestad Bd	6.468	57	89	186	332	1.718	—	151	302	1.191	495	3.858	
2. *Rødenæs -	2.619	10	25	49	84	277	—	2	2	517	80	879	
3. *Trykstad -	4.723	37	56	86	179	971	192	47	34	800	246	2.290	
4. *Eidsberg -	6.101	115	20	180	315	936	60	30	125	600	1.200	2.952	
5. Askim -	2.372	27	33	61	121	736	117	39	2	122	272	1.286	
6. *Skiptvet -	3.034	38	10	37	85	410	53	17	22	139	261	902	
7. *Spydeberg -	2.810	68	18	75	161	425	12	—	180	200	557	1.375	
Sum	28.127	352	251	674	1.277	5.473	434	286	666	3.570	3.111	13.542	
3 i Mosse Fgd.													
1. *Glemming Bd	4.624	8	34	66	108	1.625	30	18	455	—	151	2.280	
2. *Tune -	—	73	42	75	190	814	218	4	213	931	822	3.002	
3. *Borregaard Sagbr. VB	6.681	—	13	62	75	1.147	—	140	—	1.287	—	2.575	
4. *Sanne og Soli -	—	—	2	28	30	77	—	—	—	376	—	453	
5. Holleby Gods -	—	—	3	11	14	111	—	—	—	85	—	196	
6. Varteig Bd	1.405	5	32	25	62	337	16	9	45	204	84	695	
7. *Onsø -	3.656	20	26	47	93	738	2	61	439	306	—	1.546	
8. *Raade -	3.067	12	31	62	105	352	—	13	147	87	183	782	
9. Rygge -	2.794	—	71	131	202	1.627	101	20	150	—	—	1.897	
10. *Mosse Landdistr. -	—	—	31	17	48	762	—	—	74	—	—	835	
11. *Do. Jernv. VB	970	—	5	17	22	579	—	—	10	102	—	692	
12. *Vaaler Bd	1.658	29	9	52	90	703	—	20	112	88	395	1.388	
13. *Svindal -	1.191	10	20	29	59	327	73	10	43	37	83	574	
14. *Haabøl -	2.445	55	15	66	136	925	91	26	50	—	306	1.398	
Sum	28.491	212	334	688	1.234	10.124	532	321	1.738	3.504	2.025	18.243	
b. Bydistrikter.													
1. *Fredrikshald B	9.219	10	184	289	27	510	4.747	3.176	819	1.431	—	10.172	
2. *Fredrikstad -	4.820	5	91	118	16	230	766	4.020	198	989	—	5.973	
3. *Sarpsborg -	2.989	—	50	119	8	177	—	2.541	21	304	—	2.866	
4. *Moss -	4.129	5	76	206	58	345	3.556	1.297	260	671	—	5.784	
Sum	21.157	20	401	732	109	1.262	9.069	11.034	1.297	3.395	—	24.796	

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgetes				Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet) i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br.- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
2. Akershus Amt.													
a. Landdistrikter.													
1 i Aker og Follo Fgd.													
1. Vestby ¹⁾	Bd	1.555	—	76	28	104	1.154	15	31	51	—	—	1.251
2. *Garder	-	489	—	25	4	29	303	—	21	—	14	451	789
3. *Soner	-	1.032	—	29	22	51	551	24	—	31	22	—	628
4. *Kraakstad	-	1.324	—	45	38	83	820	12	34	105	128	—	1.098
5. *Ski	-	1.794	—	63	49	112	1.036	13	21	22	155	—	1.247
6. *Aas	-	1.569	—	49	22	71	1.073	—	42	41	—	—	1.156
7. *Kroer	-	377	—	5	7	12	206	—	—	9	—	—	215
8. (Nordby)	-	762	4	12	21	37	499	33	16	55	11	31	645
9. *Fron	-	1.861	—	48	56	104	1.498	—	9	98	—	—	1.606
10. *Næsodden	-	1.097	16	9	17	42	390	18	22	117	—	—	547
11. *Oppegaard	-	496	—	7	12	19	251	20	13	34	—	—	318
12. *Aker	-	18.981	63	170	644	877	13.044	1.366	294	2.182	—	509	17.395
(—) *Maridal. Hammer ²⁾	VB	—	—	—	16	16	159	—	—	—	—	—	159
13. *Bærum	Bd	5.012	56	25	119	200	3.451	176	226	33	—	—	3.887
14. *Bærum Jernv. ²⁾	VB	—	—	7	11	18	387	—	6	—	193	—	586
15. *Fossum Do.	-	—	—	1	8	9	81	—	1	—	51	—	134
16. *Asker	Bd	3.388	50	66	55	171	1.536	64	92	157	—	668	2.516
Sum		39.737	189	637	1.129	1.955	26.440	1.741	828	2.935	574	1.659	34.178
2 i Nedre Romer. Fgd.													
1. Høland	Bd	6.493	22	66	230	318	732	50	15	16	712	337	1.862
2. *Urskog	-	2.987	33	36	60	129	650	15	40	127	241	167	1.241
3. *Blakjer	-	1.849	21	17	49	87	282	200	42	118	98	100	840
4. *Enebak	-	3.964	93	60	51	204	1.190	78	15	369	721	1.109	3.483
5. *Fet	-	4.110	53	18	111	182	514	200	34	81	934	1.060	2.824
6. *Sørum	-	3.088	105	28	109	242	936	46	15	73	905	692	2.667
7. *Skedsmo	-	2.993	47	30	56	133	820	302	6	120	76	1.016	2.339
8. Sagdalen Sagbrug	VB	—	—	7	42	49	118	29	—	6	121	—	275
9. Lørenskogen	Bd	1.207	2	16	28	46	291	32	7	99	61	12	502
10. Nittedal	-	2.563	21	30	107	158	555	91	8	6	310	123	1.094
11. Hakedals Jernværk	VB	—	—	1	74	75	387	—	—	—	242	—	629
Sum		29.254	397	309	917	1.623	6.476	1.044	182	1.015	4.423	4.616	17.755
3 i Øvre Romerik. Fgd.													
1. *Næs	Bd	5.483	111	38	332	481	1.443	195	39	288	1.392	609	3.967
2. Udenæs	-	2.233	63	14	223	300	548	74	18	87	208	286	1.221
3. (Fenstad)	-	1.601	31	19	51	101	339	100	18	58	283	237	1.035
4. *Eidsvold	-	8.262	106	88	97	291	2.380	473	32	489	1.239	729	5.342
5. *Ullensaker	-	7.373	216	120	205	541	450	1.259	121	260	550	1.908	4.548
6. *Gjerdrum	-	1.984	65	13	53	131	364	72	47	60	511	650	1.704
7. Nannestad	-	4.821	129	70	130	329	1.476	95	129	30	1.590	1.032	4.352
8. *Hurdalen	-	2.605	—	43	57	100	451	45	10	—	538	—	1.044
9. *Hurdals Glasv.	VB	—	—	1	10	11	268	—	—	—	72	—	340
10. *Feiring	Bd	1.253	—	18	8	26	73	—	5	60	125	—	263
Sum		35.615	721	424	1.166	2.311	7.794	2.314	420	1.332	6.508	5.451	23.819
b. Bydistrikter.													
1. Soon	B	677	—	11	33	47	612	253	1	24	—	—	890
2. Hølen	-	311	—	9	28	37	62	200	28	—	—	—	290
3. Hvitsten	-	166	—	8	—	11	115	2	3	5	—	—	125
4. Drøbak ³⁾	-	1.662	—	25	80	105	—	—	1.590	—	—	—	1.590
Sum		2.816	—	53	141	6	200	789	455	1.622	29	—	2.895

1) Vestby Bygd og Hvitsten By danne tilsammen et Fattigdistrikt; for Vestby særskilt er anført, hvad der kan antages at falde paa samme i Forhold til Folketallet; Resten af Tallene findes anført for Hvitsten. 2) Maridalens Hammer har Fattigvæsen sammen med Bærum Jernværk. a) Drøbaks Fattigvæsen's Udgifter ere afholdte af Kommunekassen, som har ydet det anførte Beløb 1.590 Spd.

A. No. 2.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige. som forsørgetes					Fattigvæsenets Indtægter						
		ved Lægd (Landet), Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring	i egne Boliger	paa andre Maader	Sum.	Skat i Penge o desl. Spd.	Afgift af Br.- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægd- hold- Værdi. Spd.	Sum.
3. Christiania.													
Bydistrikt.													
1. Christiania	B 57.382	171	888	4.748	165	5.972	87.000	17.820	1.783	11.890	—	—	118.493
4. Hedemark. Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Vinger og Odal. Fgd.													
1. Eidskog	Bd 6.920	28	49	222		299	988	226	157	—	1.382	560	3.313
2. *Vinger	- 6.226	9	36	203		248	1.630	356	92	171	572	200	3.022
3. Søndre Odalen	- 7.118	—	121	295		416	1.798	277	275	192	1.174	—	3.715
4. *Odals Værk	VB	—	7	22		29	249	—	—	—	255	—	504
5. *Nordre Odalen	Bd 4.310	12	24	117		153	719	42	19	121	500	86	1.487
Sum	24.574	49	237	859		1.145	5.385	901	544	483	3.883	846	12.042
2 i Solørs Fgd.													
1. *Brandvold	Bd 3.946	22	42	66		130	547	94	13	159	680	160	1.653
2. *Grue	- 6.461	27	70	124		221	1.835	373	74	77	1.200	270	3.829
3. *Hof	- 3.483	—	15	85		100	300	173	84	56	425	—	1.038
4. *Aasnæs	- 4.538	—	55	212		267	480	752	41	88	811	—	2.173
5. *Vaaler	- 4.119	18	36	114		168	621	55	75	244	549	388	1.931
Sum	22.550	67	218	601		886	3.783	1.447	287	624	3.665	818	10.623
3 i Hedemarkens Fgd.													
1. *Romedal	Bd 4.928	111	57	201		369	565	33	199	38	990	1.412	3.237
2. Løiten	- 4.537	109	13	72		194	691	60	233	169	570	915	2.638
3. *Stange	- 6.763	187	145	205		537	1.732	38	181	136	1.791	2.963	5.942
4. *Vang	- 8.443	234	64	318		616	2.127	275	195	70	1.470	2.340	6.477
5. *Næs	- 4.448	115	27	105		247	1.722	23	15	83	302	1.084	3.229
6. *Ringsaker	- 11.366	264	63	247		574	1.195	81	60	523	1.122	2.219	5.199
Sum	40.485	1.020	369	1.148		2.537	8.032	510	883	1.019	6.245	10.033	26.723
4 i Søndre Østerd. Fgd.													
1. Elverum	Bd 6.536	—	126	620		746	3.643	391	38	512	—	—	4.584
2. *Trysil	- 4.269	26	28	96		150	967	65	37	412	—	750	2.230
3. *Øiensjøfos Værk	VB	—	—	7		7	43	—	—	—	30	—	78
4. *Aamot	Bd 2.841	40	35	118		193	1.813	200	76	60	—	1.009	3.158
5. *Store Elvedalen	- 2.318	16	38	64		118	1.244	216	42	120	—	502	2.125
Sum	15.994	82	227	9.5		1.214	7.715	872	193	1.103	30	2.261	12.175
5 i Nordre Østerd. Fgd.													
1. *Rendalen	Bd 3.177	27	37	80		144	1.267	—	131	250	—	1.366	3.015
2. *Lille Elvedalen	- 3.216	12	14	29		55	375	—	124	122	—	398	1.019
3. *Øvre Foldalen	- 3.216	2	3	14		19	85	19	7	—	87	58	256
4. Foldals Kobberv. 1)	VB	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—
5. *Tønsæt	Bd 2.975	21	42	35		98	879	—	168	308	—	680	2.035
6. *Tolgen	- 3.024	21	22	52		95	439	—	89	149	—	1.092	1.770
(-) *Røros a ²)	- 245	—	4	7		11	83	33	21	19	—	—	156
7. *Kvikne	- 790	6	1	26		33	79	—	22	—	—	216	317
8. *Indsæt	- 554	4	3	11		18	47	—	10	—	—	132	189
Sum	13.981	93	126	254		473	3.255	52	571	849	87	3.942	8.756
b. Bydistrikter.													
1. *Kongsvinger	B 990	—	11	28	11	50	400	330	46	139	—	—	914
2. *Hamar	- 1.868	—	16	56	5	77	—	767	48	—	—	—	814
Sum	2.858	—	27	84	16	127	400	1.096	94	139	—	—	1.729

1) Foldals Kobberværk VB er feilagtig udeladt af Fortegnelsen i Tab. No. 4. Aarsagerne var, at der forsaavidt intet Fattigvæsen fandt Sted i 1866, som ingen Fattig det Aar nød Understøttelse. 2) Røros b eller Fattigdistriktets Hoveddel under Guldalens Fogd., S. Thronhjems Amt.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes				Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
5. Christians Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Thotens Fgd.													
1. *Østre Thoten	Bd	7.794	189	50	316	555	1.509	213	67	72	2.488	1.890	6.239
2. *Vestre Thoten	-	7.542	104	41	113	258	579	277	160	4	1.267	1.040	3.327
3. *Vardal	-	4.114	113	43	99	255	1.729	19	11	64	1.515	—	3.338
4. *Brid	-	-	78	14	19	111	433	56	5	22	828	—	1.344
5. *Do. Glasværk	VB	5.465	-	—	6	6	158	—	—	—	—	—	158
6. *Redalen	Bd		18	1	22	41	62	—	4	41	239	294	640
7. *Snertingsdalen	-		41	4	32	77	80	—	—	—	306	145	531
Sum.		24.915	543	153	607	1.303	4.551	565	246	203	6.643	3.369	15.578
2 i Søndre Gudbrandsdalens Fgd.													
1. *Øier	Bd	4.174	62	12	147	221	249	130	87	44	541	682	1.733
2. Ringebu	-	5.010	22	33	182	237	106	239	97	62	599	631	1.733
3. Sollien	-	386	1	1	4	6	40	4	3	—	—	36	84
4. *Søndre Fron	-	3.431	21	35	92	148	330	100	11	173	905	498	2.017
5. *Faaberg	-	6.337	166	59	181	406	1.938	5	82	302	617	2.324	5.268
6. *Gausdal	-	6.476	66	79	248	393	796	50	128	259	1.502	610	3.344
Sum.		25.814	338	219	854	1.411	3.458	528	408	840	4.164	4.782	14.179
3 i Nordre Gudbrandsdalens Fgd.													
1. *Nordre Fron	Bd	5.262	16	42	108	166	282	245	18	232	697	244	1.719
2. *Dovre	-	2.537	27	23	95	145	393	83	4	32	295	454	1.261
3. Lesje	-	2.681	7	38	209	254	417	30	22	102	401	182	1.155
4. Lesjeskogen	-	985	—	9	85	94	58	10	1	—	134	—	203
5. *Vaage	-	7.659	91	24	251	366	450	133	396	21	1.027	927	2.952
6. (Lom)	-	3.299	23	21	120	164	253	77	72	66	475	285	1.228
7. *Skeaker	-	2.691	19	13	91	123	173	40	61	74	773	187	1.309
Sum.		25.114	183	170	959	1.312	2.026	619	575	527	3.803	2.279	9.828
4 i Hadelands og Lands Fgd.													
1. Jævnaker	Bd	2.550	18	15	48	81	188	10	44	125	216	224	807
2. *Hadelands Glasv.	VB		—	—	7	7	7	209	—	—	—	150	—
3. (Lynner)	Bd	3.380	57	21	198	276	516	48	26	102	772	490	1.954
4. Gran	-	10.125	188	52	651	891	1.474	64	10	253	1.697	1.299	4.798
5. Land 1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1) *Fluberg Sogn	-	2.409	47	17	63	127	496	93	69	88	1.203	467	2.417
2) Hof	-	2.875	53	27	320	400	383	23	7	108	714	370	1.605
3) Østsinnen	-	696	8	8	53	69	175	22	1	7	188	95	489
4) *Nordsinnen-	-	1.597	35	10	41	86	295	33	50	44	266	543	1.230
5) Torpen	-	2.652	50	14	205	269	379	92	—	88	973	434	1.966
Sum.		26.284	456	164	1.586	2.206	4.115	385	207	816	6.179	3.923	15.624
5 i Valdars Fgd.													
1. *Bagn	Bd	1.762	2	27	10	39	353	41	120	—	232	47	794
2. *Reinli	-	793	4	7	9	20	—	140	17	—	92	68	318
3. Begndalen	-	699	7	3	28	38	95	4	—	41	54	130	324
4. Nordre Hedalen	-	945	4	3	8	15	61	—	10	—	—	133	205
5. Søndre Do.	-		4	—	8	12	28	7	—	—	—	—	146
6. *Bruflat	-	1.774	8	30	21	59	345	—	7	146	357	104	960

1) Om Land Fattigdistrikt se Anm. S. 34. Foruden de anførte Opgaver for hvert af de fem Underdistrikter er der (men for sent til at kunne indtages i Opgjøret) indkommet Opgave fra Lands fælles Fattigdistrikt (15 forsørgede Personer, 48 Spdlr.s Indtægt foruden optaget Laan paa 200 Spdlr.)

A. No. 2.

Tab. No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige som forsørgedes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet, i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br.- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Christians Amt (fortsat).													
7. *Aurdal	Bd	2.227	4	18	53	75	467	86	2	96	175	96	922
8. *Skrutval	-	1.773	7	34	40	81	547	18	—	—	125	148	838
9. *Ulnæs	-	982	8	10	32	50	192	18	—	1	90	182	482
10. *Svinnæs	-	1.092	4	4	20	28	115	26	2	80	96	130	450
11. *Hegge	-	1.248	1	6	21	28	86	—	15	24	92	11	228
12. *Volbu	-	349	1	1	4	6	36	—	—	69	24	18	146
13. *Rogne	-	954	—	4	30	34	25	8	44	3	43	—	123
14. *Slidre	-	1.059	8	2	11	21	155	8	—	—	50	63	276
15. *Lommen	-	920	5	1	18	24	44	—	—	—	47	37	128
16. *Røen	-	1.277	10	4	31	45	107	—	12	—	60	60	240
17. *Øien	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. *Vang	-	2.697	8	4	30	42	177	—	15	23	45	80	341
19. *Hurum	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sum		20 551	85	158	374	617	2.834	356	246	485	1.583	1.453	6.957
b. Bydistrikter.													
1. Gjøvik	B	626	—	—	32	32	200	228	2	—	—	—	430
2. Lillehammer	-	1.676	—	21	216	13	250	697	575	4	169	—	1.446
Sum		2.302	—	21	248	13	282	897	804	6	169	—	1.876
6. Buskeruds Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Buskeruds Fogd.													
1. *Hurum 1)	Bd	2.564	39	18	51	108	747	109	154	70	196	789	2.064
2. *Røken	-	2.546	—	39	79	118	793	55	59	58	360	—	1.326
3. *Frogner	-	3.799	32	68	165	265	1.362	25	82	257	1.070	327	3.123
4. *Trandby	-	1.372	11	19	48	78	557	30	38	79	256	92	1.051
5. Sylling	-	1.230	—	32	59	91	248	8	28	56	314	—	653
6. *Aassiden	-	1.122	—	27	38	65	750	75	128	205	99	—	1.256
7. Eker	-	—	—	187	449	636	8.871	648	441	643	750	—	11.354
8. Fossesholms Gods	VB	—	—	10	33	43	350	—	95	—	89	—	534
9. Do. Brug	-	—	—	1	21	22	184	12	—	11	82	—	289
10. *Semssidens Do.	-	—	—	—	7	7	81	—	—	—	33	—	114
11. Vendelborgs Do.	-	—	—	2	9	11	134	—	—	—	96	—	230
12. Skotselvans Do.	-	11.783	—	2	13	15	90	—	—	—	184	—	274
13. Mjøndalens Do.	-	—	—	6	4	10	189	—	—	—	63	—	252
14. *Stenbergarb. Do.	-	—	—	9	5	14	420	—	—	—	—	—	420
15. *Tømmerdrag. Do.	-	—	—	5	—	5	171	—	—	—	—	—	171
16. *Hoens Do.	-	—	—	3	6	9	297	—	—	—	57	—	355
17. *Modum	Bd	—	—	131	98	229	1.267	532	164	574	2.612	—	5.148
18. Modums Blaaфарvev.	VB	7.556	—	13	139	152	1.716	—	—	—	239	—	1.955
19. *Buskeruds Gods	-	—	—	—	13	13	—	—	—	—	—	—	—
20. *Sigdal	Bd	6.582	70	16	162	248	993	—	69	8	1.003	590	2.664
Sum		38.554	152	588	1.399	2.139	19.222	1.494	1.258	1.961	7.501	1.798	33.234
2 i Ringerikes Fogd.													
1. *Hole	Bd	—	19	13	68	100	572	282	25	246	672	—	1.796
2. Ringerikes Nikkely.	VB	4.009	—	—	—	—	131	—	3	—	—	—	134
3. *Norderhov	Bd	3.446	27	15	174	216	678	13	98	297	366	189	1.641
4. *Haug	-	2.022	21	11	43	75	255	8	5	169	414	203	1.053
5. *Lunder	-	1.378	28	12	23	63	381	—	24	48	122	211	787
6. *Aadalen	-	2.382	28	14	35	77	498	48	—	—	160	518	1.225
Sum		13 237	123	65	343	531	2.515	350	155	760	1.734	1.121	6.636

1) Hurum Bygd er egentlig kun en Del af et Fattigdistrikt, som tillige omfatter Holmsbo Ladested. Tallene ere delte i Forhold til Folkemængden; men Hurum er betragtet som Hoveddelen, som har faaet Nummer, medens Holmsbo staar opført under Bydistrikterne uden Nummer.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgetes				Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landel), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydeiser, Værdi. Spd.	Lægd- hold, Værdi. Spd.	Sum
Buskeruds Amt (fortsat).													
3 i Hallingdals Fogderi.													
1. *Næs	Bd.	4.638	21	70	168	259	1.600	401	29	113	557	423	3.122
2. *Gol	-	2.553	13	10	68	91	601	60	86	65	203	374	1.391
3. *Hemsedal	-	1.609	6	8	40	54	225	37	29	93	92	158	633
4. *Aal	-	2.886	28	15	76	119	405	21	66	76	162	840	1.570
5. *Torpe	-	825	5	5	33	43	130	2	11	3	20	182	348
6. Hol	-	2.218	38	12	68	118	582	—	18	253	138	893	1.884
Sum.		14.729	111	120	453	684	3.542	521	238	604	1.172	2.870	8.948
4 i Numedal og Sands- vers Fogderi.													
1. *Sandsver	Bd	4.811	—	94	101	195	822	86	29	163	1.440	—	2.539
2. Flesberg	-	1.196	2	11	156	169	485	—	—	80	131	60	755
3. Svenne	-	—	—	23	47	70	839	—	—	73	146	—	1.058
4. Vinorens Sølvværk	VB	1.210	—	—	9	9	102	—	—	—	—	—	102
5. Lyngdal	Bd	772	—	6	112	118	211	—	—	133	20	—	365
6. Rollag	-	1.135	—	7	121	128	173	—	19	3	317	—	512
7. Vægli	-	734	3	6	36	45	199	6	—	—	131	36	372
8. *Nore	-	1.771	8	44	65	117	398	10	24	8	712	253	1.405
9. *Opdal	-	1.657	3	14	51	68	—	—	17	—	678	82	777
Sum.		13.286	16	205	698	919	3.228	102	89	460	3.575	431	7.886
b. Bydistrikter.													
1. Drammen	B	13.032	7	165	814	207	1.193	10.287	3.153	213	1.398	—	15.051
(—) *Holmsbo	-	400	7	3	—	8	18	304	18	26	12	—	360
2. Hønefos	-	1.026	—	16	52	—	68	301	398	65	9	—	774
3. Kongsberg	-	—	—	108	516	—	624	2.800	2.692	176	847	—	6.515
4. Do. off. Fattigvæs. ¹⁾	VB	5.011	—	48	153	17	218	4.837	—	109	—	—	4.946
5. Do. Jernværk	-	—	—	—	6	6	12	205	—	—	—	—	205
Sum.		19.469	14	340	1.541	238	2.133	18.734	6.261	589	2.266	—	27.851
7. Jarlsb. og Laurv. Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Jarlsbergs Fogderi.													
1. *Strømmen	Bd	1.226	6	9	28	43	450	—	—	—	—	150	600
2. Skouger	-	2.185	7	35	114	156	2.008	31	—	154	—	115	2.308
3. Strømsgodset	-	1.411	—	12	121	133	1.192	77	12	265	—	—	1.547
4. Jarlsbergs Værk	-	570	1	10	21	32	212	—	14	73	—	—	299
5. Sande	-	3.598	34	47	135	216	1.185	40	18	282	569	522	2.616
6. *Hof	-	—	14	32	39	85	1.515	—	9	121	83	214	1.942
7. Eidsfos Jernværk	VB	2.375	—	6	20	26	378	—	30	45	211	—	663
8. Botne	Bd	2.142	—	54	132	186	1.901	25	14	30	—	—	1.970
9. (Vaale)	-	2.493	9	27	68	104	1.095	27	35	96	106	215	1.574
10. *Borre	-	2.999	—	46	73	119	1.819	26	47	224	—	—	2.115
11. *Sem	-	—	—	53	85	138	2.601	118	77	242	339	—	3.378
12. Jarlsberg Gods	VB	5.169	—	—	20	20	96	—	—	—	252	—	348
13. Ramnæs	Bd	3.023	29	27	47	103	681	13	1	22	146	870	1.733
14. Andebo	-	2.665	3	33	113	149	739	—	74	73	190	108	1.184
15. *Stokke	-	5.068	31	53	89	173	2.266	40	131	8	—	1.008	3.453
16. *Nøtterø	-	4.757	18	22	81	121	759	—	158	48	—	489	1.453
17. *Tjømø	-	2.746	6	9	43	58	802	90	34	48	—	180	1.154
Sum.		42.427	158	475	1.229	1.862	19.700	487	653	1.730	1.896	3.871	28.339

1) Det saakaldte offentlige Fattigvæsen paa Kongsberg skriver sig fra Sølvværkets Nedleggelse i 1805, og dets hovedsagelige Udgifter bæres af Statskassen, hvis Tilskud (4.837 Spd.) er opført under Skatter.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Jarlsb. og Lrv. Amt (forts.)													
2 i Laurviks Fogderi.													
1. *Sandeherred	Bd	5.423	36	22	91	149	1.369	10	83	45	—	1.632	3.139
2. *Tjødling	-	2.351	13	36	28	77	—	—	6	109	59	290	465
3. *Østre Halsen	-	661	—	1	8	9	144	41	—	28	—	—	213
4. *Hedrum	-	4.029	30	24	82	136	585	51	42	60	240	720	1.697
5. *Laurdal	-	2.431	12	35	40	87	729	50	26	—	176	350	1.332
6. Brunlanæs	-	4.142	23	45	238	306	1.405	172	29	137	—	508	2.250
7. *Fredriksværn ¹⁾	-	—	—	20	19	39	700	47	135	63	—	—	945
8. *Staværn	-	1.014	—	24	36	60	524	375	35	156	—	—	1.090
Sum		20.051	114	207	542	863	5.455	746	356	599	475	3.501	11.132
b. Bydistrikter.													
1. Svelvik	B	1.567	—	22	56	2	968	182	83	—	—	—	1.233
2. *Holmestrand	-	2.084	22	47	47	4	2.841	856	156	166	—	—	4.019
3. *Horten	-	6.192	1	112	122	50	3.151	1.156	43	1.628	—	—	5.977
4. Aasgaardstrand	-	446	4	—	20	—	250	100	—	—	—	—	350
5. *Tønsberg	-	4.541	38	55	224	—	4.517	1.002	162	275	—	—	5.956
6. Sandefjord	-	1.797	1	23	17	31	470	309	10	153	—	—	942
7. Laurvik	-	6.327	—	79	190	42	3.599	3.404	23	701	—	—	7.727
8. Fritzø Jernv.	VB	—	—	12	7	51	1.029	—	6	—	—	—	1.036
Sum		22.954	66	350	683	180	16.825	7.010	484	2.923	—	—	27.241
8. Bratsberg Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Bamble Fogd.													
1. *Eidanger	Bd	2.729	—	37	35	72	928	12	37	109	—	—	1.086
2. *Gjerpen	-	4.772	13	63	88	164	1.505	—	21	568	300	390	2.784
3. *Fossum Jernv.	VB	—	—	2	60	62	1.039	—	—	—	1.131	—	2.170
4. Slemdal	Bd	1.088	10	3	38	51	85	3	34	130	—	240	491
5. *Bamble	-	4.383	9	41	70	120	1.764	20	24	19	—	270	2.097
6. *Herre Jernv.	VB	—	—	2	17	19	379	—	—	—	—	—	379
7. *Sandøkedal	Bd	5.260	15	58	97	170	2.693	20	37	540	—	557	3.847
8. Drangedal	-	3.191	21	31	157	209	446	70	73	298	669	527	2.082
Sum		21.423	68	237	562	867	8.838	125	225	1.665	2.100	1.983	14.937
2 i Nedre Thelem. Fogd.													
1. *Solum	Bd	2.891	7	28	98	133	1.058	76	59	287	—	328	1.808
2. *Mælum	-	1.190	6	21	21	48	483	39	8	—	—	182	712
3. Kilebygden	-	786	3	7	25	35	323	—	41	5	—	109	478
4. *Holden	-	3.300	13	40	74	127	665	140	122	102	372	650	2.051
5. *Ulefos Jernv.	VB	—	—	1	38	39	832	—	—	—	—	—	832
6. *Søfde	Bd	2.366	13	27	63	103	961	10	191	5	238	438	1.842
7. *Næs	-	1.573	9	3	41	53	314	—	7	—	200	328	850
8. Hitterdal	-	3.126	12	19	135	166	1.200	—	16	46	666	639	2.567
9. *Lunde	-	1.709	3	20	40	63	511	13	62	32	159	70	847
10. *Flaabygd	-	548	6	8	6	20	63	30	18	6	20	83	219
11. *Bø	-	2.633	16	32	52	100	1.175	47	105	382	270	610	2.588
Sum		20.122	88	206	593	887	7.584	355	628	866	1.925	3.439	14.797
3 i Øvre Thelem. Fogd.													
1. *Grandsherred	Bd	1.398	6	13	39	58	270	—	3	18	139	292	722
2. *Hofvin	-	846	5	9	27	41	86	—	16	31	88	243	464

1) Fredriksværns Fattigvæsenes Udgifter bestredes hovedsagelig ved et Tilskud af Værftskassen, 700 Spd., som her er opført under Skatter i Penge, da det erstatter Bidrag fra Skatteydende Borgere.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Bratsberg Amt (fortsat).													
3. *Tinn Bd	2 632	19	2	76	97	142	—	25	201	287	570	1.225	
4. *Hjertdal -	2.869	19	57	111	187	1.005	45	88	36	511	1.040	2.726	
5. Silgjord -	3.855	23	38	552	613	1.197	—	27	25	1.338	920	3.508	
6. *Hviteseid -	3.421	19	31	80	130	1.170	35	19	4	766	867	2.862	
7. *Brunkeberg -													
8. *Vraadal -													
9. *Laardal -	528	15	—	44	59	312	49	14	9	317	547	1.250	
10. *Eidsborg -	444	3	7	7	17	113	18	3	5	68	151	357	
11. *Høidalsmo -	492	6	1	12	19	32	10	3	—	68	201	314	
12. Mo -	1.177	7	8	114	129	528	—	5	11	249	255	1.047	
13. Skafse -	726	6	12	43	61	127	—	—	—	201	218	547	
14. *Vinje -	1.888	14	19	76	109	796	—	21	—	399	493	1.709	
15. Raudland -	697	5	8	199	212	387	—	5	—	144	200	736	
16. Ødefjeld -	209	3	3	13	19	—	—	—	—	34	90	124	
17. Mjøsstranden ¹⁾ -	171	—	4	52	56	56	—	120	—	—	—	176	
18. *Nissedal -	1.801	7	18	64	89	382	—	26	1	356	389	1.155	
19. Moland -	2.120	15	27	248	290	409	—	133	140	260	600	1.542	
Sum	25.274	172	257	1.757	2.186	7.013	157	510	481	5.226	7.077	20.464	
b. Bydistrikter.													
1. *Skien B	4.776	—	44	—	170	214	2.718	1.630	173	—	—	4.521	
2. *Porsgrund -	2.774	—	36	76	—	112	2.047	874	34	273	—	3.228	
3. Brevik -	2.162	—	16	75	—	91	488	1.020	74	38	—	1.621	
4. Stathelle -	501	—	—	18	—	18	—	250	40	—	—	290	
5. *Langesund -	916	—	4	13	—	17	88	206	79	3	—	376	
6. *Kragerø -	4.089	—	30	127	8	165	2.120	913	367	286	—	3.686	
Sum	15.218	—	130	309	178	617	7.461	4.894	767	600	—	13.722	
9. Nedenæs Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Nedenæs Fogd.													
1. *Søndeled Bd	3.474	6	24	69	99	530	—	33	102	720	240	1.625	
2. Ekelands Jernv. VB		—	—	30	30	229	—	—	—	—	566	—	795
3. *Dybvaag Bd	2.573	2	18	39	59	1.199	5	41	—	6	73	1.325	
4. *Flaugstad -	1.329	—	2	9	11	178	—	62	—	37	—	277	
5. *Holt -	4.148	14	20	71	105	976	—	34	192	600	840	2.642	
6. Næs Jernv. VB		—	—	62	62	409	—	100	—	1.153	—	—	1.662
7. *Vegaardsheien Bd	1.842	3	14	49	66	—	105	12	98	667	54	936	
8. Gjerrestad -	2.650	4	12	74	90	—	72	37	90	771	176	1.147	
9. Tromø -	6.547	—	46	224	270	3.538	19	132	97	—	—	3.786	
10. *Østre Moland -	1.486	3	11	23	37	305	5	—	43	67	90	510	
11. Øiestad -	4.132	—	33	164	197	1.909	—	25	98	—	—	2.032	
12. *Solberg Grube VB		—	—	3	3	69	—	—	—	—	—	—	69
13. Hisøen Bd	2.031	—	15	63	78	1.117	—	127	13	—	—	1.257	
14. *Froland -	2.008	7	18	21	46	726	—	84	40	—	255	1.105	
15. Frolands Jernv. VB		—	—	25	25	74	—	—	—	—	480	—	554
16. *Aamlid Bd	1.302	10	18	30	58	485	—	—	—	333	360	1.178	
17. *Lille Topdal -	437	4	2	9	15	57	4	—	—	61	144	266	
18. *Gjevedal -	390	3	1	6	10	54	6	15	—	7	108	191	
19. *Mykland -	596	3	3	15	21	79	54	—	—	121	90	344	
20. Fjære -	4.108	—	32	56	88	1.345	—	87	126	—	—	1.558	
21. Eide -	736	3	4	14	21	204	—	31	34	30	86	385	

1) For Mjøsstranden er under Renter etc. opført et Tilskud af Statskassen, stort 126 Spd.

Tab. No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige som forsørgetes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet) i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Nedenæs Amt (fortsat).													
22. Landvik	Bd 2.230	8	20	91	119	569	—	81	—	236	240	1.127	
23. (Heirefos)	- 553	1	4	15	20	198	3	12	14	69	38	334	
24. *Vestre Moland	- 2.167	—	37	57	94	1.528	6	110	158	—	—	1.802	
25. *Høivaag	- 2.069	—	23	38	61	834	—	5	93	47	—	979	
26. *Birkenæs	- 1.666	17	21	22	60	983	—	9	12	128	510	1.642	
Sum	48.474	88	378	1.279	1.745	17.594	280	1.039	1.209	6.101	3.305	29.527	
2 i Sætersdalens Fogd.													
1. Eyje	Bd 765	—	20	52	72	137	—	2	119	245	—	504	
2. *Veigusdal	- 911	8	2	83	93	151	—	—	—	215	265	630	
3. *Hordnæs	- 1.113	5	15	120	140	200	140	14	—	382	182	918	
4. Iveland	- 1.144	8	14	156	178	252	50	2	—	361	264	929	
5. *Bygland	- 2.227	6	13	64	83	365	—	4	5	904	180	1.458	
6. Valle	- 1.237	3	6	104	113	50	3	14	—	478	84	629	
7. Hyllestad	- 710	—	8	25	33	82	—	13	11	289	—	395	
8. Bykle	- 491	4	6	15	25	32	—	—	—	100	120	252	
9. *Aaserall	- 1.392	5	20	83	108	235	—	23	—	350	144	752	
Sum	9.990	39	104	702	845	1.504	193	72	135	3.323	1.239	6.467	
b. Bydistrikter.													
1. Østerrisør	B 2.335	—	17	108	125	2.027	597	166	—	—	—	2.790	
2. *Tvedestrand	- 1.069	—	12	13	27	—	443	13	—	—	—	457	
3. *Arendal ¹⁾	- 3.452	—	43	207	250	1.621	2.864	2.861	347	—	—	7.693	
4. Grimstad	- 1.501	—	13	88	104	500	1.000	58	156	—	—	1.714	
5. Lillesand	- 1.231	—	17	37	54	817	375	30	27	—	—	1.249	
Sum	9.588	—	102	453	560	4.966	5.280	3.128	530	—	—	13.903	
10. List. og Mand. Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Mandals Fogderi.													
1. *Tveit	Bd 1.471	5	17	18	40	488	9	177	241	81	180	1.175	
2. Oddernæs	- 2.401	6	24	39	69	884	119	68	281	—	252	1.604	
3. Randøsund	- 1.072	2	11	12	25	333	—	—	65	—	49	446	
4. *Øvrebø	- 942	1	6	25	32	230	20	8	2	206	20	484	
5. Hægland	- 887	12	22	28	62	269	—	—	21	227	192	709	
6. Vennesland	- 1.103	—	10	92	102	840	—	1	8	248	—	1.097	
7. *Søgne	- 2.463	4	15	29	48	671	32	99	—	—	167	969	
8. Grebstad	- 923	—	11	15	26	352	22	23	—	73	—	469	
9. *Halsaa	- 2.652	—	23	34	57	875	20	71	57	135	—	1.158	
10. *Hartmark	- 363	1	1	5	7	91	—	2	—	9	25	127	
11. Holme	- 1.561	—	15	46	61	396	—	65	50	174	—	685	
12. Øslebø	- 1.059	1	13	29	43	395	10	—	14	56	25	500	
13. Løvdal	- 1.015	1	13	58	72	358	—	73	41	159	10	640	
14. *Bjelland	- 1.024	5	10	25	40	226	—	2	34	185	146	593	
15. Grindem	- 937	4	11	63	78	256	—	11	—	170	97	534	
16. *Finsland	- 888	5	14	21	40	534	—	—	—	206	122	862	
17. Valle	- 2.956	6	16	181	203	564	130	29	124	184	94	1.125	
18. Spangereid	- 1.716	8	15	72	95	277	31	14	18	65	104	510	
19. Vigmostad	- 1.055	1	16	73	90	354	—	—	—	120	30	505	
20. Konnesmo	- 1.017	2	12	105	119	525	6	11	15	204	61	822	
Sum	27.505	64	275	970	1.309	8.918	398	654	969	2.501	1.574	15.014	

1) Under Renter o. s. v. er opført 2,705 Spd. som Aarsindtægten af Peder Thomassons og Hustruens Legat.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgetes					Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.		paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum
List. og Mand. Amt (forts.)														
2 i Listers Fogd.														
1. Aa	Bd	2.930	—	57	328		385	1.746	—	—	—	333	—	2.079
2. Austad	-	1.354	4	21	55		80	579	—	37	22	74	109	821
3. Kvaas	-	762	1	6	25		32	141	—	6	—	11	9	167
4. Hægebostad	-	1.117	4	15	61		80	365	—	18	91	140	97	712
5. Eken	-	990	2	25	61		88	398	—	3	—	170	61	632
6. *Herod	-	1.014	1	22	15		38	351	—	7	119	—	24	502
7. *Spind	-	1.423	—	24	25		49	569	—	35	431	55	—	1.090
8. *Vanse	-	5.212	22	58	101		181	1.568	—	44	12	144	660	2.428
(-) *Farsund a, Landdistr.,	-	542	—	6	19		25	99	150	17	15	—	—	281
9. *Liknæs	-	2.847	7	28	57		92	195	56	94	30	258	252	885
10. *Fede	-	1.080	—	20	11		31	292	39	23	4	—	—	358
11. Fjotland	-	1.079	7	15	53		75	184	—	5	15	130	109	444
12. *Næs	-	1.835	7	16	31		54	579	—	6	80	—	152	816
13. *Hitterø	-	1.964	7	16	35		58	374	—	3	26	—	238	641
14. *Bakke	-	1.413	2	9	23		34	137	—	75	—	—	50	262
15. *Gyland	-	1.148	10	6	11		27	236	—	15	—	—	221	473
16. *Siredalen	-	1.814	12	15	32		59	257	—	15	100	77	157	607
Sum		28.524	86	359	943		1.388	8.071	245	403	944	1.392	2.141	13.198
b. Bydistrikter.														
1. Christiansand	B	10.876	—	173	933 234		1.340	10.011	4.667	445	2.140	—	—	17.262
2. *Mandal	-	3.842	—	19	94 28		141	1.851	783	52	61	—	—	2.748
3. *Farsund b, Bydistr.,	-	1.416	—	20	41 14		75	299	449	54	61	—	—	863
4. *Flekkefjord	-	1.622	—	10	39 6		55	700	163	107	160	—	—	1.131
Sum		17.756	—	222	1.107 282		1.611	12.861	6.063	658	2.422	—	—	22.005
11. Stavanger Amt.														
a. Landdistrikter														
1 i Jæderen og Dalern. Fg														
1. *Soggendal, Landdistr. Bd		2.936	18	21	39		78	337	—	9	110	202	438	1.095
2. Lunde	-	1.472	1	15	73		89	102	32	46	147	130	8	466
3. Heskestad	-	1.037	4	7	57		68	50	—	9	57	109	72	297
4. *Helleland	-	1.364	6	3	36		45	138	2	28	9	125	214	515
5. *Birkrem	-	1.991	21	8	41		70	200	—	101	—	298	924	1.523
6. *Ekersund, Landdistr.,	-	2.500	8	8	52		68	347	—	33	30	245	200	855
7. Ougne	-	954	2	—	58		60	73	—	18	5	138	45	279
8. *Haa	-	3.006	12	22	99		133	489	—	71	141	654	360	1.714
9. *Time	-	2.376	13	27	60		100	253	—	193	15	823	130	1.415
10. Gjæsdal	-	997	3	10	34		47	205	—	4	—	174	60	443
11. *Klepp	-	2.205	1	36	55		92	427	—	10	124	541	36	1.138
12. *Høiland	-	3.215	—	39	92		131	451	5	7	59	758	—	1.280
13. *Haaland	-	2.822	2	16	40		58	616	—	24	206	360	60	1.266
14. Hetland	-	4.015	5	33	240		278	2.065	15	95	138	—	186	2.499
15. Randeberg	-	1.061	2	7	32		41	217	—	15	69	22	54	378
Sum		31.951	98	252	1.008		1.358	5.971	54	663	1.110	4.579	2.787	15.164
2 i Ryfylke Fogd.														
1. Høle	Bd	1.122	10	6	7		23	202	—	—	10	—	67	279
2. Fossan	-	2.081	16	4	16		36	170	5	46	—	61	168	450
3. *Strand	-	2.228	5	17	30		52	219	25	76	5	128	190	643
4. *Hjelmeland	-	2.231	15	14	48		77	295	10	—	6	225	222	757

A. No. 2.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgetes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl.	Afgift af Br.- vin, Øl m. m.	Renter, Bøder, Gaver m. m.	Refu- sioner.	Natur- Ydelser, Værdi.	Lægds- hold, Værdi.	Sum.
		Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	
Stavanger Amt (fortsat).													
5. *Fister Bd	853	6	4	12	22	105	—	20	—	65	140	330	
6. *Aardal -	1.315	10	—	12	22	88	—	—	4	63	156	311	
7. *Jælse -	2.606	21	18	55	94	430	—	39	20	237	476	1.202	
8. Sand -	1.600	2	5	91	98	195	20	—	10	205	36	467	
9. Søvde -	1.899	12	3	226	241	146	—	5	9	250	198	607	
10. Suledal -	2.125	12	6	231	249	299	—	17	41	350	182	889	
11. *Rennesø indre Sogne -	1.990	26	7	36	69	272	—	15	20	69	449	826	
12. *Hvitinglø -	462	2	1	8	11	54	—	70	—	—	42	165	
13. *Finnø -	1.324	5	6	10	21	197	—	—	80	46	82	405	
14. *Falgø -	391	1	1	8	10	55	—	—	48	31	17	151	
15. *Nærstrand -	1.680	4	22	22	48	214	—	68	122	176	61	642	
16. *Sjærnerø -	922	6	5	20	31	183	—	8	57	72	42	362	
17. *Vikedal -	1.157	5	10	34	49	417	—	74	3	123	106	723	
18. *Sandeid -	831	2	—	27	29	101	—	3	4	96	36	241	
19. *Imsland -	714	4	2	19	25	127	—	50	—	102	113	392	
20. Bukken -	1.062	4	11	63	78	339	—	—	—	66	120	525	
21. Tysvær -	2.168	10	18	110	138	383	—	—	—	138	300	822	
22. *Skjold -	2.336	4	14	76	94	289	—	45	—	304	35	674	
23. Vats -	1.188	13	6	113	132	181	—	13	30	100	176	501	
24. Skudesnæs -	4.757	10	13	69	92	822	—	72	—	—	300	1.194	
25. *Avaldsnæs -	5.472	76	52	100	228	1.374	—	21	181	358	1293	3.227	
26. *Torvestad -	1.594	8	—	37	45	142	—	—	10	60	416	628	
27. *Skaare -	1.686	18	—	19	37	170	—	10	27	80	749	1.036	
28. *Utsire -	394	—	2	2	4	21	—	5	1	15	—	42	
Sum.	48.188	307	247	1.501	2.055	7.490	60	657	688	3.422	6.173	18.489	
b. Bydistrikter.													
1. *Soggendal B	507	—	4	12	16	80	95	51	3	—	—	230	
2. *Egersund -	2.145	—	14	81	95	735	590	59	—	—	—	1.384	
3. Sandnæs -	1.000	—	3	42	45	196	60	46	—	—	—	302	
4. *Stavanger -	16.647	11	154	563	816	11.195	2.370	505	736	—	—	14.806	
5. Skudesnæshavn -	1.209	—	8	20	34	225	91	29	4	—	—	348	
6. *Haugesund -	3.221	—	11	69	80	900	332	51	—	—	—	1.283	
Sum.	24.729	11	194	787	94	1.086	13.331	3.539	741	744	—	18.354	
12. Søndre Bergh. Amt													
a. Landdistrikter													
1 i Søndhordlands Fgd.													
1. Sveen Bd	2.227	1	17	137	155	187	32	36	—	129	25	409	
2. Vikebygd -	1.062	1	4	82	87	85	—	27	—	140	24	276	
3. (Fjelberg) -	1.224	4	9	54	67	105	—	35	—	—	—	141	
4. Aaland -	1.565	9	6	141	156	183	—	12	3	184	201	583	
5. Eid -	1.203	6	10	128	144	111	—	19	38	120	113	401	
6. Etne -	2.614	12	13	256	281	423	—	40	5	543	398	1.409	
7. Skonevik -	922	4	1	79	84	133	—	58	3	132	49	376	
8. *Aakre -	1.387	1	5	40	46	92	—	17	—	149	18	276	
9. Holmedal -	946	5	1	74	80	92	—	17	—	100	122	330	
10. *Kvindherred -	2.441	9	30	31	70	460	15	84	166	258	106	1.089	
11. *Husnæs -	829	2	4	18	24	41	10	4	25	179	209	469	
12. *Ænæs -	647	1	4	7	12	33	—	12	59	37	54	195	
13. Ølve -	626	3	9	27	39	227	—	16	16	55	61	375	
14. Stordøen -	1.734	4	15	69	88	295	52	35	95	140	90	707	

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes				Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægd- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Sønd. Bergenh. Amt (forts.)													
15. Valestrand Bd	900	4	9	49	62	116	—	7	5	117	54	299	
16. Finaas -	4.580	25	57	187	269	1.347	31	48	70	—	523	2.019	
17. *Fitje -	2.313	6	19	38	63	211	4	43	23	127	210	618	
18. *Tysnæs -	1.403	6	14	21	41	168	—	2	—	108	150	429	
19. *Opdal -	1.729	8	9	35	52	162	—	47	3	122	200	534	
20. *Onereim -	1.143	6	11	45	62	115	—	24	21	157	120	437	
21. Strandebarm -	1.416	5	5	25	35	126	60	20	10	—	125	341	
22. *Varaldsø -	784	3	2	14	19	71	—	19	3	68	75	236	
Sum	33.695	125	254	1.557	1.936	4.783	204	624	545	2.864	2.926	11.948	
2 i Hardanger og Voss Fogderi.													
1. Røldal Bd	928	—	9	75	84	84	—	35	—	200	—	319	
2. Kinservik -	5.778	24	42	219	285	747	—	157	11	585	499	2.000	
3. *Ulvik -	1.433	14	1	40	55	105	—	74	—	176	156	511	
4. *Graven -	1.388	13	2	25	40	92	30	76	50	168	215	631	
5. *Eidfjord -	1.070	21	—	27	48	111	—	23	—	127	208	468	
6. *Vikør -	1.251	4	3	11	18	112	—	38	5	30	97	282	
7. *Østensø -	1.602	6	2	23	31	134	—	28	—	60	112	334	
8. Jondalen -	1.663	5	2	58	65	113	—	56	—	—	125	294	
9. *Vossevangen -	5.529	102	21	162	285	527	26	98	210	1.110	644	2.615	
10. *Opheim -	802	5	—	22	27	64	—	38	—	122	80	305	
11. *Vinje -	1.207	16	2	28	46	55	15	34	31	273	112	521	
Sum	22.651	210	84	690	984	2.143	71	658	307	2.852	2.249	8.281	
3 i Nordhordlands Fgd.													
1. Os Bd	2.173	5	25	84	114	210	50	79	61	187	83	670	
2. Samnanger -	1.577	4	8	75	87	156	15	73	3	105	42	393	
3. Fuse -	1.071	9	1	32	42	72	44	35	20	107	118	396	
4. Haalandsdal -	613	7	—	18	25	45	—	44	—	95	87	272	
5. Strandvik -	1.489	13	1	52	66	96	—	12	—	264	150	522	
6. Fane -	3.635	19	51	82	152	617	49	122	150	—	494	1.432	
7. *Sund -	1.949	7	13	14	34	61	169	66	5	—	261	562	
8. *Østervold -	1.168	6	8	10	24	300	20	22	—	88	180	610	
9. Møgster -	1.092	1	1	16	18	129	49	15	—	30	30	252	
10. *Fjeld -	2.557	3	9	23	35	205	36	38	—	—	60	340	
11. *Askøen -	3.966	—	50	89	139	1.357	104	88	67	—	—	1.616	
(—) Bergen a -	2.699	4	35	158	197	1.864	757	34	405	—	—	3.060	
12. *Aarstad -	1.398	—	6	38	44	694	91	62	21	—	—	869	
13. *Haus -	6.291	20	72	78	170	771	92	140	17	98	239	1.357	
14. *Hammer -	2.304	4	8	32	44	163	20	35	55	142	73	488	
15. (Melland) -	1.238	5	9	26	40	101	—	24	—	—	62	188	
16. Alversund -	602	1	8	11	20	63	25	7	5	—	15	115	
17. *Aasene -	1.102	—	8	18	26	187	—	17	—	24	—	228	
18. Hosanger -	4.092	15	22	150	187	449	—	85	11	167	208	920	
19. *Manger -	6.848	34	28	94	156	535	76	62	12	—	816	1.501	
20. *Lindaas -	7.102	38	54	79	171	942	51	94	11	97	427	1.622	
21. *Evanger -	2.091	42	3	39	84	102	52	19	8	309	198	688	
Sum	57.057	237	420	1.218	1.875	9.120	1.701	1.171	851	1.715	3.544	18.101	
13. Bergen.													
b. Bydistrikt.													
1. Bergen b ¹⁾ B	27.703	44	348	1.428	148	1.968	18.636	7.565	346	4.055	—	30.603	

1) For det samlede Bergen a og b, eller hvad der af Fattigdistriktet hører til Landet (se under Nordhordlands Fogderi, Søndre Bergenh. Amt) og til selve Byen vilde følgende Tal være at anføre i de modsvarende Rubrikker.

30.402 | 48 | 383 | 1.571 | 163 | 2.165 | 20.500 | 8.322 | 381 | 4.460 | — | — | 33.663

A. No. 2.

Tab. No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige som forsørgedes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br.- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
14. Nord. Bergen. Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Sogns Fogderi.													
1. *Eivindvik	Bd 4.402	53	57	57	167	350	6	63	79	51	1.060	1.610	
2. *Hyllestad a	- 1.214	11	6	14	31	35	—	22	3	3	223	286	
(—) Askevold a	- 295	2	2	2	6	17	2	5	1	3	39	67	
3. Lavik	- 2.640	17	12	146	175	105	42	23	—	—	620	790	
4. *Brække	- 957	5	7	4	16	84	2	10	6	—	68	170	
5. *Vik	- 3.217	17	10	49	76	472	207	23	73	104	517	1.396	
6. *Balestrand	- 2.204	12	19	25	56	183	2	45	—	116	253	600	
7. *Lekanger	- 2.407	34	14	17	65	169	65	37	24	8	370	674	
8. *Aurland	- 2.497	40	5	40	85	261	26	33	—	—	400	720	
9. Sogndal	- 3.872	86	39	61	186	416	216	73	84	—	621	1.410	
10. *Lærdal	- 3.740	29	35	122	186	586	414	52	79	—	588	1.720	
11. *Aardal	- 1.791	10	4	21	35	199	—	16	10	—	78	302	
12. *Lyster	- 4.057	11	31	129	171	468	188	90	269	310	195	1.521	
13. *Hafslo	- 3.265	36	11	52	99	230	180	47	—	—	270	727	
14. *Justedal	- 885	5	2	12	19	52	—	6	—	31	98	188	
Sum.	37.443	368	254	751	1.373	3.627	1.350	546	629	626	5.402	12.181	
2 i Sønd- og Nordfjords Fogd.													
(—) *Hyllestad b	Bd 1.261	10	6	15	31	35	—	22	2	2	224	285	
1. Askevold b	- 2.770	20	17	18	55	155	14	48	12	28	350	608	
2. *Ytre Holmedal	- 3.779	32	13	76	121	217	125	63	38	—	680	1.124	
3. *Indre Holmedal	- 3.450	46	16	19	81	214	49	53	89	256	644	1.305	
4. *Vefring	- 1.407	7	14	23	44	176	2	35	7	36	56	311	
5. Naustdal	- 2.639	52	42	36	130	467	108	28	186	—	504	1.294	
6. *Førde	- 2.256	20	37	47	104	384	414	58	186	—	597	1.639	
7. *Holse	- 582	4	1	8	13	115	—	—	—	—	97	213	
8. *Jølster	- 2.580	18	8	51	77	241	—	8	238	286	187	960	
9. *Kinn	- 4.679	40	57	127	224	1.505	352	327	116	25	476	2.801	
10. *Bremanger	- 1.852	11	13	28	52	337	125	37	22	—	226	747	
11. *Daviken	- 3.056	19	17	33	69	162	100	41	12	98	585	999	
12. *Gloppen	- 2.908	20	3	34	57	241	13	29	2	—	400	686	
13. *Bredum	- 1.797	15	1	24	40	104	10	17	—	—	300	431	
14. *Indviken	- 3.017	18	11	35	64	191	19	37	—	93	504	843	
15. *Stryn	- 2.433	5	15	28	48	103	66	53	—	125	130	477	
16. *Eid.	- 4.530	39	19	25	83	205	305	29	389	—	662	1.589	
17. *Selja	- 4.018	29	9	69	107	52	280	50	19	—	580	981	
Sum.	49.014	405	299	696	1.400	4.905	1.981	934	1.318	950	7.202	17.290	
b. Bydistrikt.													
Florøen	B 346	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	5	
15. Romsdals Amt.													
Landdistrikter													
1 i Søndmøres Fogderi.													
1. Vanelven	Bd 1.423	9	8	20	37	73	50	13	1	—	198	335	
2. Søvde	- 913	7	4	4	15	80	—	4	12	—	104	200	
3. *Volden	- 3.043	10	18	49	77	249	130	47	170	490	182	1.268	
4. *Ørsten	- 1.719	3	8	23	34	80	25	71	103	126	39	444	
5. Hjørendfjord	- 1.634	25	7	5	37	50	—	61	—	—	300	410	
6. *Stranden	- 1.276	2	—	15	17	18	—	36	—	86	42	182	

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes				Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydeiser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.
Romsdals Amt (fortsat).												
7. *Stordalen	Bd 830	2	—	15	17	16	—	16	5	139	42	218
8. Norddalen	- 2.089	15	19	75	109	200	—	95	213	307	156	972
9. Sunelven	- 1.589	9	4	21	34	86	—	12	88	70	229	484
10. *Sandø	- 1.699	16	12	37	65	80	40	31	180	188	430	949
11. *Røvde	- 794	3	1	6	10	9	31	8	12	43	39	142
12. *Herø	- 1.999	10	25	31	66	180	20	46	380	227	136	988
13. *Ulfsten	- 2.528	12	12	33	57	200	—	23	10	281	192	706
14. *Borgund	- 5.897	27	20	152	199	528	8	110	510	450	562	2.167
15. *Ørskog	- 3.389	11	24	44	79	250	20	247	—	260	165	942
16. *Skodje	- 2.511	24	9	5	38	36	35	1	88	—	349	509
17. *Haram	- 2.454	11	9	15	35	120	—	81	—	—	275	476
Sum	35.787	196	180	550	926	2.255	359	905	1.771	2.666	3.440	11.395
2 i Romsdals Fogd.												
1. *Vestnæs	Bd 3.011	12	23	22	57	430	—	216	43	—	766	1.455
2. *Eid	- 1.743	10	21	19	50	252	5	7	82	63	126	535
3. Gryten	- 2.921	12	46	75	133	450	245	75	93	131	161	1.154
4. *Veø	- 2.425	19	22	37	78	300	—	81	54	—	790	1.225
5. *Næsset	- 3.413	29	27	31	87	238	—	43	14	—	—	295
6. *Bolsø	- 3.444	15	35	30	80	967	2	69	176	—	300	1.515
7. *Akerø	- 2.627	21	23	26	70	231	—	42	222	—	840	1.335
8. *Frænen	- 2.254	10	15	17	42	350	—	66	105	—	300	820
9. *Bud a	- 1.585	9	16	15	40	57	101	37	—	—	—	196
Sum	23.423	137	228	272	637	3.276	353	635	788	194	3.284	8.530
3 i Nordmøres Fogd.												
(—) *Bud b	Bd 130	—	2	1	3	4	9	3	—	—	—	16
1. *Kværnæs	- 1.103	7	3	5	15	60	—	12	17	—	146	235
2. *Bremsnæs	- 2.065	14	19	16	49	280	2	104	50	—	291	728
3. Kornstad	- 2.421	14	11	36	61	396	—	67	85	—	234	784
4. Fræde	- 1.180	4	8	10	22	236	—	30	6	—	80	352
5. Grip	- 208	—	1	—	1	—	17	3	—	—	—	20
6. *Thingvold	- 2.541	14	40	26	80	605	—	42	89	—	336	1.071
7. *Øre	- 2.303	10	16	30	56	274	47	68	67	—	250	707
8. *Strømsnæsset	- 1.222	6	8	9	23	267	—	19	43	—	216	545
9. Øxendalen	- 1.281	7	14	28	49	311	3	52	41	—	210	617
10. *Sundalen	- 2.244	10	46	39	95	705	—	44	175	82	360	1.367
11. *Stangvik	- 2.619	22	37	54	113	823	—	49	475	—	396	1.744
12. Halse	- 1.829	9	21	40	70	293	—	5	110	—	225	633
13. *Suredalen	- 3.105	16	37	69	122	899	—	46	144	—	400	1.488
14. *Rindalen	- 2.684	13	47	62	122	489	7	119	170	—	316	1.101
15. *Ædø	- 3.545	16	22	38	76	509	60	73	94	—	480	1.215
16. *Aure	- 3.614	30	25	43	98	634	2	234	35	—	750	1.655
Sum	34.094	192	357	506	1.055	6.786	147	971	1.601	82	4.690	14.276
b. Bydistrikter.												
1. *Aalesund	B 3.658	—	25	66	113	204	1.663	1.402	405	—	—	3.470
2. *Molde	- 1.691	—	13	30	23	66	1.026	350	23	—	—	1.399
3. *Christiansund	- 5.709	—	156	140	—	296	3.701	2.823	214	636	—	7.375
Sum	11.058	—	194	236	136	566	6.390	4.575	642	636	—	12.244

A. No. 2.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
16. Sønd. Thronhj. Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Ørkedals Fogderi.													
1. *Ørkedal	Bd	6.219	31	111	239	381	1.923	102	210	103	—	620	2.958
2. *Meldal	-	3.510	17	28	158	203	853	15	55	98	—	306	1.327
3. *Rennebu	-	2.682	12	28	84	124	693	—	61	5	10	240	1.009
4. St. Olafs Værk	VB		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. *Opdal	Bd	4.500	32	89	124	245	1.397	70	49	259	—	816	2.591
Sum.		16.911	92	256	605	953	4.866	187	374	465	10	1.982	7.885
1 i Guldals Fogderi.													
1. *Melhus a	Bd	2.526	17	39	75	131	785	7	70	145	—	508	1.516
2. *Høilandet	-	1.235	7	11	37	55	202	—	34	41	—	210	487
3. *Flaa	-	583	4	2	9	15	58	—	9	16	—	120	203
4. Horg	-	2.681	11	46	222	279	558	—	29	20	—	330	936
5. Støren	-	2.151	13	36	162	211	428	17	29	5	135	390	1.004
6. Budal	-	522	2	7	38	47	35	—	10	—	—	60	105
7. Soknedalen	-	2.043	12	28	180	220	459	—	39	—	—	360	858
8. Singaas	-	1.505	6	6	25	37	220	8	39	10	—	180	458
9. *Holtaalen	-	809	3	4	6	13	—	—	11	5	—	90	106
10. Aalen	-	1.487	4	15	131	150	218	5	24	18	—	144	410
11. *Røros b ¹⁾	-	3.515	—	50	105	155	1.167	467	302	265	—	—	2.201
Sum.		19.057	79	244	990	1.313	4.131	504	596	526	135	2.392	8.284
3 i Strind. og Selbu Fgd.													
(—) *Melhus b	Bd	160	1	3	4	8	49	1	4	9	—	32	95
1. *Børgsen	-	3.789	28	41	78	147	1.018	20	65	83	—	840	2.027
2. *Budviken	-	841	6	12	18	36	20	—	86	3	—	210	319
3. *Bynæsset	-	2.109	13	43	53	109	704	—	51	66	—	260	1.081
4. *Leinstranden	-	1.161	8	22	34	64	374	18	22	10	—	240	663
5. *Klæbbu	-	1.677	8	9	55	72	404	13	73	55	—	160	704
6. *Selbu	-	5.072	12	31	210	253	1.013	—	278	59	—	360	1.709
7. *Tydalen	-	814	2	7	15	24	103	—	41	24	—	45	213
8. *Lade	-	3.761	46	51	107	204	2.969	48	44	757	—	—	3.818
9. *Bratsberg	-	603	2	9	15	26	222	—	—	26	—	48	296
10. *Malvik	-	2.130	7	38	34	79	650	—	34	170	—	112	966
11. *Mostadmarkers Jv. VB	VB		—	1	3	4	4	40	—	—	—	—	—
Sum.		22.117	133	267	626	1.026	7.565	100	698	1.262	—	2.307	11.933
4 i Fosens Fogderi.													
1. *Hevne	Bd	4.729	17	67	76	160	1.430	12	140	268	—	408	2.258
2. Stadsbygden	-	1.828	10	31	61	102	389	—	11	70	31	180	682
3. *Rissen	-	3.733	18	48	84	150	849	30	56	165	63	396	1.559
4. Hiteren	-	7.121	40	24	415	479	1.214	165	228	230	—	960	2.797
5. *Ørlandet	-	3.934	17	84	—	101	1.455	—	76	67	—	—	1.598
6. *Bjugn	-	3.676	13	38	37	88	787	27	46	133	—	142	1.135
7. *Aafjorden	-	3.115	12	29	37	78	347	60	33	373	—	240	1.052
8. (Bjørnør)	-	3.615	14	35	79	128	719	33	66	145	10	259	1.232
Sum.		31.751	141	356	789	1.286	7.190	327	656	1.452	104	2.585	12.314
b. Bydistrikt.													
1. *Throndhjem ²⁾	-	19.287	—	365	782	372	1.519	11.452	7.275	4.565	3.583	—	26.875

1) Den anden og mindre Del af Røros Fattigdistrikt (Røros a) findes opført under Nordre Østerdalens Fogderi, Hedemarkens Amt.
2) For Throndhjem er under Renter etc. opført som Indtægt af de Angøllske Stiftelser det Beløb 3,526 Spd.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes					Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.		paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
17. Nord. Thronhj. Amt.														
a. Landdistrikter														
1 i Stjør- og Værd. Fgd.														
1. *Nedre Stjørdalen Bd	7.282	67	159	237		463	2.663	83	101	634	—	1.206	4.687	
2. *Øvre Stjørdalen -	5.270	40	69	147		256	1.241	69	107	314	154	643	2.527	
3. Frosten -	3.064	12	104	28		144	1.319	—	23	188	103	192	1.826	
4. *Aasen -	1.976	16	33	34		83	291	—	20	122	—	240	673	
5. *Skogn -	3.786	19	74	163		256	1.299	—	11	293	108	342	2.053	
6. *Levanger, Landdistr. -	2.290	9	39	43		91	828	—	15	93	—	144	1.080	
7. *Værdalen -	6.713	44	77	159		280	1.451	119	54	416	—	726	2.766	
8. *Leksviken -	3.091	25	35	102		162	620	—	35	175	—	425	1.255	
Sum.	33.472	232	590	913		1.735	9.712	271	367	2.235	365	3.918	16.867	
2 i Inderøens Fogd.														
1. *Ytterøen Bd	4.448	29	60	99		188	669	60	98	301	—	580	1.709	
2. *Ytterøens Kobbv. VB		—	3	40		43	1.207	—	—	—	—	—	1.207	
3. *Inderøen Bd		5.428	33	64	105		202	1.113	—	82	377	—	792	2.363
4. *Sparbu -		4.641	42	101	110		253	1.594	—	149	433	—	761	2.937
5. *Stod -		3.471	30	82	97		209	1.048	10	122	305	107	1.050	2.642
6. *Snaasen -		3.250	28	52	208		288	700	—	110	190	—	420	1.420
7. *Solberg ¹⁾ -		3.367	20	62	53		135	496	2	103	185	—	600	1.386
8. *Aas -		1.651	6	25	28		59	216	14	23	29	—	144	426
Sum.	26.256	188	449	740		1.377	7.043	86	687	1.820	107	4.347	14.090	
3 i Namdalens Fogd.														
1. *Namsos, Landdistr. Bd	2.031	11	23	68		102	429	—	17	365	—	535	1.347	
2. *Overhalven -	2.593	20	35	59		114	580	171	117	160	—	700	1.728	
3. Grong -	3.338	17	28	100		145	1.111	65	70	251	—	340	1.837	
4. *Fosnæs -	4.127	38	47	71		156	1.120	31	178	59	—	950	2.337	
5. *Kolvereid -	2.388	14	31	27		72	669	24	63	272	—	336	1.364	
6. *Nærø -	1.477	17	13	21		51	271	126	25	56	—	340	818	
7. *Vikten -	1.749	19	18	12		49	211	130	2	119	—	380	842	
8. *Lekø -	1.702	13	15	52		80	157	52	9	2	—	260	480	
Sum.	19.405	149	210	410		769	4.547	599	481	1.284	—	3.841	10.752	
b. Bydistrikter.														
1. Levanger B	1.017	—	19	10	25	54	561	322	46	110	—	—	1.039	
2. Stenkjær -	1.150	—	15	50	8	73	66	757	40	75	—	—	938	
3. *Namsos -	1.189	—	15	91	2	108	—	467	24	—	—	—	490	
Sum.	3.356	—	49	151	35	235	627	1.545	109	185	—	—	2.467	
18. Nordlands Amt.														
a. Landdistrikter														
1 i Søndre Helgelands Fogd.														
1. Bindalen Bd	1.920	22	10	20		52	313	30	20	2	—	600	964	
2. *Brønø -	5.318	61	47	96		204	592	162	197	230	136	918	2.234	
3. *Vegø -	1.518	7	5	43		55	139	78	103	100	—	109	529	
4. *Thjøttø -	2.781	16	29	44		89	578	—	37	168	—	222	1.005	
5. Stamnæs -	1.989	16	12	67		95	387	80	51	70	—	415	1.003	
6. Alstahaug -	1.291	12	5	45		62	—	—	64	33	35	254	386	

1) Kaldes maaske almindeligt Beitstadens Fattigdistrikt.

A. No. 2.

Tab. No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige som forsørgetes				Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skatter i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br.- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natural- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Nordlands Amt (fortsat).													
7. Herø Bd	2.438	20	22	56	98	424	123	102	188	81	360	1.278	
8. Vefsen -	5.051	76	42	160	278	807	199	123	166	—	1.308	2.603	
9. Hatfjeldalen -	921	5	4	35	44	68	7	13	—	—	—	88	
Sum.	23.227	235	176	566	977	3.307	679	708	957	252	4.187	10.090	
2 i Nordre Helgelands Fogd.													
1. *Nesne Bd	3.899	21	42	67	130	373	88	69	153	190	558	1.431	
2. *Hemnæs -	3.922	60	15	54	129	673	—	52	361	255	515	1.856	
3. Mo -	3.829	34	21	149	204	370	75	47	359	435	884	2.170	
4. *Lurø -	1.554	23	30	18	71	348	80	33	99	49	414	1.023	
5. *Frænen -	289	1	4	3	8	20	—	10	25	—	15	69	
6. Rødø -	1.684	14	27	35	76	131	24	75	65	21	280	596	
7. Melø -	2.309	27	24	66	117	247	—	40	7	—	535	829	
Sum	17.486	180	163	392	735	2.162	267	325	1.069	950	3.201	7.974	
3 i Saltens Fogderi.													
1. *Gildeskaal Bd	2.375	5	10	30	45	162	198	37	147	—	150	694	
2. *Beieren -	1.164	10	6	20	36	159	—	19	31	—	375	585	
3. *Bodø a -	3.042	11	17	50	78	652	—	1	159	—	260	1.071	
4. *Skjerstad -	3.353	4	26	36	66	578	—	50	145	—	80	853	
5. *Saltaldalen -	1.971	5	17	15	37	256	—	45	205	—	180	685	
6. *Rørstad -	2.614	16	37	17	70	285	24	23	3	—	320	655	
7. *Kjerlingø -	431	—	3	3	6	—	2	41	—	—	—	43	
8. *Stegen -	1.790	6	8	9	23	155	60	52	24	—	180	471	
9. *Ledingen -	835	5	3	10	18	—	80	82	—	—	150	312	
10. Hamnerø -	2.285	13	5	40	58	625	—	—	66	—	547	1.237	
11. (Lødingen) -	1.379												
12. (Hol) -	685	13	20	37	70	462	52	54	127	—	403	1.098	
13. (Tysfjorden) -	1.402												
14. *Evindnæs a -	2.052	16	6	26	48	365	—	31	109	—	582	1.086	
15. (Ankenæs) -	1.594	6	9	17	32	216	24	25	59	—	188	512	
Sum.	26.972	110	167	310	587	3.914	440	459	1.074	—	3.415	9.303	
4 i Lofoten og Vester- aalens Fogderi.													
1. *Værø Bd	435	2	4	8	14	55	20	17	8	67	73	240	
2. *Flakstad -	953	5	12	14	31	301	48	16	47	—	200	612	
3. *Moskenæs -	590	5	9	9	23	118	98	44	—	—	200	459	
4. *Buksnæs -	2.532	—	26	33	59	531	316	16	66	—	—	929	
5. Borge -	2.348	1	8	13	22	340	74	15	26	—	20	475	
6. *Gimsø -	987	4	18	17	39	181	—	32	15	—	160	389	
7. *Vaagen -	2.667	—	59	43	102	779	1.217	47	—	—	—	2.043	
8. (Hadsel) -	3.728	5	31	36	72	621	297	64	72	11	147	1.214	
9. *Sortland -	1.497	3	7	11	21	—	—	25	52	—	75	152	
10. *Bø -	2.200	3	12	45	60	661	6	42	203	—	90	1.001	
11. *Øxnæs -	1.879	2	21	21	44	537	4	118	20	—	40	719	
12. *Dvergberg -	1.648	2	11	4	17	225	—	14	—	—	24	264	
Sum.	21.464	32	218	254	504	4.349	2.080	452	510	78	1.029	8.498	
b. Bydistrikt.													
(—) *Bodø b B	519	2	2	8	12	13	180	—	—	—	—	193	

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes					Fattigvæsenets Indtægter.						
		ved Lægd (Landet), i Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desi. Spd.	Afgift af Br- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum
19. Tromsø Amt.													
a. Landdistrikter													
1 i Senjen og Tromsø Fgd.													
1. *Kvedfjord	Bd	2.115	2	12	28	42	345	—	62	94	77	—	578
2. *Thronenæs	-	4.307	9	27	47	83	548	110	52	65	—	—	775
(—) *Evindnæs b	-	191	1	—	2	3	20	—	2	5	—	33	60
3. *Sand	-	863	3	4	4	11	93	—	17	—	—	—	110
4. Ibestad	-	5.685	16	13	67	96	549	—	131	90	—	672	1.442
5. *Tranø	-	2.267	5	16	8	29	339	—	71	24	—	50	484
6. *Dyrø	-	1.027	2	9	10	21	182	—	6	32	—	80	301
7. *Berg	-	351	1	2	3	6	87	—	—	—	—	36	123
8. *Torsken	-	459	—	1	3	4	82	—	—	40	—	—	122
9. *Lenvik	-	2.897	4	6	11	21	189	162	27	56	52	120	607
10. *Hillesø	-	811	2	—	2	4	142	30	17	—	—	60	250
11. *Maalselven	-	2.463	4	16	39	59	434	—	10	136	—	170	749
12. *Bardodalen	-	916	4	2	12	18	160	—	48	26	—	146	381
13. *Tromsøsundet	-	2.632	12	16	25	53	640	—	8	40	—	182	871
14. *Balsfjorden	-	3.610	12	16	36	64	530	—	5	21	—	288	844
15. *Karlsø	-	2.107	11	9	49	69	459	—	42	51	—	220	772
16. *Helgø	-	689	2	—	10	12	178	—	23	17	—	40	259
17. *Lyngen	-	3.413	—	43	82	125	750	50	33	27	—	—	860
18. *Skjervø	-	2.785	8	14	41	63	678	—	51	21	—	288	1.038
19. *Kvænangen	-	1.677	10	14	16	40	327	62	11	47	—	294	741
20. Do. Kobberv. 1) VB	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sum		41.265	108	220	495	823	6.734	414	618	792	130	2.679	11.366
b. Bydistrikter.													
1. *Tromsø	B	4.073	—	24	149	173	1.300	1.009	88	773	—	—	3.170
20. Finmarkens Amt.													
a. Landdistrikter.													
1 i Alten Fogd.													
1. *Loppen	Bd	801	—	12	10	22	154	52	3	21	—	—	230
2. *Talvik	-	1.938	—	23	37	60	329	15	1	51	144	—	541
3. *Alten	-	2.442	—	18	41	59	348	145	27	142	117	—	779
4. Do. Kobberv.	VB	2.442	—	—	39	39	880	—	—	—	—	—	880
5. *Kautokeino	Bd	738	—	5	3	8	155	13	—	22	—	—	190
Sum		5.919	—	58	130	188	1.866	225	31	236	261	—	2.620
2 i Hammerfest Fogd.													
1. (Hasvik)	Bd	506	—	4	7	11	106	27	6	31	9	—	179
2. *Hammerfest, Landd.	-	1.446	—	24	16	40	481	6	33	158	—	—	678
3. *Maasø	-	933	—	5	14	19	230	132	1	—	—	—	363
4. *Kjelvik	-	345	—	3	7	10	101	30	7	59	—	—	197
5. *Kistrand	-	1.048	—	4	18	22	40	50	6	26	70	—	493
Sum		4.278	—	40	62	102	958	245	54	274	79	—	1.610
3 i Tanen Fogd.													
1. Lebesby	Bd	592	—	9	14	23	160	150	11	12	—	—	333
2. *Tanen	-	1.388	—	16	13	29	231	362	7	92	—	—	693
3. *Karasjók	-	588	—	1	5	6	—	35	23	16	—	—	74
4. *Næsseby	-	1.175	—	3	16	19	104	229	45	182	—	—	560
Sum		3.743	—	29	48	77	496	776	86	302	—	—	1.660

1) Opgaverne for Kvænangen Kobberværk ere formentlig indtagne i Opgaverne for Alten Kobberværk i Finmarkens Amt, hvormed hint er forbundet.

A. No. 2.

Tabel No. 6. Opgaver for 1866 for hvert Fattigdistrikt.

Distriktets Navn.	Folke- mængde 1/1 1866.	Fattige, som forsørgedes				Fattigvæsenets Indtægter.							
		ved Lægd (Landet), Arb.h. (Byerne).	ved Bortak- korde- ring.	i egne Boliger.	paa andre Maader.	Sum.	Skat i Penge o. desl. Spd.	Afgift af Br.- vin, Øl m. m. Spd.	Renter, Bøder, Gaver m. m. Spd.	Refu- sioner. Spd.	Natur- Ydelser, Værdi. Spd.	Lægds- hold, Værdi. Spd.	Sum.
Finmarkens Amt (forts.)													
4 i Varanger Fogd.													
(-) *Vardø a	Bd 538	—	5	9	14	216	—	24	32	—	—	273	
(-) *Vadsø a	- 959	—	13	53	66	373	50	35	321	—	—	779	
1. *Sydvaranger	- 1.171	—	7	26	33	241	—	97	60	—	—	397	
Snm	2.668	—	25	88	113	830	50	155	414	—	—	1.449	
b. Bydistrikter.													
1. *Hammerfest	B 1.547	—	15	48	63	704	850	48	15	—	—	1.617	
2. *Vardø b	- 830	—	8	18	26	433	—	52	66	—	—	551	
3. *Vadsø b	- 1.344	—	14	54	68	373	50	35	321	—	—	779	
Sum	3.721	—	37	120	157	1.510	900	135	402	—	—	2.947	

Af de i Parenthes anførte 15 Fattigdistrikter i ovenstaaende Tabel, for hvilke Opgaverne manglede, saa Tallene maatte udfyldes efter Beregning eller Skjøn, er der 12, for hvilke Opgaver ere indløbne senere, nemlig:

*Nordby (Akershus Amt)	762	—	16	20	36	339	56	1	10	—	—	406
*Fenstad (Do.)	1.601	45	19	53	117	384	83	10	55	231	260	1.024
*Lom (Christians Amt)	3.299	39	34	69	142	408	—	123	—	486	456	1.473
*Lynner (Do.)	3.380	27	19	38	84	435	—	22	16	628	204	1.305
*Vaale (Jarlsb. og Laurv. Amt)	2.493	12	36	67	115	1.501	175	12	6	209	464	2.367
Heirefos (Nedenæs Amt)	553	2	7	40	49	177	—	22	—	161	109	469
*Bjørnør (Sønd. Thronhj. Amt)	3.615	22	25	30	77	498	—	42	85	—	535	1.160
*Lødingen (Nordlands Amt)	1.379	6	11	24	41	333	—	41	201	—	125	701
*Hoel (Do.)	685	8	5	4	17	142	—	11	—	—	194	347
*Tysfjorden (Do.)	1.402	9	10	13	32	321	—	9	32	—	218	580
*Hadsel (Do.)	3.728	12	10	49	71	838	121	52	128	—	336	1.475
Hasvik (Finmarkens Amt)	506	2	10	18	30	149	20	24	227	—	20	440
Summa	23.403	184	202	425	811	5.525	455	369	760	1.715	2.921	11.747

Til Sammenligning hid sættes Summen af Hoved-Tabellens Tal for disse samme 12 Distrikter, saaledes:

23.403 | 157 | 194 | 632 || 983 | 4.808 | 697 | 369 | 766 | 1.746 | 2.105 || 10.493

1ste Tillægs-Tabel (Tab. No. 7). Uægte fødte Børn,

som i Aaret 1866 have været understøttede enten ligefrem eller gennem Mødrene.

Opgaverne mangle for nogle Fattigdistrikter (paa Landet). Det dobbelte Tal for Folkemængden viser, hvor stor Mængden er.

Distriktet.	Folkemængde $\frac{1}{1}$ 1866,		understøttede uægte fødte Børn.	Folkemængde $\frac{1}{1}$ 1866,		understøttede uægte fødte Børn.
	i det hele Distrikt.	i den Del af Di- striktet, hvorfra Opgaver havet.		i det hele Distrikt.	i den Del af Di- striktet, hvorfra Opgaver havet.	
Land og By under Et. Riget	1.701.756	1.327.214	5.408			
Land og By særskilt. Riget	1.435.464	1.327.214	3.770	Bydistrikter.		1.638
Stifterne*):				266.292	266.290	
Christiania Stift A	182.312	152.492	574	81.355	81.355	732
Hamar —	240.262	204.018	913	5.160	5.160	44
Christiania — B	142.284	134.153	418	42.423	42.423	228
Christiansand — A	125.283	122.236	236	24.806	24.806	97
Do. — B	136.168	134.584	262	42.485	42.485	153
Bergen —	235.647	223.692	362	31.707	31.707	187
Thronhjøm —	226.486	222.871	809	30.043	30.043	176
Tromsø —	147.022	133.168	196	8.313	8.313	21
Sum	1.435.464	1.327.214	3.770	266.292	266.292	1.638
Overøvrigheds Distrikterne:						
Smaalenenes Amt	77.706	77.706	250	21.157	21.157	179
Akershus —	104.606	74.786	324	2.816	2.816	6
Christiania	—	—	—	57.382	57.382	547
Hedemarkens Amt	117.584	94.238	550	2.858	2.858	22
Christians —	122.678	109.780	363	2.302	2.302	22
Buskeruds —	79.806	79.806	233	19.469	19.469	150
Jarlsberg og Laurviks Amt	62.478	54.347	185	22.954	22.954	78
Bratsbergs —	66.819	65.674	137	15.218	15.218	48
Nedenæs —	58.464	56.562	99	9.588	9.588	49
Lister og Mandals —	56.029	56.029	79	17.756	17.756	74
Stavanger —	80.139	78.555	183	24.729	24.729	79
Søndre Bergenhus —	113.403	102.737	176	—	—	—
Bergen	—	—	—	27.703	27.703	161
Nordre Bergenhus Amt	86.457	86.757	147	346	346	„
Romsdals —	93.304	91.715	256	11.058	11.058	64
Søndre Thronhjems —	89.836	86.221	325	19.287	19.287	122
Nordre Thronhjems —	79.133	79.133	267	3.356	3.356	16
Nordlands —	89.149	79.440	140	519	519	1
Tromsø —	41.265	37.971	39	4.073	4.073	7
Finmarkens —	16.608	15.757	17	3.721	3.721	13
Sum	1.435.464	1.327.214	3.770	266.292	266.292	1.638

*) Om Delingen af Christiania og Christiansands Stifter i A og B, se Anm. til Side 50 og 51.

A. No. 2.

2den Tillægs-Tabel (Tab. No. 8). Udligningen i Landdistrikt. for 1866.

Brugbare Opgaver mangle for følgende Fattigdistrikter; i Smaalenenes Amt: Ødemark, Vaaler; i Akershus Amt: Vestby, Nordby, Aker, Asker, Sørum, Lørenskogen, Fenstad, Eidsvold, Ullensaker; i Hedemarkens Amt: Grue, Stange, Aamot; i Christians Amt: Redalen, Gausdal, Lom, Lynner, Hof, Bagn, Renli; i Buskeruds Amt: Hurum; i Jarlsberg og Laurviks Amt: Sandherred, Vaale; i Bratsberg Amt: Bø, Eidsborg, Høidalmo; i Nedenæs Amt: Heirefos; i Lister og Mandals Amt: Farsunds Landdistrikt; i Søndre Bergenhus Amt: Fjelberg, Ænæs, Bergens Landdistrikt, Melland; i Søndre Thronhjems Amt: Bjørør; i Nordre Thronhjems Amt: Grong; i Nordlands Amt: Brønø, Alstahaug, Vefsen, Hatfjeldalen, Melø, Kjerlingø, Stegen, Lødingen, Hol, Tysfjorden, Eivindnæs, Ankenæs, Hadsel, Sortland; i Finmarkens Amt: Hasvik, Karasjok.

Ved Tabellens Trykning ere Skillingerne udeladte.

Distriktets Navn.	Udlignet paa Formuen.				Udlignet paa Matrikulskylden.				Sum af begge Ligninger.
	Penge. Spd.	Natural- Ydelser til Værdi. Spd.	Lægds- hold til Værdi. Spd.	Sum.	Penge. Spd.	Natural- Ydelser til Værdi. Spd.	Lægds- hold til Værdi. Spd.	Sum. Spd.	
Riget	219.581	52.627	51.957	324.165	64.941	44.410	90.579	199.930	524.095
Stifterne*):									
Christiania A	25.059	4.834	3.636	33.530	11.310	9.097	9.640	30.047	63.577
Hamar	26.916	14.063	11.616	52.595	9.176	13.116	16.235	38.527	91.122
Christiania B	37.131	9.570	5.280	51.981	8.408	5.411	5.454	19.273	71.254
Christiansand A	28.733	3.636	395	32.764	9.245	11.235	15.649	36.128	68.892
Do. B	29.793	9.916	8.491	48.200	559	1.977	4.184	6.720	54.920
Bergen	20.642	8.450	11.721	40.813	4.189	3.186	12.368	19.743	60.556
Thronhjem	31.943	598	3.630	36.171	20.178	389	24.351	44.918	81.089
Tromsø	19.363	1.559	7.189	28.111	1.876	„	2.698	4.574	32.685
Sum	219.581	52.627	51.957	324.165	64.941	44.410	90.579	199.930	524.095
Amterne:									
1. Smaalene	14.303	2.642	2.177	19.122	3.386	3.514	4.159	11.059	30.181
2. Akershus	10.756	2.193	1.459	14.408	7.924	5.583	5.481	18.988	33.396
3. Hedemarkens	15.807	4.125	4.170	24.102	6.603	6.508	10.388	23.500	47.602
4. Christian	11.109	9.937	7.446	28.492	2.574	6.608	5.847	15.028	43.520
5. Buskerud	19.148	8.427	3.864	31.439	4.746	4.517	1.567	10.830	42.269
6. Jarlsberg og Laurvik	17.983	1.142	1.416	20.542	3.662	894	3.887	8.443	28.985
7. Bratsberg	13.848	146	130	14.124	6.011	7.568	11.407	24.987	39.111
8. Nedenæs	14.885	3.490	265	18.640	3.234	3.666	4.241	11.141	29.781
9. Lister og Mandal	16.349	2.824	1.837	21.010	543	1.068	1.877	3.488	24.498
10. Stavanger	13.445	7.092	6.653	27.190	16	909	2.306	3.232	30.422
11. Søndre Bergenhus	11.932	4.915	4.157	21.004	2.112	2.479	4.508	9.099	30.103
12. Nordre Do.	7.456	1.401	4.638	13.495	1.076	175	7.346	8.596	22.092
13. Romsdal	8.990	2.134	5.132	16.256	3.327	807	5.516	9.650	25.906
14. Søndre Thronhjem	12.408	230	1.424	14.062	10.667	10	7.583	18.260	32.322
15. Nordre Do.	11.799	369	„	12.168	7.184	103	11.767	19.054	31.222
16. Nordland	10.052	1.099	5.985	17.136	339	„	1.256	1.596	18.731
17. Tromsø	5.340	130	1.204	6.673	1.536	„	1.442	2.978	9.652
18. Finmarken	3.971	331	„	4.302	„	„	„	„	4.302
Sum	219.581	52.627	51.957	324.165	64.941	44.410	90.579	199.930	524.095

*) Om Delingen af Christiania og Christiansands Stifter i A og B, se Anm. til Side 50 og 51.

F ø l g e s k r i f t t i l T a b e l v æ r k e t .

Forklaring til Tabellerne.

I. Om selve Tabel-Værket.

Tilbageblik.
Fattigstatistik-
kens Begyndelse
hos os, og
dens Overgang
paa nye Hænder.

Nu, da Fattigstatistikens Bearbejdelse er gaaet over paa andre Hænder og en Begyndelse med det nye Tabelværk skal gjøres med Aarsberetningen for 1866, synes det passende at kaste et Blik tilbage paa de foregaaende Aars Arbejder, og med Hensyn hertil er den første Del af Tabelværket indrettet, bestaaende af Tabellerne No. 1—3 med Opgaver over Fattigvæsenet for Aarene fra 1851 af.

Det er kgl. Res. af 10de December 1850, som ligger til Grund for Indsamlingen af disse Opgaver. Tidligere havde ingen paalidelig Kundskab eller aarlig Oversigt over de understøttede Fattiges Antal eller Fattigvæsenets Indtægter og Udgifter; men siden den Tid og i Henhold til den nævnte Resolutions Bemyndigelse har *Departementet for det Indre* gennem sit *Tabel-Kontor* aarligaars ladet indhente schematiske Forklaringer fra samtlige Rigets Fattigkommissioner og bearbejde dem til Oversigter for det hele Land.

Men efter Stortinget 1865—66 og i Henhold til dettes Bevilgninger dels til et særskilt *Kontor for Fattigvæsenet*, som af Regjeringen var foreslaet at skulle oprettes under *Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet*, dels til Lønning for nærværende Forfatter, som, ligeledes efter Forslag af Regjeringen, skulde have det Hverv at bistaa samme Kontor med Fattigstatistikens Bearbejdelse, er dette Anliggende gaaet over fra hint til dette Departement. Og Overgangen foregik saa vidt betimelig, at det Schema, som skulde udsendes for at faa indhentet Fattigkommissionernes Opgaver for Aaret 1866, kunde udgaa fra det nye Sæde for denne Del af den officielle Statistik.

Udbyttet af disse statistiske Samlinger, eller Oversigter over Fattigkommissionernes aarlig indsendte Opgaver, har det under den tidligere Ordning været Brug at offentliggjøre — ikke hvert Aar, men kun for fem Aar ad Gangen, og denne Offentliggjørelse er bleven udført — ikke særskilt, men i Forbindelse med de saakaldte *Femaarsberetninger om Rigets økonomiske Tilstand*. Paa denne Maade ere Tabeller over Fattigvæsenet blevne trykte først for Aarene 1850 samt 1851—55, og dernæst for 1856—60, hvorimod de endnu ikke ere blevne udgivne fra samme Haand for 1861—65, da Femaarsberetningen for disse Aar fremdeles er under Arbejde.*) Og som Oversigterne for de enkelte Aar altsaa have længe ladet vente paa sig, saaledes ere ikke Aftryk deraf blevne spredte i ret vide Kredse, da de særdeles omfangsrige Femaarsberetninger, hvoraf hine Tabeller udgjøre en ringe Del, kun ere trykte i et mindre Antal Exemplarer.

Men nu er det Meningen, at *hvert Aars* Udbytte skal offentliggøres strax og i *særskilte Skrifter* som nærværende, der er bestemt til at sendes til samtlige Fattigkommissioner og Formandskaber eller til den hele Kreds af Fattigvæsenets Vedkommende.

I de tidligere Oversigter over Fattigkommissionernes Opgaver vare Tallene ordnede i en tredobbelt Række af Tabeller, nemlig:

Forandret
Plan for Tabel-
lernes Offent-
liggjørelse.

Forandret
Indretning af
Tabellerne.

*) Naar nærværende Tabelværk har kunnet meddele Talopgaverne ikke alene for hine Aar fra 1851 til 1860, men ogsaa for 1861—65 eller de Aar, for hvilke Tabellerne ikke før have været trykte, da skyldes dette den Adgang, man har havt til de allerede udarbejdede, men kun i Haandskrift tilværende Tabeller, som bero i Departementet for det Indre.

- 1, for hver enkelt By (Kjøbstad og Ladested),
- 2, for Landdistrikterne, talte sammen Amtsvis, og
- 3, for visse Værker og Brug med særskilt Fattigvæsen, talte sammen for hele Riget under Et, og det hvad enten de hørte hjemme i Byer eller laa paa Landets Grund.

Herved opstod den Ulempe, at naar man ønskede at sammenholde Fattig-Tallene med Folkemængden f. Ex. i et Amts Landdistrikter, saa vidste man ikke, hvor meget man skulde lægge til Fattig-Tallene eller trække fra Folkemængden for de Værker og Brugs Skyld, som der muligvis kunde være.

I nærværende Tabelværks Tabeller No. 1 og 2 ere derfor hine Tabeller *omgjorte*, forsaavidt som Tallene for de nævnte Værker og Brug ere hentede frem fra de oprindelige Lister og saa slaade sammen med Tallene for vedkommende Landdistrikter eller Byer.

En Ulempe ved Tabeller som disse er den, som opstaar deraf, at der jevnlig foregaar *Forandringer i Delingen* f. Ex. mellem Land og By, saa det ikke altid holder Stik, naar man sammenligner Fattig-Opgaverne for hvad der i et foregaaende og et følgende Aar er betegnet som Land- eller Bydistrikter. Medens der ikke var taget Hensyn dertil i de tidligere offentliggjorte Tabeller, er det for den Sags Skyld, at Tabel No. 3 i nærværende Tabelværk er indrettet.

Som en tredie Fordel ved de nu udgivne Oversigts-Tabeller for Aarene fra 1851 af kan endelig mærkes, at medens Tallene f. Ex. for Smaalenes Amts Landdistrikter efter den tidligere Indretning maa søges ikke alene i to eller tre forskjellige Bøger, men derhos i lige saa mange særskilte Tabeller, som der er Aar, kan man nu finde alle Aarenes Tal *samlede paa et Sted* og overskue dem med et Blik (se Side 3).

Man vil strax nedenfor faa se, at der er en meget væsentlig Mangel ved Opgaverne over de forsørgede Fattiges Antal. Men ellers tør det nok siges, at disse Tabeller ret ere at stole paa. Jeg maa i den Anledning fremhæve, hvad der allerede er

Tabellernes
Paalidelighed
og Værd.

Man vil strax nedenfor faa se, at der er en meget væsentlig Mangel ved Opgaverne over de forsørgede Fattiges Antal. Men ellers tør det nok siges, at disse Tabeller ret ere at stole paa. Jeg maa i den Anledning fremhæve, hvad der allerede er

hentydet til ovenfor, at *hver enkelt Fattigkommission Aar for Aar har afgivet sin Indberetning umiddelbart til vedkommende Regjerings-Departement*, og at øvede Fagmænd her have prøvet Indberetningernes Rigtighed, før de have godkendt dem og indtaget dem i det tabellariske Opgjør.

Under den Benyttelse af Tabellerne, som jeg har foretaget for nærværende Værks Skyld, har jeg nok kunnet ligesom skimte her og der, at der har været begaaet Feil af Opgavernes oprindelige Forfattere, og at det ikke altid har været muligt for Bearbejderne at gribe Feilene og holde dem borte ved den endelige Opstilling af Tabellerne. Men endnu mere har jeg dog faaet det Indtryk, at samme Feil som oftest ere forsvindende smaa og derhos gjerne gaa saaledes i modsatte Retninger, at de hæve hinanden, naar Opgaverne lægges sammen for flere Fattigdistrikter, f. Ex. for et helt Amt.

At i hvert Fald en stor Sum af mange Menneskers Arbeide er lagt ned i denne Samling af Opgaver, det vil man faa en Forestilling om, naar man i Tankerne stiger op til de første Kilder for Tallene eller til selve Fattigkommissionernes Protokoller, hvor Ordførere og Sekretærer have maattet tælle sammen Person for Person og Daler for Daler. Og at Samlingen er umistelig, det vil man indrømme, naar man betænker, at den angaar et af vore vigtigste og vanskeligste Samfundsaniggender og er den eneste Oplysning, som haves om dets Udvikling i disse skjæbnsvangre Aar, i hvilke Fattigvæsenet artede sig ligesom paa en ny Maade under Indflydelsen af den nye Fattiglov af 1845, hvilken Lov allerede i 1863 maatte ombyttes med den, som gjælder nu.

Men derfor skal det forhaabentlig billiges, at de foregaaende Aars Tabeller paa antydet Maade ere optagne i nærværende Værk. Som der allerede i selve den nu følgende Fremstilling vil blive gjort nogen Brug af Tallene for det lange Tidsrum, saaledes vil der kunne gjøres yderligere Brug af dem, naarsomhelst der i Fremtiden bliver Tale om vort Fattigvæsens Historie, om dets mærkelige Væxt i disse Aar. *)

2. Om Antallet af de Fattige og Fattigindtægternes Beløb 1851—1866. Riget og Stifterne

Forbemærkning om Kapitlets Indhold.

Jeg kommer her til at tale om Fattigtallet og om Pengebeløbet. Her menes *Antallet af de Fattige*, som overhoved have været understøttede i Løbet af hvert Aar uden Hensyn til, paa hvad Maade Understøttelsen har været ydet, saasom ved at lægges paa Lægd, ved at bortakkorderes eller tinges ud til Pleiefamilier, o. s. v., Noget, hvorom et følgende Kapitel skal handle nærmere. Og her menes *det samlede Beløb af Fattigvæsenets Indtægter* — uden Hensyn til, paa hvad Maade de ere tilveiebragte, om ved Skat i Penge, ved Ydelser in natura, som igjen ere værdsatte i Penge o. s. v., Noget, hvorom der ogsaa skal meddeles yderligere Oplysninger senerehen.

Til Grund for Fremstillingen i dette Kapi el ligger Tabellerne No. 1 og No. 3 (Side 3 og 25).

I forrige Kapitel kom jeg allerede til at berøre en væsentlig Mangel ved Tabellernes Opgaver over de understøttede Fattiges Antal. Denne Mangel stikker deri, at *der ikke har været skjelnet mellem Hovedpersoner og Bipepersoner*

Mangel ved
Person-Tallet.

*) Helt og holdent er ikke Indholdet af de foregaaende Aars Tabeller optaget i nærværende Værk. I Tabel No. 2 vil man nemlig savne Special-Opgaverne for Byerne inden hvert Amt, paa de syv største Byer nær. Aarsagen er naturligvis ingen anden end den, at man har villet spare paa Rum og Bekostning.

(umiddelbart og middelbart understøttede Personer), saa Fattigkommissionerne have kunnet udføre Tællingen og afgive sine Aarsopgaver paa ulige Maader, hver efter sin Opfattelse om hvorledes Spørgsmaalet om de Fattiges Antal skulde forstaaes.

En Mand kan have begjæret og faaet Understøttelse for sig og Kone og fem Børn, og i et saadant Tilfælde har en Fattigkommission regnet 1 understøttet Fattig (Hovedpersonen alene), en anden derimod hele 7 Fattige (Bipersonerne tillige). Og da der under begge Tællingsmaader kun har været brugt det samme Udtryk „Fattige“, har det ikke engang kunnet sees ved det endelige Opgjør i Departementet, hvor mange af Rigets Fattigkommissioner der have talt paa den ene Maade, og hvor mange paa den anden.

Følgen er, at om vi nu ville sammenligne Fattigtallet f. Ex. for to af Rigets Amter, saa ere vi uvisse om, hvorvidt Tallene have samme Betydning og Værd for dem begge. Og ligedan Uvished træder frem, om vi ville sammenligne Tallet for samme Amt i to forskjellige Aar, da det er tænkeligt, at under Skiftning af Ordførere eller Sekretærer i Fattigkommissionerne er der gaaet over fra den ene Tællemaade til den anden.

For Aaret 1866 blev der rigtignok sørget for, at medens Enhver skulde udføre Tællingen netop paa samme Maade, som han havde gjort Aaret forud, skulde han dog tilføje Oplysninger om, hvorvidt han havde taget Bipersonerne med eller ei, og — i første Fald — hvormange det var. Men i nærværende Kapitel er der ikke taget Hensyn dertil, med andre Ord: Tallene for 1866 ere her stillede sammen med de foregaaende Aars, saaledes som det vilde være skeet, om Opgaverne havde været givne ligedan som før. (Anderledes i Tabelværkets Tabel No. 5).

Men paa Grund af den saaledes herskende Usikkerhed vil denne Del af Tallene for de mange Aar kun blive benyttet paa korteste Maade; man vil dog gjerne se, hvorledes de tage sig ud, trods det man veed, at de ere ikke stort at bygge paa.

Jeg vil ikke undlade at tilføje, at for 1867 blev det bestemt, at Tællingen skulde udføres paa en ny Maade, til Undgaaelse af hin Feil.*)

Mindre vigtigt er det, at der nok ogsaa har været *Vaklen og forskjellig Fremgangsmaade inden de forskjellige Fattigkommissioner ved Delingen af de Fattige efter de to Klasser*, som man

*) Der har ogsaa været andre Kilder til Feil i Fattigtallet. Det vilde blive hel vidtløftigt at paapege dem alle. Exempelvis kan dog nævnes, at der ikke var givet nogen Regel for, hvorledes de Fattige skulde tælles og opgives, som havde faaet Understøttelse i en Kommune mod Tilbagebetaling fra en anden. Erindres kan det ogsaa, at medens Nogle betragtede Fattigvæsenets Udtællinger i Anledning af Syges Kur og Pleie som Noget, der paa en Maade laa udenfor den egentlige Fattigpleie, saa de ikke tog Folk med i Fattig-Mandtallet paa Grund af, at de havde nydt det Slags Hjælp, have andre brugt den strengeste Tællemaade, hvorved den ubetydeligste Apotheker-Regning kan have gjort, at en Person er bleven regnet som Fattiglem.

vil finde opstillede i Tabellerne, nemlig dem, som have faaet *fuld Forsørgelse*, og dem, som kun ere blevene *forsørgede for en Del* eller have faaet midlertidig Understøttelse, en eller anden mindre Hjælp til deres Livsophold o. s. v. Kun kan det mærkes som en temmelig fast Regel, at til Klassen fuldt Forsørgede have Fattigkommissionerne, som det kan skjønnes, gjerne henregnet alle dem, der ere lagte paa Lægd eller tingede i Pleie, og ikke stort flere.)*

Og da Lægdslemmerne og de borttingede eller mod Betaling bortsatte Fattige jo aabenbart ere talte Person for Person, saa kan det tillige siges, at det er ikke saa meget Tallene over de fuldt Forsørgede, men mest Opgaverne over de delvis Understøttede, som lide af hin først omforklarede Mangel, eller ved hvilke det er uvist, hvorvidt der med et Tal menes en enkelt Person eller en hel Familie. Og dette fører igjen med sig, at der bliver nogen Grund mere til at skjænke Tallene over de Fattige saa vidt Opmærksomhed, som jeg nu gaar over til at gjøre.

De Fattiges Antal samt Beløbet af Fattigvæsenets Indtægter (hvilke jo i det Store taget altid maa svare til Udgifterne, saa vi i dem have et Maal paa Fattigbyrdens Størrelse) skal her sammenholdes med Folkemængden, hvorved det først bliver muligt at anstille *Sammentigninger mellem forskjellige Tidsrum eller forskjellige Dele af Landet*.

Saa længe vi holde os til *det samlede Rige*, er Tingen ligefrem. I Tabel No. 1 (Side 3) finde vi for de fire Aar 1851, 1856, 1861 og 1866 baade Folketallet***) og de øvrige Tal.

Men gaa vi saa videre og spørge efter Forholdet særskilt *paa Landet og i Byerne*, saa maa vi erindre, at mellem hvert af de nævnte Mærkeaar er der foregaaet adskillige Forandringer i Delingen, ligesom Forrykkelser i Grændsen mellem Land og By, fornemmelig derved, at bebyggede Strækninger paa Landets Grund enten ere blevene indlemmede i ældre Byer eller ere komne til at danne nye.***) Som allerede før berørt, er det med Hensyn hertil, at Tabel No. 3 er udarbejdet (Tabelværkets

*) Saaledes viser Forholdet sig navnlig for Landdistrikternes Vedkommende. I disse var der nemlig ifølge Opgaverne i aarligt Gjennemsnit:

Aar.	Buldt Forsørgede.	Lægdslemmer og Bortakkorderede.
1851—55	19,057	19,127
1856—60	19,303	19,317
1861—65	21,637	21,401.

**) Folketallet er fundet for 1ste Januar 1856 og 1866 ved Folketælling, og for 1ste Januar 1851 og 1861 er her antaget Middeltallet af Folketællingerne for $\frac{1}{4}$ 1846 og $\frac{1}{4}$ 1856 samt $\frac{1}{4}$ 1856 og $\frac{1}{4}$ 1866.

Da Folketallet gjælder for Aarets Begyndelse, men Fattigvæsenets Talopgaver gjælde Understøttelser, som ydedes hele Aaret igjennem, er jo Sammenligningen ikke aldeles nøiagtig; men den bliver dog ligelig for alle Aarene.

***) Forandringer af en anden Art forekomme i Tallene for 1866, idet f. Ex. en Del af Bergens Fattigdistrikt, som i Virkeligheden hører ikke til Bergens By, men til Nordhordlands Føg-

Det samlede Rige, samt Land og By særskilt.

Side 25), og til den maa vi da holde os her. I denne Tabel vil man ofte finde to Tal for et og samme Aar, hvilket kommer af, at alle stedfundne Grændse-Forandringer forestilles at være foregaaede netop ved de anførte Tidspunkter eller ved Overgangen fra det ene Femaar til det andet, og Meningen er, at til Tallet for 1851 svarer det første Tal for 1856, til det andet Tal for 1856 svarer det første Tal for 1861 o. s. v., hvorved bestandig Distrikter af nøiagtig samme Grændser og Omfang sammenlignes indbyrdes.

Forholdet vil blive tydeligt ved Betragtningen af den nederst paa nærværende Side anbragte

Tabel Litera A,

hvormed Begyndelsen gjøres til at fremstille det Tanke-Udbytte, der kan vindes af Tabelværkets ligefremme Opgaver.

Her kaste man først et Blik paa den øverste Linie af de beregnede Tal, som gjælde *Riget*, det samlede Rige, Land og By under Et.

For hvert 1000 af Folkemængden var der, som man ser, af *fuldt forsørgede Fattige*:

i Løbet af Aaret 1851	16
- " " " " 1856	16
- " " " " 1861	16
- " " " " 1866	18,

eller der var med andre Ord et uforandret Forhold i de tre første af Sammenligningsaarene og kun i det sidste en Forhøielse fra 16 til 18 (hvilken Forhøielse jo stemmer med den umiddelbare Erfaring Landet rundt om Fattigvæsenets Væxt).

Efter samme Beregning eller i Forhold til 1000 af Befolkningen sees der endvidere at have været af *delvis Forsørgede*:

i Løbet af Aaret 1851	29
- " " " " 1856	27
- " " " " 1861	30
- " " " " 1866	32,

deries Landdistrikt, ved Tabellens Udarbeidelse er blevet udskilt og henregnet til Landet, medens i Tabellerne for de foregaaende Aar det hele Fattigdistrikt blev regnet som Bydistrikt.

altsaa nogen Formindskelse i 1856 (midt i en for vore Næringsveie særdeles gunstig Tid), og saa nogen Forøgelse igjen i 1861 og 1866 (stemmende med hin nys berørte Erfaring om Fattigvæsenets Udvikling).

Man kan gaa videre i Tabellen og se, hvordan det tager sig ud, naar begge disse Klasser af Forsørgede slaaes sammen til en („ialt Forsørgede“). Aaret 1856 viser sig som det lykkeligste (kun 43 pr. 1000), 1866 derimod som det uheldigste (Forholdet forøget fra 43 til 50).

Der kan, som forklaret, ikke bygges stort paa denne Del af Tallene. Imidlertid gaa dog Forandringerne i den Retning, som man kunde vente; hvad der vil være mest paafaldende, er vel, at Tallenes Væxt i 1861 og 1866 ikke var større.

Den sidste Del af samme Tal-Linie i Tabellen, den som angaar *Indtægterne*, giver derimod sikkerlig et ganske paalideligt Billede af Forholdet. Det sees, at for hvert 1000 af Befolkningen beløb Fattigvæsenets Indtægter sig til:

i 1851	401 Spd.
i 1856	491 —
i 1861	591 —
i 1866	639 —.

Her er især betydelig Forøgelse i 1856 og 1861, hvilket kan forklares som Følge af Dyrtiden, eller at alle Varepriser netop da holdt paa at stige stærkt. Men Forøgelsen vedbliver ogsaa noget til 1866, hvilket stemmer med den allerede gjorte Iagttagelse, at de Fattiges Antal ogsaa steg i de Aar.

Vi kunne ydermere regne os til, at denne Forøgelse udgjorde:

fra 1851 til 1856	22 Procent*)
fra 1856 til 1861	20 —
fra 1861 til 1866	8 —,

saa det ser ud til, at i den aller sidste Tid, da jo hin Forandring i Pengenes Værdi, som fremkaldte Dyrtiden, synes at være standset, er Fattigvæsenets Bchov nok steget fremdeles, men mindre.

Nu gaa man videre og kaste et Blik paa Tabellens to andre Tal-Linier, de for *Land og By særskilt*.

*) Thi 401 Spd. forholder sig til 491 Spd. som 100 til 122.

Tabel Litr. A (jernför Tabel-

Distrikt.	I Løbet af nedennævnte Aar havde Fattig-							
	fuldt Forsørgede.				delvis Forsørgede.			
	1851	1856	1861	1866	1851	1856	1861	1866
Riget, Land og By under Et	16	16	16	18	29	27	30	32
Rigets Landdistrikter	14	15 14	15	17	26	24 25	27	28
Do. Bydistrikter	27	25 26	22	20	48	45 44	49 48	55 54

Her bliver Oversigten lidt besværet paa Grund af, at der, som forklaret, stundom har maattet sættes to Tal for et og samme Aar. Paa Landet f. Ex. var der et beregnet Forhold af 14 fuldt Forsørgede i 1851, og inden de samme Grændser for Landdistrikterne var der i 1856 et Forhold af 15, altsaa en Smule Forøgelse; men med de Forandringer i Grændserne, som i Virkeligheden vare foregaaede i Mellemtiden, var Forholdet i sidstnævnte Aar kun 14, og det er dette Tal 14 for 1856, som videre sammenlignes med Tallet 15 for 1861.

Heldigvis sees Indflydelsen af hine ubeleilige Grændseforandringer kun at have været ringe, saa naar Øiet først har vænnet sig til Synet af de dobbelte Tal i Tabellen, kan Forskjellen mellem disse gjerne oversees.

Og da viser der sig en interessant *Forskjel i Fattigvæsenets Forhold inden Landdistrikterne paa den ene Side og Bydistrikterne paa den anden.*

Forskjellen er en dobbelt, eller den viser sig paa een Maade, naar man fæster Blikket ved Tilstanden i et enkelt Tidspunkt, og paa en anden Maade, naar man betragter Bevægelsen fra Aar til Aar.

Saaledes ser man, naar man vælger Tabellens første Afdeling til Exempel, at i hvert enkelt Aar er der færre fuldt Forsørgede paa Landet end i Byerne, men tillige, at denne Forskjel har holdt paa at forsvinde, idet der fra Tid til anden er blevet flere og flere af dette Slags Fattige paa Landet (fra 14 til 17), færre og færre derimod i Byerne (fra 27 til 20).

Denne dobbelte Forskjel er det især af Interesse at lægge Mærke til inden Tabellens sidste Afdeling med dens paalideligere Tal om Indtægtsbeløbet. Overalt er dette betydelig mindre paa Landets Side end paa Byernes, men stadig har dog tillige Landet trængt til en noget større Forøgelse i sine Fattigindtægter end Byerne, hvilket sees af følgende Sammenstilling af Forøgelses-Procenten:

	Land.	By.
fra 1851 til 1856 . .	23 Proc.	18 Proc.
fra 1856 til 1861 . .	19 —	18 —
fra 1861 til 1866 . .	9 —	2 —

Man kan sige: allerede i 1851 havde Byerne et meget udviklet Fattigvæsen med mange Fattige og betydelige Skatter og andre Indtægter, og Udviklingen har fremdeles

gaaet videre i samme Retning; paa Landet derimod var Forholdet i 1851 langt mere gammeldags og simpelt, og det var det endnu i 1866, dog saa, at Udviklingen var gaaet noget hurtigere frem i Mellemtiden, saa Forskjellen mellem Land og By ikke længere var fuldt saa stor i det sidstnævnte Aar.

Den, som har sat sig ind i Ovenstaaende, vil lettelig tilegne sig Indholdet af den paa næste Side anbragte

Land og By
Stiftsvis.

Tabel Litera B.

Her skal kun fremhæves nogle af de mest betydende Træk. Først dvæler jeg ved *Landdistrikterne*, som formedelst Deling af Christiania og Christiansands Stifter ere fremstillede i aatte saa nogenlunde jevnstore Strøg.

Af *fuldt Forsørgede* er der afvigende mange i Christiania Stift A og afvigende faa i Tromsø Stift; ellers er det kanske det mest Paafaldende, at Forholdet i de øvrige Strøg er saa jevnt, som det er.

Ogsaa af de *delvis Forsørgede* er der usædvanlig faa i Tromsø Stift; men det Strøg, som jevnlige (paa et Aar nær) har flest af denne Klasse Fattige, er Christiansands Stift A.

I Afdelingen for *Indtægterne* viser der sig den interessante Forskjel, at for hvert enkelt af Aarene staa alle de fire første Strøg til og med Christiansands Stift A, det vil sige: *hele det Østenfjeldske*, opført med større Beløb end hvilket som helst af de fire øvrige Strøg, som tilsammen danne, hvad vi kalde *det Vesten- og Nordenfjeldske*.

Denne Forskjel viser sig i Indtægtsbeløbets Størrelse, naar samme betragtes i et og samme Aar. Men vi kunne ogsaa lægge Mærke til, hvorvidt Beløbet forandrer sig fra Aar til Aar. Og da ville vi overalt eller i alle Stifter finde Tiltagen. Dog er denne ikke lige stor overalt, hvilket viser sig bedre, naar vi beregne Forøgelses-Procenten fra første til sidste Aar, eller fra 1851 til 1866, saaledes:

Christiania	Stift A	60 Procent
Hamar	—	47 —
Christiania	— B	64 —

værkets Tabeller No. 1 og 5).

tigvæsenet for hvert 1000 af Befolkningen:

ialt Forsørgede.				Indtægter, Spd.			
1851	1856	1861	1866	1851	1856	1861	1866
45	43	46	50	401	491	591	639
40	39	42	45	325	401 395	470 469	511 512
75	71 70	71 70	75 74	967	1.140 1.131	1.333 1.303	1.329 1.319

A. No. 2.

Christiansands — A	67	Proc.
Do. — B	63	—
Bergens —	23	—
Thronhjems —	74	—
Tromsø —	103	—

Ogsaa her se vi Tromsø Stift afvige stærkt fra de øvrige; i 1857 havde det et lidet udviklet Fattigvæsen, med et betydelig lavere Indtægtsbeløb end noget af de andre Stifter, men det har siden ligesom skudt Fart og halet ind paa sine Formænd formedelst en paafaldende stærk Forøgelse af Indtægterne.

Bergens Stift danner ogsaa en Undtagelse, men i modsat Retning, da Forholdet her har holdt sig meget jevnt og Forøgelsen af Indtægtsbeløbet har været betydelig mindre end i noget andet Stift, nemlig kun 23 Procent. I Modsætning til den Klage, som saa idelig høres nu for Tiden om Fattigvæsenets betænkelige Væxt, kan man altsaa sige, at om der end er nogen Væxt i Bergens Stift ogsaa, saa svarer dog Tilstanden nærmest til den, som man kunde have ønsket at finde overalt i Landet.

Ellers er det mærkeligt, hvor Forøgelses-Procenten har været jevnstor i de fleste Stifter, mest omkring 60.

Dette om Landdistrikterne. Om *Byerne* skal jeg mest indskrænke mig til at bemærke, at da der tildels

er ganske faa og smaa Byer i enkelte Afdelinger, saa gjør den ovenfor omhandlede Mangel ved Opgaverne over de *Fattiges Antal* sig dobbelt gjældende her. Om Hovedstaden kan jeg saaledes anføre, at Bi-Personerne ere talte med, om de øvrige Byer i Christiania Stift derimod, at i de fire største (Fredrikshald, Fredrikstad, Sarpsborg, Moss) Bipersonerne ere udeladte, Noget, som naturligvis ikke er opveiet derved, at de ere talte med i de fire mindste af Byerne (Soon, Hølen, Hvitsten og Drøbak).

Beregningnn over *Indtægtsbeløbet* giver imidlertid her et paalideligere Billede.*) Det gaar stærkt op og ned,

*) Dog bør her mærkes en Feil, som har indsneget sig i Tabelværket for Christianias Vedkommende — vistnok den betydeligste enkelte Feil, som kan paapeges i Tabellernes Afdeling for Indtægterne.

Paa Tabelværkets Side 22 vil man se, at under Aaret 1866 er der for Christiania opført 11,890 Spd. som indkommet ved Refusioner, men at nogen tilsvarende Indtægt (som det dog er vist at Byens Fattigvæsen har havt) ikke er opført for de foregaaende Aar. Dette sidste er en Undladelses-Feil, grundet derpaa, at det til Byerne i disse samme foregaaende Aar udsendte Schema ikke udtrykkelig har forlangt Opgaver over Refusioner; ved Tabellernes Udarbeidelse har det saa været overseet, at Christiania Fattigkommission ikke brugte at betragte Refusioner som Indtægter, hvad de jo heller ikke egentlig ere.

Tabel Litr. B (jevnför Tabel-

Distrikt.	I Løbet af nedennævnte Aar havde Fattig-								
	fuldt Forsørgede.				delvis Forsørgede.				
	1851	1856	1861	1866	1851	1856	1861	1866	
Landdistrikterne									
1	i Christiania Stift A*)	21	24 22	20	26	26	22 23	25	26
2	i Hamar —	17	14	16	22	30	22	23	33
3	i Christiania — B	14	15	17	18	27	25	33	31
4	i Christiansands — A	13	12	14	16	37	29	53	36
5	i Do. — B	11	12	13	14	26	34	35	31
6	i Bergens —	12	13	11	12	25	26	25	23 24
7	i Thronhjems —	15	17	17	19	26	22	19	26
8	i Tromsø —	7	9	10	12	12	12	15	17 16
Bydistrikterne									
9	i Christiania Stift A								
	Hovedstaden	32	31 34	23	18	44	60 50	82	86
10	øvrige Byer	29	28	27	22	31	30	29	39
11	i Hamar Stift	3	3 6	8 7	12	15	15 14	48	66
12	i Christiania — B	34	25	26 25	24	52	39 38	42 38	57
13	i Christiansands — A	12	11	13	12	33	29	29	35
14	i Do. — B	26	25 24	25 24	21	54	45 44	41	43
15	i Bergens —	31	28	23	17	50	45	34	52
16	i Thronhjems —	24	26	22	25	69	72 71	57 56	45
17	i Tromsø —	14	29	10	10 9	33	19	44	32

*) Christiania Stift er tænkt delt i to Dele, A den østlige Del = Smaalenenes og Akershus Amter (samt Christiania), B den vestlige Del = Buskeruds samt Jarlsberg og Laurviks Amter.

ser man, eller der er stor Ulighed mellem Byerne i de forskellige Stifter, større Ulighed end paa Landet.

Og Uligheden viser sig ikke alene deri, at paa nogle Steder kræves stadig flere Indtægter end paa andre, men ogsaa deri, at medens f. Ex. Fattiggasserne i Byerne i Christiansands Stift A have behøvet et stærkt voxende Tilskud (Forholdet i 1851 var kun 632, i 1866 derimod

1.114, d. e. 76 Procents Forøgelse), saa var Forøgelsen for Byerne i den vestlige Del af Stiftet langt mindre (kun 11 Procent), for Bergens Stifts Bydistrikt (d. e. Bergens By) viser der sig endog en saadan lykkelig Tilbagegang, at Fattiggassen i det sidste Aar kunde nøie sig med en noget mindre Indtægt end i det første.

3. Fremdeles om de Fattiges Antal og Fattigvæsenets Indtægter i 1851—1866. Riget og Amterne.

Forbemærkning.

Forrige Kapitel handlede om Riget og Stifterne; her skulle vi gaa noget mere i det Enkelte og undersøge Ulighederne i de mindre Dele af Riget, som Amterne danne.

Men efter dette vil det forstaaes, at havde det ikke ubetydelige Beløb været medregnet hele Tiden igjennem, saa vilde der ikke paa Tabelværkets Side 4 viist sig saa stort Sprang i Christiania Fattigvæsenets Indtægter i 1866, og at da heller ikke den Forøgelse vilde have fundet Sted, som nærværende Tabel Littr. B har anført for de forholdsvise Indtægter.

Men i et Amt kan det snarere træffe end i et helt Stift, at en tilfældig Omstændighed kan have virket til enten at forøge eller formindske Fattigvæsenets Tal for et enkelt Aar, og derfor vil den Beregningsmaade, som blev brugt i forrige Kapitel, og hvorved Tallene for enkelte Aar blev lagte til Grund, ikke passe saa godt her.

Istedetfor at holde mig til Opgaverne for de fire enkelte Aar 1851, 1856, 1861 og 1866 skal jeg derfor nu bygge mine Beregninger paa Summerne (eller paa de aarlige Gjennemsnitstal) for de tre *Femaar* 1851—55, 1856—60 og 1861—65 (hvorhos jeg tilføier i Parenthes de

værkets Tabeller No. 1 og 5).

væsenet for hvert 1000 af Befolkningen:

	Ialt Forsørgede.				Indtægter, Spd.			
	1851	1856	1861	1866	1851	1856	1861	1866
1	47	46 45	45	52	413	559 521	566	659
2	47	36	39	55	375	394 393	495	551
3	41	40	50	49	413	480 478	606 602	676
4	50	41	67	52	411	497	698 696	688
5	37	46	48	45	278	386 387	426 427	452 454
6	37	39	36	35 36	274	332	333	326 336
7	41	39	36	45	266	342	390 391	463
8	19	26	25	28	183	267	363	375 371
9	76	91 84	105	104	1.013	1.453 1.387	2.025	2.065
10	60	57	56	61	986	1.150	1.379	1.158 1.154
11	18	18 20	56 55	78	399	300 381	701 694	693
12	86	64 63	68 63	81	1.222	1.426 1.411	1.170 1.104	1.303 1.299
13	45	40	42	47	632	808 798	872 875	1.114
14	80	70 68	66 65	64	848	981 955	1.201 1.155	956 950
15	81	73	57	69	1.134	1.150	1.062	1.089 1.075
16	93	98 97	79 78	70	880	938 926	1.230 1.197	1.269
17	47	48	54	42 41	716	856	885	855 760

Ligesaa indbefatter Christiansands Stift A de to østlige Amter Bratsberg og Nedenæs, B derimod det vestlige Strøg Lister og Mandals samt Stavanger Amter.

lignende, men mindre gyldige Tal for det ene Aar 1866, som staar udenfor hin Femaars-Regning).*)

Ved denne Fremgangsmaade kan jeg ikke tage Hensyn til eller anbringe Berigtigelser for de ovenfor omhandlede Forandringer i Grændserne mellem Land og By, kan altsaa forsaa vidt ikke udføre Beregningen med den Nøiagtighed som i forrige Kapitel, hvor Tabelværkets Tabel No. 3 med dens kunstige Optællinger blev lagt til Grund. Men paa den ene Side fandt vi jo, at den Forskjel i Tallene, som hine Forandringer kunde frembringe, var saa ringe, at den godt kunde sættes ud af Betragtning, og paa den anden Side vil der, som sagt, kunne opstaa meget betydelig Misvisning, om vi ved Betragtning af Fattigvæsenet i et saa lidet Distrikt som et Amt vilde lægge Op-gaverne for enkelte Aar til Grund istedetfor at tage Gjennemsnitstallene.**)

Saa meget har jeg dog ogsaa i dette Kapitel taget Hensyn til hine Forandringer, at jeg for de betydelige Forstæders Skyld, som i 1859 gik over fra Akershus Amts Landdistrikter og indlemmedes i Christiania By, har udsondret det af Amtets Herreder, som egentlig blev berørt ved Forandringen, nemlig Aker. For Akers Herreds og for Christiania Byes Vedkommende maa det altsaa have i Erindring, at der i 1859 foregik en Forandring i Fattigdistrikternes Omfang, som var betydelig nok til at give det hele Fattigvæsen et forandret Udseende, saa Sammenligningen mellem Før og Efter ikke holder saa godt Stik.

Det samlede
Rige samt Land
og By særskilt.

Fattigvæsenet maa naturligvis tage sig noget anderledes ud efter femaarsvis Beregning som her, end efter den Beregning, som

*) I Tabelværkets Tabel No. 1 vil man overalt finde Gjennemsnitstallene for Femaarene anførte øverst, ovenfor Linien for 1851.

Som modsvarende Folkemængde for hvert Femaar tages Midtallet af den Folkemængde, som i samme Tabel er anført ved Femaarets Begyndelse og Ende.

**) Et Exempel: Det maa have været en forbigaaende Tilfældighed, som gjorde, at Christians Amts Landdistrikter (Tabelværkets Side 5) i 1856 havde en Indtægt af kun 35,306 Spd., mindre end i noget tidligere eller efterfølgende Aar, og det vilde derfor være misledende at holde sig til det som Mærkeaar.

fulgtes i forrige Kapitel. Man vil se Forskjellen ved at sammenligne med Tabel Litera A nedenstaaende

Tabel Litera C.

Hensigten med nærværende Tabel er dog ikke at anstille nogen Jevnføring med den foregaaende, men at forberede til den efterfølgende eller Litera D.

Man kaste først et Blik paa Linien eller Tal-Rækken for *det samlede Rige*, Land og By under Et.

Hvad de forsørgede Fattige angaar, er der meget jevne Forholde i de tre Femaar, kun en Smule Formindskelse i 1856—60 paa de delvis Forsørgedes Side. En saadan Formindskelse bemærkede vi ogsaa i forrige Kapitel ved det enkelte Aar 1856, og vi fandt den begrundet i Tidsforholdene. Hvad angaar Indtægterne, finde vi Forøgelse (og det med jevnstor Procent*) fra det første Femaar til det andet og fra dette fremdeles til det tredje, og herved mindes vi ligeledes om, hvad der i forrige Kapitel blev hentydet til som virkende Aarsager, nemlig først Vareprisernes Stigen, saa Fattigvæsenet maatte blive dyrere trods at der under den samtidige Trivsel i Næringsveiene heller var færre Fattige, dernæst en Række af mislige Omstændigheder i Næringsveiene, som har medført Trang for de fattigere Klasser.

Man kaste dernæst et kort Blik paa de to Tal-Linier for *Land og By!*

Overalt mindre Fattigvæsen paa Landet, med baade færre Fattige og mindre Pengebeløb, men dog saaledes, at Forskjellen heller er bleven mindre i det tredje Femaar, end hvad den var i det første, idet Landet i dette Tidsrum har skredet forholdsvis mere fremad end Byerne i Retning af at lægge sig til et udviklet Fattigvæsen.

Det væsentlige Nye i dette Kapitel er den Redegjørelse for *Amts-Distrikternes Fattigvæsen*, som indeholdes i omstaaende

Land og By
Amtsvis.

*) Forøgelsen var:

fra 1ste til 2det Femaar: 432: 511 = 100: 118
fra 2det til 3die Femaar: 511: 603 = 100: 118.

Tabel Litr. C (jevnför)

Distrikt.	I Løbet af nedenstaaende Femaar (og Aaret 1866)							
	fuldt Forsørgede.				delvis Forsørgede.			
	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)
Riget, Land og By under Et .	16	16	16	(18)	28	26	29	(32)
Rigets Landdistrikter . . .	15	14	15	(17)	25	23	26	(28)
Do. Bydistrikter	27	23	20	(20)	49	46	49	(54)

Tabel Litera D.

Først skal jeg henlede Opmærksomheden paa *Landdistrikterne* (D, a).

Tallene for Aker maa vi af anført Grund ikke lægge Vægt paa.*)

Ved Betragtning af Stifterne (Tabel Litr. B) lagde vi Mærke til, at Christiania Stift A (d. e. Smaalenenes og Akershus Amter) og at Tromsø Stift ragede frem, hint med sin store, dette med sin ringe Mængde af fuldt Forsørgede. Nu se vi, at det er navnlig Akershus Amt (øvrige Landdistrikter), som danner Undtagelsen i førstnævnte Retning, og især Finmarkens Amt, hvor Grunden er at søge til den anden Undtagelse.

Næst Akershus udmærker Nordre Thronhjems Amt sig med sine mange fuldt Forsørgede; Stavanger samt Søndre og Nordre Bergenhus Amter danne derimod et sammeuhængende Strøg med meget faa Forsørgede af denne Klasse.

I det Hele paatrænger sig det Indtryk, at der er temmelig jevne Forholde i dette Stykke, saaledes, at den Egenhed, som engang er opkommet i et eller andet Amt, gjentager sig nogenlunde uforandret fra Tid til anden eller holder sig det hele Tidsrum igjennem, fra 1851 til 1866.

I Tabellens Afdeling for de delvis Forsørgede er det paafaldende at se, hvorledes den Qvervægt i Antallet som Tabel Litr. B viste os fra Christiansands Stift A, ene og alene er at tilskrive Bratsbergs Amt, som derved kommer til at danne en stærk Undtagelse i hele Rækken af Amter.

Den Iagttagelse, vi gjorde ved at betragte Tabel Litr. B, nemlig at Indtægterne have holdt sig mærkelig større i det Østenfjeldske end i det Vesten- og Nordenfjeldske, stadfæster sig her. Grændsen ligger mellem Nedenæs samt Lister og Mandals Amter: hvad der ligger østenfor, har jevnlig større Indtægter, end hvad der ligger vesten- og nordenfor. Undtagelse danner kun Christians Amt, som, skjønt hørende til det Østenfjeldske, dog

*) Ogsaa af den Grund, at selve Opgaverne rimeligvis lide af betydelige Feil. Jeg sigter hermed til Tabelværkets Side 4, hvor man vil finde, at for adskillige Aar er der opført langt flere fuldt Forsørgede end delvis Forsørgede, Noget, som strider imod, hvad der ellers i Landet er det Almindelige.

i de fleste af Sammenligningsaarene staar opført med et lavere Indtægtsbeløb end enkelte af de vesten- og nordenfjeldske Amter.

I Tabellen over Stifterne, Litr. B, lagde vi fremdeles Mærke til det store Held for Bergens Stifts Landdistrikter, at Fattigvæsenet havde kunnet hjælpe sig med saa faa Indtægter i Sammenligning med andre Egne. Nu har Stiftet sine Landdistrikter i Søndre og Nordre Bergenhus Amter samt i en Del af Romsdals Amt (Søndmøre), og det viser sig af nærværende Tabel, at hint Held er tilfaldet ethvert af disse Amter.

Kun i Finmarkens og tildels i Nordlands Amter har Indtægtsbeløbet været endnu mindre.

Og endnu et Fortrin have de samme Bergenske Amter, hvori de ikke overgaaes af noget andet (naar vi, som vi maa, ogsaa her sætte Akershus Amt a eller Akers Herred ud af Betragtning), og det er, at foruden at de begyndte med et lidet betyngtet Fattigvæsen i 1851—55, saa har Byrden kun lidet forøget sig i de to følgende Femaar. Man vil se det af følgende Procent-Beregning:

Det forholdsvise Indtægtsbeløb øget (+) eller mindet (÷) fra 1ste til 3die Femaar i Landdistrikterne

i Smaalenenes Amt	+ 49 Procent
i Akershus	—
a, Akers Herred	÷ 6 —
b, øvrige Herreder	+ 44 —
i Hedemarkens Amt	34 —
i Christians —	34 —
i Buskeruds —	46 —
i Jarlsberg og Laurviks Amt	39 —
i Bratsberg —	62 —
i Nedenæs —	36 —
i Lister og Mandals —	36 —
i Stavangers —	51 —
i Søndre Bergenhus —	17 —
i Nordre Do. —	22 —
i Romsdalens —	26 —
i Søndre Thronhjems —	44 —
i Nordre Do. —	38 —
i Nordlands —	93 —
i Finmarkens —	51 —

værkets Tabel No. 1).

har Fattigvæsenet havt for hvert 1000 af Befolkningen:

ialt Forsørgede.				Indtægter, Spd.			
1851—55	1855—60	1861—65	(1866)	1851—55	1855—60	1861—65	(1866)
44	42	45	(50)	432	511	603	(639)
40	37	41	(45)	351	416	489	(512)
54	76	69	(69)	1.022	1.114	1.245	(1.319)

A. No. 2.

Denne Forøgelse af fra 17 til 26 Procent for de tre nævnte Amter er jo kjendelig ringere end selv i de heldigste af alle de øvrige Amter.

Hvad angaar *Byerne* (D, b), da vil man forstaa Grunden til, at jeg i Tabellen har udeladt Beregningen over Person-Forholdet; her endnu mere end i Tab. Litr. B, hvor Byerne vare samlede Stiftsvis eller i større Grupper, vilde nemlig Tallene heller blive vildledende, saasom Bi-Personerne snart ere medregnede, snart ikke.

Ellers skal jeg med Hensyn til Indtægterne indskrænke mig til at gjøre opmærksom paa den Omstændighed, at de *syv større Byer*, for hvilke Beregningen er udført særskilt (Fredrikshald, Christiania, Drammen, Christianssand, Stavanger, Bergen, Thronhjems), jevnlig have forholdsvis store Beløb af Indtægter, i Regelen større end Smaabyerne; man ser det tydeligst ved at sammenligne f. Ex.

Christianssand og Stavanger med de øvrige Byer i de samme Amter. Den kjendeligste Undtagelse fra denne Regel er, at de mindre Byer i Buskeruds Amt have større Fattig-Indtægt end Drammen; men dette kommer af de særegne Tilstande paa Kongsberg, med dets Stats-Fattigvæsen.

At de større Byer have større Fattigbyrder end de mindre, det synes at være en Yttring af den samme Magt, som fører det med sig, at selv i Smaabyerne holde Fattigbyrderne sig stadig betydelig større end i Landdistrikterne, eller som saa at sige driver det til, at baade i By og paa Land voxer Byrden fra Tid til Tid i Overensstemmelse med selve Folkemængdens Væxt eller Landets tættere Bebyggelse. Det ser ud som en Regel, at jo tættere Folk bo sammen, des større Trængsel og Nød bliver der for Fattigfolk.

4. Om de Fattiges Antal og om Fattigvæsenets Indtægter i det enkelte Aar 1866.

Hovedpersonerne blaudt de Fattige, og Fattigvæsenets Indtægter, i Riget og i Amterne.

Det er fremdeles Fattig-Tallet og Indtægts-Beløbet, der skal handles om i dette Kapitel; men til Grund lægges de videre gaaende Oplysninger i Tabellerne No. 5 og 6 (Side 50 og 58).

Efter samme usikre Regel for Tællingen som i tidligere Aar maatte *de Fattiges Antal* i 1866 angives for hele Riget til 84,678.

Men om dette Tal faa vi tillige en Tillægs-Oplysning,

Tabel Litr. D, a*) (jevnför Tabel-

Distrikt.	I Løbet af nedenstaaende Femaar (og Aaret 1866) har							
	fuldt Forsørgede.				delvis Forsørgede.			
	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)
Landdistrikterne								
1 i Smaalønes Amt	17	16	19	(22)	20	18	21	(23)
2 - Akershus —								
a, Aker	45	35	12	(23)	39	16	27	(24)
b, øvrige Distrikter	26	24	26	(29)	27	24	26	(29)
3 - Hedemarkens Amt	18	16	18	(24)	27	23	25	(29)
4 - Christians —	15	13	17	(20)	27	20	23	(36)
5 - Buskeruds —	16	15	16	(19)	31	32	38	(35)
6 - Jarlsberg og Laurviks Amt .	14	15	17	(16)	21	19	24	(27)
7 - Bratsbergs —	12	11	14	(16)	42	37	52	(43)
8 - Nedenæs —	13	13	14	(15)	29	25	30	(29)
9 - Lister og Mandals —	13	13	14	(14)	33	29	38	(34)
10 - Stavanger —	10	11	12	(14)	23	32	32	(29)
11 - Søndre Bergenhus —	11	12	12	(12)	24	27	27	(30)
12 - Nordre Do. —	13	12	12	(14)	19	19	19	(18)
13 - Romsdals —	15	15	13	(13)	22	18	16	(15)
14 - Søndre Thronhjems —	15	16	16	(17)	26	23	24	(34)
15 - Nordre Do. —	19	19	20	(23)	25	21	19	(26)
16 - Nordlands —	9	12	13	(14)	14	18	15	(18)
17 - Finmarkens —	5	7	7	(8)	12	14	14	(14)

*) Tabellens anden Del eller D, b, maatte for Pladsens Skyld sættes paa næste Blad eller Side 92; ved D, b er der ogsaa, som bemærket

som der allerede er hentydet til ovenfor, nemlig at det bestod af:

Hovedpersoner	67,427
Bipersoner	17,251
Sum	84,678.

Og ydermere se vi, at disse Tal ere fremkomne saaledes:

	Hoved- Personer.	Bi- Personer.	Sum.
1) i nogle, ja i de fleste af Rigets Fattigdistrikter ere kun Hovedpersonerne talte, og af dem var der:			
fuldt Forsørgede . . .	20,945	—	—
delvis Forsørgede . . .	26,854	—	—
Sum	47,799	—	47,799
2, i de øvrige Distrikter ere Bipersonerne regnede med, og der blev befundet at være:			
fuldt Forsørgede . . .	7,238	2,198	—
delvis Forsørgede . . .	12,390	15,053	—
Sum	19,628	17,251	36,879
Summa Summarum	67,427	17,251	84,678
Heraf forstaa vi, at i de fleste af Fattigdistrikterne,			

hvor største Mængden af Hovedpersonerne høre hjemme, og hvor man altsaa kan vide der ogsaa maa være mest af Bipersoner (Hustruer og Børn), der har man brugt at tælle paa den kortere Maade, i ikke faa andre Distrikter derimod har man gjort sig den Flid at tælle omstændeligere.

Og se vi nærmere efter i Tabel No. 5, kunne vi finde adskillig Ulighed i dette Stykke i Landets forskellige Dele og Egne. Der er Øvrigheds-Distrikter (f. Ex. Smaalenees Amt), hvor man i alle Bydistrikter har forbi-gaaet Bipersonerne, andre (f. Ex. Akershus Amt), hvor man i ingen af Byerne har brugt at holde sig til Hovedpersonerne alene. Lignende Uligheder vil man finde for Landdistrikternes Vedkommende ved at agte paa Fogderierne; i nogle af disse (f. Ex. Thoten og Ringerike) har man i samtlige Fattigdistrikter undladt at tælle Bipersonerne med, men paa andre Steder (f. Ex. i Søndhordlands Fogderi) har man gaaet frem saaledes, at Bipersonerne for det meste ere tagne med.*)

Nu er det tydeligt, at vi ville faa et paalideligere

*) I Tabel No. 6 vil man kunne se, hvordan Tællingsmaaden har været i hvert enkelt Fattigdistrikt. Hvor Bipersonerne ikke ere medregnede, er der sat Tegnet * foran Navnet. I Søndhordlands Fogderi (Side 68) er der kun faa Fattigdistrikter med det Tegn.

værkets Tabel No. 1).

Fattigvæsenet havt for hvert 1000 af Befolkningen:

	Ialt Forsørgede				Indtægter, Spd.			
	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)
1	37	34	40	(45)	379	481	565	(571)
2	84	51	39	(47)	936	984	876	(923)
	53	48	52	(58)	433	516	624	(680)
3	45	39	43	(53)	453	484	606	(598)
4	42	33	40	(56)	336	338	448	(507)
5	47	47	54	(54)	457	505	668	(711)
6	35	34	41	(43)	423	504	589	(632)
7	54	48	66	(59)	455	536	735	(751)
8	42	38	44	(44)	463	523	630	(616)
9	46	42	52	(48)	366	421	500	(503)
10	33	43	44	(43)	276	375	417	(420)
11	35	39	39	(42)	282	344	331	(328)
12	32	31	31	(32)	267	318	325	(341)
13	37	33	29	(28)	270	329	340	(367)
14	41	39	40	(51)	283	366	410	(450)
15	44	40	39	(49)	326	398	450	(527)
16	23	30	28	(32)	217	348	419	(402)
17	17	21	21	(22)	170	276	307	(323)

ovenfor, den Forskjel, at den kun omfatter Indtægterne, ikke tillige Personerne.

A. No. 2.

Tal til Sammenligning mellem de forskjellige Dele af Landet, naar vi alene holde os til Hovedpersonerne, som ere opgivne i alle Distrikter, og ganske se bort fra Bipersonerne, som kun hist og her ere tagne med.

Og med dette Forord henviser jeg til omstaaende

Tabel Litera E,

hvis Indretning forresten let vil forstaaes af den, som har gjort sig bekendt de foregaaende Beregnings-Tabeller.*)

*) Tallene for Indtægterne have allerede været anførte i Tabel Litr. D, kun med den Forskjel, at der var Beregningen udført

Der bør ikke være Tvivl om, at vi med denne Tabels Oplysninger virkelig ere komne et Skridt længer frem mod Maalet, eller at vi ialfald med noget større Tryghed kunne anstille Sammenligninger mellem de forskjellige Egne i Landet, ogsaa hvad angaar Fattigtallet. Det maa sikkerlig forholde sig saa, som Tabellen viser, at af forsørgede og understøttede enslige Personer og Familieforsørgere (d. e. Hovedpersonerne) have Landdistrikterne i de østen-

særskilt for Aker Herred og for de øvrige Landdistrikter i Akershus Amt, og der var Beregningen ikke udført særskilt for Tromsø og Finmarkens Amter, men for disse to Amter under Et eller det gamle Finmarkens Amt.

Tabel Litera D, b (jævnfør Tabelværkets Tabel No. 1)

Distrikt.	I Løbet af nedenstaaende Femaar (og Aaret 1866) har Fattigvæsenet havt for hvert 1000 af Befolkningen:			
	Indtægter, Spd.			
	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)
Bydistrikterne				
i Smaalenes Amt,				
a, Fredrikshald	1.366	1.484	1.702	(1.106)
b, øvrige Byer	879	962	1.287	(1.229)
- Akershus Amt	698	801	849	(1.034)
- Christiania				
Christiania By	1.180	1.476	1.762	(2.065)
- Hedemarkens Amt	214	345	411	(596)
- Christians —	315	384	788	(816)
- Buskeruds —				
Drammen	1.234	1.083	1.077	(1.158)
øvrige Byer	2.277	2.276	1.983	(2.000)
- Jarlsberg og Laurviks Amt	949	923	1.048	(1.184)
- Bratsbergs —	1.042	1.220	1.534	(903)
- Nedenæs —	707	762	1.129	(1.448)
- Lister og Mandals —				
a, Christiansand	1.203	1.487	1.549	(1.584)
b, øvrige Byer	604	722	840	(687)
- Stavanger Amt				
a, Stavanger	965	992	953	(892)
b, øvrige Byer	400	372	445	(438)
- Søndre Bergenhus Amt . .	—	—	—	—
- Bergen				
Bergens By	1.124	1.164	1.137	(1.105)
- Nordre Bergenhus Amt . .	—	—	—	(17)
- Romsdals —	826	852	1.097	(1.103)
- Søndre Thronhjems —				
Thronhjems By	884	985	1.211	(1.392)
- Nordre Thronhjems Amt . .	776	565	457	(726)
- Nordlands —	—	—	—	(386)
- Finmarkens —	751	911	723	(784)

fjeldske Amter i Regelen flere end i de vesten- og nordenfjeldske. Dette stadfæstes jo ved den tilsvarende og allerede før fremhævede Forskjel i Indtægterne, som i Regelen ere større i Amterne fra Smaalenene til Nedenæs, mindre derimod i de øvrige. Den betydeligste Undtagelse fra Regelen danne Landdistrikterne i Nordre Thronhjems Amt, som, skjønt hørende til det vesten- og nordenfjeldske Strøg, dog baade have mange Fattige og maa skaffe sit Fattigvæsen store Indtægter.

Men at der endnu staar adskilligt tilbage, før vi faa fuld Klarhed over Fattig-Tallet, det skjønnes deraf, at i Byerne, hvor dog Fattigvæsenet koster saa ulige mer, er der for mange Amters Vedkommende og efter vor Tabel at dømme færre af fuldt Forsørgede end paa Landet. Troligvis kommer dette deraf, at ligesom der var Usikkerhed med Hensyn til Tællingen af Bipersonerne, saa har det ogsaa været ubestemt, hvad der skulde forstaaes ved

Udtrykket „fuldt Forsørgede,“ saa Tællingsmaaden ogsaa her har kunnet blive forskjellig.*)

Derfor er ogsaa Adskillelsen mellem de fuldt og delvis Forsørgede ganske forladt i det Schema, hvorefter Op-gaverne indhentes over Fattigvæsenet for 1867, og hvor

*) At f. Ex. Byerne i Stavanger Amt staa opført med et Forhold af 27 fuldt Forsørgede, medens Forholdet i Bergen kun er 8, maa vel tyde paa et forskjelligt Begreb om, hvor stor Understøttelsen skal være for at kaldes fuldstændig.

Ellers kan Forskjellen i disse Tal for By og Land tillige hænge sammen med virkelig Forskjel i Understøttelsesmaaden. Paa Landet ligger det saa nær at betragte alle Lægdslemmer og Bortakkorderede som fuldt Forsørgede og alle de andre Fattige som kun delvis Forsørgede; men i Byerne, hvor naturligvis samme Talebrug og Tællemaade kan anvendes paa de Bortakkorderede, kjender man ikke det Slags Understøttelse med Lægd. Noget tilsvarende er rigtignok Forsørgelsen i Fattighuse; men det er vel de færreste Byer, som have det Slags Indretninger.

Tabel Litr. E (jævnfør Tabelværkets Tabel No. 5).

Distrikt.	I Aaret 1866 havde Fattigvæsenet for hvert 1000 af Befolkningen:							
	Hovedpersoner, som forsørgedes			Indtægter, Spd.	Hovedpersoner, som forsørgedes			Indtægter, Spd.
	fuldt.	delvis	ialt.		fuldt.	delvis.	ialt.	
Riget, Land og By under Et .	17	23	40	639				
	Landdistrikterne.				Bydistrikterne.			
Do., Land og By særskilt . .	17	21	38	512	16	35	51	1.319
Overøvrighedsdistrikter:								
Smaalenenes Amt	20	20	42	571	22	37	59	1.170
Akershus —	26	24	50	724	21	28	49	1.034
Christiania	—	—	—	—	13	43	56	2.064
Hedemarkens Amt	22	26	48	598	9	35	44	596
Christians —	19	25	44	507	10	35	46	815
Buskeruds —	18	26	44	710	16	37	53	1.428
Jarlsberg og Laurviks Amt .	15	20	35	631	22	25	47	1.184
Bratsbergs —	15	26	41	751	12	25	37	902
Nedenæs —	13	23	36	615	13	34	47	1.448
Lister og Mandals —	13	19	32	504	10	43	53	1.236
Stavanger —	12	18	30	420	27	16	43	743
Søndre Bergenhus —	11	18	29	338	—	—	—	—
Bergen	—	—	—	—	8	27	35	1.105
Nordre Bergenhus Amt	14	16	30	341	—	—	—	17
Romsdals —	13	13	26	367	22	29	51	1.103
Søndre Thronhjems —	17	24	41	452	26	52	78	1.392
Nordre Do. —	23	24	47	527	18	35	53	726
Nordlands —	13	14	27	402	8	16	24	386
Tromsø —	7	12	19	275	7	35	42	773
Finmarkens —	9	19	28	442	12	30	42	796

A. No. 2.

Opmærksomheden og Fliden er samlet paa dette Ene: at faa et paalideligt Tal paa Fattiglemmerne, uden Hensyn til Understøttelsens Art og Grad.

Fattigvæsenets Indtægter i Landdistrikterne Fogderis.

Først beregnede vi Fattigvæsenets Forskjeligheder i Stifterne, dernæst i Amterne, og dermed have vi faaet som et foreløbigt Omrids af de hovedsagelige Forholde, Oversigt

over de mere almindelige Omstændigheder. At gaa videre i denne Retning og opsøge de enkelte mindre Distrikter, hvori atter Amterne kunne deles, det er som at faa Tegningen mere udarbejdet, Billedet mere udført, med Tilføielse af karakteristiske Træk.

Efter Tabel No. 5 har jeg udarbejdet nedenstaaende

Tabel Litera F,

Tabel Litr. F (jævnfør Tabelværkets Tabel No. 5).

I Aaret 1866 havde Fattigvæsenet i efternævnte Distrikter følgende Beløb af Indtægter for hvert 1000 af Folkemængden:

Landdistrikterne i	Spd.	Landdistrikterne i	Spd.
Smaalenenes Amt,		Lister og Mandals Amt,	
Id og Markers Fogderi	596	Mandals Fogderi	546
Rakkestad —	482	Lister —	464
Mosse —	640	Stavanger Amt,	
Akershus Amt,		Jæderens og Dalernes Fogderi	474
Aker og Follo Fogderi	861	Ryfylke —	384
Nedre Romerike —	607	Søndre Bergenhus Amt,	
Øvre Do. —	669	Søndhordlands Fogderi	355
Hedemarkens Amt,		Hardanger og Voss	366
Vinger og Odalens Fogderi	490	Nordhordland	317
Solør —	472	Nordre Bergenhus Amt,	
Hedemarkens —	660	Sogn Fogderi	325
Søndre Østerdalens —	761	Sønd- og Nordfjords —	353
Nordre Do. —	626	Romsdals Amt,	
Christians Amt,		Søndmøre Fogderi	318
Thotens Fogderi	625	Romsdals —	364
Søndre Gudbrandsdalens —	549	Nordmøre —	419
Nordre Do. —	391	Søndre Thronhjems Amt,	
Hadeland og Lands —	594	Ørkedalens Fogderi	466
Valders —	338	Guldalens —	435
Buskeruds Amt,		Strinden og Selbu —	539
Buskeruds Fogderi	862	Fosen —	388
Ringerike —	501	Nordre Thronhjems Amt,	
Hallingdalens —	607	Stjør- og Værdalens Fogderi	504
Nummedalens —	593	Inderøens —	536
Jarlsberg og Laurviks Amt,		Namdalens —	554
Jarlsbergs Fogderi	668	Nordlands Amt,	
Laurviks —	554	Søndre Helgelands Fogderi	434
Bratsbergs Amt,		Nordre Do. —	456
Bamble Fogderi	698	Salten —	345
Nedre Thelemarkens —	736	Lofoten og Vesteraalen —	396
Øvre Do. —	810	Tromsø Amt,	
Nedenæs Amt,		Senjen og Tromsø Fogderi	275
Nedenæs Fogderi	609	Finmarkens Amt,	
Sætersdalens —	647	Alten Fogderi	443
		Hammerfest —	376
		Tanen —	443
		Varanger —	543

som forholder sig til Litr. E paa den Maade, at en enkelt Del af dennes Oplysninger, nemlig om Indtægterne, er meddelt for Landdistrikternes Vedkommende særskilt for hvert af Amternes Fogderier.

Jeg skal pege paa nogle karakteristiske Træk som hæve sig frem ud af denne Tabel.

Landdistrikterne i Christiansands Stift A havde viist sig som en meget betyngtet Egn, hvor Fattigindtægterne i 1851 og 1856 havde været næst de høieste og i 1861 og 1866 høiere end i noget andet Stift (Tabel Litr. B). Og det viste sig fremdeles, at et stærkt udviklet Fattigvæsen udmærkede hvert enkelt af de to Amter, som den nævnte Egn bestod af, nemlig Bratsberg og Nedenæs; i Femaaret 1861—65 var saaledes Forholdet dette, at naar det enkelte Distrikt Akers Herred blev sat ud af Betragtning, saa indtog Bratsberg i denne Henseende den øverste og Nedenæs den tredie Plads i Rækken af de Amtsvis ordnede Landdistrikter (Litr. D), og i det enkelte Aar 1866 forholdt det sig saa, at Bratsberg fremdeles stod som det første af Landdistrikterne med Hensyn til Fattigindtægternes Størrelse, og at Nedenæs desuden kun havde tre andre Amter foran sig (Litr. E). Men af nærværende Tabel lære vi nu tillige, at hvert enkelt af de fem Fogderier, som disse to Amter bestaa af, udmærke sig i samme Retning. Dette hindrer dog ikke, at der er adskillig Forskjel mellem Fogderierne indbyrdes, idet de tre Bratsbergske staa over de to Nedenæsiske, og af hine tre staa igjen Øvre Thelemarken øverst. Ja i den Grad udmærker Øvre Thelemarkens indelukkede Fjeldbygd sig i denne Retning, at der er kun to af alle Landets 55 Fogderier, hvis Landdistrikter have større Fattigbyrde, nemlig Aker og Follo samt Buskerud, disse rigt udstyrede Nabo-Bygdelaag i Hjertet af Landet, omkring Bunden af Christiania-Fjorden og med Hovedstaden i sin Midte.

Dette var et Exempel fra det Østenfjeldske. Jeg gaar nu over til det Vestenfjeldske og peger paa et karakteristisk Træk der.

Modsat hint Christianssands Stift A udmærkede Bergens Stift sig ved Fattigindtægternes ringe Beløb eller Fattigbyrdens lettere Vægt, at sige i Landdistrikterne, som her udelukkende haves for Øie. Navnlig i 1861 og 1866 var Indtægtsbeløbet mindre her end i noget andet af Stifterne (Tabel Litr. B). Og denne heldige Udmærkelse tilkom i høi Grad hvert af de tre Amter, som høre til Stiftet enten helt, nemlig Søndre og Nordre Bergenhus, eller delvis, nemlig Romsdal, hvis sydligste Fogderi Søndmøre er indbefattet under Bergens Stift (Litr. D og E). Men nu finde vi, at Fattigbyrdens Lidenhed endogsaa er et udmærkende Træk ved hvert enkelt af de fem Bergenhusiske og det nævnte Romsdalske Fogderi, og det er paafaldende at se, hvorledes der strax viser sig en Forandring til det Værre, naar vi i Romsdals Amt gaa fra det Bergenske Søndmøre, til Romsdal og Nordmøre, som høre til Thronhjems Stift. Ja den Eiendommelighed, som udmærker Bergens Stift, viser sig i fortrinlig Grad netop i Grændse-Distriktet Søndmøre, som altsaa kommer til at

danne en stærk Modsætning til det nys fremhævede Bygdelaag Øvre Thelemarken.

En Undersøgelse, som vilde lægge an paa at udfinde Aarsagerne til, at Fattigvæsenet har antaget en snart større, snart mindre Udvikling i vore Landsbygder, kunde altsaa gjerne tage sit Udgangspunkt netop i disse to saa høist ulige Fogderi-Distrikter. Og saa interessant forekommer Forholdet mig at være, at jeg tillader mig end yderligere at belyse det med nedenstaaende Sammenstilling i Tabel-Form.

Stift.	Amt.	Fogderi.		
Christiansand A	688	Bratsberg	751	Øvre Thelem. 810
				Nedre Do. 736
		Nedenæs	615	Bamble 698
				Sætersdalen 647
				Nedenæs 609
Bergen	336	S. Bergenh.	338	Søndhordland 355
				Hardang. og Voss 366
				Nordhordland 317
		N. Bergenh.	341	Sogn 325
				Sønd- og Nordfj. 353
Del af Romsdal	318	Søndmøre 318		

Ved denne Sammenstilling vilde jeg ikke blot have gjort opmærksom paa den yderlige Modsætning mellem det allerheldigste af de mindre Distrikter paa den ene Side og det alleruheldigste paa den anden; jeg vilde tillige have fremhævet dette, at saasom den Forskjel, som vi fra først af havde iagttaget i de to store Strøg Christiansands Stift A og Bergens Stift, nu sees at gaa igjen i hver enkelt af Strøgenes mindre Dele, saa skjønne vi, at her have vi at gjøre med grundvæsentlige Omstændigheder, som, hvad enten de nærmest ere at søge i Naturforholdene eller i Folkelivet, øve sin Indflydelse over store Strækninger af Landet.

Denne samme Bemærkning finder ogsaa sin Anvendelse ved et andet Træk, som jeg skal pege paa i Tabel Litr. F.

Baade ved Talen om Stifterne og om Amtene har jeg allerede gjort opmærksom paa den paafaldende Forskjel mellem Landdistrikterne i det Østenfjeldske paa den ene Side og det Vesten- og Nordenfjeldske paa den anden, med større Beløb af Fattigindtægter hist, mindre her. Men nu bliver denne Iagttagelse mærkelig stadfæstet ved nærværende Tabel, og det formedelst Sjældenheden af Undtagelser fra Regelen i den lange Række af Fogderi-Distrikter. Man erindre, at for alle Landdistrikter under Et var den forholdsvise Indtægt i 1866 512 Spd. (Litr. E); man erindre fremdeles, at Grændsen mellem hine to Halvdele af Landet var fundet at ligge mellem Nedenæs samt Lister og Mandals Amter, og man vil nu kunne finde, at Undtagelserne fra Regelen, eller de Tilfælde, hvor Indtægten i det Østenfjeldske staaer under eller i det Vesten- og Nordenfjeldske staaer over Midtels-Beløbet, ere:

hist 7 af 27 Fogderier,
her 5 af 28 —.

Forholdet in-
den selve de
enkelte Fattig-
distrikter.

At gaa videre i samme Retning som hidtil, eller fra Amterne og Fogderierne at stige ned til Betragtningen af Fattigvæsenet inden hver enkelt By og Bygd og udføre Forholdsberegninger over Fattigtallet og Indtægterne, det vilde nok være muligt formedelst Tabelværkets Tabel No. 6, men dog ikke tilraadeligt paa Grund af de mange Tilfældigheder, som kunne spille ind her. I et enkelt Fattigdistrikt havde man kanske forhøiet Fattigskatten for 1866 for at dække Underballance fra Aaret forud, og derved blev da Indtægten større end sædvanlig; i et andet Distrikt havde man kanske lige omvendt stiftet Gjæld og forbrugt i 1866 mere, end Aarets Indtægt strakte til. Ja, hist og her kunne Fattigkommissionens Opgaver have kommet til at lide af de Misforstaaelser og Feil, som jeg paa sit Sted har hentydet til, og som jeg trøstede mig til at kunne overse i en større Samling af Indberetninger, hvor Feilene kunne tænkes at gaa i modsatte Retninger og saaledes hæve hinanden, et Slags Berigtigelse, som jo ikke kommer os tilgode, naar vi tage for os Tallene for et enkelt Fattigdistrikt alene.

Buskeruds Fogderi tildrog sig vor Opmærksomhed i forrige Afsnit, fordi det stod opført med høieste Indtægtsbeløb, nemlig 862 Spd. paa 1000 Indbyggere. Tage vi for os Opgaverne for de enkelte Fattigdistrikter inden Fogderiet (Side 62), kunne vi finde, at f. Ex. Eker Bygd med de inden samme Grændser liggende Værker og Brug havde tilsammen en Folkemængde af 11,783 Mennesker og en samlet Fattigindtægt af 13,993 Spd., hvilket svarer til et Forhold af 1,181 Spd. paa 1000. Og paa samme Maade kunne vi finde, at i Sigdal Fattigdistrikt var Forholdet som 405 Spd. pr. 1,000. Her lader altsaa til at være en interessant Forskjel mellem disse to Dele af Fogderiet; men det er aabenbart, at Tallene for disse to enkelte Distrikter ikke ere saa sikre som for det samlede Fogderi. Man maatte have Opgaver for en Række af Aar for at kunne stole paa, at man havde truffet det Rette for et enkelt Fattigdistrikts Vedkommende.

Men trods denne Usikkerhed og Ujevnhed i Tallene for de mindste Inddelinger eller selve Fattigdistrikterne, tør jeg dog tro, at man vil have Interesse af nedenstaaende Sammenstilling:

Den forholdsvise Fattigindtægt (regnet som for 1,000 Indbyggere) var

1) inden Øvre Thelemarkens Fogderi:

Grandsherred	520 Spd.
Hofvin	546 —
Tinn	466 —
Hjertdal	950 —
Silgjord	911 —
Hviteseid	837 —
Laardal	2,367 —
Eidsborg	804 —
Høidalsmo	640 —
Mo	881 —
Skafse	753 —
Vinje	904 —
Raudland	1,056 —
Ødefjeld	593 —
Mjøsstranden	1,029 —
Nissedal	642 —
Moland	727 —

2) inden Søndmøre Fogderi:

Vanelven	236 Spd.
Søvde	220 —
Volden	417 —
Ørsten	258 —
Hjørendfjord	252 —
Stranden	142 —
Stordalen	263 —
Norddalen	465 —
Sunelven	304 —
Sandø	558 —
Røvde	180 —
Herø	494 —
Ulfsten	279 —
Borgund	367 —
Ørskog	278 —
Skodje	203 —
Haram	194 —

Her er et slaaende Exempel paa, hvor gennemgaaende Forskjellen kan være mellem to Bygdelag. Der er nok af Ujevnhed i Tallene, saaledes naar Beløbet stiger op til over 2,000 i Laardal eller synker ned til under 150 i Stranden, Yderligheder, der ere at betragte som Tilfældigheder; men ved Siden deraf er der en paafaldende Jevnhed i dette, at Bygd for Bygd holder Indtægten sig høi og oftest meget høi i det Thelemarkiske Fogderi i Sammenligning med, hvad der er det sædvanlige i Søndmøre.

Ved Synet af en saadan Talrække faar man en Forestilling om, at der maa være noget Tungt, som trykker og tvinger paa den ene Side, noget Stærkt, som støtter og bærer paa den anden.

5. Videregaaende Oplysninger om de Fattiges Personer.

Oversigt.

Mange, ja største Mængden af de forsørgede Fattige har det sig saaledes med, at det kan betroes dem fremdeles at være paa egen Haand, at fortsætte med egen Husholdning, at bo i eget Hjem, at

skaffe sig Tilhold hos Slægtninger o. s. v. Andre er det derimod saa ringt med, at Fattigforsørgelsen for dem maa blive en Opgivelse af selvstændig Stilling, idet de maa lade sig lægge paa Lægd eller lade sig indlemme i Skatteyder-

nes Huse, hvor de faa sig anvist Ophold og Underholdning og naturligvis maa rette sig efter Husets Orden, deltagende i forefaldende Arbejder o. s. v. Paa lignende Maade har det sig ogsaa med det lille Tal af Fattige, som vore saakaldte Arbejdshuse rumme. Atter andre Fattige befinde sig i en saadan yderlig Tilstand af Hjælpeløshed, at de ikke engang kunne røgte sig selv, saasom Alderdomssvage, Sindssyge samt spæde Børn, og disse gaar det ikke an at lægge paa Lægd, da de vilde foraarsage altfor megen Uleilighed i Husene, hvorfor man maa tinge dem ind til Familier, som findes villige til at tage imod dem for Betaling. Samme Slags Forsørgelse maa ogsaa ofte tilveiebringes for ældre Børn, som savne et godt og naturligt Hjem, og hvis Opdragelse det ikke kunde ventes at gaa godt med, om de lagdes paa Omgangslægd eller fik nogle Ugers Ophold i hvert Hus inden en vis Kreds.

Se der en kort Antydning af den Mangfoldighed af Hensyn, som Fattigkommissionerne have at tage ved Valget af de *forskjellige Forsørgelsesmaader*.

Og hvorledes Valget har været gjort, det vise Tallene i Tabelværkets Tabel No. 2 (Side 11).

Hele Riget over forsørgedes i By og i Bygd fra 1851 og nedover aarlig:

- 1, ved Lægd (paa Landet) og i Arbejdshuse (i Byerne) omkring 10,000,
- 2, ved Bortakkordering fra 11 til 17,000,
- 3, i egne Boliger og paa andre Maader fra 40 til 56,000.

Dette sidste Tal er jo det største, men endda ikke stort nok. En betydelig Del af disse Tusinder er nemlig hele Familier, Mænd med Koner og Børn o. s. v., og i mange Tilfælde ere disse sidste eller Bipersonerne medregnede, men i vel endnu flere Tilfælde ere de forbigaaede. Det er da ogsaa Tællingerne for denne Klasse af Fattige, som have medført al den Usikkerhed i Fattigtallet, som vi de foregaaende Kapitler igjennem have været uleiliggede med. Men nu skulle vi se bort fra denne Del af Tallene og alene holde os til Opgaverne over de to andre Klasser af Fattige.

Lægdslimmer og Bortakkorderede. Til Lægd paa Landet svarer som sagt Forsørgelse i Arbejdshuse i Byerne. Men Lemmerne her ere saa faa, fra 500 til 1000 i de forskellige Aar (Side 12), at Interessen samler sig om den egentlige Lægd, Landsbygdernes nedarvede og i lange Tider hovedsagelige Fattigforsørgelse.

I 1851, 52 og 53 var Lægdslimmernes Antal størst, op til 10,500, saa faldt det jevnt ned til lidt over 9,000 i 1860, men er siden atter steget jevnt, til over 10,000 i 1866 (Side 11, Afdelingen for Rigets Landdistrikter).

Med de Bortakkorderede er Forholdet anderledes. Paa Landet var Antallet mindst i 1851, nemlig under 8,000, og fra det Punkt af har det steget mærkelig jevnt op til 14,000 i 1866 (sammesteds). Og i Byerne, hvor Antallet ogsaa er forholdsvis betydeligt, holdt Tallet sig temmelig uforanderligt, nær omkring 3,000, lige fra 1851 til

1858, fra hvilken Tid det er gaaet op over til 1866, da det var mere end 3,500 (Side 12).

Det skjønnes, at bestemte Aarsager maa have virket under denne Bevægelse.

For Landsbygdernes Vedkommende forestiller jeg mig det saa, at i de nærmeste Aar efter 1851, da Næringsveiene fik et mærkeligt Opsving og der var Penge mellem Hænderne, foretrak man for en Del at betale for de Fattige hos Andre fremfor at have dem i sine egne Huse, saa altsaa adskillige af de Forsørgede gik over fra den ene Klasse til den anden, og Antallet af Lægdslimmer saaes at minke paa samme Tid og næsten i samme Mon, som Antallet af Bortakkorderede tiltog; da der saa (efter Pengekrisen 1858 og Flomaaret 1860) indtraadte Stands i Handel og Vandel, og Næringsløshed paa Arbejderens Haand og Pengeforlegenhed paa Arbejdsherrens o. s. v., saa maatte man paa en Gang tage sig af adskillige nye Fattige og, for ikke at faa for store kontante Udtællinger for de Nye, bekvemme sig til at optage en Del af dem i sine egne Huse, saa der altsaa blev Tilvæxt saavel paa Lægdslimmernes som paa de Bortakkorderedes Side. Og hvad angaar den forøgede Mængde af Bortakkorderede i Byerne, kan det mærkes, at Forøgelsen ogsaa her indtraadte netop efter hin ugunstige Vending i Næringsforholdene.

Til disse Forskjelligheder fra Aar til andet, som Tidsomstændigheder have medført, kommer desuden hel paa-faldende Forskjelligheder i de forskellige Egne, hvor man kan spore Indflydelsen dels af ydre Stedsomstændigheder, dels af tilfældig Skik og Brug, som, engang opkommet, siden har ligesom selvstændig Magt til at bestaa og virke. Man kan saaledes forstaa, at i en Bygd med store Gaardbrug, hvor det kan gaa an at indlægge et Lægdslimmer hos en og samme Skatteyder for hele Aaret (Aarslægd) eller ialfald lade ham gaa omkring paa ganske faa Gaarde, der kan det Slags Forsørgelse hensigtsmæssig bruges for adskillige Klasser af Fattige, saasom halvvoxne Børn og lidet rørlige Gamle; omvendt begriber man, at i Bygder med smaa og spredte Gaardbrug føles det snarere som en Nødvendighed, at deslige Fattige maa tinges ind i fast Pleie fremfor at lægges paa Omgangslægd med hyppig Flytning udover en stor Vidde.

Disse Forskjelligheder med Hensyn til Tid og Sted vil man faa en Oversigt over ved at kaste et Blik paa den paa omstaaende Side anbragte

Tabel Litera G,

hvor *Lægdens og Bortakkorderingens Hyppighed* er fremstillet ved Forholdet til Folkemængden.

Man lægge Mærke til, at paa venstre Haand staa Tal for Lægd og for Bortakkordering i Landdistrikterne, paa højre Haand for Arbejdshusforsørgelse og Bortakkordering i Byerne, fremdeles at øverst staa Tallene for Riget og derefter for de mindre Dele af Riget eller Overøvrighedsdistrikterne, endelig at for disses Bydistrikter har

A. No. 2.

man ikke udført Beregningen for de tre foregaaende Femaar, men kun for det ene og sidste Aar 1866.

I hele Riget, se vi her, er der paa Landsbygdernes Side et saa temmelig jevnstort Forhold af de to Slags Forsørgede, i Byerne derimod langt færre, som forsørgedes i Arbeidshus, og langt flere, som bortakkorderedes. I Landsbygderne har den forholdsvise Hyppighed af Lægdens Brug ikke forandret sig meget, og kun Bortakkorderingen har tiltaget noget kjendeligt i Forhold til Folkemængden; i Byerne derimod er der kjendelig Aftagen paa begge Sider — vel at forstaa: i Forhold til den netop i Byerne stærkt forøgede Folkemængde.

I de mindre Egne af Landdistrikterne kunne vi iagttage en Mangfoldighed af vekslede Forholde. I Christians Amt se vi maaske tydeligst den naturlige Mod-sætning, at naar man har Leilighed til at lægge mange af

de Fattige paa Lægd, saa behøver man ikke at ty saa meget til den kostbare Bortakkordering. Omtrent ligesaa har ogsaa Forholdet udviklet sig i Nabo-Amtet Hedemarken. I Søndre og Nordre Thronhjems Amter derimod har Forholdet udviklet sig i modsat Retning, med mindre Brug af Lægd og hyppigere Anvendelse af Bortakkordering. I Nedenæs samt i Lister og Mandal er der lidet og derhos aftagende Lægdshold. Bratsberg er Exempel paa, hvor Lægdsholdets Udstrækning kan holde sig jevn fra Tid til anden; et ligedant Exempel giver Romsdal for Bortakkorderingens Vedkommende. Jevnt tiltagende Brug af Bortakkorderingen finde vi f. Ex. i Lister og Mandals Amt, hvor vi tillige fandt Aftagen paa Lægdsholdets Side, saa her ser ud til at være en planmæssig Ombytning af den ene Forsørgelsesmaade med den anden. At Finmarken, som man kan se af Tallet for 1866, slet ikke kjender

Tabel Lit. G. (jævnfør Tabel-

Distrikt.		I efternævnte tre Femaar samt i det enkelte Aar 1866 var der for							
		i Landdistrikterne:							
		ved Lægd.				ved Bortakkordering.			
		1851—55	1856—60	1861—65	(1866)	1851—55	1856—60	1861—65	(1866)
1	Riget	8,1	7,2	7,0	7,1	7	7	8	10
Overøvrighedsdistrikter:									
2	Smaalenenes Amt	7	6	6	9	9	9	11	12
	Akerhus —								
3	a. Aker	6	5	3	} 12	16	15	9	} 13
4	b. øvrige Landdistrikter .	15	14	14		9	9	11	
5	Christiania	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Hedemarkens Amt	12	10	10	11	6	6	8	10
7	Christians —	13	10	12	13	4	4	5	7
8	Buskeruds —	7	5	6	5	8	9	10	12
9	Jarlsberg og Laurviks Amt	6	5	5	4	8	9	11	11
10	Bratsbergs —	5	5	5	5	6	6	8	10
11	Nedenæs —	4	3	3	2	7	6	8	8
12	Lister og Mandals —	5	4	4	3	7	8	9	11
13	Stavanger —	7	6	6	5	3	5	6	6
14	Søndre Bergenhus —	6	7	6	5	5	6	6	7
15	Bergen	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Nordre Bergenhus Amt .	11	11	10	9	5	4	5	6
17	Romsdals —	9	7	7	6	8	8	8	8
18	Søndre Thronhjems — .	6	5	5	5	9	11	11	13
19	Nordre Do. —	8	8	7	7	12	12	13	16
20	Nordlands —	6	7	7	6	6	8	8	8
21	Tromsø —	} 1	2	1	} 3	} 4	6	6	} 5
22	Finmarkens —								

Indretningen med Lægd, det finder man ganske rimeligt, naar man erindrer sig Egnens eiendommelige Forholde, dens lidet betydende Jordbrug o. s. v.; men Sidestykker dertil vil man ellers kunne finde i enkelte Bygder selv i det sydlige Norge.*)

Opgaverne for de tidligere Aar give ingen
 Oplysning om *de Fattiges Stand eller*
Stilling i Livet. Dette blev der først gjort

*) Ved at granske Tabelværkets Tabel No. 6, kan man f. Ex. se, at medens hvert enkelt Fattigdistrikt i Hedemarkens Fogderi har ualmindelig mange Lægdslemmer, er der i de andre Fogderier af samme Amt overalt lidet og i nogle Bygder slet intet Lægds- hold. Men det er jo lige til, at Hedemarken med sit rigere Jord- brug har lettere for at føde sine Fattige paa den Maade end Glommendalens Skovbygder, som maa kjøbe Korn.

Begyndelse med for 1866, forsaavidt som der begjæredes Oplysning om, hvor mange af Lægdslemmerne og de Bort- akkorderede der vare *Voxne*, hvor mange *Børn*.

Er det f. Ex. forældreløse og forladte fattige Børn saa maa de jo forsørges af Fattigvæsnet, og ere de ganske spæde, saa er der ingen anden Raad end at tinge dem i fast Pleie, eller ere de ældre, saa kunne de lægges i Lægd, at sige, hvis der er Raad til at faa lagt dem i Lægd paa et Sted, hvor de kunne være hele Aaret. Men foruden i saadanne Tilfælde bruger man paa sine Steder at forsørge flere Børn paa en af disse Maader. Fattige Familier med store Børneflokke kunne trænge til Hjælp, og Hjælpen kan bestaa i et eller andet Tilskud til Husholdningen, saaledes at Børnene forblive hjemme; men den kan ogsaa bestaa deri, at Fattigvæsnet hjælper Forældrene af med nogle af Børnene, og denne sidste Maade, skjönt gjerne kostba-

værkets Tabel No. 2).

hvert 1000 af Befolkningen følgende Antal Fattige, som bleve forsørgede:

	i Arbejdshuse.				ved Bortakkordering.			
	1851—55	1856—60	1861—65	1866	1851—55	1856—60	1861—65	1866
	1	4	3	2	2	18	15	13
2	.	.	.	1	.	.	.	19
3	}	.	.	"	}	.	.	19
4	
5	.	.	.	3	.	.	.	9
6	.	.	.	"	.	.	.	9
7	.	.	.	"	.	.	.	17
8	.	.	.	1	.	.	.	15
9	.	.	.	3	.	.	.	9
10	.	.	.	"	.	.	.	11
11	.	.	.	"	.	.	.	13
12	.	.	.	"	.	.	.	8
13	.	.	.	"	.	.	.	—
14	—	—	—	—	—	—	—	—
15	.	.	.	2	.	.	.	13
16	.	.	.	"	.	.	.	"
17	.	.	.	"	.	.	.	18
18	.	.	.	"	.	.	.	19
19	.	.	.	"	.	.	.	14
20	.	.	.	4	.	.	.	4
21	}	.	.	"	}	.	.	6
22		.	.	"		.	.	.

rere, vælges ofte med vel beredt Hu, og det af den Grund, at hvad der ofte mangler i det Fattige Hus er ikke blot Leilighed til at opføde Børnene, men ogsaa til at opdrage dem. Selv om Forældrene have Sind til det, kunne de dog være ude af Stand til at give sine Børn den ønskelige Opdragelse, fordi der i deres fattige Hjem er for liden Leilighed til at sætte dem til nyttigt Arbejde og dermed bibringe dem Arbejdsomhedens sunde Vaner. At tage saadanne Børn og enten ved Bortakkordering eller ved Aarslægde anbringe dem i brave og vinskkelige Huse, det er en fortrinlig Udvei til at skaffe Fattigbørn Arbejdsundervisning, en Udvei, som især Landsbygderne med deres Lægdsindretning have havt let for at finde paa og gjøre Brug af, og i hvis Sted det mere og mere føles som en Fornødenhed i Byerne at søge indrettet egentlige Arbejdsskoler.

I Landsbygderne var Antallet af dem, som laa paa Lægd i det nævnte Aar, Voxne og Børn tilsammen, 10,149.

De her omhandlede specielle Opgaver ere ikke ganske fuldstændige, men omfatte dog den allerstørste Del af dette Antal, nemlig: 9,847.

Af disse vare:

Voxne	6,706	
Børn	3,141	9,847

Opgaverne over de *Bortakkorderede* saa saaledes ud:
paa Landet og i Byerne under Et, ialt. . . 17,331,
den Del af dette Tal, som de specielle

Opgaver omfatte 16,789,
deraf:

Voxne	7,075	
Børn	9,714	16,789.

Disse specielle Opgaver, som man vil finde i Tabel No. 5, Side 51, ere saa nær fuldstændige, at de meget vel kunne bruges. Tilsammen omfatte de det betydelige Antal af

Voxne	13,781	
Børn	12,855	26,636.

Det er en talrig Familie, Fattigvæsenet har i disse mange Børn, og det er alvorlige Forældrepligter, det har paataget sig. Tanken om de mange vanføre og alderdomsvage Voxne, disse den store Fattig-Families ældre Lemmer, er nok ogsaa skikket til at vække Menneskevennens Deltagelse; men Fattigkommissionens Mænd tænke vist selv med størst Bekymring paa Børnene og da især paa dem af Børnene, som de dristigen have taget ud af de naturlige Forældrehjem for at sørge bedre for dem end Forældrene selv.

Omstaaende

Tabel Litera H

giver en Oversigt over Forholdet med disse Voxne og Børn i By og Bygd og ellers i de forskellige Dele af Riget.

I Østlandets og Oplandets Bygder, fra Smalenes til Buskeruds Amt, er der store Gaarde, hvor enkelt Skatte-

yder kan faa et Lægde-Barn paa sin Part for hele Aaret. Her var det altsaa tænkeligt, at der kunde være forholdsvis mange Børn blandt Lægdslemmerne. Og det er der ogsaa. Fra 44 til 63 Procent af *Lægdsbefolkningen* i disse Amter er Børn, og den allerstørste Del af Landets Lægdebørn høre hjemme i dette Strøg. I de Thronhjemske Amter kunde man ogsaa af samme Grund vente at finde denne Art af Arbejdsskole sat i Gang; men her holder Forventningen ikke Stik.

Nu faa vi en Forklaring til, hvad forrige Tabel viste os, nemlig at der i det Hele er forholdsvis mange Lægdslemmer i Akershus, Hedemarkens og Christians Amter. Forklaringen er, at man her har brugt meget at lægge Børn paa Lægd, som man andre Steder tinger bort eller sætter Forældrene istand til at opføde hjemme.

Der er ikke paa langt nær saa stor Ulighed mellem Amterne, forsaavidt angaar det procentvise Forhold af *bortakkorderede* Børn. Rimeligvis er det saa, at naar Fattigkommissionerne ikke synes de have god Anledning til at lægge Børn paa Lægd, saa ere de ikke saa snare til at tage Børn ud af Forældrehjemet, og der bliver da mest kun Tale om at bortakkordere dem, som nu og da lægges for Fattigvæsnets Dør, formedelst Forældrenes Dødsfald o. desl. — Tallene for Tromsø og Finmarken tyde paa, at her er mindre Behov for Fattigvæsenets Omsorg for Børn; det er ogsaa en bekendt Sag, og Noget, som nærværende Forfatter ved tidligere Leiligheder har fremhævet, at den gode gamle Skik, at Slægt og Venner og Faddere tage sig af forladte Børn, har holdt sig bedre her end ellers i Landet — en Skik og Tænkemade, som sagtens har været understøttet ved den Omstændighed, at det samme Hav, som berører saa mange Børn i disse Egne deres Forsørgere, ogsaa tilsteder en Bedrift, hvor Børn i meget tidlig Alder faa Leilighed til at gjøre Nytte for sig i sine Pleieførelses Huse.

En anden Række af Oplysninger, som til Uægte fødte Børn. Begyndelse og Prøve erhvervedes ved Opgaverne for 1866, angaar et Forhold, som det kunde være ønskeligt at kjende ret nøie for Spørgsmaalet om Fattigondets Aarsager.

Jeg sigter her til de paa Tabelværket Side 77 eller i Tabel No. 7 indførte Tal paa *de uægte fødte Børn*, der vare Fattigvæsenet til Bekostning, hvad enten de saa vare lagte paa Lægd eller bortakkorderede, eller de vare hjemme hos Mødrene.

For Byernes Vedkommende ere Opgaverne fuldstændige; for Landets Vedkommende mangle de for en Del Distrikter, en Mangel, som dog ingenlunde er saa betydelig, at Tallene kunde kaldes ubrugbare. I det hele omfatte de ikke mindre end 5,408 Børn i By og Bygd tilsammen.

Tabel Litera I

viser, hvorledes denne Mængde var fordelt paa Folkemængden i forskelligt Forhold i Riget og i Stifterne, paa Land

Tabel Litera H (jævnfør Tabelværkets Tabel No. 5).

Distrikt.	Procent-Forhold af Voxne og Børn blandt dem, som forsørgetes i 1866:								
	i Landdistrikterne,						i Byerne,		
	ved Lægd.			ved Bortakkordering.			ved Bortakkordering.		
	Voxne.	Børn.	Sum.	Voxne.	Børn.	Sum.	Voxne.	Børn.	Sum.
Riget	68	32	100	45	55	100	31	69	100
Overøvrighedsdistrikter:									
Smaalenenes Amt	53	47	100	45	55	100	24	76	100
Akershus —	37	63	100	54	46	100	72	28	100
Christiania	—	—	—	—	—	—	26	74	100
Hedemarkens Amt	56	44	100	44	56	100	56	44	100
Christians —	42	58	100	58	42	100	10	90	100
Buskeruds —	48	52	100	56	44	100	41	59	100
Jarlsberg og Laurviks Amt	92	8	100	40	60	100	26	74	100
Bratsbergs —	99	1	100	47	53	100	31	69	100
Nedenæs —	97	3	100	59	41	100	31	69	100
Lister og Mandals —	94	6	100	59	41	100	48	52	100
Stavanger —	84	16	100	42	58	100	37	63	100
Søndre Bergenhus —	74	26	100	24	76	100	—	—	—
Bergen	—	—	—	—	—	—	10	90	100
Nordre Bergenhus Amt	91	9	100	25	75	100	—	—	—
Romsdals —	99,6	0,4	100	38	62	100	33	67	100
Søndre Thronhjems —	99	1	100	39	61	100	44	56	100
Nordre Do. —	100	”	100	44	56	100	20	80	100
Nordlands —	99,6	0,4	100	35	65	100	—	—	—
Tromsø —	100	”	100	71	29	100	25	75	100
Finmarkens —	”	”	”	70	30	100	69	31	100

Tabel Littr I (jævnfør Tabelværkets Tabel No. 7).

Distrikt.	Forholdet med uægte fødte Børn.			
	For hver 1000 af Folkemængden var der følgende Antal uægte Børn, som kom til Verden (levende fødte) i aarligt Gjennemsnit i Ti-Aaret 1856—65, og følgende Antal, som laa paa Fattigvæsenet i det ene Aar 1866:			
	kom til Verden.		laa paa Fattigvæsenet.	
	kom til Verden.	laa paa Fattigvæsenet.	kom til Verden.	laa paa Fattigvæsenet.
Riget, Land og By under Et	26	34		
	Landdistrikterne.		Bydistrikterne.	
Riget, Land og By særskilt	25	28	34	62
Stifterne:				
Christiania A og B	24	35	44	77
Hamar	34	45	38	85
Christiansand A og B	11	19	16	37
Bergen	17	16	27	59
Thronhjem	38	36	46	59
Tromsø	30	15	40	25

og i By. Til Sammenligning indeholder Tabellen tillige Beregning over *Hyppigheden af uægte Fødsler* i de ti Aar 1856 til 1865.*)

Se vi først paa Tallene for *hele Riget*, med Land og By under Et, saa finde vi da, at aarlig kom der til Verden i det sidste Tiaar saa mange som 26 uægte Børn paa en Folkemængde af 10,000, og at der paa samme Folkemængde var ikke mindre end 34 uægte Børn, som laa Fattigvæsenet til Byrde i det ene Aar 1866.

Mange af de uægte fødte Børn ophøre at regnes for uægte af den Grund, at Forældrene senere hen gifte sig sammen, hvorfor Børnene betragtes, som om de vare ægte fødte.***) *En anden og stor Del* kommer ikke ind paa Fattiglisterne af den Grund, at de dø bort i spæd Alder. *En tredje Del* endelig kommer ikke paa Listerne af den Grund, at Forældrene selv formaa at yde dem det Fornødne. Det er altsaa kun en vis Brøkdel af det hele Antal fødte uægte Børn, som der bliver Tale om i vor Fattigstatistik. Og dette stemmer godt med de nys nævnte to Tal, naar det erindres, at i det sidste (34) er der indbefattet Børn lige fra Fødselen og op til 15 Aars Alder, som paa en Gang eller i et Aar have nydt Fattighjælp, og med det første Tal (26) er der tænkt paa hvert Aars Kuld af Nyfødte.***)

En nøjagtigere Sammenligning kunde vi have anstillet, dersom vi havde vidst, hvor mange uægte Børn der i 1866 levede i Landet i Alderen under 15 Aar.

Gaa vi videre i Tabellen, kunne vi iagttage en ganske interessant Forskjel mellem *Land og By* i det samlede Rige.

Det er en dobbelt Forskjel; thi først kommer der flere uægte Børn til Verden i Byerne end paa Landet (34 mod 25), og dernæst er der *i endnu stærkere Forhold* flere uægte Børn, som ligge paa Fattigvæsenet i Byerne end paa Landet (62 mod 28 eller over det Dobbelte †).

*) Tallene til denne sidste Beregning ere hentede fra Tabelkontoret, og da Tabellerne her ere indrettede Stiftsvis og uden nogen Deling af Christiania og Christiansands Stifter, har jeg maattet slaa sammen mine Opgaver for disse to Stifter A og B.

Folkemængden for Tiaaret 1856—65 er for Beregningens Skyld antaget at være lig Middeltallet af Folkemængden i Folketællingsaarene 1855 og 1865.

Det vil forstaaes, at medens Beregningerne angaaende de uægte Børn, som laa paa Fattigvæsenet, ere udførte efter de ikke ganske fuldstændige Opgaver, i Tabelværkets Tabel 7, er det aldeles fuldstændige Opgaver, som ligge til Grund for Beregningen angaaende de uægte Børn, som kom til Verden.

**) Saadanne Børn kunne nok ogsaa komme til at foraarsage Fattigvæsenets Udgift, men da ikke længer under Benævnelsen af uægte.

***) Et aarligt Kuld af 26 giver i 15 Aar tilsammen 390, og efter den Regning lader det altsaa til, at ikke fuldt $\frac{1}{6}$ Part af de fødte uægte Børn kommer til at ligge Fattigvæsenet til Byrde paa en Gang og under Navn af uægte.

†) Efter samme Regning som i foranstaaende Anm. kunne vi sige, at paa Landet kommer af 15 Aars Kuld (eller af $25 \times 15 = 375$ fødte Børn) saa mange som 28 Børn op til 15 Aars Alderen (d. e. $\frac{1}{3}$ Part) til at ligge paa Fattigvæsenet, men i Byerne bli-

Hvorafter kommer denne sidste Forskjel? Eller hvorfor staar ikke den understøttede Del af de uægte Børn i samme Forhold til de fødte i By som paa Land? Her er det aabenbart, at de Indflydelser, som spille ind mellem Børnenes Fødsel og deres Optagelse paa Fattiglisten, og som jeg hentydede til strax ovenfor, gjøre sig gjældende med forskjellig Styrke, og jeg kan ialfald erindre om en Omstændighed, som netop har maattet lede til, at Forholdet er, som vi have seet det. Jeg sigter hermed til dette, at paa Landsbygderne hænder det tiere end i Byerne, at Børn, som ere fødte uægte, gaa over til at kaldes ægte eller træde ud af de uægte Børns Tal formedelst Forældrenes paafølgende Giftermaal, Noget, jeg har havt Leilighed til at paavise tidligere*).

Endelig finde vi desuden en høist betydelig Ulighed mellem Rigets *Stifter*. Lad os først holde os til Landdistrikterne alene. Agte vi paa Forholdet med uægte Børns Fødsel, og begynde vi med det af Stifterne, hvor Tallet er mindst, for saa at fortsætte til det, som danner Modsætningen, faa vi dem i følgende Rad:

Christiansand	(11)
Bergen	(17)
Christiania	(24)
Tromsø	(30)
Hamar	(34)
Thronhjøm	(38).

Og se vi dernæst paa, hvor mange af dette Slags Børn der ligge paa Fattigvæsenet, kunne vi efter samme Regel opstille Stifterne i saadan Rad:

Tromsø	(15)
Bergen	(16)
Christiansand	(19)
Christiania	(35)
Thronhjøm	(36)
Hamar	(45).

Hvad Overensstemmelse og Sammenhæng er her?

Hist staar Tromsø nærmere mod Slutningen, her i Spidsen, og hvorledes kan vel det forklares? Det kan forklares for det Første af en Omstændighed, som der er hentydet til ovenfor, nemlig at i Tromsø Stift have trængende Børn let for at blive optagne i Folks Huse uden Fattigvæsenets Mellemkomst (Side 100), og for det Andet — og kanske hovedsagelig — deraf, at Tromsø forholder sig til de andre Stifter paa samme Maade, som jeg nys forklarede om Landet i Forhold til Byerne, idet nemlig det Beklagelige, at der indtræffer mange uægte Fødsler, i betydelig Mon bliver opveiet eller gjort godt igjen der- ved, at dog mange af Børnene blive opdragne som ægte

ver Forholdet $34 \times 15 = 510$ fødte Børn og deraf 62, d. e. $\frac{1}{6}$ Part, paa Fattigvæsenet.

*) Se mit Skrift „Forts. Bidrag ang. Sædeligheds-Tilst. i Norge“, 1864, Side 98. Det sees her af Opgaver for et Par Aar, at paa Landet var der forholdsvis langt flere end i Byerne af ægteviiede Folk, som havde Børn sammen før Ægtevielsen.

og gaa under Navn af ægte, som Følge af at Forældrene gifte sig sammen siden.*)

Men af samme Grund som denne sidste kan det ogsaa forklares, at Christiansands og Bergens Stifter have byttet Plads.

Sætte vi ellers Tromsø ud af Betragtning, kunne vi sige, at Christiansand og Bergen tilsammen staa øverst i begge Rækker, og at omvendt Hamar og Thronhjems tilsammen danne Slutningen.

Paa lignende Maade, men ved en Redegjørelse, hvis Vidtløftighed vel vilde blive for trættende, tror jeg nok det kunde godtgjøres ogsaa for Byernes Vedkommende, at man finder mest af uægte Børn paa Fattigvæsenet der, hvor der er mest af den Uorden, som de uægte Fødsler vidne om, trods de Uoverensstemmelser, som vise sig ved første Øiekast.

En endnu smukkere Stadfæstelse paa Regelen skulde man faa at se, dersom jeg havde kunnet udføre Sammenligningen for Amternes Landdistrikter saaledes som nys for Stifternes. Men der er det i Veien, at de Opgaver, jeg maatte laane fra et andet Tabelværk, nemlig angaaende de uægte fødte Børns Antal, ere ordnede ikke Amtsvis, men Provstivis, og ikke særskilt for Land og By, men for Land og By under Et.

*) Se det nys anførte Sted i Forts. Bidr. ang. Sædel.-Tilst.

Paa samme Grund som der i Tromsø Stift er forholdsvis faa af de uægte Børn, som vedblive at gaa under det Navn, er det ogsaa forholdsvis faa uægte Børn i samme Stif., som Øvrigheden behøver at udstede Opfostrings-Resolutioner for. Se min 3die Beretn. om Sædeligheds-Tilstanden, 1866, Side 31.

Men en Prøve paa, hvorledes Forholdet kan stille sig, naar Sammenligningen gennemføres for mindre Distrikter, skal jeg dog give.

Prøven gjælder Nordre Bergenhus samt Romsdals Amter. Disse interessere af den Grund, at i de forskjellige Strøg er der hel paafaldende Uligheder i Forholdet med uægte fødte Børn. Sogn stikker høist mærkelig af blandt de Bergenske Bygdelag med sine mange Vidner om Løslevnet; Sønd- og Nordfjord samt Søndmøre derimod hører i denne Henseende til Landets heldigere Strøg; Romsdalen og Nordmøre stikke igjen af mod disse sidste Bergenske Bygdelag og bære til Skue den mislige Tilstand, som saa paafaldende udmærker hele Thronhjems Stift, hvortil de høre.

I omstaaende

Tabel Litera K

vil man finde alle hidhørende Tal sammenstillede, og naar jeg nu ordner de fem Distrikter efter Graden af Misligheden, begyndende med det, hvor Tilstanden er bedst, faar jeg følgende to nøiagtig overensstemmende Rækker:

Uægte Børn fødte.	Uægte Børn paa Fattigvæsenet.
1. Sønd- og Nordfjord.	1. Sønd- og Nordfjord.
2. Søndmøre.	2. Søndmøre.
3. Sogn.	3. Sogn.
4. Romsdalen.	4. Romsdalen.
5. Nordmøre.	5. Nordmøre.

6. Yderligere om Fattigvæsenets Indtægter.

Lægdsholdets Penge-Værdi.

Af de flere Oplysninger om Fattig-Indtægterne, som kunne hentes af Tabelværkets Tabeller No. 2 samt 5 og 6, skal jeg her kun dvæle ved dem, som angive *Pengeværdien for Lægdsholdet*.*)

Ved at sammenholde Lægdslemmernes Antal og det Pengebeløb, de ere taxerede til, kan man finde, at i Gjennemsnit har Omkostningen for 1 Lægdslem været ansat saaledes:

*) Af Opgaverne om Refusioner kunde der uddrages belærende Oplysninger om et af Fattigvæsenets vigtigste og vanskeligste Forholde, dersom vi turde stole paa, at der under denne Benævnelse overalt og bestandig havde været tænkt paa Tilbagebetalinger mellem Fattigdistrikter indbyrdes og ikke tillige paa Erstatninger fra Private (f. Ex. for Børns Opfostring) eller paa Indbetalinger fra By- og Amtskasser (for Sindssyge o. s. v.).

for Aaret 1851	16 Spd.
1852	16 —
1853	15 —
1854	16 —
1855	17 —
1856	18 —
1857	18 —
1858	18 —
1859	19 —
1860	19 —
1861	20 Spd.
1862	20 —
1863	19 —
1864	19 —
1865	18 —
1866	16 —

A. No. 2.

Altsaa temmelig jevn Stigen til 1861, saa Stillestaaen et Par Aar og tilsidst Aftagen især efter 1864.

Hin Stigen i den antagne Værdi stemmer med den i de samme Aar stedfindende almindelige Forhøielse i Varepriserne. Hvis derimod de sidste Aars Aftagen viser sig at være af Varighed, saa tør man gjætte paa Indflydelse af Fattigloven af 1863. Den giver nemlig nye Regler for hvorledes Fattigkommissionen skal foreslaa og Kommunebestyrelsen fastsætte Taxten for Lægdsholdet, og det heder udtrykkelig, at Taxten bør svare saa nøie som muligt til den virkelige Byrde.

Dette med Hensyn til den Forskjel, som har udviklet sig fra Tid til anden. Hvor forskjelligt Forholdet stiller sig i de forskjellige af Rigets Egne, vil man finde fremstillet i

Tabel Litera L.

Man ser strax, der er faste Forskjelligheder. Den hele Aar-Række igjennem staa nogle Amter med meget smaa Taxter, andre med meget store.

Naar man sammenligner med Tabel Litr. H, finder man, at der er gjerne lav Taxt i de Amter, hvor der er mange Børn blandt Lægdsllemmerne, og hermed er da ogsaa Aarsagen fundet. Thi Børn lægges ikke gjerne paa Lægd, før de

ere noget tilvoxne, og de kunne da gjøre adskillig Nytte for sig, saa de regnes ikke for at volde saa stor Bekostning som de gamle Lægdslmmer.

Paafaldende er den høie Taxt i Bratsbergs og Nedenæs Amter, den lave derimod i de to Bergenhusiske Amter. Her er ikke mange Børn blandt Lægdsllemmerne, saa Forskjellen kan ikke forklares paa den Maade. Da Taxten jo sættes ved et Skjøn, kunde det tænkes, at man var kommen i Vane med at sætte den paa det ene Sted over og paa det andet Sted under den virkelige Værdi. Og man kunde da fremdeles formode, at netop dette havde bevirket den store Forskjel mellem Fattigvæsenets samlede Indtægter i disse samme Egne, som jeg har gjort opmærksom paa ovenfor (Side 95), og som da kun vilde være tilsyneladende.

Men at den ulige Taxt paa Lægdsllemmerne dog ikke gjør saa meget til eller fra, det kan man overbevise sig om ved at beregne, hvor stor den samlede Fattig-Indtægt vilde været for de Bergenske Amter, om Lægdsholdet havde været sat lige saa høit som i Bratsberg.*)

*) Af Tab. No 2 kan man finde, at i S. Bergenhus Amt var der i 1866 572 Lægdslmmer, taxerede til ialt 8,719 Spd. Forestille vi os, at de havde været taxerede ligedan som i Bratsberg Amt

Tabel Litr. K. (Tillæg

Forholdet med uægte fødte Børn i Nor-

Provstierne, Land og By under Et.	Folkemængde		uægte fødte Børn i Ti-Aaret 1856—65.	Paa 10,000 af Fol- kemængden følgende uægte Børn aarlig.
	1/1 1856.	1/1 1866.		
i Nordre Bergenhus Amt:				
1. Yttre, Midtre og Indre Sogn.	38.183	38.409	1.397	36
2. Søndfjord, Nordfjord.	43.313	48.394	575	13
i Romsdals Amt:				
3. Søndre, Nordre og Østre Søndmøre	33.065	39.445	684	19
4. Yttre og Indre Romsdal	21.691	25.244	940	40
5. Yttre og Indre Nordmøre	35.500	39.673	1.603	43
Begge Amter	171.752	191.165	5.199	29

Anm. til Tabellen. Middeltallet af Provstiernes Folkemængde 1/1 1856 og 1/1 1866 giver den antagne midlere Folkemængde for Tiaaret 1856—65 og er lagt til rund for Forholdsberegningen.

Ved at sammenligne Folkemængden 1/1 1866 i Provstierne samt i Fogderierne med Byerne, vil man kunne se, hvor nær de to Slags Inddelinger falde sammen.

Og derhos er der i Virkeligheden snarest Grund til at tro, at Skjønnets paa hvert af Stederne har truffet det Rette. Det er vel tænkeligt, at Lægdsholdet i Bratsberg Amt virkelig har en større Pengeværdi. Dels kan der nemlig i de mange indelukkede Fjeldbygder være dyrere at leve end i de Bergenske Kyst- og Fjorddistrikter, dels tør Folket hist have antaget en noget kostbarere Leve- maade end her. Og i saa Fald er det jo saa langt fra, at Uligheden i Lægdstaxten ophæver den før fundne Forskjel i Fattigbyrden, at den tværtimod stadfæster og forklarer den. Hvor nemlig Almuen er i Vane med at leve overmaade tarveligt, der bliver ikke alene et Lægdslem let at føde, men, hvad mere er, der behøver og der faar ikke Fattigfolk saa megen Hjælp i det Hele taget; omvendt, hvor Lægdslemmet skal leve kostbart og altsaa

nemlig til 38 Spd. hver, vilde Taxtsummen været 13,017 Spd. mere, og naar dette Beløb lagdes til den samlede Indtægtssum, kunde det beregnes, at der paa hvert 1000 af Folkemængden kom en Indtægt af 453 Spd. Ganske paa samme Maade skulde Fattigindtægten i Nordre Bergenhus Amt blive 535 Spd. paa 1000 Indbyggere. Men for begge Amter vilde dog dette Tal for Indtægten vedblive at være en god Del lavere, end hvad det efter de virkelige Opgaver var for Bratsberg Amt, nemlig 751 Spd.

ogsaa maa taxeres høit, kan man vide, at der baade kræves og tilstaaes meget Tilskud til andre Fattige med.)*

Den bedste Forvisning om, at Forholdet virkelig er saa, vilde man ellers faa, om man tillige erholdt lignende Opgaver over Prisen for de bortakkorderede Fattige i de to Strøg. Thi den Pris bestemmes ved virkelig Handel mellem to Parter, en, som vil holde den saa lav som mulig, og en, som har sin Interesse af at faa drevet den op. Man kan vide, at der, hvor alt Folket og altsaa ogsaa Lægdslemmerne ere i Vane med at leve overmaade tarveligt, der vil ogsaa Begrebet om, hvorledes de Bortakkorderede skulde fødes og klædes, rette sig derefter, og der vil ogsaa Prisen for dem holde sig lav.**)

*) Paa en ganske nylig foretagen Reise i Øvre Thelemarken hørte jeg idelig sige, at billigere end Lægdslemmerne vare taxerede, var det ikke muligt f. Ex. at faa dem bortsatte for Betaling. Og jeg syntes ret godt at forstaa Aarsagen til Forskjellen i Thelemarken og i Bergens Stift; den daglige Brug af Kaffe hist, som endnu er ukjendt paa mange Steder her, kan gjælde som Prøve paa det bedre og det tarveligere Kosthold.

**) Det er en interessant Opgave at komme efter, hvad det koster at leve i et Land eller i de forskjellige Egne af Landet. Men at Opgaven ikke er let at løse, det kan man faa en Prøve paa,

til Tabel Litr. I).

dre Bergenhus samt Romsdals Amter.

Landdistrikterne Fogderivis samt tilliggende Byer.	Folkemængde $\frac{1}{2}$ 1866,		uægte Børn paa Fattigvæsenet i 1866.	Paa 10,000 af Folkemængden følgende uægte Børn.
	i det samlede Distrikt.	i de Fattigdistrikter, hvorfra Opgaver haves om de uægte Børn.		
i Nordre Bergenhus Amt:				
1. Sogn Fogderi	37.443	37.443	99	26
2. Sønd- og Nordfjords Fogderi med Florøen Ladested	49.360	49.360	48	10
i Romsdals Amt:				
3. Søndmøre Fogderi med Aalesund Kjøbstad	39.445	37.856	65	17
4. Romsdals Fogderi med Molde Kjøbstad	25.114	25.114	98	39
5. Nordmøre Fogderi med Christiansunds Kjøbstad	39.803	39.803	159	40
Begge Amter	191.165	189.576	469	25

Ved at sammenligne det dobbelte Tal for Folkemængden i Fogderierne med Byerne vil man faa se, hvor vidt fuldstændige Opgaverne ere angaaende de uægte Børn, som laa paa Fattigvæsenet.

A. No. 2.

Fattigskat-
tens Udligning
i Landdistrik-
terne.

Som Skat eller tvungen Ydelse udlignes paa Landet ikke alene *Penge*, men ogsaa *Natural-Ydelser* (Korn, Mel, Melk, Smør, Sild, Kjød o. s. v.) samt *Lægds-hold*. Men der er stor Ulighed heri i de forskjellige Egne. Dette have vi allerede seet med Hensyn til Lægds-hold; men det har sig paa samme Maade med Natural-Ydelserne, som man udligner mere og mindre af, eftersom det ifølge

dersom man vil vælge kun en enkelt Familie, f. Ex. en Fisker- eller en Husmands-Familie, og søge at komme efter, hvad den tjener, og hvad den bruger for, Aaret. Et fortrinligt Bidrag til Spørgsmaalets Besvarelse vilde det imidlertid være, dersom vi havde Opgaver fra Fattigvæsenets Protokoller over hvad der betales for de mange Bortakkorderede. Saadanne Opgaver burde meddeles ikke blot for Børn og for Voxne særskilt, men f. Ex. for Børn under 2 Aar, mellem 3 og 5 Aar, 5 og 10, 10 og 15

Egnens Omstændigheder falder Skatteyderne bekvemt at skaffe dem tilveie, eller de foretrække at bidrage det Fornødne i rede Penge.

Som Lægd- og Naturalydelser i ældre Tider udgjorde Skatteydernes eneste eller hovedsagelige Bidrag, og Penge-skatten først lidt efter lidt kom til, saa var det ogsaa i Begyndelsen saa, at al Bøndernes Udredsel mest udlignedes paa *Gaardenes Matrikulskyld*, og først i de senere Tider kom man tillige i Tur med at ligne paa Skatteydernes antagne *Formue og Næring*. Men ogsaa

Aar, eller endnu bedre med særskilt Angivelse for hvert Aldersaar og det med Skjellen mellem de to Kjøen.

Med en Aargang af saadanne Opgaver for hele Riget kunde man danne sig en paalidelig Mening om, hvad en Familie mindst behøver og virkelig kan hjælpe sig med, og at have dette paa det Rene skulde nok være af Interesse for Fattigkommissionerne

Tabel Lit. L (jævnfør Tabelværkets Tabel No. 2).

Landdistrikter.	Den gennemsnitlige Taxt for et Lægdslem.			
	1851—55.	1856—60.	1861—66.	1866
Riget	16	18	19	16
Amterne:				
Smaalenene	14	18	18	11
Akershus				
a. Aker	9	9	9	} 9
b. øvrige Landdistrikter	7	9	10	
Hedemarken	17	20	21	14
Christian	11	11	12	9
Buskesrud	15	16	19	15
Jarlsberg og Laurvik	26	28	27	27
Bratsberg	33	37	39	38
Nedenæs	31	35	37	36
Lister og Mandal	23	27	25	25
Stavanger	15	20	21	22
Søndre Bergenhus	16	18	19	15
Nordre Do.	16	18	17	16
Romsdal	15	19	20	22
Søndre Thronhjøm	21	23	24	21
Nordre Do.	19	20	20	21
Nordlandene	18	21	23	21
Tromsø	} 26	30	32	25
Finmarken				}"

heri er der stor Ulighed i de forskjellige Distrikters Skik og Brug.

I en Række af Aar har der været indhentet Oplysning fra Fattigkommissionerne om disse Ting; men først i Tabelværkets Tabel No. 8 (Side 78) er nogen Oversigt derover bleven trykt. Denne Oversigt gjælder alene for 1866.

Hvordan Forholdet var, vil lettere sees af Beregningen i

Tabel Litera M.

Sætte vi de tre nordligste Amter ud af Betragtning, paa Grund af deres helt igjennem særegne Forholde, da kunne vi sige, at Lister og Mandals samt Stavanger Amter udmærke sig i Retning af at lægge Meget paa Formuen og Næringen, og altsaa Lidet paa Matrikulskylden. Yderligheden i den modsatte Retning finde vi i Bratsberg.

I Christians Amt se vi, at en meget betydelig Del af

det udlignede Beløb bestaar af Naturalydelse, nemlig 23 Procent, som er lignet paa Formue og Næring, og 15 Procent, som er lagt paa Matrikulskylden, ialt altsaa 38 Procent. Omvendt finde vi, at dette Slags Ydelser er der kun lidet af i de to Thronhjemske Amter, hvor man derimod foretrækker at udrede det Meste af Behovet i kontante Penge.

Det af Amterne, hvor Lægdsholdet endnu spiller den største Rolle i Forhold til de andre Arter af Ydelser, sees at være Nordre Bergenhus; paa Formuen og Næringen er nemlig lagt 21, paa Matrikulskylden 33, tilsammen altsaa 54 Procent af alt det Udlignede*). I Buskerud, i Nedenæs, ligesaa i Lister og Mandal, se vi derimod det omvendte Forhold.

*) Dette bør sammenholdes med den før paapegede Omstændighed, at samme Nordre Bergenhus staar sig godt med sit Fattigvæsen, som ikke behøver saa store Tilskud som i de fleste andre Amter (Side 95).

Tabel Lit. M (jevnt for Tabelværkets Tabel No. 8).

Distrikt.	Procent-Forhold af Fattigskat-Ligningen i Landdistrikterne for 1866.								
	Udlignet paa Formue og Næring			ialt	Udlignet paa Matrikul-Skylden				Ialt udlignet
	i Penge, Spd.	i Lægd, Spd.	i Natural- Ydelser, Spd.		i Penge, Spd.	i Lægd, Spd.	i Natural- Ydelser, Spd.	ialt Spd.	
Riget	42	10	10	62	12	18	8	38	100
Amterne:									
Akershus Amt	32	4	7	43	24	16	17	57	100
Smaalønes —	47	7	9	63	11	14	12	37	100
Hedemarkens —	33	9	9	51	14	22	13	49	100
Christians —	26	17	23	66	6	13	15	34	100
Buskeruds —	45	9	20	74	11	4	11	26	100
Jarlsberg og Laurviks Amt .	62	5	4	71	13	13	3	29	100
Bratsbergs —	35,4	0,3	0,3	36	16	29	19	64	100
Nedenæs —	50	1	12	63	11	14	12	37	100
Lister og Mandals —	67	7	12	86	2	8	4	14	100
Stavanger —	44	22	23	89	0	8	3	11	100
Søndre Bergenhus —	40	14	16	70	7	15	8	30	100
Nordre Bergenhus —	34	21	6	61	5	33	1	39	100
Romsdals —	35	20	8	63	13	21	3	37	100
Søndre Thronhjems —	38	4	1	43	33	24	0	57	100
Nordre Do. —	38	0	1	39	23	38	0	61	100
Nordlands —	54	32	6	92	2	6	0	8	100
Tromsø —	55	13	1	69	16	15	0	31	100
Finmarkens —	92	0	8	100	0	0	0	0	100

7. Om Rigets Inddeling i Fattigdistrikter.

Den Omstændighed, at Sognepræsten paa Landet under den forrige Fattiglov (til 1863) var selvskreven Ordfører for hele Præstegjeldets Fattigvæsen, og ligesaa den, at den af Kommunebestyrelsen ansatte Regnskabsfører ofte havde med Fattigvæsenets Sager at gjøre for hele Kommunen, førte naturligen med sig, at om saa Præstegjeldet eller Kommunen i Virkeligheden var delt i flere Fattigdistrikter, efter Sognene eller paa andre Maader, kom dette dog ikke altid tilsyne i de aarllige Indberetninger til det statistiske Kontor. Lidt efter lidt har imidlertid dette Forhold holdt paa at ordne sig, idet Ordførerne og Regnskabsførerne ere blevne opmærksomme paa, at der egentlig var forlangt særskilt Opgave for hvert særskilt Distrikt. Det kan dermed se ud, som at Fattigdistrikternes Antal har forøget sig stærkt i de Aar, som Tabelværket omfatter; men det kan ansees som vist, at denne Forøgelse for største Delen er fremkommet paa den antydede Maade og altsaa kun er tilsyneladende.

I adskillige Tilfælde er det endnu den Dag idag saa, at Præstegjeld, som ifølge Indberetningerne danne hver et Fattigdistrikt, dog paa en vis Maade eller i det Hovedsagelige ere delte i flere, saaledes f. Ex., at hvert Sogn forsørger særskilt de almindelige Fattige, men hele Præstegjeldet tilsammen udreder, hvad der kan paakomme

formedelst Sygdom blandt Fattigfolk og formedelst Understøttelse til Bygdens Fattige i fremmede Distrikter.

Der er altsaa noget Usikkert og Svævende i Begrebet om et Fattigdistrikt, altsaa ogsaa i en Oversigt over Fattigdistrikternes Udstrækning og Antal i et enkelt Aar.

Imidlertid giver Tabelværkets Tabel No. 4 en saadan Oversigt for 1866, efter de Oplysninger, som vare at hente af Fattigkommissionernes Indberetninger og andre forhaandenværende Materialier.

Tabellen er nærmest indrettet for dette praktiske Formaal: at skaffe Sikkerhed for, at de Indberetninger, som Statistikken herefter modtager til Bearbejdelse, virkelig omfatte nøiagtig alle Rigets Dele.

Men det var ogsaa tænkeligt, at saadan Oversigt kunde bidrage noget til Forstaaelse af selve Fattigvæsenets Udvikling. Det var tænkeligt, at der kunde have dannet sig visse Uligheder i de forskellige Egne af Landet, saaledes, at man paa sine Steder havde delt sig i smaa Distrikter, paa andre derimod endnu holdt sammen i store. Og det var tænkeligt, at hvert af disse Systemer kunde findes at være ledsaget af visse Ulemper eller Fordele. Med Hensyn hertil ere de Forholdsberegninger udførte, som fremstilles i

Tabel Litera N.

Tabel Li'r. N. (jevnför Tabelværkets Tabel No. 4 Side 49)*).

D i s t r i k t.	Forholdet med Fattigdistrikter 1866.	
	For hvert Fattigdistrikt var der	
	Indbyggere.	Kirkesogne.
Riget	2.676	1,4
Rigets Landdistrikter	2.473	1,4
Do. Bydistrikter	4.798	1,0
Landdistrikterne Stiftsvis:		
Christiania Stift A	3.226	1,4
Hamar —	3.533	1,5
Christiania — B	2.778	1,6
Christiansand — A	1.875	1,3
Do. — B	1.688	1,1
Bergen —	2.298	1,7
Thronhjøm —	2.796	1,7
Tromsø —	1.922	1,2

Anm. Ved nærværende Beregning er der ikke taget Hensyn til Værker og Brug med særskilt Fattigvæsen.

*) Folkemængden findes angivet Side 50 fig.

Dersom man nu vil sammenligne med Tab. Litr. A og B for at komme efter, om det maaske forholder sig saa, at Fattigvæsenet har holdt sig nede, med mindre Indtægter (med andre Ord: mindre Udgifter for Skatteyderne) der, hvor Fattigdistrikterne ere smaa og hvor altsaa Fattigkommissionerne bedre kunne overkomme at holde Indseende med de Fattige og lægge Kraft i Bestyrelsen —, saa synes der ikke at være nogen paatagelig Overensstemmelse. Vistnok er det saa, at i Byerne, hvor Fattigvæsenet kræver de største Indtægter, ere Fattigdistrikterne i Middeltal folkerigere end paa Landet; men paa Landet se vi, at Christiansands Stift A paa den ene Side staar opført med høieste Indtægtsbeløb (Tab. Litr. B) og næst laveste Folketal i

Fattigdistrikterne (nærv. Tabel), og at i Bergens Stift kan Fattigvæsenet lade sig nøie med mindre Indtægter end noget andet, uagtet Fattigdistrikternes Udstrækning er med den største, forsaavidt angaar Indbegreb af Kirkesogne.

Men herved bør erindres, dels, at Fattigdistrikternes Størrelse i hvert Fald kun er en blandt mange indvirkende Omstændigheder, dels, at det er uvist, hvilket Fattigdistrikt kan ansees for lettest at bestyre, enten et med liden Folkemængde som i Christiansands Stift, hvor Folket bor meget spredt, eller et med dobbelt saa stor Folkemængde som i Hamar Stift, hvor Bygderne ere mere tæt befolkede.

Frie Meddelelser fra Fattigdistrikterne.

1. Forbemærkning.

Hele Fattigstatistikens Interesse ligger i Haabet om, at dens videnskabelige Forskning skal faa virke praktisk, saa der gjøres nogen Nytte og stiftes noget Gavn, ligeligt for Fattige og Rige. At vide, hvordan det gaar og staar i de Fattiges Verden, og hvordan det har sig med Fattigkommissionernes Bestyr, ja med baade den offentlige og private eller den tvungne og frivillige Fattigpleies hele Arbeide, det skulde være mere end Mættelse for Videlysten, det skulde være Veiledning og Opmuntring til at holde Sagen i god Gang, om det staar vel til nu, eller til at bringe den ind i et bedre Spor, om det hidtil har gaaet skjævt.

Men det er ikke gjort med Tal-Opgaver alene. De Tal og Tabeller, vi nu have seet, — dette Udbytte af sexten Aars taalmodige Arbeide — maa visselig kaldes en god Begyndelse, og vi tør vel haabe, at denne Begyndelse skal blive fortsat med Indsamling af baade andre og flere Slags Tal-Opgaver i de kommende Aar. Men Tallene ere endnu stumme, og Tabellernes Linier og Rubrikker se saa stive og tørre ud; de ere som Skelettet, der vil overklædes med Ordenes Kjød og Bod. Og desuden er der mange Forholde, som ikke engang lade sig fatte i Tal og altsaa saa meget mere kræve Beskrivelse og Skildring.

Frie Fremstillinger, hvori Mænd, der staa Fattigvæsenet nær, meddele noget af, hvad de have oplevet og erfaret, hvori de lægge ned noget af sine Tanker og Stemninger, skulle ikke alene tjene Statistikken paa den Maade, at de hjælpe os til at se og forstaa bedre, men tillige derved, at de gjøre Indtryk og gribe Sindet og vække Deltagelsen, uden hvilken al Kundskab er tung og død.

Jeg har gjort Rede for de Tal-Opgaver, som indhen-

tedes for 1866 formedelst et fra Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til samtlige Fattigkommissioner udgaaet Schema. Men sautidig med dette Schema og som Følgeskrift til det udgik fra min Haand et li et Hefte med Tittel: „Blade til Fattigkommissionerne, No 1,“ med Forklaring om det mig givne Hverv at bistaa ved Fattigstatistikens Bearbejdelse, og med hjertelig Indbydelse til Fattigkommissionerne om at arbeide sammen med mig.

Jeg sagde:

Hvorledes jeg tænker og ønsker mig dette Samarbeide, det skal jeg forklare ved at sige saa: Naar herefter det Kgl. Departement sender ud de sædvanlige aarlige Schemaer om visse Tal Opgaver, som skulde meddeles angaaende Fattigvæsenet, saa kommer jeg ved Siden af med en personlig Henvendelse. Jeg beder om, at Fattigkommissionerne, idet de pligtmæ sig efterkomme Paalægget og udfylde Schemaerne, tillige ville venligen komme ihu. at hvad de have at meddele om Fattigvæsenet, det vil blive modtaget af En, som længe med Liv og Sjel har syslet med beslægtede Ting, som fremdeles agter at lægge sin Evne og Formue i dette bestemte Arbeide, og som vil føle sig styrket og opmuntret ved hvert Tegn paa, at man er villig til at arbeide sammen med ham.

Fremdeles:

Til en ordentlig Fattig-Statistik kræves først og fremst en fuldstændig Række af de Tal-Opgaver, som Departementet forlanger; de maa nødvendigvis meddeles fra hvert eneste Distrikt, uden Undtagelse. Men de yderligere Meddelelser, jeg taler om her, behøve ikke netop at have denne Fuldstændighedens Egenskab; ved dem gjælder det mere at faa Sagerne stillede i den rette Belysning, derved at der anstilles almindelige Betragtninger over Forholdene, at Kjendsgjæringer fremdrages, som ellers have undgaaet Opmærksomheden o. s. v., og saadanne Fremstillinger gaar det ikke an at kræve fra hver Fattigkommission, men de kunne ønskes og bedes om fra de Steder, hvor man paa Grund af Forholdene monne have skjænket nu denne, nu hin Sag en større Opmærksomhed.

Og atter:

Alt, hvad man meddeler mig af dette Slags, agter jeg at nytte sammen med de indhentede Tal Opgaver (og tillige sammen med de Oplysninger, jeg kan faa indhentet ved personlige Undersøgelser paa Reiser o. s. v.), og min Plan er, at hvad jeg faar ind for Aaret, det vil jeg igjen søge at faa udgivet for Aaret, i Fremstillinger, som skulle blive at trykke og sende til alle Fattigkommissioner. Paa den Maade vilde der gaa som en Brevvexel frem og tilbage, og Mening er, at vi ikke alene skulde faa vide, hvordan det hvert Aar staa sig med Fattigvæsenet, men at vi tillige baade med Hensyn til den egentlige Fattigpleie og med Hensyn til Forholdene blandt de fattigere Klasser skulde faa indsamlet den Sum af Erfaring og Indsigt, som Landet eier.

Af andre Citater af samme Skrift kunde jeg vise, hvor omfattende min Plan var, idet jeg tillod mig at henvende mit Ønske og min Bøn som til Fattigkommissionerne først og fremst, saaledes ogsaa til Bestyrelserne for veldædige Foreninger, til Embedsmænd, som staa i noget Forhold til Fattigvæsenet o. s. v.

Det vil maaske indrømmes, at det ikke har været saa ganske let paa Forhaand at opstille de Kapitler, hvorun-

der disse Ting bekvemmelig kunne henføres, eller angive de Metoder, hvorefter man heldigst kan anstille Undersøgelser og udføre Beskrivelsen o. s. v. Planen, som fulgtes, blev da mest dette tilsyneladende Planløse: at man udbad sig frie Meddelelser, frie i enhver Henseende, saa hver for sig fik give efter eget Sind og vælge baade hvad og hvorledes.

Jeg forestillede mig, at paa den Maade kunde der voxe ud en Erfaring og Øvelse ogsaa angaaende selve dette Fattigvæsenets Studium.

Exempelvis nævnte jeg dog *Lægdsforsørgelsen* og *Sædeligheds-Tilstanden*, som jeg i dette første Aar kunde ønske at høre kjendte Mænds Beretninger og Formening om. Og medens jeg for Øieblikket lægger tilside de talrige og tildels særdeles udførlige Bidrag, man har bæret mig med angaaende dette sidste Emne, og som jeg helst vilde gjøre Brug af i et særskilt Skrift, skal jeg nu gaa over til at gjøre Rede for, hvad man har havt den Godhed at meddele mig om hint første.

2. Om Lægdsforsørgelsen.

Idet jeg i hine „Blade til Fattigkommissionerne“ udpegede denne baade ved sin Ælde og ved sin her i Landet saa udbredte Anvendelse særdeles interessante Forsørgelsesmaade, og nævnte den som en Gjenstand, jeg for det Første kunde ønske at erfare noget nærmere om, indledede jeg Forhandlingen paa den Maade, at jeg selv gav en kort Udsigt over Lægdsforholdets Betydning, med dets større eller mindre Anvendelse i Tidens Løb og Landet udover, samt med dets forskjellige Indretning og Brug, saasom *Aarslæg*d (fast Lægd i et og samme Hus), *Omgangslæg*d (med mere eller mindre hyppig og vidtstrakt Flytning fra Hus til Hus, saasom i Levetids-Kredse, i Aars-Kredse eller endelig, uden Kreds-Inndeling, over hele Fattigdistriktet), og endelig flere Arter af *Extralg*d (Skolelæg, Arbejdslæg, og hvad jeg tillod mig at kalde Straffelæg, denne sidste for enkelte vanartede og gjenstridige Folk, som man ikke veed anden Raad med, naar de endelig ville have Hjælp, end at give dem en Seddel paa at gaa om og faa Husly og Føde en Dag hos hver Mand). Og jeg sluttede med at stille følgende Række af Spørgsmaal, nemlig om:

- 1) den Maade, hvorpaa Lægdsforsørgelsen er indrettet i Bygden,
- 2) de Forandringer, som i Tidernes Løb vides at være gjorte,
- 3) hvad Indflydelse den nye Fattiglov har øvet i dette Stykke,
- 4) hvad Erfaring man har om Lægdsforsørgelsens Hensigtsmæssighed, og

5) hvilke Hindringer der stille sig i Veien for at faa overvundet de Misligheder eller Ulemper, man mulig har iagttaget.

Næst efter nu at henvise til den udførligere Statistik over Lægdsforholdet, som indeholdes i nærværende Skrift (se Tabellerne Side 98, 101, 106 og 107), skal jeg give følgende Uddrag af de indkomne Meddelelser.

Christiania Stift.

I **Höland** (Akershus Amt) har man ikke sporet nogen videre Ulempe med Lægdsvæsenet, men anser det snarere som en hensigtsmæssig Forsørgelsesmaade. Ere de Fattige altfor skrøbelige eller sygelige, leier man dem heller bort, hvorimod Lægden synes ganske hensigtsmæssig for Saadanne, som dog kunne gjøre nogen Nytte for sig, naar de ere hos Andre, medens de paa egen Haand vilde tiltrænge betydelig Understøttelse. Dertil kommer, at da Mange anse det for en Tvang saaledes at være bunden til et vist Sted, saa afholde de sig i det Længste fra at ty til Fattigvæsenet, naar de forstaa, at der ikke vil blive Tale om anden Understøttelse for dem end Lægd. Endelig synes Lægd at passe meget vel for Børn fra 9 Aar og til Konfirmationsalderen, da de hos Lægdsyderne (Bønder) vænnes til allehaande Gaardsarbejder, noget, de aldeles maa savne, naar de leies bort til Husmandsfamilier eller Folk udenfor Gaardbrugerklassen (Sognepræst Faye).

I **Nannestad** (samme Amt) er det indrettet saa, at selv voxent Lægdslem („Indlægd“) lidet flyttes, men mest er hele Aaret paa samme Gaard, ja Aar efter Aar, saalænge det er i Lægd. Tilsidst maa det dog ofte tages ud af Lægden og leies bort, naar nemlig Alderdommens Skrøbelighed tager Overhaand, og da kan det i mange Tilfælde mærkes, hvorledes det ved Skilsmisken gaar ind paa begge Parter. — Her bor et arbeidsomt og tarveligt Folk, og det er endnu Skik, at Bonden omgaaes baade sine Tjenere og sit Lægdslem saaledes, og at han har dem ved sit eget Bord. — Den ny Fattiglov har havt den Indflydelse, at der beregnes Lægdsholderne større Godtgjørelse (Afdrag i Fattigskatten) end forhen. (Provst Stenersen.)

I **Brunlanæs** Fattigdistrikt (Jarlsberg og Laurviks Amt) var det saa før: Distriktet var delt i 30 Lægder, hvert indbefattende Gaardsbrug af en 20 til 30 Skylddaler, altsaa ikke saa ganske jevnstore. Og hver Lægd fik sit Lægdslem at forsørge, uden at synderligt Hensyn var taget til dets Besværlighed. Men netop paa Grund af Lemmernes meget ulige Beskaffenhed kunde det gaa helt forskjelligt til med deres Forsørgelse. I nogle Lægder lod man dem efter Bestemmelsen virkelig gaa omkring og nyde Kost og Ophold i selve Gaardbrugernes Huse, visse Dage i hvert efter Gaardenes Størrelse og med indtil fem Omgange for Aaret; i andre Lægder valgte Lægdsyderne at leie Lægdslemmet bort for fælles Regning; i atter andre enedes de med Lægdslemmet om at udrede noget Vist til dette, som saa skulde sørge for sig selv. Det kunde da hænde, at Lægdslemmet for at kunne være paa egen Haand og have det frit, lod sig nøie med en ganske ringe Godtgjørelse og skaffede sig Resten ved Betleri. Etsteds var der en Lægd paa kun 18 Skylddaler (en enkelt Gaard, som det lader til), og Eieren, som ikke boede der selv, maatte af den Grund leie sit Lægdslem bort, hvilket kostede ham næsten 40 Spd.; i en anden Lægd derimod, som indbefattede Gaarde af tilsammen imod 30 Skylddaler, afandt man sig med sit Lægdslem for 12 Spd. Saa yderst ulige kunde altsaa Lægdsbyrden falde. — Hertil kom, at om et Lægdslem døde i Begyndelsen af Aaret, saa kunde hele Aaret gaa hen, uden at der blev sat noget nyt Lem i Lægden; ja naar der manglede Fattige af det Slags, kunde enkelt Lægd staa ubesat i Aarevis, saa altsaa enkelte af Distriktets Skatteydere gik ganske fri for denne Del af Fattigbyrderne.

I den sidste Tid, efter den nye Fattiglovs Indførelse og tildels efter dens Anvisning, er der gjort Forandring i dette, og Fremgangsmaaden er nu saadan: Først bestemmer Fattigkommissionen, hvilke Personer der bør forsynes med Lægd. Dermed paasees, at Ingen optages blandt Lægdslemmer, som ikke kan røgte sig selv, eller som kun med Vanskelighed kan flytte fra Gaard til Gaard, eller som er behæftet med saadan Syge eller Svaghed, at hans Ophold medfører særegen Ulempe. — Hver enkelt af disse Lægdslemmer ansættes fremdeles af Fattigkommissionen til en Taxt, der saa nøiagtig som mulig svarer til, hvad man antager at kunne faa dem bortleiede for; Taxten

varierer mellem 12 og 36 Spd. aarlig eller 4 og 12 Skill. Dagen. Tilsidst bliver denne Lægdsforsørgelses samlede Værdi opgivet for Kommunebestyrelsen, som afgjør, hvad der i det Hele skal bevilges, og fatter Bestemmelse om, hvor meget hver Skylddaler i Fattigdistriktet skal udrede til Lægdsforsørgelsen (som er den Del af Fattigbyrden, der i dette Distrikt lægges paa Matrikulskylden). Det saaledes til Lægdsforsørgelsen bestemte Pengebeløb fordeles siden ved Ligningskommissionen.

Derefter faar Fattigkommissionen igjen Sagen i sin Haand. Den fordeles Lægdslemmerne paa Gaardbrugerne. Men derunder tages baade Hensyn til de Fattiges særegne Forholde og til Lægdsydernes Omstændigheder. Angaaende disse sidste gjælder, at

- a, hvert Brug, der eies og bruges af Nogen, som bor udenfor Fattigdistriktet,
- b, hvert Brug, der enten alene eller i Forbindelse med andre Brug under samme Eier ikke har Matrikulskyld af mere end 24 Skill., samt
- c, hvert Brug, som af andre specielle Grunde, f. Ex. enslig Beliggenhed, vanskelig Adkomst, Ustel eller herskende Sygdom i Huset,

ansees for uskikket til Opholdssted for Lægdslem, og forbigaaes derfor ved Lægdslemmernes Fordeling, men tilpligtes istedetfor Lægdshold in natura at indbetale i Fattigkassen sammen med den øvrige paalignede Fattigskat det Bidrag, som var lignet paa Brugets Matrikulskyld til Lægdsforsørgelse.

Har en og samme Eier forskellige Gaardsbrug i egen Drift, beregnes Lægdsholdet efter deres samlede Skyld, og om det udredes in natura, da sker det der, hvor Eieren har sit Bosted.

Foruden at der er Gaarde, som gaa ind under de nævnte Undtagelser, kan det træffe, at en Gaard ikke strax ilægges Lægdshold efter sin fulde Skyld, og den ansees da som en Reserve-Lægd, som Fattigkommissionen i Aarets Løb kan belægge med ny tilkommende Lægdslemmer. Sker ikke dette, eller træffer det, at et ilagt Lægdshold af en eller anden Aarsag (f. Ex. Dødsfald) bortfalder i Aarets Løb, bliver det, som af det paalignede Beløb for Lægdshold ikke er udredet in natura, indbetalt i Penge til Fattigkassen.

Hvad selve Lægdsholdet eller Lægdslemmernes Ophold angaar, beregnes dette altid i fulde Dage, og forsaavidt som det overstiger syv Dage, indrettes det saa, at det bliver fordelt paa to aarlige Terminer eller Omgange.

For hvert Lægdslem vælger Fattigkommissionen en Lægdsforstander, som i Almindelighed har Tilsyn med Lægdslemmets Forhold og Behandling, og derhos særskilt har at besørge: Klæder til Lægdslemmet for Lægdsydernes Regning, samt i Tilfælde Begravelse for Fattigkassens Regning. — Saavel Lægdslem som Lægdsforstander faar fra Fattigkommissionen en Lægdseddél, der angiver, i hvad Orden Lægdslemmet skal flytte, og hvor lang Tid det skal forsynes af hver enkelt Opsidder. — Den hele Lægd eller en enkelt af Lægdsyderne kan faa Fattigkommissionens Tilladelse til at bortleie Lægdslemmet;

men det iagttages, at Leiegodtgjørelsen ikke maa være lavere end den af Fattigkommissionen satte Taxt, og ligesom Lægdsforstanderen fremdeles har at føre Tilsyn med Lægdslemmet under Forpleiningen, er det ogsaa ham, som besørger Bidragenes Indkrævning og Udbetaling.

Fra Aar til andet vil der foregaa Forandring derved, at Taxten for de enkelte Lemmer bliver forhøjet eller nedsat, eller derved, at Lemmernes Antal forøges eller formindskes, saa Lægden eller den Kreds af Gaarde, som udlægges for det enkelte Lem, bliver udvidet eller indskrænket.

Ellers er der vundet ved denne Lægdsregulering, at Byrden bliver ligeligere fordelt paa Yderne, og at Lægdslemmet bedre kan blive anbragt paa de for det hensigtsmæssigste Steder.

Men denne Ordning af Lægdsvæsenet medfører et ikke ubetydeligt Arbejde for Fattigkommissionen eller navnlig dens Ordfører, og selv bortset herfra klæber der fremdeles Ulemper ved denne Forsørgelsesmaade, saa Meddeleren for sit Vedkommende anser det hele Lægdsvæsen for en kun lidet tidsmæssig Levning fra en Tid, hvori det kan have passet bedre, ligesom det endnu i vore Dage kan passe i en og anden afsides Egn med de gamle Tidens Sæd og Aand. Meddeleren ønsker derfor helst Lægdsholdet ganske afskaffet i hans Distrikt og ombyttet med Bortakkordering (kun ikke Licitering), der i Almindelighed ikke vil falde kostbarere, men for den Fattige i mange Henseender vil være bedre end den urolige Flakken om i Lægden. Men det bemærkes, at Almuerne kun have lidet Syn herfor og finde det besværligere at udrede de kontante Penge end at føde en Fattig nogle Dage eller Uger, en Betragtning, man især kan høre hos de mindre Brugere, paa hvem der kun falder enkelte Lægdsdage (Sognepræst Klem).

Hamar Stift.

Löiten (Hedemarken). I Forbindelse med de statistiske Opgaver om Fattigvæsenet bemærkes det herfra, at medens man i disse Opgaver stadig har sat Lægdsforsørgelsen i Penge efter dens antagne virkelige Værdi, har den Taxt, som i Virkeligheden har været befulgt ved Udligningen eller Lægdsfordelingen, været betydelig lavere, nemlig før 1857 kun en Trediedel og efter den Tid Halvdelen. Det heder, at om man skulde lagt den virkelige Værdi til Grund, saa vilde den paa Gaardbrugerne fallende Byrde have viist sig at være saa stor, at man havde maattet indskrænke Lægdslemmernes Antal til næsten det Halve, hvorved da Fattigkommissionen vilde have været i Forlegenhed med en hel Del Fattiges Forsørgelse.

Men denne Uoverensstemmelse er eller vil der nu blive rettet paa, bemærkes der, i Henhold til den nye Fattiglovs Bestemmelse.

Nordre Aurdals Præstegjeld (i Valdres) bestaar af 4 særskilte Fattigdistrikter, og hvert af disse er igjen delt i Roder, oftest 3 til 4, som hver har at forsørge

et eller to, sjelden flere, Lægdslemmer. Desuden kan det træffe, at man maa give et nyt tilkommende Lægdslem Omgang paa hele Distriktet, naar nemlig ingen Rode (Lægd) er ledig, eller Personen er af saadan Sindsbeskaffenhed, at Ingen kan modtage ham for lang Tid ad Gangen*). Det er udelukkende Matrikulskylden, som lægges til Grund for Lægdsbyrdens Fordeling; derved træffer man jo ikke altid det Rette, og for at jevne paa Ulighederne, omflytter man Lægdslemmerne saaledes, at den Rode, der har havt et besværligt Lem det ene Aar, faar et lettere det andet. — Under den nye Fattiglovs Indflydelse er Taxten for de enkelte Lægdslemmer bleven sat høiere, og Lægdsholdet er bleven indskrænket derved, at man ikke længer som tidligere har Lægdslemmer, der ikke kunne røgte sig selv.

Meddeleren anser Lægdsholdet for en ikke alene gammel, men forældet Institution. Det er ubekvemt baade for Bonden og den Fattige, og det virker ingenlunde forædlende. Lægdslemmerne røgted ofte mindre godt og reise fra Gaard til Gaard i en saadan Tilstand af Urenlighed, at man gruer for dem der, hvor de komme. Derhos blive de sædvanlig fordringsfulde, ville udrette mindst muligt, men kræve en Beværtning med Mad og Drikke bedre, end mange Lægdsydere selv maa lade sig nøie med (Sognepræst Bjørn).

Christiansands Stift.

Grausherred (i Øvre Thelemarken, Bratsbergs Amt). Nedenstaaende Meddelelser svare Punktvis til Spørgsmaals-Rækken Side 111.

1. Lægderne i Præstegjeldet ere Omgangslægder. Fattigdistrikterne ere inddelte i Kredse (Roder) af omtrent ligestor Matrikulskyld, saa at Lægdslemmerne, der blive anviste hver sin Rode, vandre fra Gaard til Gaard i 2de Omgange om Aaret med $\frac{1}{2}$ Aars Mellemlum for hvert Sted. Lægdsholdet bliver omtrent 1 Dag paa hver Skyldmark, og er inddelt i 2de Omgange, for at Lægdslemmet skal blive Yderen saa lidt besværlig som muligt, eller for at denne ved Lægdslemmets Ophold i den bedre Tid,

*) Man havde saaledes i Ulnæs Sogn en Lægdemand — at faa tinget ham bort, var umuligt —, der var saa voldsom i sin Opførelse, at han udbredte almindelig Skræk blandt Bønderne. Han truede endog Fattigkommissionens Medlemmer paa Livet. Da tilsidst Ingen vilde modtage ham i Lægd eller huse ham, erholdt han en vis Penge, hvormed man en Stund lod ham sørge for sig selv. Imidlertid drog han afsted til Christiania, gjorde nogen Gjæld paa Fattigkassens Regning og vendte saa tilbage. Vistnok blev der gjort adskillige Forslag til hans Tæmmelse ved at faa ham sat under Justitiens Tiltale, sætte ham ind paa Mangelsgaarden o. s. v.; men da han hver Gang lovede Bod og Bedring, blev det ved Trudselen. Man satte ham nu paa Omgangslægd over hele Distriktet, med Betydning, at han paa første Klage over slet Opførelse vilde blive sat paa Tvangsarbejdsanstalt. Noget bedre blev han vel; men det var just ikke nogen stor Forandring. Imidlertid døde han pludselig i afvigte Vinter.

Vaar og Sommer, kan faa en Lettelse mod Opholdet i i den mørkere og koldere, ligesom Lægdslemmet da kan arbeide lidt for sig imod som i Vintertiden.

2. Der vides ingen Forandring i Tidens Løb at være gjort i Lægdslandet førend i de Par sidste Aar i enkelte Retninger, hvorom mere nedenfor.

3. Den nye Fattiglov har ingen Indflydelse øvet paa den i Meddelerens Tanker saavel for Lægdslem som Lægdsyder uheldige og fordærlige Omgangslægd. Hans stadi-ge Ytringer imod denne mødes med Bemærkning, at Forholdene i en trang Fjeldbygd ere for smaa, Penge for faa og sjeldne, saa at det for Størstedelen af Lægdsyderne vilde blive altfor trykkende, for ikke at sige umuligt, at afløse sin Lægdsforpligtelse ved Penge, at Lægdslemmet derved kunde blive bortleiet Aaret rundt paa et fast Sted.

„Da Sagen imidlertid“ vedbliver Meddeleren, „har lagt mig meget paa Hjertet, og jeg har seet gyselige Ting ved et svageligt Lægdslems Transport over lange, ubanede Fjeldveie, især naar disse om Vinteren ere belagte med Is, har det for 3 Aar siden lykkedes mig at faa Opsidderne i 3 Roder i Hovedsognet til sig imellem at komme overens med Lægdslemmet om en bestemt daglig Godtgjørelse i Penge, mod at dette traf Aftale med sine Slægtninger eller Kjendinger om at faa stadig opholde sig hos dem og ved den omakkorderede Godtgjørelse blev sat istand til at anskaffe sig fornøden Mad og Klæder. Vedkommende Tilsynsmand maa da bistaa Lægdslemmet med at gjøre Aftale om og indkassere den paa enhver Opsidder i Roden efter hans Matrikulskyld faldende Godtgjørelse, og foruden at man ved at gjøre et større Indkjøb af Madvarer i rette Tid kan faa disse lidt billigere og altsaa mere for sine Penge, har jeg al Grund til at antage, at denne Foranstaltning øver sine velgjørende Frugter saavel paa Lægdslemmet som Yderen og frømkalder en mere venlig og mild Stemning mellem begge. Medens den af Formandskabet aarlig ansatte Godtgjørelse for Lægdslemmet er ansat til 16 Sk. pr. Dag, veed jeg, at disse omskrevne Roder have faaet sin daglige Godtgjørelse efter Aftale med Lægdslemmet sat til 10 Sk. og altsaa meget billigere, og har jeg Haab om at faa endnu flere Roder til at efterfølge det givne Exempel.“

Den gennem en lang Aarrække brugelige Skolelægd, at et fattigt Barn fulgte Skolelæreren og nød Kost og Ophold paa Skolestedet, vil ifølge Stiftsdirektionens Paalæg fra dette Aars Begyndelse ophøre. De fordærlige Følger deraf — at Forældre ere blevne slappere, ja altfor slappe mangan Gang i den helligste af alle Pligter, den, at opdrage sine Børn og dertil at anvende den størst mulige Flid og Sparsommelighed selv under mange Forsælgelser og Nægtelser for sig selv, og Børnene slappe i sin Agtelse for Forældre og ligesom fremmede for deres eget Hjem — have ogsaa viist sig, hvorfor man i dette Aar er begyndt, istedetfor Skolelægd, med at understøtte fattige Forældre i Hjemmet til deres skolepligtige Børns Skolegang ved at lade dem faa nogle Skilling for hver Dag, Barnet har været i Skole, til Hjælp til Mad. Ligesom

man ikke tør bevilge Vedkommende før Skolegangen, da man har havt tilstrækkelig Efarings for, at Børnene, uagtet saadan Hjælp, alligevel ikke ere komne i Skolen, har dette Experiment at tildele dem Hjælpen efter Skolegangen og det for hver Dag viist sig i den Tid, det er anvendt, som særdeles heldigt, ligesom Forældrene ogsaa i den bedste og mest lønnende Arbeidstid kunne vænnes til itide at tænke paa deres Børns forestaaende Skolegang om Vinteren og ved lidt Sparsommelighed da sættes istand til at forskaffe dem til den forestaaende Skolegang de nødvendige Klæder (Sognepræst Aars).

Bergens Stift.

Lekanger (i Sogn). Fremstillingen er ordnet efter Spørgsmaalsrækken paa Side 111.

1. Hele Præstegjeldet danner et Fattigdistrikt, forsaavidt det har fælles Fattigkasse eller i Fællesskab bestrider alle de Udgifter, hvortil der kræves Penge, saasom for Fattige, der ere bortleiede; men den Hoveddel af Fattigforsørgelsen, som her gaar under Navn af Lægd, har hvert af Præstegjeldets tre Sogne for sig. Ordet Lægd har dog en særegen Betydning her. Der skjælnes mellem to Slags, nemlig Huslægd og opveiet Lægd. Under den første Benævnelse forstaaes dette, at den Fattige nyder Ophold og Forpleining i Lægdsydernes Huse, og det i Regelen Aaret rundt. Det er altsaa Lægd i Ordets sædvanlige Betydning. En Lægdseddell, som er udarbejdet for hvert Lægdslem, viser, hvorledes han skal gaa om, eller hvor mange Dage eller Uger han skal være hos hver Mand, og saa mange Mand eller skatteydende Gaardbrugere maa være medtagne, at Aarets Ugetal bliver fuldt. Ved opveiet Lægd forstaaes derimod et vist Maal af Madvarer, som Uge for Uge skal svare til, hvad et Lægdslem vilde nyde i Huslægd, men som opveies og udleveres saaledes, at den Fattige tager det med sig til sit eget Hjem. Medens Huslægden, som sagt, mest tilstaaes for Aaret, tildeles den opveiede Lægd gjerne kun for en Del af Aaret eller for et vist Antal Uger. Til en Uges opveiet Lægd hører:

- 7 Mærker Mel,
- 1 Kande Melk,
- 2 Mærker Ost (Gammelost), eller istedet derfor 1/2 Mæle Potetes,
- 1 Mark Smør,
- 3 Mærker Sild,
- 1 1/2 Mark Spegekjød,
- 7 Leiver Brød,

og Værdien af disse Madvarer har Fattigkommissionen med Stemmeferhed for 1866 ansat til 38 Skill. Til samme Værdi er da ogsaa en Uges Huslægd ansat. Meddeleren, Fattigkommissionens Ordfører, finder denne Ansættelse for lav og mener den burde være mindst 48 Skill. eller maa-ske endog 60 Skill. Aarsagen til at Værdien heller sættes under det virkelige Beløb, ligger deri, at naar den

Fattige, som undertiden sker, ønsker sin opveiede Lægd udredet i Penge, saa ville Bønderne ikke gjerne betale høiere.

Som Huslægd og opveiet Lægd stadig af Fattigkommissionen og af Almuen har været opfattet som kun to forskellige Arter af samme Ting, to forskellige Maader at udrede den samme Værdi, saa har ogsaa Ordføreren i sine aarlige Indberetninger til det statistiske Kontor brugt at opføre den opveiede Lægd — ikke i den særskilte Rubrik for deslige Naturalydelser, men i Rubrikken for almindelig Lægd; han havde ellers hvert Aar maattet udføre en hel Udregning for efter de Fattiges Antal at faa frem Mængden af de forskellige Slags Varer o. s. v., hvorimod han nu kun behøvede at holde sig til Ugetallet og den samlede Taxt for hver Uges Lægd*). Som Naturalydelse blev det da kun regnet, naar der, som stundom skede, blev tilstaaet den Fattige et Beløb ikke af Lægde-Uger, men af Varer.

Med Hensyn til Lægden Fordeling oplyses Forholdet særskilt for de to Arter af Lægd. Først altsaa angaaende Huslægd. Da intet Gaardsbrug er af den Størrelse, at der falder et helt Aars Lægd paa det, saa maa der, som allerede ovenfor antydtes, Omgang til; men for at holde denne saa indskrænket som mulig, har man stadig, og især for de ældre Lemmers Vedkommende, lagt an paa at indrette det saa, at de Aar om andet kunde faa være saa nogenlunde i den samme Grænd, og der har været Lægdslemmer, som ikke ere blevne omflyttede til en anden Grænd i hele 10 Aar eller mere. Mindre nøieregørende i den Henseende har man været med de Fattige, som nyde opveiet Lægd, da de fleste af dem have været saa taalelig rørige Folk, saa de kunne reise et Stykke læn-

*) Noget Saadant har sandsynligvis været Tilfælde paa flere Steder ved Udarbejdelsen af de statistiske Aarsberetninger, og Aarsagen kan tildels have været en egen Opfatning af Ordet Lægd. Men derfor griber jeg Leiligheden til at gjøre opmærksom paa den forskellige Brug og Betydning af Ordet.

I nærværende Skrift og i alle de fra det statistiske Kontor udgaaede Schemaer for Fattigvæsenet bruges Ordet kun om det Slags Forsørgelse, hvorved de Fattige optages i Skatteydernes Huse og der forsørges med Kost og Logis — en Ydelse, der betragtes som en Del af Fattigskatten.

Men paa mange Steder forstaaes ved samme Ord, som vi have seet, ogsaa denne anden, skjønt lignende Ydelse, at Skatteyderen udreder et vist Maal af Madvarer til Underholdning for den Eattige i dennes eget Hjem.

I hvert Fald kommer Ordet af at lægge (ligesom Bygd af at bygge), og den oprindelige Mening synes at have været, at betegne en vis Kreds af Gaarde, som i Fællesskab skulde lægge (udrede, yde) det Fornødne til et Menneskes Underhold. Derfor siger man, at Lægdslemmet gaar paa Lægd, har faaet sin bestemte Lægd at være i, er bleven lagt paa Lægd, og disse Udtryk passe, som det synes, bedst paa, hvad der med størst Tydelighed kaldes Hus-Lægd.

Men formedelst en egen Bevægelighed i Sproget er Ordet ogsaa kommet til at betegne selve det, som lægges, erlægges, altsaa selve Skatten eller de udredede Ting, saasom naar man taler om at tilstaa Lægd, udligne Lægd, yde Lægd.

gere Vei for at hente, hvad der er dem anviist; ja enkelte af dem, om hvem man har vidst, at de have havt godt af Munden og en vis Paastaaelighed i sine Fordringer, har man henviist til saadanne Ydere, om hvem man har havt Grund til at tro, at de, under en mindre Grad af Paatrængenhed vilde være tilbøielige til at give knapt Maal og ringe Varer.

2. Nogen væsentlig Forandring i denne Forsørgelsesmaade er ikke foregaaet i Meddelerens Tid, med Undtagelse af, at man i de sidste 3—4 Aar har begyndt at tage adskillige af de skrøbelige Lægdslemmer ud af Lægden (vel Huslægd) og forsørge dem ved Bortakkordering. Det er hovedsagelig Husmænd, som have gaaet ind paa at modtage dem, men dog ogsaa Gaardmænd. Med Undtagelse af Seng- og Gangklæder har den fulde Forsørgelse været betalt med 20 til 24 Spd. for Aaret, og i det Hele taget har Behandlingen været upaaklagelig.

Men Bønderne i Fattigkommissionen have ikke været meget villige til at gaa ind paa denne Forandring. Dels bemærke de nemlig, at efter den paa en Lægdsuge satte Taxt (som dog vist er for lav), vilde Udgiften for Aaret kun udgjøre omtrent 16½ Spd.; dels fremhæve de dette, at saalænge en Fattig er paa Lægd, skal han forsørges af sit Sogn, men naar han leies bort, gaar Omkostningen paa Præstegjeldets fælles Fattigkasse, saa altsaa hin Deling Sognene imellem bliver ophævet. Der er derhos en stor og vistnok for lange Tider uovervindelig Tilbøielighed hos Fattigkommissionen og hos Folket i det Hele til at holde paa Lægdsforsørgelsen. Noget er man dog, som sagt, gaaet ind paa Forandringen, og da Prisen for Bortakkodderingen ialfald nominelt har været høiere end den, som Lægdsydelsen har været ansat til, saa kan det for en Del tjene til at forklare, at Fattigvæsenets Udgifter ere stegne i de senere Aar, uden at Antallet af de Fattige er steget i Forhold dertil*).

3. Paa Huslægden (den egentlige Lægd) har den nye Fattiglov virket til, at Lægdslemmer, som ere stadigt syge, ere blevne leiede bort, noget, som, efter hvad vi nys have seet, dog heller ikke var ganske ukjendt eller ubrugt, før Loven kom**).

*) Som en anden Forklaringsgrund til hin Stigen anføres, at selv for saadanne Personer, som aldrig have været paa Lægd, men stadig bortleiede, har man maattet betale mere i den senere Tid. I 1850 og deromkring betaltes for et Barn, naar det ikke var et rent Spædbarn, i det Høieste en 8 Spd. for Aaret, iberegnet Klæder, og for en Voxen kunde der betales en 16 Spd.; men nu er Betalingen forhøjet til henholdsvis 12 og 20—24 Spd. Som Grund til de forøgede Fordringer har man anført de forhøiede Varepriser og den (kanske hovedsagelig formedelst Udvandring til Amerika) forøgede Tjenerløn, som gjør, at baade Føden og Tilsynet falder kostbarere.

***) Med Hensyn til den opveiede Lægd bemærkes derhos, at i Forhold til den nye Lovs noget videregaaende Bestemmelser om Slægtningers Forsørgelsespligt har man i enkelte Tilfælde tilbageviist Begjæring om Fattighjælp, samt at paa Grund af den nye Skolelovs Bestemmelse om, at der ad Fattigvæsenets Vei skal drages Omsorg for Børn, som ellers maatte forsømme Sko-

4. Almuen holder stærkt paa Lægden, og det navnlig paa den egentlige eller Huslægden, som det Hovedsagelige i Distriktets Fattigforsørgelse. Dels finde de den, som allerede ovenfor forklaret, billigere end Bortakkorderingen, og dels foretrække de den for opveiet Lægd af den Grund, at naar den Fattige opholder sig i Skatteyderens Hus, saa maa han deltage i Husets Arbeide, det han formaar. Der har ogsaa stadig været hørt Ytringer af Misfornøielse hos Skatteyderne over Understøttelsen med opveiet Lægd, som den Fattige bærer ud af Huset, ja Enkelte have endog nægtet at levere den, med mindre Lægdslemmet (som ogsaa den kaldes, der modtager denne Art af Lægd) vilde opholde sig i Huset og ved forefaldende Arbeider gjøre Nytte for sig de Uger, som Madvarerne skulle veies op for. I saadanne Tilfælde har dog Fattigkommissionen skredet ind, saa Vedkommende have maattet falde tilføie, i Henhold til Loven, hvor der ikke er nogen Bestemmelse om, at den Fattige, som ikke er lagt i Huslæg, men kun har faaet Bidrag til sin Husholdning, pligter at yde Vederlag i Arbeide.

At denne de enkelte Yderes Fordring paa den Fattiges Arbeide ikke simpelthen er at tilskrive egennyttige Hensyn, det vil fremgaa af Meddelerens Ytringer strax nedenfor. „Paa enkelte Undtagelser nær,“ siger han, „har jeg ikke erfaret andet, end at de Fattige, som nyde Huslæg, og som da næsten uden Undtagelse ere enslige Personer, finde sig noksaa godt tjente med denne Understøttelse som med nogensomhelst anden, især naar de, som man har gjort sig Flid for, kunne være flere Aar efter hinanden i en og samme Grænd, ligesom jeg ogsaa tør udtale det som min Erfaring, at Lægdsyderne ganske almindelig behandle de Lægdslemmer, som nyde deres Lægd i Huset, med en temmelig høi Grad af Forekommenhed og Venlighed og f. Ex. stadig give dem Adgang til at deltage i den Husandagt, som her næsten uden Undtagelse holdes paa Søn- og Helligdage inden Familiens Kreds. Hvad saaledes angaar Hensigtsmæssigheden af Lægdsforsørgelsen, fra det moralske Standpunkt betragtet, da er det min Formening, at Huslægden under de herværende Forholde ikke er nogen forkastelig Form af samme, medens jeg dog ikke kan nægte for, at et saadant Foretagende og en saadan Ordning som den i „Blade til Fattigkommissionerne“ omtalte i Strinden Præstegjeld har mit fulde Bifald, noget, som heller ikke synes ganske at have manglet hos dem af Fattigkommissionens øvrige Medlemmer, med hvem jeg hidtil underhaanden har talt om Sagen. Langt mere har jeg imod den Fattigunderstøttelse, som fremtræder i Form af opveiet Lægd, da denne, dersom ikke Omtanke og Forsigtighed fra Fattigkommissionens Side anvendes, let kan blive en Næring baade for Dovenskab og Fordringsfuldhed, og netop af et saadant Hensyn har jeg ogsaa hørt Indvendinger at

len af Mangel paa Føde og Klæder, har det været almindeligere end før, at saadanne Børn selv eller deres Forældre, helst Enker, have faaet Understøttelse.

gjøres mod den fra Bøndernes Side, medens den dog efter min Formening, saalænge man ikke har Fattigarbeidshuse eller „Lægdsgaard“, maa beholdes eller ikke uden store Ulemper for de Fattige, selv ikke uden Sønderrivelse af ømme Baand og Familieforbindelser og derfor heller ikke uden høi Grad af Misnøie og depraverende Indflydelse, kan ombyttes med Huslæg.

„5. Da man, som sagt, med Undtagelse af den opveiede Lægd ikke synes at have fornummet nogen væsentlige Misligheder eller Ulemper med Hensyn til Lægdsforsørgelsen i det Hele, har man heller ikke kunnet støde paa Hindringer for dens Afhjælpelse. Med Hensyn til den opveiede Lægd, som oftere, især i temporære Sygdomstilfælde, har maattet tilstaaes yngre og senerehen arbeidsføre Familiefædre og deres Familier, ligesom ogsaa i Anledning af Børns Bortsættelse til Opfostring for Fattigvæsenets Regning paa Grund af Moderens Død og den gjenlevende Faders Dovenskab og Lastefuldhed, har der vistnok ofte inden Fattigkommissionen været Klage over Mangel paa Arbeidshuse, hvor saadanne Personer uden altfor store Bekostninger for Kommunen kunde indsættes for at tvinges til Arbeide, af hvis daglige Udbytte et Overskud kunde afgives idetmindste som Hjælp til Børnenes Forsørgelse; men der kan vel være stort Spørgsmaal om, hvorvidt en saadan Forholdsregel, der jo nødvendigvis maa komme til at bære Adskilligt af Tugthusstraffens Karakter i sig, i Længden vilde befindes paa dette Omraade at være hensigtsmæssig eller gavnlig. Bedst var det jo uægtelig, som allerede foran antydte, om man i hvert Præstegjeld paa Landet for Fattigvæsenets Regning kunde faa indkjøbt en Lægdsgaard, der kunde afgive et Asyl baade for gamle og unge, baade for syge og sunde Fattiglemmer, og som gennem disses Arbeide, ordnet paa en forstandig Maade, kunde saa nogenlunde eller ialfald med et mindre Tilskud af Fattigkassen bære sine egne Udgifter; men denne Sag er endnu saa ny og fremstiller sig vistnok for de Fleste af dem, som have med Fattigvæsenet at gjøre, som en Sag, der idetmindste for det Første og paa en Gang vilde kræve saa store Tilskud af Fattigkassen, at neppe Nogen her endnu har fattet den noget skarpere i Øie. Kunde man faa Bestyrelserne af Sparebankerne der, hvor disse allerede give eller ville komme til at give et aarligt Overskud, som kan anvendes til Kommunens Bedste, til at afgive dette til Fremme af en saadan Sag ved at paatage sig Forrentning og Afbetaling af den udfordrendes Anlægs kapital, da er det min personlige Overbevisning, at dette vilde være et iblandt de hensigtsmæssigste Midler, som kunde gribes til, for at hindre den stigende Pauperisme og de med et udbredt Proletariat forbundne store Ulemper, og maaske netop den nærværende Tid med sine stærke Udvandringer til Amerika, der bevirke, at Gaarde ofte er tilfals for en forholdsvis billig Pris, burde benyttes for om muligt at faa Fattigvæsenet ordnet paa en saadan Maade; thi at der heri tidligere eller senere maa og bør ske en Forandring, synes mig ikke tvivlsomt, og jeg kan ikke nægte for, at det staar for mig som noget meget Ønskeligt, at det i

langt høiere Grad, end det kan ske under en det hele Land omfattende og i Detaillerne af Fattigforsørgelsen indgribende Fattiglov, under visse nødvendige Prækautitioner blev overladt de enkelte Kommuner efter sit eget bedste Skjønnende at ordne Præstegjældets Fattigvæsen, for at dette kunde komme noget ud af den stive juridiske Tvangstrøje, hvori det hidtil har været indsnørt, og saaledes, at en sand christelig Barmhertighed paa den ene Side og en christelig Taknemmelighed paa den anden ogsaa derved kunde finde sin Opfordring og Tilfredsstillelse og træde istedetfor den Kulde og fuldkomne Ligegyldighed, ja aabenbare Misnøje, som nu saa ofte finder Sted baade hos den Ydende og den Modtagende, og det maatte da hovedsagelig blive Fattiglovens Sag at ordne det gjensidige Forhold mellem de enkelte Kommuners Fattige, forsaavidt de nødvendigvis maatte forsynes udenfor sin egen Kommune.“ (Sognepræst Haslund.)

Balestrand (ligeledes i Sogn, Nabopræstegjæld til Lekanger). Ogsaa her, sees det, er det saa som i den sidstnævnte Bygd, at medens hele Præstegjeldet eller Herredet danner et Fattigdistrikt, har dog hvert af dets Sogne sit eget Fattigvæsen, hvad angaar Lægdsforsørgelsen, og ogsaa her er det saa, at man under dette Navn indbefatter baade Huslægd og opveiet Lægd. — Fattigdistriktet er inddelt i faste Lægds kredse, som bestaa af de samme Gaarde Aar efter Aar; men det Lægdslem, som er mere end almindeligt besværligt at have i Huset, lægges hvert Aar paa en ny Kreds, saa han i Løbet af 3 til 4 Aar kommer til at overfare det hele Sogn, der bestaar af saa mange Aars kredse. Hvor Lægdsforsørgelse anvendes i saa stor Udstrækning som her, er dette en Nødvendighed, om ikke Uligheden i Byrdens Fordeling skulde blive altfor følelig.

Der viser sig en Tendens til at gaa over fra Lægd til at udleie for Penge, og denne Forandring vil rimeligvis blive befordret ved den nye Fattiglov. At hidtil næsten al Fattigunderstøttelse har været ydet som Lægd i den ene eller anden af hine to Skikkelser eller med Bidrag in natura, det har sin Grund i Forholdene. For en 20 Aar tilbage var der paa Grund af den lange Afstand til Byen og de sparsomme og besværlige Kommunikationsmidler kun faa Kontanter blandt Folket; Varer ombyttedes med Varer, Arbeide betaltes meget almindelig med Produkter fra Gaarden, og man var fornøiet, naar man kunde opdrive Kontanter til de almindelige Skatter. Under saadanne Omstændigheder fandtes det naturligt og rettest at udrede ogsaa Fattigskatten i Naturalydelser, ligesom det vistnok ogsaa tiltaler en stor Del af Folket mere at vise sin Velgjørenhed paa denne mere umiddelbare Maade end at købe den Fattige fra sig med Penge. Meddeleren tvivler heller ikke paa, at jo mere Fattigunderstøttelsen gaar over fra Lægd til Bortleien for Penge, desto mere vil Fattighjælp betragtes udelukkende som Skat og ydes med mindre Velvillie. Som allerede bemærket, udvikle Forholdene sig alligevel lidt efter lidt derhen, at Lægdsydelsen vil aftage. De bedre Kommunikationsmidler og de høiere Priser paa Fedevarer og Kvæg, som ere de

vigtigste Afsætningsgjenstande, bringe flere Kontanter ud iblandt Folket, det lærer derved bedre at beregne Fordele og Tab og begynder at indse, at Lægdsunderstøttelsen er en af de dyreste Maader at hjælpe paa, og at det ikke forholder sig saa, at det er det samme, om Gryden koger til En mere. — Hvor Distrikterne ere saa smaa som her, ville dog Lægds huse neppe kunne lønne sig, og Lægd vil til en vis Grad altid blive nødvendig, dels for at holde Paatrængenhed borte og dels fordi Enkelte paa denne Maade ville kunne forsynes bedst, saalænge de nuværende Forholde ikke betydelig forandres.

Skolelægd ydedes forhen paa den Maade, at forsømte og fattige Børn fulgte med Skolelæreren paa Gaardene; men dette er nu forandret, hvor det har været muligt, og efterat flere faste Skoler ere oprettede, lægges saadanne Børn i Skoleugerne i Lægd (eller leies ud for Penge) hos en Mand, som bor i Nærheden af den faste Skole (Sognepræst Sverdrup).

Brække (fremdeles i Sogn). Hvor lidet tilbøielig Almuen er til at udrede Lægds hold i Penge, eller, hvad der vilde blive det samme, til at betale for Lægdslemmerne ved at tinge dem ud hos Andre, det sees af en tilfældig Oplysning, som Ordføreren meddeler (i Anledning af visse Opgaver til det statistiske Schema), nemlig at Fattigkommissionen bruger at sætte Taxien for Lægdsforsørgelsen saa overmaade lavt som kun 4½ Skill. daglig for Aaret 1866. Aarsagen er, at naar et Lægdslem gaar ud i Aarets Løb formedelt Dødsfald eller anden tilfældig Aarsag og da Lægdsyderen skal udrede Penge for de tilbagestaaende Uger, saa forekommer denne Pengeudredsel saa trykkende.

Det bemærkes ogsaa, at i dette Distrikt har man i Regelen sluppet for at udrede noget af Fattigkassen til Lægdslemmernes Beklædning, saasom hvad der gives i Kirkeblokken, anvendes udelukkende dertil og for det Meste slaar til.

Thronhjems Stift.

Benebu (i Søndre Thronhjems Amt). Bygden er delt i ti faste Lægder, og i hver af dem indsættes et Lægdslem, der almindelig gaar Lægden rundt to Gange aarlig. Desuden udgjør hele Bygden en saakaldet Langlægd; denne er fortiden tildelt to Personer, der altsaa vandre hele Bygden rundt, og det med et Ophold af 8 Dage paa hver „fuld Gaard“ og i Forhold dertil paa de mindre.

Tidligere (før 1846) var Omgangen ordnet saa selv i de almindelige eller faste Lægds kredse, at Lægdslemmet nød Ophold lige længe paa hver Gaard; saa indførtes den nøiagtigere Ordning, at Dagetallet beregnedes efter Gaardenes Matrikulskyld. Kun ved Omgangen paa Langlægden holder man sig til den simple Inddeling i fulde og halve Gaarde.

Det antydes, at der er Vanskeligheder i Veien for en fuldstændig Befølgelse af Forskrifterne om Lægd i Fattiglovens §§ 42 og 43.

Den hidtil brugelige Lægdsforsørgelse har man her fundet hensigtsmæssig (Sognepræst Schwabe).

Klæbu (i samme Amt). I en lang Række af Aar har Lægdsforsørgelsen ikke undergaaet nogen Forandring her. Otte gamle Mennesker (i lange Tider udelukkende Kvinder) vandre omkring hver i sit Distrikt (et halvt Snes Gaarde) og det saaledes, at hver Gaard faar Lægdslemmets Besøg to Gange om Aaret. Selv de mindste Gaardsbrug, som kunne være skyldsatte for et Par Skilling, ere tagne med i denne Lægdspligt, og man kunde altsaa vente, at det vilde blive slemt for Lægdslemmerne med hyppig Flytning og kortvarigt Ophold paa mange Steder; men i Virkeligheden falder det dog bedre ud, saasom de, der have meget smaa Brug, gjerne leie deres Lægdshold bort til Andre. — Den nye Fattiglov har ikke medført nogen Forandring i denne Forsørgelsesmaade, og Almuen synes ikke at have bemærket synderlige Ulemper af Lægden, hvorfor der holdes paa den, uagtet den efter de her befulgte Udligningsprinciper er lagt som en Extra-Byrde paa Gaardmændene, idet der ikke for Lægden gjøres noget Fradrag i de Skatter, som lignes paa Indtægt og Formue over det Hele. — For sit eget Vedkommende tror Meddeleeren, at Lægdsforsørgelse burde ophøre, saasom den udøver en uheldig Indflydelse paa Lægdslemmernes Charakter, giver Fordringsfuldheden, Sladderagtigheden og Dovenskabens Nærning (Sognepræst Angell).

Nansos Landdistrikt (i Nordre Thronhjems Amt). Efter den paa Side 111 aftrykte Række af Spørgsmaal er Lægdsvæsenet fremstillet saaledes:

1. og 2. Distriktet har altid, baade før og siden det i 1862 adskiltes fra Overhalvens Præstegjeld, været inddeelt i bestemte Kredse, hver med et vist ansat Lægdslem, der næsten uden Undtagelse har været saadanne gamle og skrøbelige Personer, hvis Bortakkordering vilde koste Fattigkassen uforholdsvist meget; dog har man aldrig i nogen Lægd ansat virkelige Sytninger (som maa sytes for eller pleies). De enkelte Kredses Pligt har det været efter Omgang (i Regelen to Gange aarlig) at forsørge Lægdslemmet saavel med Ophold som Klæder. Herved er vistnok Byrderne ikke bleven ganske ligelig fordelte, da et Lægdslem naturligvis kan være meget vanskeligere at forsørge end et andet; men nogen Misnøie med denne Ordning har ikke været ytret.

3. Fra Begyndelsen af 1867 er Distriktet inddelt i 15 Lægds kredse og til hver Kreds lagt saamange særskilt matrikulerede Brug, at Kredsen have en Skyld af omtrent 12 Skylddaler hver. Gaardbrugerne i disse Kredse have, som sagt, saavel at underholde som at klæde Lægdslemmet, og den derved præsterede Ydelse er ansat til en Værdi af 48 Spd. 80 Skill. aarlig eller 16 Skill. pr. Dag pr. Individ. Denne Værdiansættelse er vistnok høiere end i flere andre Distrikter, men naar Hensyn tages til, at Lemmerne uden Undtagelse ere saadanne, der ved Bortakkordering vilde koste Fattigkassen ialfald ligesaameget, om ikke mere, i Kontant, antages Værdsættelsen at være passende, hvorhos det bemærkes, at Lægderne ogsaa ere pligtige til ved Lægdslemmets Død at bekoste dets Begravelse uden Udgift for Fattigkassen. Udgifter til Klæder og Begravelses-

omkostninger repareres inden Kredsen paa de enkelte Brug i Forhold til deres Matrikulskyld.

4 og 5. Det var vistnok mere hensigtsmæssigt, om man havde en Lægdegaard eller et Fattighus, hvor saavel saadanne gamle og svage Personer som andre Fattige kunde forsørges; men aldenstund sliq Indretning mangler, er det nødvendigt, for at den kontante Ydelse til Fattigvæsenet ikke skal blive altfor trykkende, at vedblive med Lægds holdet.

Tromsø Stift.

Maalselven (i Tromsø Amt).

1. Bygden er delt i fire Lægdsdistrikter. Det største Dagetal, som falder paa enkelt Gaard, er 17, og det mindste er 1; men der er ikke saa mange som ti Gaarde, hvor Lægdslemmets Ophold er saa kort som kun 1 Dag.

2. Der kjendes ingen andre Forandringer i Tidens Løb, end at Distrikternes Antal og Udstrækning har været noget større og mindre, efter som der har været flere eller færre Fattige at forsørge paa denne Maade.

3. Den nye Fattiglov skjønnes ikke at have medført nogen Forandring i dette Stykke.

4 og 5. Ihvorvel det formenes, at Lægdslemmer i Regelen behandles ret godt, har man dog erfaret, at der følger Ulemper med dette Slags Forsørgelse: for de Gamle falder Flytningen besværlig, nogle af Lemmerne ere vanskelige at holde rene for Utøi, atter andre have et saadant Væsen, at Folk i Husene kunne fristes til at behandle dem paa en Maade, som ikke alene vilde være Lemmerne ubehagelig, men ogsaa kunde blive skadelig for dem i aandelig Henseende. Derfor har Fattigkommissionen i den senere Tid ikke gjerne skredet til at sætte Fattige paa „Lægdestien“, og den vilde nok i de allerfleste Tilfælde finde det ønskeligst at ombytte Lægdsforsørgelsen ganske med faste Bortsættelser; men man frygter Pengeudgiften, som her er betydelig for fast Forpleining. Exempelvis anføres, at en Fattig er bortsat for 40 Spd., en anden, som før gik paa Lægd, for 30 Spd. Sluttelig bemærkes, at i dette Distrikt har der aldrig været Tale om at sætte Børn paa Lægd.

En lignende Meddelelse gives fra **Bardodalen**, Annexsogn til Maalselvens Præstegjeld, men særskilt Fattigdistrikt. Lægdslemmerne behandles ret godt i enhver Henseende; dog er det at forudse, at af Frygt for kontante Udtællinger, hvortil ogsaa Evnen er liden, vilde man betænke sig meget længe, førend man satte et for skrøbeligt Lægdslem i fast Forpleining. Disse to Hensyn: den vitterlig gode Behandling af Lemmerne og Frygten for store Pengeudredslser gjøre, at Lægdsforsørgelsen efter al Rimelighed vil holde sig i Bardo. (Sognepræst J. Brun.)

Slutningsbemærkning.

I ovenstaaende Meddelelser have vi altsaa en righoldig Prøvesamling med Hensyn til Lægdsforsørgelsens ulige Art og Indretning paa de forskjellige Steder og med Hen-

syn til den ulige Opfattelse eller Værdsættelse af dens Fortrin eller Mangler. I Bygder og Egne, hvor Almuen endnu holder ved en vis gammeldags Simpelt og Tarvelighed i Levemaade, saasom i Nannestad, i Lekanger o. s. v., passer denne nedarvede Forsørgelsesmaade tydeligvis meget godt; hvor Bønderne behandle de dem anviste Lægdslemmer saaledes, at de sætte dem ved sit eget Bord og lade dem deltage i Husets baade Arbeide og Andagt, der maa de Fattige ikke forlange det bedre, og der kan man vente, at Husskikken og Folkeskikken vil hævde sin Magt over Lægdslemmerne, saa de ikke tør hengive sig til saadan Vanart, som ellers lettelig indsniger sig netop ved dette Slags Forsørgelse, saasom Fordringsfuldhed, Sladderagtighed, Ladhed, Uterlighed. Det skinner ogsaa igjennem, at Almuen er sig bevidst at have saadan Haand over Lægdslemmerne, at den kan styre dem og derved ogsaa sikre sig imod, at Folk skulle ville gjøre sig fattigere end de ere, for utidigen at blive indtaget paa Lægd. Netop derved, at Lægdslemmerne behandles forsvarligt og altsaa nok have det godt, men ikke faa leve for mageligt heller, kommer dette Slags Fattigforsørgelse til at have noget ved sig af den Art, som Fattigarbeidshuse eller Lægdskaarde kunne have, nemlig at virke tilbageholdende og opretholdende paa de Fattiges Sind, saa de ikke for snart opgive Forsøget paa at hjælpe sig selv, og ikke heller, naar de engang ere optagne paa Fattiglisten, hengive sig til Ligegyldighed og et uværdigt Væsen.

At der, som sagt, lettelig indsniger sig visse Udyder hos Lægdslemmerne, og at der stundom mærkes den Haardhed fra Fattigbestyrelsens Side, at Fattige holdes for længe paa Omgangs-Lægd, nemlig efterat de ere blevne saa gamle og skrøbelige, at Flytningen falder besværlig for dem, det er Noget, som mest synes at blive fremhævet af Mænd, der ikke personlig høre til Almuen. At nu det Skjæve og Mislige bliver draget frem for Beskuelsen, er godt og gavnligt. Men naar der paa den ene Side drives paa, at Lægdsforsørgelse bør ombyttes med fast Forpleining ved Bortakkordering, saa skal jeg gjøre opmærksom paa, at dersom vore 10,000 Lægdslemmer skulde sættes ud paa den Maade, saa blev der ikke alene en betydelig Vanskelighed for det kontante Udlægs Skyld, men det vilde nok ogsaa skorte paa gode Huse, hvor man med Tryghed kunde tinge de mange Mennesker ind og vente, at der var baade Sind og Evne til at omgaaes dem med Mildhed og med Kraft og Bestemthed tillige. Eller naar der paa den anden Side slaas paa, at Omgangslægden burde afløses af fast Forsørgelse i særligt indrettede Arbeidshuse eller Lægdskaarde, saa vilde der for det Første kræves en meget stor Extra-Udgift til de mange nye Anlæg, og dersom man for det Andet ikke vilde anvende ganske særdeles aarlig Bekostning for at sikre sig en rigtig god Bestyrelse af disse Huse og Gaarde, saa var det at befrygte, at naar nogen Tid var gaaet, vilde der være voxet op en hel Hær af

Misligheder, som fulgte med det Slags Forsørgelse ogsaa, og kanske fuldt opveiede dem, som vi nu kjende i Lægdsforsørgelsens Følge.

Exempler fra andre Lande og kanske især fra Danmark*) indbyde i høi Grad til at slaa ind paa denne nye Maade med særskilt indrettede Lægdskaarde istedet for den gamle Omgangslægd. Og saare ønskeligt er det i hvert Fald, at der ogsaa hos os forsøges med saadanne Indretninger som Arbeidshuset i Strinden, der tildels tjener til Afløsning af Lægdsforsørgelsen. Det er jo baade at vente og haabe, at vi i Fattigvæsenets vanskelige Angiggende kunne dels lære Noget af andre Lande, dels ogsaa arbeide os frem til større Indsigt og Sikkerhed formedelst egne Forsøg og Erfaringer. Men naar der fra Udlandet høres Tale om Arbeidshuses store Fornødenhed selv for Landdistrikternes Vedkommende, saa bør det have i Erindring, at hos os er denne Fornødenhed virkelig for en Del afhjulpet ved Lægdsindretningen, der, saavidt vides, kjendes og bruges ogsaa i Sverige, men ellers kanske er ukjendt.

Disse Betragtninger skulde, mente jeg, lede til, at man under den Brydning, som nu sees at finde Sted, ikke ene og alene tænkte paa at faa Lægden afløst af nogen anden Forsørgelsesmaade, noget, som jo i hvert Fald kun kan ske efterhaanden, ja langsomt, men tillige lagde an paa at modvirke Ulemper og Misligheder ved, saaledes som i Brunlanæs forsøgt, at bøde paa Ordningen med Lægdslemmernes Omgang mellem Gaardene, og ved at rette paa Skikken med deres Behandling i Husene. Lægdsforsørgelsen har sine svage Punkter; men dem kan der gjøres ved, og derved kan den kanske naa op til at blive erkjendt for en af vort Fattigvæsens Støtter.

Hvad jeg har ytret mod Iveren for at faa Lægd ombyttet med Bortakkordering, falder bort ligeoverfor det vakre Forsøg i Gransherred, hvor Lægdsydere og Lægdslemmer sig imellem ere blevne forligte om Forandringen og finde sig vel derved. Men jeg synes endda, at Lægdsindretningen ikke skulde afskaffes ganske der heller; thi den nuværende gode Forstaaelse kan svinde, ag er Almuen engang kommen ud af Vane med Lægd, saa vil den ikke være god at faa indført igjen; men da er det uvist, hvad Indtægt Fattigkommissionen faar at raade over til Erstatning.

Og i hvert Fald tør jeg mene, at Lægdsforsørgelsen er en saa stor Sag og indtager en saa særegen Plads i den norske Fattigforsørgelse, at den ret egner sig til at være Gjenstand for Fattigkommissionernes fortsatte Meddelelser, for Fattigstatistikens aarlige Redegjørelse.

*) Jeg griber Leiligheden til at gjøre opmærksom paa den danske Præst Garde's Prisskrift om Arbeidshuse, trykt i Mürers Tidsskrift „For Almeenvel“, 5te Hefte (der er at faa særskilt).

3. Forskjelligt.

a. Arbeidshuset i Strinden, i Søndre Thron-
hjems Amt.

Med Tiden kan vel Beretning om Arbeidshuse og Forsørgelsesanstalter af forskjelligt Slags komme til at danne et selvstændigt Kapitel under den aarlige Fattig-Statistik; men denne Gang eller for Aaret 1866 har jeg kun at meddele Oplysninger angaaende den nævnte ene Anstalt, saaledes som de af vedkommende Bestyrelse ere afgivne til

Hlade Sogn	46	Personer med	1,401	Sygedage,	7,156	friske Dage ==	8,557	Dage.
Malvik —	23	— „	940	—	2,274	— ==	3,214	—
Bratsberg —	6	— „	27	—	972	— ==	999	—
alle 3 Sogne	1	— „	5	—	273	— ==	278	—
Fremmede	12	— „	65	—	782	— ==	847	—
Tilsammen 88 Personer med 2,438				Sygedage. 11,457 friske Dage == 13,895 Dage.				

I maanedlig Gjennemsnit har været indtaget i Anstalten 41 Personer med 203 Sygedage, 955 friske Dage eller tilsammen 1,158 Dage. Alene for Sygdoms Skyld har været optaget fra Hlade 10 Personer med 998 Sygedage, fra Malvig 4 Personer med 593 Sygedage, fra Bratsberg 2 Personer med 27 Sygedage og Fremmede 2 Personer med 26 Sygedage. (Det bemærkes, at de to fremmede

den kombinerede Fattigkommission for Strindens tre Sogne eller Fattigdistrikter.

Nærværende Meddelelse slutter sig til den udførlige Beskrivelse af samme Anstalt, som indeholdes i mine „Blade til Fattigkommissionerne,“ 1ste Hefte.

I Aaret 1866 have ialt 88 Lemmer været optagne i Anstalten med et samlet Dagantal af 13,895. Deraf vedkommer:

optagne syge Lemmer rekvireredes indlagte som friske, men, efter Lægens Erklæring, maatte behandles som syge). Ialt 18 Personer med 1,138 Sygedage, hvorefter altsaa paa de egentlige Fattighuslemmer falder 1,300 Sygehusdage. I Aarets Løb ere 5 Lemmer afgaaede ved Døden.

Alderen paa de optagne Lemmer har været som følger:

	fra Hlade,	fra Malvik	fra Bratsberg,	fra de 3 Sogne,	fra Fremmede,		
under 1 Aar	„	1	„	„	2	=	3
indtil 10 —	2	4	„	„	1	=	7
fra 10—20 —	9	4	„	1	3	=	17
- 20—30 —	3	1	„	„	3	=	7
- 30—40 —	3	1	1	„	3	=	8
- 40—50 —	1	4	„	„	„	=	5
- 50—60 —	3	2	1	„	„	=	6
- 60—70 —	7	2	2	„	„	=	11
- 70—80 —	10	2	2	„	„	=	14
- 80—90 —	7	2	„	„	„	=	9
- 90—100 —	1	„	„	„	„	=	1
	46	23	6	1	12	=	88

Heraf sees, at en stor Del af Lemmerne ere meget gamle Folk, som derfor i Regelen ere temmelig svage, og ere fire aldeles blinde. Af de 14 Lemmer i Alderen fra 20 til 50 Aar, som vedkomme Strinden, ere 5 alene for Sygdoms Skyld optagne, 1 er fuldstændig Krøbling, 2 ere fjantede og 2 meget svagelige. Mellem 10 og 20 Aars Alderen ere 2 optagne alene for Sygdoms Skyld og 1 er Krøbling. Af de ukonfirmerede Børn er optagen fra Hlade 6, fra Malvik 9, og vedkommer alle 3 Sogne 1, samt for fremmede Kommuner 5. Af disse ere imidlertid 9 under skolepligtig Alder, og deraf 3 Diebørn, som for Størstedelen medfulgte sine Mødre. Af de øvrige Børn ere 5 blevne konfirmerede.

Med Hensyn til de i Anstalten optagne Børn har Direktionen ikke fundet nogen Ulempe for Anstalten forbunden dermed; tvertimod har man efter den i de forløbne Aar vundne Erfaring al Grund til at antage, at Børnenes Ophold her i særdeles Grad har været til Gavn for deres Fremtid. Rigtignok har en Flerhed af Børnene kun midlertidig været optagne, indtil Fattigkommissionerne have kunnet faa dem passende udsatte i Bygden; men ved Siden af disse har man ogsaa haft flere forsømte Subjekter, hvortil 4 af de i Aarets Løb konfirmerede maa henregnes, som ere blevne optagne i det Haab, at Opholdet i Anstalten muligens kunde virke gavnligt paa dem. Dette Haab tror ogsaa Direktionen er bleven fyldestgjort; den

Orden, som bør herske i en saadan Anstalt, forenet med passende Sysselsættelse udenfor den tilstaaede Fritid, en regelmæssig Undervisning og et stadigt Tilsyn har ikke undladt at øve sin gavnlige Indflydelse paa Børnenes Karakter og Opførsel. Idet man saaledes har Erfaring for, at Opholdet i Anstalten virker velgjørende paa den Unge, tror man, det vilde være gavnligt, at flere Børn, især saadanne, som nærme sig Konfirmationsalderen, for Fremtiden fik Plads der. Om man end vil indvende, at Børnenes Ophold der vil koste noget mere, kan dertil bemærkes, at den Nytte, de gjøre i Anstalten, maa komme til Afdrag, og kunde man her, ligesom Tilfældet er i Slesvig, udleie dem om Sommeren til forstandige Folk som Gjætere eller lignende, turde Opholdet ikke blive synderlig kostbarere. Man maa derhos have for Øie, at den Unge ledes paa ret Vei, faar mere Sands for, hvad der er Sandt og Godt, og derved maa baade Personen selv og Samfundet vinde.

Hvad Bispisningen angaar, har man fulgt samme Reglement som tidligere, og Klager over Kostholdet ere meget sjeldne. Hvad man i forrige Beretning berørte, at de stigende Kornpriser vilde have Indflydelse paa Omkostningerne ved Bispisningen, har vist sig begrundet, idet efter Regnskabet den daglige Bispisning for Friske og Syge har kostet $7\frac{9}{10}$ Skill. For de Friske alene koster Bispisningen omtrent $7\frac{1}{6}$ Skill. pr. Dag og for de Syge alene $11\frac{1}{2}$ Skill. pr. Dag. Naar Bispisning, Brændsel, Belysning og Vask medtages underet for Friske og Syge, koster hver Person daglig henved 9 Skill. Medtages tillige Beklædningen, kommer paa hvert Lem daglig $9\frac{1}{2}$ Skill. Det bemærkes, at hvad der er forbrugt af Gaardens Produkter, er beregnet blandt Bispisningsomkostningerne, og kan dette, med Fradrag af det for Leiearbeide udbetalte Beløb, ansees som det ved Lemmernes Arbeide ved Gaardsdritten udbragte Nettobeløb.

Arbeidsfortjenesten for udført Arbeide for Fremmede vil efter Regnskabet sees at være liden, som en Følge af de mange svagelige og gamle Lemmer, idet de mere rørige blandt dem benyttes til den huslige Gjærning og som Sygevogtersker. Heri maa efter Direktionens Mening søges

Disse 796 Spd. 119 Skill. blive at fordele saaledes:

a.	Hlade Sogn	8,597 Dage paa 46 Personer	Spd. 522	81		
		278 — „ 1 Fælleslem	— 12	20	534	101
b.	Malvik Sogn	3,214 — „ 23 Personer	Spd. 196	38		
		278 — „ 1 Fælleslem	— 3	48	199	86
c.	Bratsberg Sogn	999 — „ 6 Personer	Spd. 61	2		
		278 — „ 1 Fælleslem	— 1	50	62	52
					Spd. 796 119	

Med Forstanderens Virksomhed har Direktionen fremdes Grund til at være tilfreds. Opsynskonens Helbreds-tilstand har i det forløbne Aar været daarlig, og hun har saaledes til forskjellige Tider ikke kunnet røgte sit Hverv, men har hendes voxne Datter i saadanne Tilfælde været

Aarsagen til det usædvanlig høie Beløb, som Regnskabet udviser for Leiearbeide. Indtægterne af Fjøset finder man meget tilfredsstillende, og Avlingen haaber man vil i Fremtiden forøges, naar den for Jordbruget lagte Driftsplan bliver mere fuldstændigt gennemført.

I det forløbne Aar har ingen større Brud paa Disciplinen fundet Sted, idet man paa enkelte Undtagelser nær har kunnet hævde Husordenen ved de i forrige Beretning anførte Midler, Overarbeidspenge, Kaffe og Tobak. Morgen- og Aftenbøn ere som forhen afholdte, og man vover at udtale, at Frugterne deraf spores blandt Lemmerne. Paa Søn- og Helligdage er ligesom tilforn afholdt Andagt for dem af Husets Lemmer, som formedelst Skrøbelighed har været hindret fra at søge Kirken. I Anstalten har jevnlig været afholdt Bibellæsning af den residerende Kapellan.

Anstaltens faste Udgifter, der udbetales gennem tilade Fattiggasses Regnskabsfører, ere ikke indtagne i Forstanderens Regnskab, men have formentlig holdt sig inden Budgettet og fordeles paa Sognene efter Matrikulskylden. De ubestemte Udgifter, som fordeles paa hvert Sogn efter Benyttelsen af Anstalten, have efter Regnskabet følgende:

a.	Til Inventariet	Spd. 78	71
b.	- Husholdningen	— 642	93
c.	- Gaardens Drift	— 60	21
d.	- Arbeidsmaterialier	— 2	30
e.	- Bygningernes Vedligeholdelse	— 62	9
f.	- Overarbeidspenge	— 11	59
g.	- Beklædning	— 59	101
h.	- Forskjellige Udgifter	— 65	54
		Spd. 982	78

Fragaar:

a.	Beholdning fra f. A.	Spd. 17	68
b.	For solgte Produkter	— 78	95
c.	Salg af forarbejdede Sager	— 1	64
d.	Arbeide for Fremmede	— 41	5
e.	Refusioner	— 42	50
f.	Afdøde Lemmers Efterladensk.	— 4	37
		Spd. 185	79

Rest Spd. 796 119.

til Assistance for Forstanderen. Direktionen har ikke fundet, at den Virksomhed, som paaligger Opsynskonens, derved i nogen væsentlig Grad har lidt.

Af et Bilag, som ledsager ovenstaaende Indberetning, hidsættes følgende Oversigt over Gaardbrugets Afkastning:

Med en Avling af 73 Læs Hø og Grønfoder, 270 Tønder Turnips samt Halm af 20 Maal Byg- og Havreager har Fjøsset, med gennemsnitlig 7 Kjør, udbragt for Smør, Fløde og Melk	Spd. 263	14
109 Tønder Potetes à 60 β	—	54 60
10 do. Rotabaga	—	5 „
2½ do. Gulrod à 1 Spd. 40 β	—	3 40
31¼ do. Byg à 18 Ort.	—	112 60
14½ do. Havre à 2 Spd.	—	29 „
Af Haven (Bær og Roser) for	—	5 61
1 Vog Timotheifrø	—	3 72
908 Kjærv Liin.		

Spd. 476 67.

b. Fattigbyrdernes Væxt.

Om det vanskelige og vigtige Spørgsmaal, hvad der har bevirket denne Væxt, og hvad Betydning der bør tillægges den, har Sognepræst Faye i Høland, Akershus Amt, for sit Distrikts Vedkommende meddelt nogle Bemærkninger, som tør befindes at passe paa flere Egne, og som jeg gjengiver uddragsvis saaledes:

Det er især siden 1845, da ny Fattiglov udkom, at Fattigbyrderne ere stegne, og det synes ikke urimeligt, at Loven har nogen Del deri, især derved, at de Fattige efter den, hvad dog vel neppe var Lovgivernes Mening, kunde tiltvinge sig Understøttelse. Dette har visselig bragt mange Fattigkommissioner ind paa et falskt Spor, saa man iflæng understøttede fast Enhver, som befandt sig i en mindre heldig Stilling. Noget Saadant synes virkelig endnu at hænge ved flere Medlemmer af Fattigkommissionerne, uagtet Loven af 1863 opstiller en ganske anden Bestemmelse om, naar Understøttelse skal gives; thi saavel efter egen Erfaring som efter Meddelelser fra andre Fattigvæsens-Bestyrere er Meddelelsen forvissat om, at der af Fattigkommissions-Medlemmer er forlangt Understøttelse for raske og arbeidsføre Folk, naar den mindste Nød har viist sig, og det uagtet denne ofte har været forarsaget derved, at vedkommende Personer dels letsindigen have paadraget sig Nøden, dels Intet have villet gjøre til selv at afhjælpe den, saa det ofte hænder, at Ordføreren i Fattigkommissionen maa holde igjen. At dette imidlertid vel maa kaldes Undtagelser, skjønt de ikke ere faa, og at de, efterhaanden som den nye Fattiglovs Aand trænger ind i Bevidstheden, ville formindskes, tør man haabe; men til Fattigbyrdernes Forøgelse have de visselig hidindtil bidraget.

Desuden er der flere Ting, som direkte have bevirket og maa bevirke Stigen i Fattigvæsenets Udgifter. Overensstemmende med en Antydning i mine „Blade til Fattigkommissionerne“ finder Meddelelsen, at i hans Distrikt har der ikke viist sig synderlig Stigen paa de understøttede Fattiges Side eller deres Antal; men det er paa Ud-

gifternes Side, at Forandringen har gjort sig gjældende, idet de i dette enkelte Distrikt endog ere stegne til omtrent det Dobbelte fra 1850 til 1866*).

Næst Henvisning til den betydelige Stigen i Varepriserne inden dette Tidsrum (som man har et tydeligt Bevis for deri, at man langt fra kan faa bortakkorderet Fattige for samme Betaling nu som i 1850), søger Meddelelsen Aarsagen hertil deri, at man har faaet flere Fornødenheder at forsyne den Fattige med, nemlig:

- a. Husly. Det var sjelden, man i Fortiden her i Distriktet forlangte Betaling for at tage fattige Slægtninger, ja endog Andre, i Huset til sig, naar de ellers kunde forsørge sig selv; nu hører det til Regelen at betale Husly for hver Fattig, for hvem man ikke med Loven i Haand kan hos Forældre eller Børn forlange samme.
- b. Ved. Forhen var her saa lidet Mangel paa denne Artikkel, at de Fattige tildels for Intet og strax ved deres Opholdssted kunde, uden synderlig Udgift for Fattigvæsenet, forskaffe sig samme; men nu er der bleven saa knapt for denne Vare, at selv Husmænd ofte ikke kunne erholde den hos sine Husbønder, fordi disse selv ikke have den, og endnu mindre naturligvis de Fattige. Vel kan den endnu erholdes kjøbt, men den saakaldte Skovleie er nu henvend dobbelt saa dyr som i 1850, og da der bliver længere og længere Afstand til Stedet, hvor den skal hentes, fordyres Transportomkostningerne i den Grad, at Veden nu kommer paa maaske det tredobbelte mod før og forarsager Fattigvæsenet, som i Fortiden ikke kjendte til denne Udgift, betydelige Udtællinger.
- c. Beklædning. Hertil udfordredes heller ikke stort i Fortiden, men nu meget. Men spørger man, brugte Folk da ikke Klæder i Fortiden? — Jo visselig; men da fandtes der fast i hver Husmands- og Inderstbøllig Væv og Rok, hvorpaa Husmoderen virkede de tarvelige Klæder til Familien, hun af den Uld kunde erholde, som et eller flere Faar paa Pladsen afgav. Faareavlens er imidlertid nu saa indskrænket, at der findes faa af disse Dyr endog paa Gaardene, endsige paa Pladsene, hvortil kommer, at Bomuldsgarn, som før erholdtes til en forholdsvis billig Pris, nu er stegget omtrent til det dobbelte. Husfliden er derved i høieste Grad gaaet tilbage og dermed ogsaa Evnen til at skaffe sig Klæder, saa Fattigkassen maa for en stor Del sørge for Beklædningen. Endmere Krav gjøres der nu derpaa efter den sidste Skolelov, som paa lægger Fattigkommissionen at besørge Klæder til fattige Børn, der, paa Grund af Mangel paa dem, ei kunne søge Skolen. Mange Forældre benytte sig heraf til ikke at besørge Klæder til sine Børn, og naar saa Fattigvæsenet, for at bringe Børnene i Skolen, forskafter samme,

*) Herved maa erindres, hvad ogsaa Meddelelsen bemærker, at Folkemængden, som i 1845 var 5030, steg til 5877 i 1855 og til 6493 i 1865.

saa ere de saa lidet omhyggelige med at bevare dem, at de efter kort Tids Forløb atter forlange Klæder til Skolegang.

d. Lægetilsyn. I ældre Tider havde vel de fleste Fattigkommissioner ingen Udgift herfor; nu udgjør det ei saa lidet.

Ogsaa andre Omstændigheder have bidraget til, at alt flere og flere Krav gjøres paa Fattigvæsenet. Før pleiede i Regelen Gaardbrugerne at lade de gamle og udlevede Husmænd, som i længere Tid havde været i deres Tjeneste, forblive paa Pladsen til deres Dødsdag, og til dels gav de dem et lidet Føderaad deraf, eller lod dem idetmindste faa frit Hus. Vel er der endnu Mange, som vedblive med denne priselige Skik, men, desværre, alt flere og flere blive de, som, naar Husmanden bliver gammel og udygtig til Arbeide, drive ham fra Hus og Hjem og kaste ham paa Fattigkassen. Endelig bidrager Refusionsvæsenet ikke ubetydeligt til at forøge Fattigkassens Udtællinger; thi det hænder vel ikke saa sjelden, at Folk, der ere hjemstavnsberettigede udenfor den Fattigkommune, hvor Trangen opstaar, understøttes paa den fremmede Kommunes Bekostning langt over hvad de vilde erholde i Hjemstavnskommunen, selv under Omstændigheder, da de der aldrig vilde være blevne understøttede. Som Exempel herpaa kan Følgende tjene: Her understøttes i Regelen ikke Mødre, der have uægte Børn, medmindre de befindes udygtige til Arbeide, idet man heller sørger for deres Børn. Fortiden have vi saaledes herhjemme ingen saadanne Mødre understøttede; men til 2 fremmede Kommuner maa betales Refusion for 2 letfærdige Mødre, der ere vandrede ud herfra, og det uagtet man ogsaa maa sørge for deres Børn. Naar hertil kommer, at man ogsaa nu mod før lader gamle og syge Fattige af og til erholde noget bedre Forpleining end den, der almindelig ydes Fattige, kan man ikke saa meget forundre sig over, at Udtællingen af Fattigkassen er bleven større end før.

Meddelelsen fortsætter saa: „Det Ovenanførte anser jeg som ikke uvæsentlige Aarsager til Fattigbyrdernes Forøgelse. Men spørges der nu om Midler til at formindske denne stedse tiltagende Udgift, da ere de hel vanskelige at angive. Fra Lovgivningens Side kan der neppe gjøres stort, det skulde da være en Forandring i Refusionsspørgsmaalet, der foraarsager Fattigkasserne betydelige Udgifter og foranlediger en særdeles tidsspildende Korrespondence for Fattigvæsenets Bestyrelse; men hvorledes dette skulde ske, tør jeg ikke ytre nogen Mening om. Dog synes jeg det ikke urimeligt, at den Kommune, hvor Trangen opstaar, burde, efter ganske kort Tids Forløb, overtage den hele Forsørgelse. Herimod vilde vel Byerne og de nærmest dem liggende Distrikter opløfte et stærkt Skrig, men, som jeg mener, ubeføiet; thi idetmindste de fleste af dem, der trænge til Understøttelse i fremmede Distrikter, ere komne dertil som Arbeidsfolk eller Tjenere, have altsaa været Kommunen til Nytte ved deres Arbeidskraft, medens Fødebygden har maattet sørge for deres Opdragelse, ofte uden at have havt nogen Nytte, men bare Udlæg for dem,

og er det ikke ubilligt, hvad ofte hænder, at Folk, der i Sommertiden ere paa Arbeide i fremmede Distrikter, men om Vinteren paa deres Fødested fortære deres Fortjeneste, hvis de trænge til Understøttelse under Fraværelsen, enten paa Grund af Sygdom eller andet, skulle forsørges for den Kommunes Regning, der ingen Nytte har af dem, medens den Kommune, der nyder Frugterne af deres Arbeide, skal gaa aldeles fri?“

„Forbedring i det Bestaaende maa, forekommer det mig, væsentlig ske inden Kommunerne selv, ved at hvert Individ, saavidt det staar i dets Magt, stræber at indskrænke Udgifterne for Fattigkassen. Fattigkommissionerne kunne ikke saa lidet bidrage hertil ved at optræde med Alvor og Bestemthed mod ubetimelige Krav om Understøttelse; men endmere kunne Bygdens Folk gjøre det ved at de mere hjalp Fattigkommissionerne under Bestræbelsen for at hindre Fattigdom, dels ved ikke urimelig at opskrue Betaling for Husmandspladse, eller bortsætte Pladse saa elendige, at Fattigdom deraf maa blive Følgen, dels ved ikke at forlange enhver Tjeneste, de yde de Fattige, og som de ikke strængt taget ere pligtige til, godtgjort af Fattigkassen, og i det Hele taget ved at enhver Mand føler sig forpligtet til at modarbeide Fattigudgifternes Stigen. Vistnok gives der endnu Mange, som overtage for sine fattige Undergivne Meget af hvad de maaske med Loven i Haand kunde forlange udbetalt af Fattigkassen; men en stor Del kaste alt Saadant over paa Fattigvæsenet og bidrage derved til, at ogsaa Andre blive lunkne i denne Sag, idet de tænke: „Kan han gaa fri derfor, hvorfor ikke ogsaa jeg? — hvorfor skal jeg, som ogsaa betaler min Fattigskat, endda udrede saadanne Omkostninger, som han er fri for og ved hvilke han forøger Byrderne for mig og Andre?““

c. Sædelighedens Indflydelse.

I min „Tredie Beretning om Sædelighedstilstanden i Norge“ (1866) har jeg oplyst, at for de fem Aar 1860—64 maatte Rigets civile Overøvrigheder udstede saa mange Resolutioner om hvad Opfostringsbidrag Fædre havde at erlægge for sine uægte Børn, at i Gjennemsnit var Resolutionernes aarlige Antal 1440 og Pengebeløbet Spd. 130,460.

Da dette Pengebeløb kun gjælder for at være den ene Halvdel af, hvad et Barns Opfostring koster, idet Moderen skal sørge for den anden Halvdel, faa vi ud, at denne aarlige Udskrivning eller Udredsel løber op til over 250,000 Spd. Der er vistnok adskillige Fradrag at gjøre, nemlig for Børn, som dø, inden Opfostringstiden er til Ende. Men saa er der igjen Tillæg at gjøre for de mange uægte Børn, som i Virkeligheden foraarsage Fædrene og Mødrene samme Udgift, men som ikke komme ind under Overøvrighedernes Resolutioner, idet Forældrene ordne Sagen i Mindelighed.

I hvert Fald faa vi herved Forestilling om en meget betydelig Udredsel og Tyngde som Følge af det herskende Løslevnet. Og naar vi tillige erindre, at den Del af samme,

A. No. 2.

som der er taget Tal paa formedelst de nævnte Resolutioner, mest rammer den mindre efterrettelige Del af Barnefædrene, dem, som enten ikke ville eller ikke kunne udrede godvillig, hvad de pligte, hvilket jo er Aarsagen til, at Øvrighedens Bistand maa paakaldes, saa faa vi tillige en Forestilling om, at samme Tynge nok trykker saare haardt paa Mange. Det er da ogsaa Noget, som daglig Erfaring lærer, at formedelst det i mange Egne stærkt udartede Løslevnet og dets Følger lammes baade Kraften og Modet hos en stor Del af Ungdommen inden de ubemidlede Klasser, saa de, istedetfor at arbeide sig fremad til Uafhængighed og Frihed, synke dybere og dybere i Armod og Trældom. Og det skjønnes jo paa Forhaand, at dette Forhold tilsidst kommer til at gjøre sig bemærkeligt inden Fattigkommissionernes Kreds, naar nemlig Forarmelsen i en eller anden Skikkelse naaer det Punkt, hvor der maa bevilges Hjælp af Fattigkassen.

Som antydnet ovenfor Side 111 har jeg modtaget fra Præsteskabet en anselig Samling af Bidrag til Kundskab om Sædelighedstilstanden omkring i Landet, eller om de Begreber og Leveskikke, som ved Undersøgelsen af samme kunne komme i Betragtning. Og jeg har sagt, at Bearbejdelsen af disse Bidrag vilde jeg helst gemme hen til et andet Skrift. Men et enkelt af hine Bidrag tror jeg dog hører mest hjemme her; det er en Række af Tabeller, udarbejdede af Sognepræst Jønsberg, gjældende for hans Præstegjeld Skogn i Nordre Thronhjems Amt, og anlagte paa at vise, i hvor stor Udstrækning Bygdens Formuestilstand og Distriktets Fattigvæsen berøres af hin Usædelighedens Indvirkning direkte, navnlig formedelst Udredsler til de uægte fødte Børns Opfostring.

Med Henviisning til Tabelværkets Oplysninger om Skogns Folkemængde m. m. paa Side 73 ovenfor, hidsettes Hr. Jønsbergs Tabeller saaledes:

1. Fødte i Skogns Præstegjeld (Dødfødte iberegnete) i Femaaret 1862—66

Aar.	De Fødtes Antal.	Deraf vare uægte fødte.	Procent af Uægte.	Mødre af Husmandsstanden eller Arbejdsklassen til uægte Børn.	Fædre til uægte Børn af fremmede Kommuner.		Mødre til uægte Børn af fremmede Kommuner.	Uægte Fødsler pr. 100 Ægtevielser.	Af Forældrene til de uægte Børn ere følgende Par senere gifte.	Antallet af de Forældrepar til uægte Børn, om hvilke der vides, at de have haft Soveværelse tilfælles.
					Antal.	Deraf vare Svensker.				
1862	114	13	11	13	5	3	2	54	2	1
1863	106	10	9	10	5	1	1	67	0	2
1864	92	6	7	6	4	0	2	19	0	1
1865	112	10	9	9	2	0	0	48	0	
1866	88	9	10	9	4	0	1	53	1	
Sum	512	48	9	47	20	4	6	44	3	4

2. Ægteviiede i Skogn i Femaaret 1861—1865.

A a r .	Antallet af Ægtevielser.	Antallet af de ægteviiede Par, der have avlet Børn med hinanden før Vielsen.	A n m æ r k n i n g e r .
1861	21	6	1861: 2 Par for gamle til at føde Børn og 2de bortreiste strax efter Brylluppet. 1862: 2 à 3 Par udflyttede strax efter Vielsen. 1863: 1 Par forladt Præstegjeldet strax efter Vielsen. 1864: 5 Par forladt Præstegjeldet strax efter Vielsen. For de øvrige Pars Vedkommende er Forholdet bedømt ved at agte paa, hvad Tid efter Ægtevielsen det første Barn er født. Af omtrent 100 Par Brudefolk altsaa have 48 Brude enten født Børn før eller ogsaa været frugt-sommelige.
1862	24	7	
1863	15	7	
1864	31	14	
1865	21	14	
Sum	112	48	

5. Fødte (Dödfødte ibereguede) og uægte fødte Børn i Skogns Præstegjeld i Tidsrummet fra 1855, da Skogns og Levangers Præstegjælde bleve adskilte, og til 1861.

A a r .	Fødte.	Uægte fødte.	Procent af Uægte.	Antallet af de Forældrepar til uægte Børn, om hvilke der vides, at de have haft Soveværelse tilfælles.
1855	106	16	15	
1856	129	17	13	
1857	90	19	20	
1858	108	11	10	
1859	110	9	8	
1860	126	13	10	2
1861	101	15	15	2
Sum	770	100	13	

4. De af Skogns Præstegjeld, der have været under Lægebehandling for venerisk Sygdom i Femaaret 1862—1866.

A a r .	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Hvormange af disse der — efter hvad det formentlig — var af Arbeidsklassen.
1862	0	1	1	1
1863	1	1	2	2
1864	2	0	2	2
1865	0	2	2	2
1866	2	2	4	4

5. I Anledning af Amtsresolutioner om Opfostringsbidrag til uægte Børn i Tidsrummet fra 1864 til 1866.

A a r .	Resolutioner udstedte i nævnte Tidsrum.	Resolutioner gjældende for Tidsrummet.	Hvilken Sum have Fædrene, forsaavidt de høre til Skogn, tilsammen havt at udrede i Anledning af Resolutionerne.	Den samlede Sum, der antages at være svaret af Mødrene eller dem, der i deres Sted yde det halve Bidrag.	Det samlede Beløb, der falder Præstegjeldet til last.	Barnefædrenes Stand.	Mødrenes Stand.
1864	2	7	20	35	55	Formentlig af Arbeidsklassen.	Af Arbeidsklassen.
1865	2	5	30	30	60	Ligesaa.	Ligesaa.
1866	2	5	30	30	60	1 Gaardmandssøn, 4 af Arbeidsklassen.	Ligesaa.

6. Uægte Børn understøttede af Skogns Fattigvæsen i Tidsrummet 1864 til 1866.

A a r .	De understøttede Børns Antal.	Med hvilket samlet Beløb understøttede.	Af hvilken Stand vare Barnefædrene.	Af hvilken Stand vare Mødrene.
1864	13	107 Spd. 60 β	Af Husmands- og Arbeidsklassen.	Af Husm.nds- og Arbeidsklassen.
1865	13	117 — 60 -	Ligesaa.	Ligesaa.
1866	13	116 — 84 -	Ligesaa	Ligesaa
Sum	39	341 Spd. 84 β		

7. Hvilken Udgift Præstegjeldet er bleven belastet med i Aaret 1866 i Anledning af uægte Børns Opfostring.

Det samlede Beløb efter Tabel 5.	Det samlede Beløb efter Tabel 6.	Erlagt af Barnefædre i Mindelighed, samt hvad der antages at være ydet af Mødrene eller Andre i Præstegjeldet, der have overtaget Opfostringsomkostningerne.	Tilsammen.	Til Beløbet burde desuden gjøres et Tillæg, da Fattigkassen vel ofte kun har udbetalt en Del af de udfordrendes Opfostringsbidrag.
60 Spd.	116 Spd. 84 β	205 Spd.	381 Spd. 84 β	

Forfatterens Anm. Tallene i denne sidste Tabel ere paa Grund af mindre nøiagtige Oplysninger vel ikke aldeles, men formentlig dog nogenlunde rigtige.

I Anledning af, at i Tabel 1 er opført ikke faa Børnefædre af fremmede Kommuner, bemærkes, at adskillige Piger fra Skogn gaa som Tjenestepiger dels til Thronhjelm, dels til Sverige, og derfra komme tilbage i uheldig Tilstand.

c. Børns Opfostring i Tromsø Stift.

Ovenfor etsteds har jeg hentydet paa det særegne Forhold i Rigets nordligste Egne, navnlig i sammes egentlige Fiskeri-Distrikter (og kanske især i det egentlige Finmarken), at Almuesfolk godvillig optage forældreløse Børn i sine Huse, saa Fattigvæsenet ikke har nogen Bekymring og Bekostning for dem. Det er ialfald et Forhold, som har holdt sig længere og bedre her end i andre af Landets Egne, hvor Skik og Tænkemaade kanske har været ligedan før i Tiden. Som Aarsag kan man naturligvis gjette paa, at i hine tyndt befolkede Egne bliver selv et Barn, naar det ikke er altfor lidet, betragtet som en Person, der kan udfylde sin Plads i Huset og bidrage baade til Nytte og Hygge. Saaledes har (om vi skulde anskue Tingene paa rent udvortes Maade) Naturen paa den ene Side ligesom selv sørget for Oprettelse af, hvad den nedbryder paa den anden; thi Natur- og Næringsforholde ere saadanne, at mange Mænd og Fædre finde en tidlig Grav, men de samme Forholde føre det ogsaa med sig, at

deres efterladte Børn temmelig let blive som hjemmehørende i andre Mænds Huse.*)

Men her kan jeg tilføie, at jeg ser ligesom Tegn til, at der holder paa at udvikle sig en Forandring i dette Stykke.

En Præst i den nordligste Del af Nordlands Amt, i et ægte Havdistrikt der, taler om de stigende Fattigudgifter og om Aarsagerne dertil. Gamle og skrøbelige Folk, som maa bortleies, modtages ikke saa villig som før, og der kræves højere Betaling for dem; thi „den Enkelte tænker lidet paa at skaane de offentlige Kasser.“ I det Hele er dog Fattigvæsenet let og næsten kun indskrænket til Underholdning for udlevede Gamle og til Bestridelse af Sygehusudgifter. Et fiskerigt Hav omgiver Øen, det er let at ernære sig, der maa siges at være almindelig Velstand; derfor har der kun været liden Tale om at under-

*) Se Bemærkningerne til Tab. Litr. H og I ovenfor Side 100. Hermed kan ogsaa sammenholdes Stykket „Fosterbørn“ i Folkevennen for 1864, Side 34 fig.

støtte arbejdsføre Folk efter Fattiglovens § 3. Ligesaa har der heller ikke været synderlig betydelige Udgifter at udrede efter § 1, og det netop paa Grund af det omhandlede Forhold, at „det er Skik her som paa mange Steder i Finmarken, at fattige og forældreløse Børn optages til Opfostring uden Betaling.“

Men — „i forrige Aar var der et uægte Barn, der var bortsat paa Fattigkassens Bekostning. At understøtte saadanne Børn,“ siger Meddelelsen, „finder jeg at være at støtte Liderlighed og Dovenskab; jeg foreslog at nægte Understøttelse; vi udsatte os ellers for at faa alle uægte Børn paa Fattigkassen; Moderen, der var i Tjeneste, fik tage Barnet til sig; hvis ingen Anden vilde have Pigen, naar Barnet skulde følge med, lovede jeg at tage dem, indtil Fattigkommissionen næste Gang traadte sammen. Forhandlingen endte dog med, at den Mand, der allerede havde Barnet, fra nu af beholdt det uden Betaling. Maa-ske,“ saa slutter Præsten sin Meddelelse, „er jeg en anden Gang ikke saa heldig; men jeg vil ialfald gjøre Mit til at hindre, at deslige Piger skulle faa offentlig Understøttelse.“

d. Om Lapperne.

Med Røros-Lapperne er det desværre kommet dertil, at der ydes Bidrag af Statskassen til deres Børns Opfostring, som Bygdens Fattigvæsen ikke syntes at kunne overtage alene. Og at dømme efter en udførlig Meddelelse fra Maalselven, Tromsø Amt, kan man frygte for, at der paa flere Steder skal opstaa Vanskeligheder for Kommunerne formedelst Lappernes egne Art, deres ringe Fremfærd og maadelige Stel.

Da Fattigkommissionens Ordfører i Maalselven havde udfyldt de aarlige Opgaver om Fattigvæsenet for 1866, tilføiede han nogle yderligere Talopgaver, som ikke vare forlangte, men som han for sin egen Skyld havde uddraget af Listerne, nemlig:

	Nordmænd.	Lapper, medregnet norsk-lappiske og finsk-lappiske Blandinger.
Folkemængde $\frac{1}{2}$ 1866	2,158	191
Understøttede i 1866	34	17
Do. i 1863	35	21.

Her sees altsaa at være ulige større Forhold af understøttede Lapper end af Nordmænd.*)

Lapperne have fornemmelig hjemme i to Strøg, nemlig Renfjeld paa vestre og Storjorden paa østre Side

*) Det Folkefærd, som i nærværende Skrift kaldes Lapper, kaldes af Almuen paa Stedet Finner.

Om Finnerne (dem, som Almuen der kalder Kvæner) tilføies, at i den senere Tid er der indflyttet flere, og at Understøttelsen blandt dem er i Tiltagende; men paa Grund af deres Faatallighed sættes de forresten ud af Betragtning.

af Maalselvdalen. De ere bof^{te} Folk og i Regelen Selveiere; men deres Jorder ere usikre til Korn- og Potetesavl og i det Hele af saadan Beskaffenhed, at der vilde udkræves Flid og Omtanke for af dem at vinde det daglige Brød. Og denne Flid og Omtanke skorter det i høj Grad paa hos Lapperne, naar de ere bosatte og skulle forsøge sig som Jordbrugere — bedre skulle de due som Fiskere. Exempelvis anføres, at om Sommeren, da de skulde drive flittig paa Fodringen, ville de istedet derfor gjerne ligge paa Ren-Fjeldene og slaa sig i Lag med Fjeld-Lapperne; Formaning har hidtil ikke synderlig frugtet i denne Henseende, og ligesaa lidt med Hensyn til denne anden Feil, at trods den ringe Fodermængde ville de gjerne sætte ind for mange Kreature om Høsten. Naar det saa lakker ud paa Vinteren, sees Finnerne ikke stort at deltage i Fiskerierne, da de mest ligge hjemme og synes at have nok at gjøre med at drage Ved til Huset; tildels kunne de dog ogsaa drive paa Vedhugst til Udførsel og paa Sildefiske i Malangen Fjord, naar det slaar til. Saa kommer endelig Bu-Nøden, og da bliver det for Alvor galt. Nu, om ikke før, ty Lapperne til Fattigvæsenet for at faa sig noget Mel til Hjælp. De stræve med at drage Rognskav fra Skoven, ja tildels, naar Vaaren bliver lang, med at kjøre hjem Hestemøg fra Gaardene nede i Kirkebygden til Æde for Kreaturene (og denne Møg skal siden erstattes med Kogjød, som altsaa Lappernes Jordbrug kommer til at savne); men under dette staa Kreaturene saa godt som „tørre,“ og de stakkels Lappers Næring er Vats-Suppe (i de sidste Aar uden Sild til), til hvilken Suppe der altfor ofte maa skaffes Mel ved Seddel fra Fattigkommissionen til Handelsmanden.

Da Meddelelsen skrev, var der just en saadan Vaar i i Storjorden! Vistnok pleie jo nogle Familiefædre og unge Mennesker af Lapperne at reise paa Finmarksfiske, og det er jo vel; dermed er jo Arbejdsfortjeneste tilsigtet; men man kan tænke sig den hjemmeværende Hustrues Kaar med Børnene og Kreaturene, især naar den Kredit standser, som Manden for en Stund havde skaffet paa en eller anden Kant. Da er der ingen anden Raad end Nabolagets Barmhjertighed og — Fattigvæsenet.

Man har som sagt søgt med Raad og Formaning, og da Lapperne desuden ere temmelig upaalidelige, har man endog anvendt et Slags Kontrol med deres Stel formedelst norske Mænd, nemlig en af Fattigvæsenets Rode-mestere i deres egen Midte og en nærboende Fattigkommissær.*) Derhos har Fattigkommissionen viist en vis

*) Jeg kan her henvise til en udførlig Beretning i Folkevennen for 1864, Side 51 fig., om den af Fattigkommissionens Ordfører, ovennævnte Meddelelse, for Formandskabet foreslaaede og af dette truffne Forføjning mod Saltfodring i de to nævnte Lappe-Grænder Renfjeld og Storjorden. To Kommissioner blev valgte for at bereise Distrikterne Høst og Vaar og undersøge Tilstanden Hus for Hus. Exemplet blev siden fulgt i Bardodalen, og det fortjente vist at blive efterlignet paa flere Steder.

A. No. 2.

Strænghed med at kræve Udlæggene tilbagebetalte og med at forlange at faa overladt Børnene til Udsættelse. Alt dette, og for en Tid maaske især det Sidste, har gjort Lapperne noget mere forsigtige med Andragende om Fattighjælp og i almindelige Aar (f. Ex. i 1864) bevirket nogen Indskrænkning af Understøttelsen. Men Forholdet i sig selv er det samme; i et misligt Aar (uden Sild i Fjorden og med sen Vaar) er paa saare faa Undtagelser nær hele Lappefolket et Fattigfolk.

Ved Siden af alt dette tilføier Meddeleren dog tilsidst til Lappernes Ros, at i de senere Aar er Børnenes Skolegang endog meget ordentlig, og at det forholdsvis ikke er saa særdeles lidt endda, at Børnenes Kosthold i Skoletiden maa bestrides af Fattigkassen. Og der kan være flinke Konfirmander blandt dem. (Meddelt af Bygdens daværende Sognepræst, nuværende Stiftsprovst Brun).

Anm. I nærværende Afdeling skulde ogsaa været givet Uddrag af særdeles udførlige Meddelelser, jeg har modtaget angaaende Fattigvæsenet i et Par Præstegjeld af Søndre Gudbrandsdalen (Gausdal og Ringebo), hvor der (som det synes fra gammel Tid af) har bestaaet en eiendommelig Ordning formedelst Fattigdistrikternes Inddeling i Underdistrikter med en vis selvstændig Fattigforsørgelse („Fjerdinger,“ „Repper“) Men dels gjør Hensyn til Tid og Rum, at samme Uddrag ikke kunde gives med ønskelig Udførlighed i nærværende Hefte, dels vilde jeg gjerne faa Leilighed til at blive endnu bedre bekjendt med den nævnte Ordning og Virkningerne deraf, ved gjentaget Besøg paa Stedet og maaske ogsaa ved Godhed af Mænd, som maatte kunne meddele Oplysning om lignende Indretning af Fattigvæsenet paa andre Steder.

Sammenligning med Sverige og Danmark.

Med Tillæg om Skotland.

Nu paa nogle Aar har Fattigvæsenet nærmet sig alvorligt til at blive erkjendt som en Velfærdssag for Samfundet. Man har seet Byrden voxe og voxe. Der har været Forskjel paa Aaringerne, med gode Tider og med mindre gode Tider; men altid har Fattigbyrden voxet. De, som have havt at styre og raade, have stemmet sig imod; men det har ikke hjulpet; man synes ikke at begribe, hvordan det er gaaet til, det kan stundom se ud, som at baade Forstanden staar stille og Haabet maa give tabt.

Under saadanne Omstændigheder kan En og Hver komme til at spørge: Hvordan har det sig i andre Lande, og hvorledes tager man Tingene der?

England er blevet berømt for sine mangeaarige og besværlige Arbeider med Fattigvæsenet, og der er sikkerlig storartet Belærelse at hente — for Lande, hvis Formuesvilkaar og Samfundstilstande ere nogenlunde ligedanne som i dette travle og rige Land. For os vil det vist snart erkjendes at være det naturligste, at vi vende os til vore Nabolande og Frændefolk; der kunne vi snarere vente at finde Tilstande, som lade sig sammenligne med vore, og at faa høre om Forsøg og Erfaringer, som kunne komme os til Gode; der kunne vi derhos snarere gjøre os Haab om at det vil blive paaagtet og paaskjønnet, hvad vi selv monne finde paa og faa udrettet til Løsning af Fattigvæsenets vanskelige Spørgsmaal, til Fremme af dets betydningsfulde Opgave.

Hvordan har det sig altsaa i Sverige og i Danmark?

Denne Gang kan her ikke blive Leilighed til at fremstille det svenske og det danske Fattigvæsen selv; for Nærværende maa jeg mest indskrænke mig til at tale om, hvordan det staar til med *Fattigvæsenets Statistik* i de andre nordiske Lande.

Men denne enkelte Sag har da ogsaa sin store Interesse for nærværende Skrift.

Fattigvæsenet angaaende mangler det for Tiden paa statistisk Forstaaelse mellem disse tre Lande. Der kan ikke anstilles Sammenligning med Hensyn til de Fattiges Antal eller Udgifternes Beløb, og Ingen kan sige, om eller hvor meget Fattigbyrden er større i det ene Land end i det andet. Det vil da sige: Sammenligningen kan ikke anstilles med Paalidelighed, der kan ikke tales med nogen Vished. Og denne Uvished er saa meget pinligere for os her i Norge, som det, efter hvad der foreligger, rigtignok ser ud til, at Fattigvæsenet har artet sig betænkeligst hos os. — Men ved Siden heraf kan jeg dog ogsaa sige, at paa Henvendelse til de Mænd, som have med de statistiske Arbeider at gjøre i Stockholm og Kjøbenhavn, har jeg fundet velvillig Modtagelse for det Ønske, at der herefter maatte blive stræbt hen imod det Maal, at alle disse Landes Fattigvæsen bliver belyst ved en ensartet Statistik.*)

Sverige.

Det er bekjendt, og af nærværende Forfatter oftere fremhævet, hvilken høi Plads Sverige indtager blandt Europas Lande formedelst sine mangeaarige og fortrinlige Bidrag til Statistikkens Videnskab. Men dette Fortrin tilkommer ikke netop den Del af Statistikken, som vi beskæftige os med her.

Fattigstatistikken i dette Land er grundet paa kongl. Forordning af 13de Juli 1853; Indsamlingen af Opgaver i

*) Dette er allerede delvis berørt i „Blade til Fattigkommissionerne, II“, 1867, Side 27—28.

A. No. 2.

Henhold dertil begyndte med Aaret 1856, og Sammendrag af Opgaverne i Tabelform er færdigt og trykt for Aarene til 1865. Dette ligner jo saa nogenlunde Forholdet hos os; vor Fattigstatistik blev sat i Gang ved kongl. Resol. af 10de Decbr. 1850, og Tabellerne i nærværende Skrift omfatte Aarene 1851—1866.

Nedenstaaende Oversigts-Tabel vil vise, hvordan det svenske Tabelværk er indrettet.

Efter Rubrikkernes Antal og Indhold kan man sige, at de svenske Tabeller i Righoldighed svare omtrent til de norske,*) og naar jeg anfører, at Tabellerne i Sverige ere udarbejdede og tildels trykte Lensvis, ligesom de hos os før 1866 bleve trykte Amtsvis, saa er der ogsaa Lighed i Fremstillingens Udførlighed.

Men med Hensyn til *Tallenes Værd* eller *Opgavernes Paalidelighed* maa her, til Sammenligning med det norske Tabelværk, gjøres en *dobbelt Bemærkning*.

Jeg har udførligere forklaret og oftere mindet om et svagt Punkt ved det norske Tabelværk, som der imidlertid allerede vil være raadet Bod paa for Fremtiden ved det sidst eller for 1867 fra det kongl. Departement for Kirke- og Undervisningsvæsenet udgaaede Schema; jeg sigter her til, at efter de tidligere Aars Schemaer kunde Spørgsmaalet om *de understøttede Fattiges Antal* besvares — og blev ogsaa virkelig besvaret — paa forskjellig Maade, nemlig enten saa, at man, naar det gjaldt Familier, kun tog Hensyn til Hovedpersonerne eller ogsaa talte Bipersonerne med. Den derved opstaaede Usikkerhed ved Fattig-Tallet kom især til at klæbe ved Tallene over dem, som havde faaet kun delvis eller midlertidig Understøttelse,

*) Før 1866 var der dog i vore norske Tabeller ikke meddelt Oversigt over Fattigdistrikternes Antal.

hvilke udgjorde den allerstørste Del af de Fattiges Mængde. Følgen var, at vi kunde ikke med nogen Paalidelighed anstille Sammenligning mellem det forholdsvise Antal af Understøttede f. Ex. i Christiania og i Bergens Stifter. (Se ovenfor S. 82, Stykket „Mangel ved Persontallet,“ og S. 91).

Men netop denne samme Mangel lider ogsaa det svenske Tabelværk af, og Følgen er, at vi kunne ikke faa noget sikkert Svar paa det interessante Spørgsmaal, om vort Land har forholdsvis flere eller færre Understøttede end Sverige.

Deite var den første Bemærkning, som jeg bebudede. Den anden, som gjælder *Fattigvæsenets Indtægter*, kommer til at gaa ud paa det samme.

Den svenske Statistik tør heller ikke stole paa sine Tal over Indtægterne. Fattigvæsenet har nemlig, ialfald i visse Egne, betydelige Indtægter i Skikkelse af Naturalydelse og Lægdsbold, ligesom hos os; men i det Schema, hvorefter Opgaverne ere blevne indsamlede, var det ikke sagt, at disse Ting udtrykkelig skulde nævnes og værdsættes i Penge, og nu staar Sagen saa, at man kan ikke af de indkomne Opgaver se, hvorvidt dette er gjort eller ei. For enkelte Egenes Vedkommende er der i Indberetningen gjort udtrykkelig opmærksom paa Opgavernes Mangeltighed i dette Punkt; ja der hentydes desuden paa, at der har været forbigaaet endnu flere Indtægts- (og Udgifts-) Poster. Som Exempel kan anføres, hvad der herom er bemærket fra vor Nabobygd Vermlands Len, nemlig at: „i Virkeligheden have Udgifterne været ikke ubetydelig høiere end de opgivne, idet dels et større Antal Brug have særskilt Fattigvæsen, uden at Bekostningen med samme findes opgivet, dels Gaardene i adskillige Sogne, hvor Rodeiuddelingen er gjældende, underholde sine Fattige, dels Korn-Bidragene, som paa flere Steder ere hel betydelige, ikke overalt ere tagne med ved Opgaverne over Udgiftsbeløbet, dels endelig Værdien af Brændsel,

Tabel over Fattigvæsenet

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Distrikt.	Folke- mængde 31/12 1865.	Fattigdistrikter			Antal Fattighuse.	Antal Fattiglemmer, som have faaet fuld Forsørgelse:								
		med fælles Fat- tigvæsen.	med Fattigvæse- net delt Rodevis.	Antal Roder.		ældre Personer, forsørgede				Børn, forsør- gede i og uden- for Fattighus,		Summa,		Summa af begge Kjøn.
						i Fattighus,		paa anden Maade,						
						Mand- kjøn.	Kvinde- kjøn.	Mand- kjøn.	Kvinde- kjøn.	Mand- kjøn.	Kvinde- kjøn.	Mand- kjøn.	Kvinde- kjøn.	
Hele Riget . . .	4.114.141	2.052	469	3.047	2.129	3.979	8.628	7.908	13.409	10.771	10.492	22.658	32.529	55.187
Landsbygderne .	3.615.159	1.972	464	2.986	2.006	2.600	5.938	7.648	12.605	8.933	8.668	19.181	27.211	46.392
Byerne	498.982	80	5	61	123	1.379	2.690	260	804	1.838	1.824	3.477	5.318	8.795

Klædesplag m. m. paa mange Steder heller ikke er regnet med“.

Nu forholder det sig saa med de norske Tabeller, at i dette Punkt, eller hvad Indtægterne betræffer, maa de ansees for endog meget paalidige. Men heraf følger da, at ved Sammenligningen staar paa den ene Side kun en Del af Indtægten, paa den anden Side Indtægtens hele og store Beløb.

Af Oversigts-Tabellen vil man se, at den samlede Fattigindtægt i Sverige var for 1865 . . Spd. 951,957 i Norge var den for samme Aar . . . — 1,062,099.

I Sverige var Folkemængden s. A. . . . 4,114,141 i Norge 1,701,756.

Her behøves ingen Forholds-Beregning. Kun et Blik paa Tallene, og man ser den store og for os saa høist ugunstige Forskjel.

Netop denne Sammenligning anstilles ogsaa i den svenske Fremstilling om disse Ting, i den officielle Statistik, og der paavises tillige, efter Opgaver herfra, hvor særdeles betydeligt Fattigvæsenet har steget hos os, en Stigen, som er langt større end den kan sees at have været i Sverige. Men derefter fortsættes ogsaa saaledes i det svenske Værk:

„Denne forfærdelig stigende Bekostning i Norge, hvor alle Naturalpræstationer ere iberegnete efter deres Pengeverdi, viser vel ved Sammenligning med den for Sverige Aar 1865 opgivne Udgift et for vort Land, med meget mere end den dobbelte Folkemængde, særdeles gunstigt Forhold; men desværre, dette turde for en ikke ringe Del være at tilskrive den Ufuldstændighed i Opgaverne for Sverige, som i det Foregaaende er paaviist.“

Det svenske Værk, som her citeres, er det statistiske Centralbureau's Samling af „Femårsberättelser“ for 1861 til 65 (S. 151), og Manden, som taler, er Bureauets Direktør selv, Hr. Medicinalraad, Dr. Berg. Han hentyder til

Brevveksling med mig om en forbedret Indretning af Fattigstatistikken, og i Fortsættelse af de nys citerede Ord siger han desangaaende blandt Andet:

„At man i Norge med Alvor søger at faa disse Forholde oplyste, for derigjennem om muligt at bringe Tallene til at synke, er et uafviseligt Behov, og selv om vi skulde være heldigere stillede end vore Brødre, synes det ikke mindre fornødent for os at blive fuldt forvisset derom og klogt at benytte de Fordele, vi have, for om muligt at hindre vore Tal i at stige. For at kunne tilfredsstille et saadant Behov udkræves først og fremst Adgang til en fuldstændig og paalidelig Fattig-Statistik.“

De omtalte Mangler ved denne svenske Fattigstatistik hænge sammen med den Ordning af det statistiske Arbejde, at dette egentlig udføres ikke af det statistiske Centralbureau selv, men af Landshøvdingerne, hver for sit Lens Vedkommende. Hr. Dr. Berg ønsker at faa indført ligedan Ordning som hos os, hvor hver Fattigkommissions Aarsopgaver sendes lige til vedkommende Departements-Kontor her i Christiania for der at prøves og bearbejdes; ja, han billiger paa det Fuldstændigste og anbefaler paa det Varmeste den Antydning af mig, at vi skulle lægge an paa at faa det nominative System indført i Fattig-Statistikken, med visse Oplysninger om hver enkelt understøttet Fattig, Navn for Navn. Omstændigheder stille sig dog imod hvilkensomhelst bedre Ordning i Sverige for Tiden.

Men hvor alvorligt Direktøren for den svenske Statistik mener det med Sagen, og hvor inderligt han navnlig slutter sig til Ønsket om Samarbejde i dette Punkt med den norske Statistik, det lægger han for Dagen derved, at han, for at vinde Indgang for Planen hos sine Landsmænd, giver paa det anførte Sted en fuldstændig Forklaring om Indretningen af det forbedrede Schema, hvorefter, som ovenfor omtalt, Opgaverne om Fattigvæsenet hos os ere indhentede for 1867. Samme Schema var ogsaa blevet

i Sverige for Aaret 1865.

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Understøttede Personer, som ikke have faaet fuld Forsørgelse.			Fattigvæsenets							Summa Udgifter i og for Fattigforsørgelse, i norske Specier.
			Indtægter i norske Specier,							
			Afkastning af Eiendom, Kollekt m. m	Personlig Afgift.	Tilskud		Erstatning		Summa Indtægter.	
efter „fyrk“ eller Bevilgning.	efter anden Grund.	af Statsmidler.			af andet Fattigdistrikt.					
Mandkjen.	Kvindkjen.	Sum.								
33.231	59.370	92.601	170.507	116.175	473.091	171.863	13.317	7.004	951.957	971.716
26.608	47.425	74.033	98.277	92.851	320.445	117.606	4.970	3.221	637.370	647.509
6.623	11.945	18.568	72.230	23.324	152.646	54.257	8.347	3.783	314.587	324.207

udarbejdet med det stadige Ønske og Maal, at faa indrettet det saa, at det tillige kunde passe for Sverige*).

Mig være det tilladt at udtale min Glæde over, at en svensk Statistiker med Hr. Dr. Bergs Anseelse og overlegne Dygtighed har skjænket denne enkelte Del af Statistikkens vidtløftige Arbejde saa megen Opmærksomhed, ja personlig Interesse. Hans Indsigt og Raad skal komme Sagen til Gode, og hans Navn skal hjælpe til, at som Fattigvæsenet nu er i Alles Tanke, saa skal ogsaa Fattigvæsenets Statistik blive anerkjendt som en Gjenstand, der fortjener at støttes og fremmes, og disse Landes sammenlignende Statistik som en Opgave, der uvilkaarlig maa fyldestgøres.

Danmark.

Som Sverige, saa har ogsaa dette Land sit særskilte statistiske Bureau. Konferentsraad David er dets Chef, denne Mand, som ikke alene jevnlig har deltaget i de statistiske Kongresser omkring i Europas Lande, men der-

*) Hovedsagen ved dette nye Schema er at faa de Fattiges Personer optalte paa ensartet og paalidelig Maade, uden at hin forvirrende Blanding af Hoved- og Bipersoner volder Forstyrrelse, og Regelen er at angive særskilt Tallet paa

A. enslige Personer:

- 1, forældreløse ægtefødte Børn,
- 2, moderløse nægtefødte Børn,
- 3, voksne ugifte Mandspersoner,
- 4, voksne ugifte Fruentimmer,
- 5, Enkemænd uden Børn i Barnealderen,
- 6, Enker uden Børn i Do.,

B. Familieforsørgere:

- 1, gifte Mænd uden Børn i Barnealderen,
- 2, gifte Mænd med Do.,
- 3, Enkemænd med Do.,
- 4, Enker med Do.,
- 5, Piger med Do.

Kan man saa med Tiden tillige faa opgivet Børnetallet i Familierne, saa har man den hele Fattigbefolkning.

Yderligere Fremtidso ønsker er: at faa opgivet de Understøttedes Alder, borgerlige Stilling eller Næring, Trangens Aarsager, Understøttelsens Art o. s. v.

Desuden er det Meningen i enkelte Aar at søge Oplysning om visse enkelte Ting, som det kunde være af Interesse at faa Oversigt over, uden at man just behøver at bebyrde med Opgaver derom Aar efter Aar. Saaledes er der i Schemaet for 1867 spurgt om, hvor mange Mænd der have haft Fattigvæsenets Ombud, og hvor ofte Fattigkommissionerne have holdt Møder, fremdeles om hvad Fattigvæsenet nød af Legater, eller hvad milde Stiftelser og veldædige Foreninger der virke ved Siden af det lovbestemte Fattigvæsen. Ved Spørgsmaalet om Indtægterne har man søgt at faa udredet, hvordan Forholdet har været mellem Fattigkommissionerne og Kommunebestyrelserne, om nemlig disse have uden videre bevilget, hvad hine have begjæret til de Fattiges Understøttelse, eller om der er gjort Afslag — et Forhold, hvis Udvikling skjønnes at kunne faa en afgjørende Betydning for det hele Fattigvæsen.

hos i en lang Menneskealder har været med at lede og forestaa Statshusholdningens Arbejde hjemme i hans Fædreland, saa han har faaet personlig Erfaring for, hvilke Anliggender det til enhver Tid har gjældt om at faa statistisk belyste.

Fattigvæsenets Spørgsmaal er ikke endnu rigtig kommet paa Dagsordenen i Danmark, og blandt den Række af fortrinlige Værker, som ere udgaaede fra det statistiske Kontor, findes derfor endnu intet, som særlig behandler dette Emne.

Ganske uden Oplysning om det danske Fattigvæsen er man dog ikke. Leilighedsvis, eller i Forbindelse med visse aarlige Beretninger om Kommunernes økonomiske Tilstand, som det statistiske Bureau har udgivet, er der meddelt Oversigter over Fattigvæsenets Regnskabsforholde. Jeg giver et Uddrag deraf for 1861; man vil finde snart Udgiften anført, snart Indtægten; Pengene ere omsatte i norsk Mynt, og de tilføiede Tal for Folkemængden gjælde for Begyndelsen af 1860.

Kjøbenhavn	(Folkem.	155,143),	Udgift Spd.	162,878
Kjøbstæderne	(-	204,063),	-	107,654
Landkommunerne	(-	1,241,345),		
	paalignet til Indtægt for Fattigvæsenet a. Penge	Spd.	280,281	
	b. Værdi af Naturalydelser	-	228,894	- 509,175

Riget (Folkemængde 1,600,551), ialt Spd. 779,707.

Dette Beløb 779,707 Spd. kan gjælde som Maal paa Fattigbyrden, naar man antager (hvad jeg dog efter de foreliggende Oplysninger ikke kan have nogen videre Mening om), at ikke alene Indtægterne i Kjøbenhavn og Kjøbstæderne have svaret saa omtrent til Udgifterne, men tillige, at de Indtægter, som Landkommunerne sagtens have haft udenfor Paaligningen, ikke have været af nogen afgjørende Betydning.

I Norge var Folkemængden for nævnte Aar saagodt som jevnstor med Danmarks (se Side 3 ovenfor); Fattigvæsenets Indtægter vare derimod en god Del større, nemlig Spd. 943,390.

Denne Sammenligning er dog høist ufuldkommen*). Mere tør det dog have at betyde, at naar jeg for Danmarks Vedkommende tæller op paa ganske den samme Maade for 1865 som for 1860, saa ser jeg, at Fattigbyrdens Beløb var voxet i de fem Aar fra 779,707 Spd. til

*) Foruden de angjævede Mangler ved de danske Opgaver kan her ogsaa bemærkes, at det vides ikke, hvorvidt alle de Ting, som hos os gaa ind under Begrebet af Fattigvæsen, opfattes ligedan i i Danmark. Hos os udredes f. Ex. vel ikke den hele, men dog en meget betydelig Del af Udgifterne med fattige Syges Kur og Sindssyges Forpleining af Fattigkasserne (Resten af Amtskasserne og Byernes Kommunekasser); men det er muligt, at dermed forholdes anderledes i Danmark. Denne Bemærkning gjælder ogsaa den statistiske Sammenligning med Sverige.

822,477 Spd., en Tilvæxt af lidt over 40,000 Spd., medens Tilvæksten hos os i samme Aar var nærmere 120,000 Spd.*) Og der er den Forskjel tillige, at i Mellemtiden havde Danmark baaret en ulykkelig Krigs Tyngsler, medens vi sad i Fred.

Netop fordi Sagen stiller sig saa yderst betænkelig for Norge, er det, om det Udtryk passer, et voldsomt Behov for os at faa Adgang til at anstille en paalidelig Sammenligning, som derhos maatte omfatte, hvad der endnu slet ikke haves Opgaver over fra dansk Side, nemlig de understøttede Personers Antal m. m.

Men at man i Danmark selv ikke har følt dette samme Behov hidtil, saa Fattigstatistikken der først bliver at grundlægge herefter, det skal kanske blive noksaa heldigt. Det vilde jo lidet gavne vor Sag, om de danske Statistikere havde udarbejdet de omhyggeligste Tabeller og for Rækker af Aar, dersom de norske og danske Tabeller ikke vare udarbejdede efter en saavidt ensartet Plan, at Sammenligning var mulig. Men nu staar Sagen saa, at denne Del af det statistiske Arbejde hos os ligesom i Sverige befinder sig i en Overganstilstand, og at Arbejdet i Danmark først skal begynde, saa der altsaa er Mulighed for at faa vedtaget en fælles Plan. Og paa en Henvendelse til Hr. Konferentsraad David er jeg ikke alene bleven glædet med det Svar, at han allerede har tænkt paa at faa indrettet en dansk Fattigstatistik, men efter den venligt imødekommende Tone i Svaret tør jeg haabe, at han slutter sig til den Tanke, at disse tre Landes Fattigstatistik bør arbejdes sammen, lægge an paa gjensidig Forstaaelse.

Tillæg om Skotland.

Næst Sverige og Danmark er Skotland i alle Henseender vort nærmeste Naboland. Vore Agronomer og Skolemænd ty gjerne til dette Lands stræbsomme Folk for at finde vækkende og belærende Forbilleder, og den Tanke ligger nær, at her kunde kanske ogsaa være Noget at hente for Løsningen af Fattigvæsenets Spørgsmaal.

I Virkeligheden er der ogsaa den Lighed, at som vi fik vort nyere Fattigvæsen ordnet ved en Hoved-Lov af 1845 (hvilken den af 1863 kun er som en ny og forbedret Udgave af), saa foregik en Lovforandring i Skotland ved samme Tid og i samme Retning, og der er den store Lighed tillige, at akkurat som hos os tog det ogsaa her en stærk Vending med Fattigvæsenet, idet det har voxet og formeret sig, saa det ser ud som at det skal overvælde Befolkningens baade Vinskibelighed og Velstand.

Det Følgende er Uddrag af et enkelt Kapitel i en Komite-Beretning, som er forfattet efter Foranledning af et halvt offentligt Folkemøde, der blev holdt i Edinburgh i Vaaren 1867. Byen var bleven sat i Bevægelse ved Sy-

net af den voxende Fattignød, som syntes at gjøre alle Bestræbelser tilskamme; Folkemeningen forlangte Lys i Sagen og begjærede Raad for Uraad, en anseelig Samling af gode Mænd lode sig indvælge i en Undersøgelses-Komite, og deres Arbejde skred saa raskt frem, at inden et Aar var gaaet, havde de fremlagt en righoldig Beretning om Fattigondet i Byen, dets Aarsager og Botemidler, med Bemærkninger, som tildels berørte Tilstanden i Landet i det Hele.

Og saadanne Bemærkninger forekomme netop i det Kapitel, som her haves for Øie, og som har til Overskrift: „Fattigloven bidrager ganske overordentlig til at forøge Antallet af de Fattige og Udgifterne til deres Forsørgelse.“

Hvad der kom ind i Kirkebøsserne og andre frivillige Bidrag kunde — heder det her — til henimod Midten af forrige Aarhundrede strække til for de Fattiges Forsørgelse hele Skotland over. Forvikling og Spænding i de kirkelige Forholde gjorde, at det tog af med hine Ydelser, og da dertil kom en hurtig Tilvæxt i Befolkningen i visse Distrikter uden tilsvarende Udvikling af de kirkelige Foranstaltninger med dertil hørende Fattigpleie, saa vedtog enkelte Sogne hist og her at udligne Fattigskat; men almindeligt blev dette System først i 1846, da den nuggældende Lov med dens tvungne Fattigforsørgelse traadte i Kraft.

Komiteen henleder Opmærksomheden paa den mærkelige Vending i Tingenes Gang, som fulgte med denne Lov.

I nogle af de nærmest foregaaende Aar, 1835—37, bestod ikke mere end Halvdelen af Landets Fattigindtægter af udlignet Skat, og det samlede aarlige Beløb var ialt omtrent 700,000 Spd.

Men med den nye Fattiglov indtraadte Forøgelsen strax, saa der medgik for det Aar, som endte 14. Mai 1846, over 1,300,000 Spd.

-	-	-	-	-	-	1847,	-	1,900,000	-
-	-	-	-	-	-	1856,	-	2,800,000	-
-	-	-	-	-	-	1866,	-	3,500,000	-
-	-	-	-	-	-	1867,	-	3,600,000	*)

*) Hos os kunne vi forfølge Fattigvæsenets Væxt fra 1851, da Indtægten var over 560,000 Spd., til 1866, da den var over 1,080,000 Spd., hvilket er en Forøgelse af 93 Procent.

For Skotlands Vedkommende mangler Tallet for 1851 i Ovenstaaende. Men efter en anden Kilde (selve den skotske officielle Statistik) kan jeg anføre, at i det nærmest tilsvarende Aar, det, som endte 14de Mai 1852, var Fattigudgiften over 2,400,000 Spd., og naar vi fra dette Tal stige op til det for Mai 1867 anførte, nemlig 3,600,000 Spd., saa bliver det for et nøagtig lige langt Tidsrum en Forøgelse af 50 Procent.

Her have vi altsaa ganske samme Forhold som ved Sammenligningen med Danmark og med Sverige: hos os har, saavidt det kan sees, Væksten været ulige større end i noget af de andre Lande.

Jeg kan fremdeles oplyse, at i Skotland blev Fattigbyrden beregnet at være for det Aar, som endte i Mai 1867, saa meget som henved 6 ½ i norske Penge for hver Indbygger. Naar vi for vort Land sammenholde Fattigbyrden med Folkemængden

*) Gaa vi et Aar længer tilbage i Tiden, eller sammenligne vi 1865 med 1860, saa se vi, at Tilvæksten var over 200,000 Spd.

For de samme Aar kan de Fattiges Antal angives med følgende runde Tal:

Aar.	Fast understøttede.	Midlertidig underst.	Ialt.
1835-37	59,000	20,000	79,000
1847	86,000	60,000	146,000
1856	99,000	38,000	137,000
1866	97,000	44,000	141,000
1867	101,000	48,000	149,000,

saa her ogsaa er betydelig Væxt, om denne end viser sig noget anderledes end ved Pengene.

En anden Væxt bestaar deri, at medens Fattigvæsenet før Loven styredes mest af Mænd, som ydede sin Tjeneste uden Løn (7,542 Personer imod 532 lønnede Betjente), saa hele Bestyrelsesbekostningen ikke var 15,000 Spd., naaede denne Udgiftspost i 1867 op til ikke mindre end 400,000 Spd.

En af Aarsagerne til, at Bestyrelsesomkostningerne ere blevne saa store, er den, at for at stoppe Fattigudgifternes Væxt har man fundet det fornødent at bygge Fattighuse (der var et Par saadanne før Loven, og der er nu 57), og til disses Betjening udfordres en hel Stab af Betjente.

Men — spørger Kommitteens tilsidst — naar skal denne uhyre og altid voxende Udgift standse? Og gjør den noget Godt for de Fattige, som staar i Forhold til den tunge Byrde, den lægger paa Samfundet?

Kommitteens giver Svaret ved Uddrag af anseede Skrifter og Blade, som den anfører. Saaledes har Sekretæren i en Tilsynskommitte for det skotske Fattigvæsen yttret i en Afhandling, som han i 1863 forelagde den social-videnskabelige Kongres: „Det er en nu ofte nok gjentaget Bemærkning, at alle Fattiglove have en iboende Tendents til at fostre Pauperisme, forøge Udgiften for de Fattiges Forsørgelse, og forværre de Menneskers Charakter, mellem hvilke Loven kommer til Anvendelse.“ I samme Aand falder der Yttringer i et Foredrag af en mange-aarig Formand i Edingburgh's Menighedsraad, som blev holdt i Begyndelsen af 1868: „Jeg har længe været af den Mening, at det nuværende Fattiglov-System ikke er vor oplyste Tidsalder værdigt. Det er selv-frembringende, det skaber de Fattige, som det hjælper. Dersom det ikke modvirkes paa en eller anden Maade, saa frygter jeg for, at inden faa Aar vil hvert Sogn til Selvforsvar blive nødt til at forandre sine Arbeidshuse til Sogneværksteder.“ Og en Edingburgher Avis, som har

for det tilsvarende Aar eller 1866, faa vi kun noget over 3 % for hver, og forsaavidt ser Forholdet jo ud til at være heldigt for os. Men denne Sammenligning har dog ikke saa meget at betyde, da vi jo ialfald have en Anelse om, at Fermuen og Skatteevnen er meget større i Skotland end i Norge; derimod forstaaes det ligefrem, hvor overmaade betænkeligt Sagen stiller sig for os, naar Fattigbyrdernes Stigen er større her end i Skotland, hvor man næsten ikke kan finde Ord for at udtrykke sin Forbauselse og Forfærdelse over den Fart, hvormed Tilstanden har udviklet sig der.

skjænket denne Sag fortjent Opmærksomhed, og som i en ledende Artikkel i Slutningen af 1867 først har paaviist, at den naturlige Tendents til Stigen i Fattigvæsenet, som følger med Almisse-Hjælpen, alene holdes i Skranke formedelst Arbeidshusenes kostbare Maskineri, med dets plagssomme Regler og Reguleringer, — fortsætter derefter saaledes: „Trods den Beskyttelse, som dermed kastes over Skatteydernes Pung, vil den Bekostning, Pauperismen volder, om et Aar eller to være dobbelt mod hvad den var, før Fattigloven kom. Men,“ spørger Artikkel-Forfatteren, „kan det Udbytte, som er vundet, maale sig med den Forøgelse, som med det samme har føiet sig til vore Byrder? Hvad faa vi for den aarlige Udgift, der nu endog overskrider 800,000 Pund Sterling? Forøget Lykke og Velvære for vore Fattige? Hvad Svar faa vi fra Baggaardene i vore Stæder, fra de smudsige Hytter i vore Manufaktur-Distrikter? Hvad synderlig Godt har denne glimrende Udtælling bevirket næst at yde en øieblikkelig Hjælp til en Klasse af Mennesker, hvis Elendighed er en Følge af Last, Vankundighed eller Uvorrenhed? Og naar skal denne Udtælling tage Ende? Selve Bestræbelsen for at holde den inden visse Grændser er en af de frugtbareste Kilder til dens Forøgelse. Bestyrelses-Omkostningerne gaa allerede op til 90,000 Pund Sterling, eller mere end 11 Procent af den hele Udgift, og denne Procent holder paa at forstørres med hvert nyt Fattighus, som oprettes, og med det nye Sæt af Betjente, som derved bliver fornødent.“

Efter disse Citater kommer Kommitteens med sin egen Dom, idet den udtaler sig saaledes:

„I Virkeligheden er den tvungne Fattigforsørgelse, som hovedsagelig pleies af lønnede Betjente, nu af alle kompetente og upartiske Autoriteter betraget som et yderlig forfeilet System, hvad enten Meningen har været at afskaffe Fattigdommens Elendighed eller at standse dens Væxt. Hvor længe skal denne Tingenes Tilstand faa vedblive? hvor længe skulle vi rolige bøje os under et Skattepaalæg, som forlænger og forøger det Onde, det skulde afhjælpe?“

Til dette Uddrag vil det være rigtigt at føie nogle Ord om Kommittens Synsmaade i det Afsnit af Beretningen, som handler om Midler til at bøde paa Ulykken. Den er, sees det, i det Hele mest opsat paa at anbefale allehaande Bestræbelser, som gaa ud paa at forbedre de fattige Klassers Kaar i Almindelighed, dels ved offentlige Foranstaltninger til Fordel for Skolen og den offentlige Sundhedspleie o. s. v., dels ved indbyrdes Foreninger af forskjelligt Slags mellem Folk af Arbeidsklasserne selv. Hvad derimod Fattigloven angaar, indskrænker den sig til i almindelige Udtryk at anbefale den til Lovgavernes fornyede Overveielse. „Der kunde nok, heder det tilsidst, gives mangt et Raad til Forandring; men saasom Kommitteens har bestemt sig til i denne Beretning ikke at anbefale nogen Plan, som ikke et eller andet Sted har staaet Erfaringens Prøve, skal den ikke sige mere herom.“

R e t t e l s e r .

Side 4. Akershus Amt, b, øvrige Landdistrikter, for Aaret 1866: Tallene

	fuldt Forsørgede,	delvis Forsørgede,	Ialt,	Indtægter,
	2,967	2,922	5,889	75,751
rettes til	2,533	2,463	4,996	58,207.

Samme Tilfælde, som har bevirket denne Feil, har ogsaa bevirket tilsvarende for samme Distrikt og Aar paa Side 13 og 27. De rette Tal findes ved at fradrage samme Aars Tal for Akerhus Amt, a, Aker. For dette sidste Distrikt bør dog paa Side 13 Beløbet 736 Spd. (Værdien af Naturalydelse) udgaa.

Side 4. Hedemarkens Amt, Landdistrikterne. Folkemængden for 1851 og 1856 skal være 93,744 og 99,897.

Side 5. Christians Amt, Bydistrikterne. Folkemængden for 1861 skal være 1,827.

Side 6. Bratsberg Amt, Bydistrikterne. Folkemængden for 1861 skal være 13,886.

Side 49. Bemærk den nederst paa Siden anførte Rettelse.

Side 54. Jarlsberg og Laurviks Amt, b, Bydistrikterne, tilsammen Hovedpersoner 1,087 istedetfor 1,027.
